ISSN 1302 - 6938 42

GÜNEY

42

ÜÇ AYLIK KÜLTÜR · SANAT · EDEBİYAT DERGİSİ

ekim • kasım • aralık '07
cotmeh • sermawez • kanûn '07
4 ytl • 3 euro

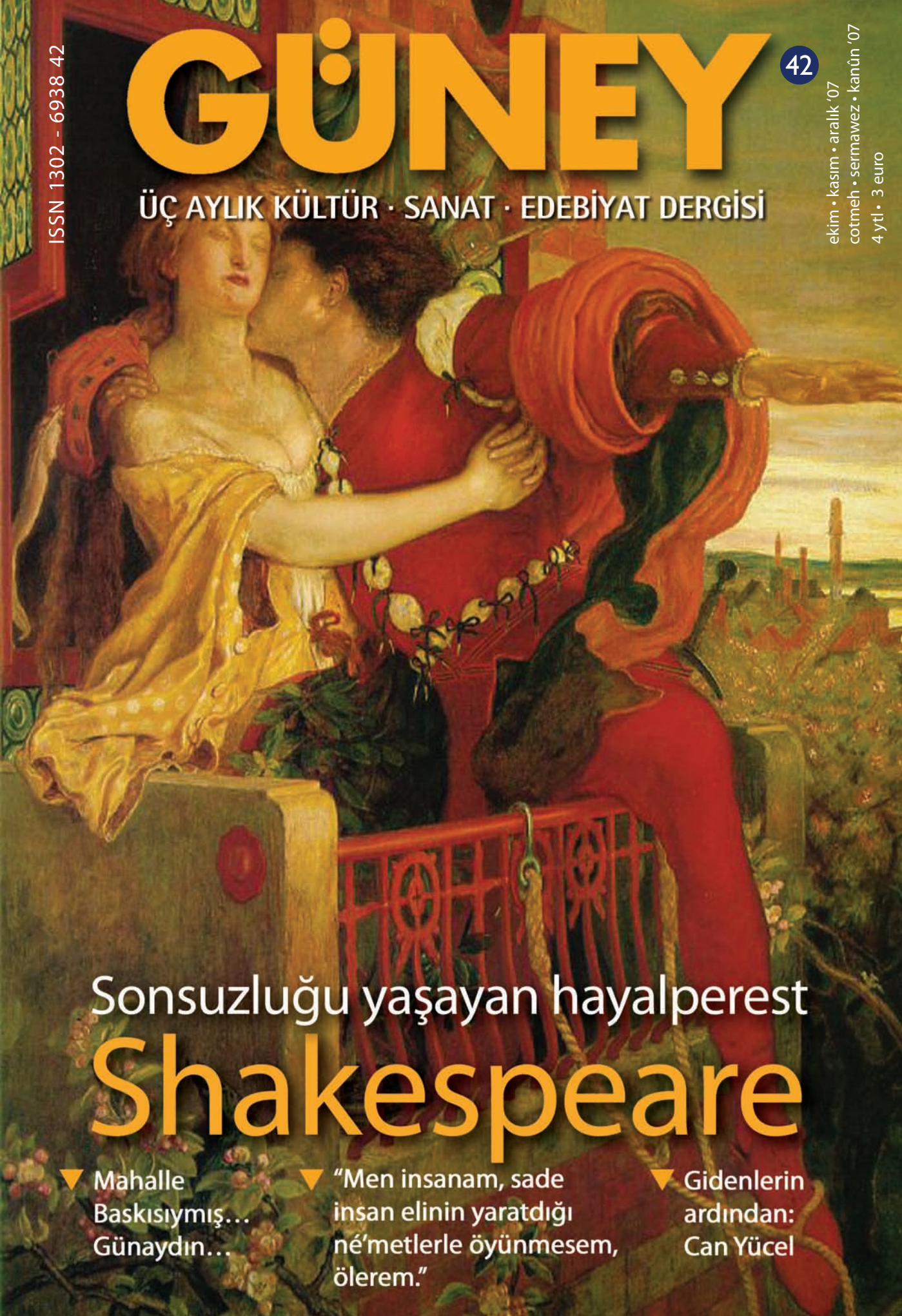

Sonsuzluğu yaşayan hayalperest
Shakespeare

- Mahalle Baskısıymış… Günaydın…
- "Men insanam, sade insan elinin yaratdığı né'metlerle öyünmesem, ölerem."
- Gidenlerin ardından: Can Yücel

Küresel ısınma Mimar Sinan'ın Eserini ortaya çıkardı

Mimar Sinan tarafından yapılan Mağlova Kemeri, Alibeyköy (Baraj)

NEREDE NEREDE

CAN YÜCEL

Bu memleket nerde ağaçlarımız diye bağırıyor

Nerede bizim ağaçlarımız ?

Nerede ardıçlar nerede çamlar ?

Nerede söğütler nerede çınarlar ?

Bu memleket nerede ağaçlarımız diye bağırıyor ?

Nerde zeytinler nerde bademler

Hepsi nerde ?

Soruyorum ben de bu memleketin

Geleceğinden bahseden puştlar nerde ?

Bunlar öğrenmişler çocuk şarkısını,

Baltalar elimizde, biz gideriz ormana

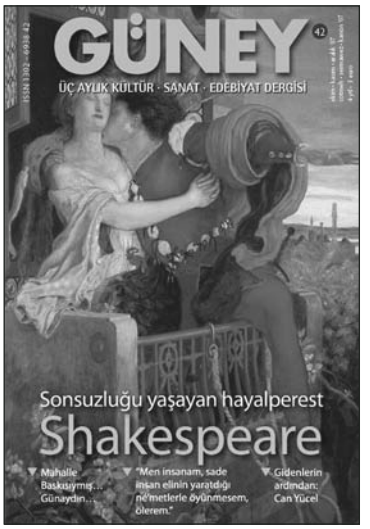

merhaba

40., 41. derken 42. sayımızla tekrar sizlerleyiz.

Yoğun, karmaşalı ve anılarla yüklü bir süreçten geçtik. Türkiye sinemasında bir dönüm noktası olan komünist sanatçı Yılmaz Güney'in ölümünün 23. yıldönümünü geride bıraktık. Yılmaz Güney'in ölümünün sinema alanında yarattığı boşluk hala doldurulabilmiş değil…

Sonra Ekim Devriminin 90. yılını karşılıyoruz. Ekim Devrimi insanlığın ve aynı anda sanatın şahlanışını gösterdi bizlere. Toplumsal gerçekçi sanat büyük bir hızla ilerledi ve büyüdü… Büyürken tarihe büyük sanatçılarını ve eserlerini bıraktı.

Yeni sayımız bu iki önemli tarihin arasında sizlerle buluşuyor. Ve tabi oynanan seçim oyunundan bir buçuk ay sonra… Oyunun gülenleri de, ağlayanları da oldu. Ama bizler için, işçiler, emekçiler, emeği ile geçinenler için bir değişiklik yok!

Kapakta da gördüğünüz gibi bu sayımızın dosya konusu W. Shakespeare. Dosyamızı ilgiyle okuyacağınızı umuyoruz.

Dosya konumuz dışında su sorununa ve geçtiğimiz günlerde gerçekleşen BarışaRock festivaline ilişkin yazılarımız bulunuyor sayfalarımızda. Bir de Azeri şair Resul Rıza hakkında bir tanıtım yazımızı bulacaksınız bu sayıda. Her sayımız olduğu gibi, bu sayımız da güncel yazılar, makaleler, denemeler, öyküler, şiirler ve Sinema Notları ile dopdolu. Bizlere cezaevlerinden ulaşan yüreği ve bilinci özgür okurlarımızı da unutmadık tabi ki.

Yine genç yazar ve şair adaylarına bolca yer verdik bu sayıda. Gelen öykülerde de gözle görülür bir çoğalma var. Şiirler ise saymakla bitmiyor. Bu nedenle ürünleri yayınlanmayan dostlarımız sakın bizlere kızmasın. Çünkü gelen tüm yazı, şiir ve öyküleri değerlendirmeye çalışıyoruz. Bu sayıda olmazsa, gelecek sayılarda olabilir. Teknik zorlukları aşabilirsek dergimizde yayınlayamadığımız ürünleri gelecek günlerde internet sitemizde yayınlayacağız.

Yurtiçi abonelerimiz ve yeni abone olacak okurlarımızın da dikkatine; bu sayıdan itibaren yurtiçi banka hesap numaralarımız değişti…

Bir sonraki sayımız ise 2008 yılının başında çıkacak. Ufukta büyük değişiklikler görünmüyor. Ama temennimiz tarihte büyük dönüşümlerin motoru olan ezilen kitlelerin ayakları üzerine doğrulmalarıdır. Onlarla birlikte kültür ve sanatın da dev adımlar atacağını biliyoruz.

Yeni ve daha gür sesli bir sayıda buluşmak dileğiyle, kazanımı bol bir üç ay diliyoruz. 43. sayıda yine buluşacağız. Sevgiler…

GÜNEY

GÜNEY Kültür-Sanat-Edebiyat Dergisi

ÇAĞRI Basın Yayın Ltd. Şti. Adına
Sahibi: Aziz Özer
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
İlyas Emir

Yönetim Yeri ve Adresi:
Şehit Muhtar Mahallesi
Balo Sokak No: 29/5
Beyoğlu - İstanbul
Tel.: (0212) 235 35 70
Faks: (0212) 253 19 27

www.guneydergisi.com
e-mail: mail@guneydergisi.com
Yayın Türü: Yaygın Süreli

Dizgi & Grafik: Güney Dergisi
Baskı: Uğur Matbaacılık (0212) 501 81 09
Dağıtım: Doğan Dağıtım A.Ş.

Banka Hesap Numaraları:
YTL Hesabı İçin
Garanti Bankası Adana/İnönü Caddesi Şubesi
Hesap No: 715-6629256
Hesap IBAN No: TR74 0006 2000 7150 0006 6292 56
AVRO Hesabı İçin
Garanti Bankası Adana/İnönü Caddesi Şubesi
Hesap No: 715-9091896
Hesap IBAN No: TR63 0006 2000 7150 0009 0918 96

Almanya Temsilciliği

Allestr.32
42853 Remscheid
Tel.: 02191 / 404 01
Tel.: 02191 / 694 64 80
Faks: 02191 / 694 64 49
Cep: 0170 / 551 78 87

Frohlinder Str. 60
44577 Castrop-Rauxel

Yurtdışı (Almanya) Banka Hesap Numarası:
Sparkasse Remscheid
Konto Nr: 37325 · BLZ: 340 500 00

Abonelik koşulları:
Yurtiçi: Yıllık (4 sayı): 16.- YTL (+ 4.- YTL posta ücreti)
Almanya: Yıllık (4 sayı): 12.- EURO
Almanya dışı: 16.- EURO (+ 4.- EURO posta ücreti)
• • •
Aboneliğin başlatılması için; yıllık abone bedelinin banka hesap numaralarımıza yatırılması, daha sonra da web sitemizde bulunan Talep Formunun doldurulması gerekmektedir.
• • •
İlan koşulları:
Ön ve arka kapak içleri (renkli)
Tam sayfa: 2.000.- YTL 1/2 sayfa: 1.000.- YTL
İç sayfalar: (En fazla yarım sayfa)
1/2 sayfa: 500.- YTL 1/4 sayfa: 250.- YTL
• • •
Yayınevi ve kitapçılara % 30 indirim yapılır.

GÜNEY dergisinde yayınlanan tüm yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Yazılar mailimize Word dosyası ve ataç olarak gönderilmelidir. Yayına kapanış süresi: Her sayı için, sayı çıkmadan üç hafta öncedir.

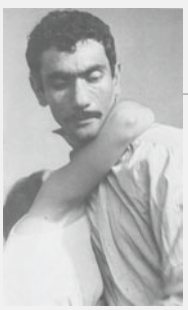

güncel	7	Mahalle Baskısıymış… Günaydın…	Adil Okay
yitirdiklerimiz	9	Ali Şenol Hocamızı Kaybettik... 1938 -2007	GÜNEY
güncel	10	"Sivas'ın ışığı hiç sönmeyecek"	GÜNEY
güncel	12	Bir BarışaRock Festivali daha gerçekleşti…	GÜNEY
güncel	13	Mehmet Esatoğlu ile ilgili tavır	GÜNEY
şiir	13	Dostluk	Nefise Karataş
güncel	14	Pir Sultan Ölür Dirilir…	Selda Özen
tartışma	16	Sanat iş midir? Kimin işidir?	Serdar Türkmen
deneme	17	Oryantalistler hep yalan mı söyler?	Özgür Demirci
araştırma	19	"Korku Çağı"nın vicdanı: Başkaldıran sevda	Temel Demirer
araştırma	22	"Men insanam, sade insan elinin yaratdığı né'metlerle öyünmesem, ölerem."	Öznur Horoz
şiir	25	Kardeş	Ahmet Yılmaz Tuncer
şiir	25	Bi Xêr Bê - 12	Ihami Özer
şiir	26	Ağıt	Mehmet Söğüt
deneme	27	Fiş Fiş Fişleniyoruz!!!	Orhan Bahçıvan
Yılmaz Güney	29	Kültür ve sanat silahlarının namluları devrim yolumuzu aydınlatacaktır	GÜNEY
deneme	30	Baykuşlar Manisa E Tipinde	Mehmet Desde
deneme	31	Sürgün sanat	Serhat Hemdem
dosya	33	Sonsuzluğu yaşayan hayalperest William Shakespeare (1564 – 1616)	GÜNEY
Yitirdiklerimiz...	51	Pavarotti hayatını kaybetti... Ingmar Bergmann öldü…	GÜNEY
öykü	52	Cemal	Ümit Yiğit
şiir	53	bana güzel bir şeyler anlat anne	sabahittin kurtoğlu
güncel	54	Su Sorunu Yok? Sorun Başka…	Cemil Karaca
şiir	56	Rêdanên rêçan de bûme zıhîn	A. Karabağ
şiir	56	Uykuda	Taner Cindoruk
güncel	57	Güney Kültür Merkezi'ne Davet	GKM
güncel	59	Adana'da 4. Yaz Pikniği yapıldı…	GÜNEY
öykü	60	Uluslararası Zina Kursu	A. Kadir Konuk
öykü	64	Sincap Dönemeci	H. Tuğrul Atasoy
şiir	66	Yolun Sonu	Selami Atan
öykü	67	İlk Emek	Nuri Akalın
öykü	71	Karanfilleri Taze Kaldı	Burhan Babaoğlu
gidenlerin ardından	76	Can Yücel	GÜNEY
sinema	78	Sinema Notları	Anuş Pazarcıyan
senaryo	84	Orkide	Meray Ülgen
öykü	86	Çabuk Pes Ettin	Münire Batkın
kitap tanıtımı	87	Orhan Miroğlu'nun "Her Şey Bitti Ana'ya Söyleyin"i	Eser Yılmaz
şiir	89	Bir asker öldüğünde nereye ateş düşer?	Olcay Yılmaz
karikatür	90	Karikatür	Meray Ülgen

Merhaba can dostlarım!

Günler akıp gidiyor. Bizim için içerde, sizin için de dışarıda. Akan zamanı iyi anlamak ve yorumlayabilmek! Ardından iyi bir reçete yazmak kalıyor. İnsan sevgisi adına paylaşmak için düşünceler her ne kadar tutsak edilmeye çalışılsa da, gün gelecek düşünce özgürleşecek, tutsak edilmeden fikirler özgürce söylenecek, işkencesiz ve baskısız!..

Ülkemizin mahpushanelerinden kimler geçmedi ki! Nazım Hikmet, Yılmaz Güney, Yaşar Kemal, Orhan Kemal, Ahmet Arif, Hasan Hüseyin, Rıfat Ilgaz, Sabahattin Ali'ler ve diğerleri yolculuklarını tamamlarken, şimdiki zamanda da aydınlar, ilericiler ve sosyalistler yolculuklarını sürdürüyorlar….

Hastaneye sivil Reno'yla giderken sağ önde oturan polis yüzünü bize doğru çevirerek:

"Yanlış anlamayın siz düşünce suçlusu musunuz?

"Evet dediğin gibi 7/2'den eski yasadan ceza aldık. Yeni AB uyum paketinin çıkarmış olduğu maddelerden yargılanmadık ve karşılığı da yok. Fethullah Gülen ve birçok kişi de bu 7/2'den hüküm giydi. Adil yargılama olmadı.

Polis ise:

"Dediğine katılıyorum. Ama aynı yolda değiliz."

Cezaevine gitmeden önce Servet Ali Çınar, Metin ile benim fotoğrafımı çekti. Vedalaşıp ayrıldık. Adil olmayan bir maddeyle yargılandık. "Düşünceye özgürlük" diyerek, hakkımızı arayacağız.

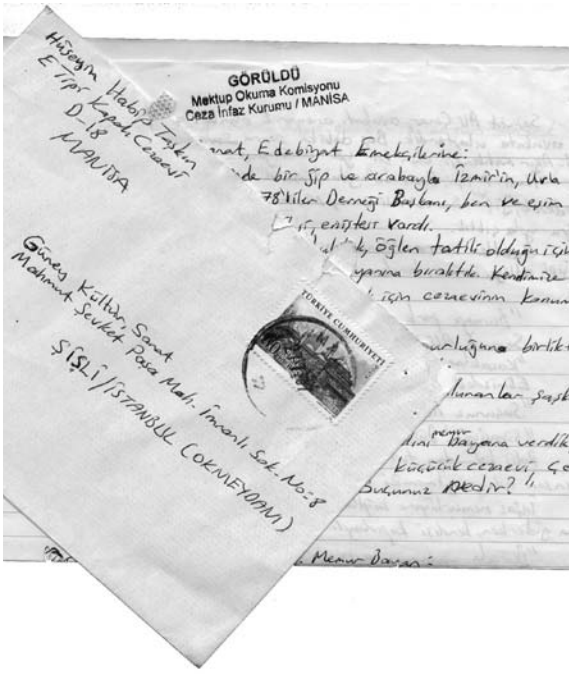

Emeği geçen güney dergisi çalışanlarına selamlarımızı iletin!

HÜSEYİN HABİP TAŞKIN
E Tipi Kapalı Cezaevi D 18
Manisa

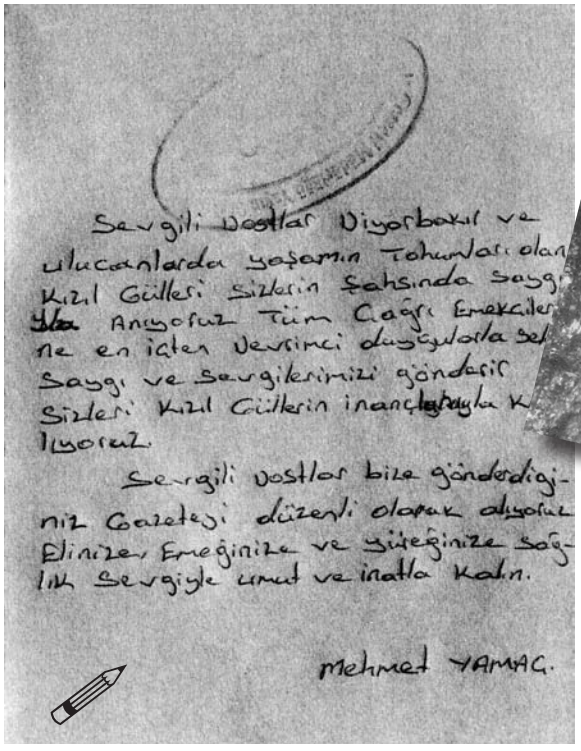
Sevgili Dostlar Diyarbakır ve
ulucanlarda yaşamın Tohumları olan
Kızıl Gülleri Sizlerin Şahsında Saygı
yla Anıyoruz Tüm Çağrı Emekçiler
ne en içten Devrimci duygularla sel
Saygı ve Sevgilerimizi gönderir
Sizleri Kızıl Güllerin inançlarıyla K
lıyoruz.
Sevgili Dostlar bize gönderdiği-
niz Gazeteyi düzenli olarak alıyoruz
Elinize, Emeğinize ve yüreğinize sağ-
lık Sevgiyle umut ve inatla Kalın.
Mehmet YAMAÇ.

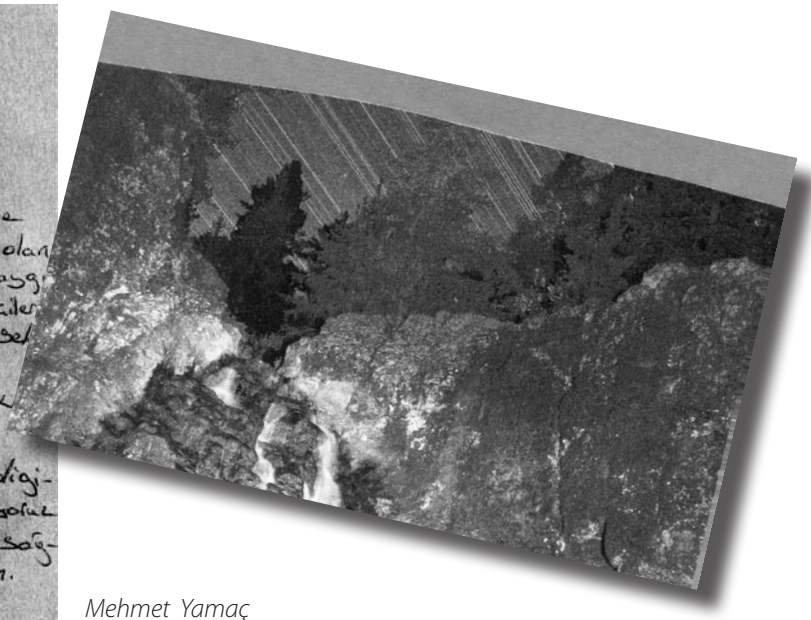

Mehmet Yamaç
E- Tipi Cezaevi
C-44 Oda
MUŞ

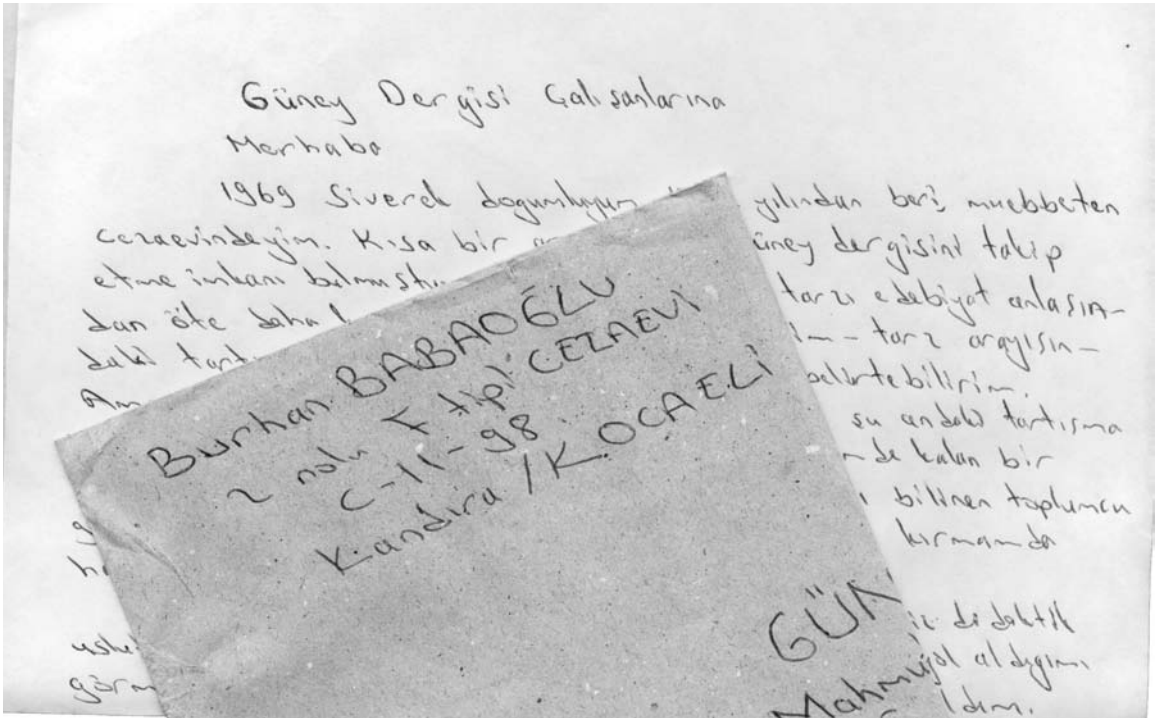

Doğanın acımasızlığı insanların duyarsızlığı ...sabahla canlanan hayat, bütün insanları güzel ve tertemiz sokaklara çıkarıyordu. Sokakta bütün insanlar gibi bende yol alırken köşede muhtemelen o şiddetli geceyi sabaha çevirmek için bir anne ve oğul var güçleriyle mücadele ederken gecenin karanlığında can vermişlerdi. Bütün insanlar içgüdüsel olarak cesetlere bakıp durup, bakıp durup uzaklaşıyorlardı. Ben de bütün insanlar gibi cesetlere baktım durdum, baktım durdum ve uzaklaşıp gittim. Bayağı zaman sonra cesetleri düşündüm. Önünden geçen insanları düşündüm, kendimi o insanların içerisinde düşündüm. Ve geri döndüm o insanlar yoktu, cesetler de yoktu. Aslında bende boşu boşuna ordaydım.

21.06.2007

İSMET TURKURKA
E Tipi Kapalı Cezaevi
MANİSA

ALİ YAVUZ ÇENGELOĞLU'nu anıyoruz...

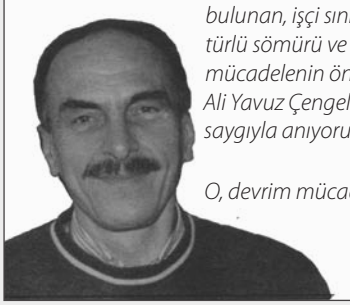

Marksist - Leninist eserleri yayınlayarak bilimsel sosyalizmi yaygınlaştırılmasına değerli katkılarda bulunan, işçi sınıfının ve ezilen halkların her türlü sömürü ve baskıya karşı sürdürdüğü mücadelenin öncülerinden İnter Yayınları sahibi Ali Yavuz Çengeloğlunu ölümünün 6. yılında saygıyla anıyoruz.

O, devrim mücadelesinde yaşıyor, yaşayacak...

GÜNEY

Düzeltme ve özür

A. Kadir Konuk'un bir önceki sayımızda yayınlanan "Terapi" başlıklı öyküsünde yanlışlıkla yapılan değişiklikler nedeniyle özür dileriz.

- GÜNEY

Mahalle Baskısıymış… Günaydın…

Adil Okay
adilokay@hotmail.fr

Kapalı kapılar ardında, 'çok hassas dengeler' gözetilerek bir anayasa hazırlanıyor. Dağ fare doğuracak yakında. AKP'yi çok demokrat bulan kimi 'yazarlar' Özal döneminde olduğu gibi yine saçlarını başlarını yolacak, 'aldatılmış eş' halet-i ruhiyesinde ağlaşacaklar. Öyle ya 12 Eylül 'ürünü' Özal iktidara gelince aynı yazarlar bayram yapmışlardı. Türkiye alıp başını gidiyordu. 'Muasır' medeniyetler seviyesine ulaşmamıza çeyrek kalmıştı. Ekonomi tıkırındaydı. Ama çok değil beş yıl geçince bırakın bilim insanlarını, okuma yazma bilmeyen insanlarımız bile şikâyete başlamıştı. Özal 'parası olanı severim' diyor ve hırsız zenginler yaratıyordu. Yolsuzluklar dosyası kabına sığmayıp, mizah konusu oluyordu. Özal döneminde traji-komik bir vecize doğmuştu: 'Türkiye'de her şey olunur, namussuz olunmaz.' Yani zengin olmak için her şey mübahtır. Ahlaksal çöküntünün özlü ifadesiydi bu. Gün oldu devran döndü bu kez AKP, Özal'ın ANAP'ının yerine alkışlarla iktidara geldi. AKP'ye alternatif gösteremeyip darbe çığırtkanlığı yapanlar, kendi saltanatları sarsılacak korkusuyla bugün 'mahalle baskısı'nı keşfettiler. AKP'ye oy verenlere diyeceğim yok. Bilgi kirliliğinin had safhada olduğu, at izi ile it izinin birbirine karıştırıldığı postmodern dünyada halkımızın talihsiz 'tercihinin' analizi başka bir yazı konusu. Ama AKP yalakaları ile darbe yanlısı 'sahte demokratlara', her iki kesimin ikiyüzlü cambazlarına bir çift sözüm var: Günaydın, anayasamızın 12 Eylül faşizminin mirası olduğunu yeni mi anımsadınız? Günaydın, mahalle baskısını yeni mi keşfettiniz?

Anayasa Tartışmaları

Anayasa tartışmaları türbana odaklandı. Hep söylediğim gibi, türban cankurtaran simidi sanki. Bizim 'sahte demokratlarımız', anayasa üzerinde tartışırken ne işçi haklarından, ne memurlara sendika haklarından, ne darbecilerin yargılanmasından, ne örgütlenme ve ifade özgürlüğünün önündeki engellerin kaldırılmasından, ne de Kürt sorunundan söz ediyorlar. Arasıra, bozuk saatin günde iki kez doğruyu göstermesi gibi, bir iki bilinen doğruya işaret ediyorlar. Zorunlu din derslerinin kaldırılması gibi. TÜSİAD sözcüleri de Avrupalı iş ortaklarıyla özel yemeklerde mahcup olmamak için 301 kaldırılsın falan diyorlar. Oysa aynı iş dünyası 12 Eylül faşist darbesini alkışlamış, bu gün hâlâ yürürlükte olan Kenan Evren anayasasını savunmuşlardı. İşçi temsilcileri idamla yargılanır, gencecik çocuklar darağacında, işkencehanelerde can verirken onlar, 'hep işçiler güldü şimdi sıra bizde' diye, göbek atıp oynamışlardı. Bu gün AKP yanlısı olan burjuvalar, yarın aynı koşullar olsun yine darbecilere yalakalık için sıraya girerler.

Mahalle baskısı

Anayasa tartışmalarının sözüm ona kilitlendiği zorunlu din dersleri, kimi yazarlara mahalle baskısını anımsattı. Kimisi bu baskıyı yeni keşfetti. Kimisi hâlâ utanmadan inkâr etmekle meşgul. Öncelikle ve özellikle vurgulamalı ki, mahalle baskısını yeni keşfedenler de, inkâr edenler de riyakâr, utanmaz ve yüzsüz. Oysa 'mahalle baskısı' on yıllardır var. Benim kuşak, çocukluğundan anımsar mahalle baskısını. 1970'li yıllarda din dersi gördüğümüzde sınıfımızın yarısı alevi kökenliydi. Bu alevi kökenli insanların çocukları zorunlu 'Sünni' eğitime girerken neler hissediyordu. İtiraz edememenin, mahalle baskısından çekinmenin travmasını yaşayarak mı büyüyorlardı. Hadi doğup büyüdüğüm kent Antakya, hep övündüğümüz gibi 'mozaik'ti diyelim. Alevi'si, Sünni'si, Arap'ı, Ermeni'si, Yahudi'si, Hristiyan'ı birlikte okuduk. Dolayısıyla biz Türk ve Müslüman olmayan insanların da, bizim gibi 'normal' insanlar olduğunu görüp, gözleyip büyüdük. Ancak görece hoşgörü ortamının olduğu bu kentte bile, Alevilerin 'pis Fellahlar'

diye itilip kakıldığına, düşman diye belletildiklerine çocukluğum tanıktır.

12 Eylül faşist darbesi Antakya'daki mozaiği de çatlattı tabi, başka birçok kentte olduğu gibi.

Vurun Alevi'ye, Kürde, gayr-ı Müslime, komüniste.

Zorunlu 'Sünni İslam' derslerinin, Alevi kökenli çocuklarda yarattığı travmanın -yani mahalle baskısının- Cumhuriyetin kuruluşundan beri değişik biçimlerde, gerek Kürt, gerek gayr-i Müslim yurttaşların üzerinde olduğu bilinmiyor mu? 'Kürtlerden özür diliyorum' başlıklı makalemde bu sorunlara yıllar önce değinmiştim. Hrant Dink'in katledilmesi üzerine yazdığım 'Ermenilerden özür diliyorum' başlıklı makalemde de tanıdığım bir Ermeni arkadaşımın, dini inançlarına ters olduğu halde babası tarafından, askerde 'mahalle baskısı görmesin' diye sünnet ettirildiğini yazmıştım. En son 'Genelkurmay başkanı yargılanmalıdır' başlıklı yazımda da, Türkler 'Ne mutlu Türk'üm' diyorsa, Kürtler 'Ne mutlu Kürt'üm', Araplar 'Ne mutlu Arap'ım' diyebilmeli, diye yazmıştım. Bunu diyememek, aidiyetini gizlemek zorunda kalmak, gizlemediği zaman sopa ile korkutulmak bile 'mahalle baskısı'nın hep var olduğunun açık göstergesidir.

(Gayr-i Müslim vatandaşlarımız belki din derslerinden muaf tutulmuştur ama onlar da hükümet destekli 6–7 Eylül yağmasından-katliamından, günlük hayattaki ilişkilere kadar mahalle baskısı görmüşlerdir.)

Sık sık basında yer alan, 'oruç tutmadığı için vuruldu, dövüldü, öldürüldü, linç edildi' haberleri mahalle baskısını göstermiyor muydu? Bu sapıkların mahalle baskısı kadınlar üzerinde de sürmüyor mu? Eşcinseller üzerinde? Ve bu 'baskı' yeni değildir.

Sivas katliamı da, on yıllardır sürdürülen gizli açık mahalle baskısının bir biçimidir. Gencecik sol görüşlü çocukları sadece bildiri dağıttıkları için, bunlar 'Kürt'tür' diye linç etmeye kalkan sapıkların eylemi de mahalle baskısıdır. Dünyada en çok çocuk pornosunun izlendiği ülkelerden birinin neden Türkiye olduğu sorusunun cevabı, çocukları linç etmek ve ellerine geçse tecavüz etmek için sıraya giren bu sapık-faşistlerin giderek çoğalmasında ve bunların kimi 'devlet büyüklerimizden' destek görmelerinde aranmalıdır.

Yani kendi gibi olmayan her insanı potansiyel düşman gören, 'öteki'ni hiçe sayan, 'mahalle baskısı yok' diyen yaratıklarla, mahalle baskısını yeni keşfeden, anayasa tartışmasının sadece 'türban-zorunlu din derslerine' odaklanmasına hizmet eden ikiyüzlü yazarlar aynı yolun yolcusudur…

Ya komünistler. Ya onların uğradığı 'mahalle baskısı'. Mustafa Suphi'lerden beri, her hükümet döneminde fişlenen, itilip kakılan, yargısız infazlarda kurban edilen, kaybedilen, zindanlarda çürütülen, işkence gören, sürgüne gönderilen, izlenen, taciz edilen komünistler. Ya onlar, hem mahalle baskısı görüp, hem anayasadaki faşist maddeler nedeniyle devlet baskısı gördüklerinde neredeydiniz.

26/09/07

Gerçekler Akarken

Yaprak ÜNVAR

Ve ırmak susmuşsa
Ve turna göçmüşse
Ve kardelen intihar etmişse
Ve barış gömülmüşse

Yol vardı da
Adres diye çıkmaz sokakları
Keyfimizden mi yazdık

Çiğ Dem 1

deniz yılmaz alp

Küllerin gölgesinde kalbim
.....çılgın bir vedaya takılır
konuşsan gecenin rahmine
.....çiğ düşer
sussan acım gözyaşım da
.....dem tutar...

Ali Şenol 1938 -2007
Hocamızı Kaybettik...

O devrimci ilerici bir öğretmen emeklisiydi… O iyi dikkatli bir Güney okuru ve yer yer yazanıydı.

O, az sayıda yaşamakta olan Köy Enstitüleri mezunlarından biriydi…

O, çevresinde doğruluk ve dürüstlük sembolü olarak bilinir, deyim yerinde ise adam gibi adamdı.

O, toplum insanı yaşam doluydu... Şeker hastalığından dolayı bacaklarındaki damarlar tıkanmış, ayakları onu taşımada zorlanıyor olmasına rağmen 69 yaşında gelecek için planlar yapanlardandı... Çevresinde bilge olarak bilinmesi boşuna değildi...

O, sürekli okuyan, günceli takip eden, olayları diyalektik-materyalist anlayışla yorumlayan, sosyalizm dostu candan bir insandı.

O, öğrenmeden bilmeden ahkâm kesenlerden değildi, araştırma inceleme yapmadan konuşmanın ukalalık olduğunu çok iyi bilenlerdendi…

O, 1938' de Isparta'nın Eğridir ilçesinin Akçaşar köyünde dünyaya gelmiş. Köylerinde okul olmadığı için 5 yaşında yatılı okumaya başlamıştı. Gazi Eğitim Enstitüsünü bitirip edebiyat öğretmenliğine başladığında henüz 21 yaşında çiçeği burnunda gencecikti. Ankara'da başlayan ilk öğretmenlik yılları, Anadolu'nun dört bir köşesine kadar uzanmıştır. Kars-Artvin-Sivas-Bolu ve Antalya görevlerde bulunmuş, öğrendiği teori ve pratiği kendinden sonrası nesilleri sevgiyle yansıtmıştı.

O, askerlik yaptığı 1961 - 1963 yılları arasında teğmen olarak askerlere silah eğitimi yerine çevresindeki çorak alanları yeşillendirmeyi seçmiş, ağaçlandırmada öncülük yapmıştır.

1977 yılından, emekli olduğu 1996 yılına kadar Almanya/Nürnberg şehrinde öğretmenliğini sürdürmüş, devrimcilerle sıcak-dostane yakınlığı bu yıllara rastlar.

Canla, başla icra ettiği öğretmenliğin yarattığı strese, eşinin böbrek hastalığı eklenince, sağlık sorunları giderek artmış, damar tedavisi için yattığı hastanede kalp yetmezliği sonucu hayata gözlerini kapadığı sırada, eşi de 200 km ötede başka bir hastanede tedavi görmekte, tek çocukları olan kızları ise Türkiye de dostlarının-arkadaşlarının aracılığıyla durumdan haberdar olmuş, çok sevdiği babasına son görevinde layık olmak için apar topar gelmiştir.

Onun edindiği dostluk ve arkadaşlık ölümünde onu ve yakınlarını yalnız bırakmamıştı. Dost ve arkadaşları duruma anında müdahale etmiş, ne olur ne olmaz kaygısıyla otopsi yaptırmıştır.

Ali Hocamızın naaşı Almanya'dan Türkiye'ye gönderilmeden önce, arkadaşları aracılığıyla, Nürnberg/Kuzey mezarlığında anısına merasim - tören yapılmış, bu törende 200'ün üzerinde öğrencisi-dostu-arkadaşı ve yakınları son yolculuğunda hazır bulunmuştur. Törenin ardından Yeni Gün Kültür Merkezi'nde sinevizyonlu, yemekli bir toplantı yapılarak anısı yaşatılmıştır. Ailenin maddi durumu elvermediği için naaş nakli ve tüm masraflar toplanan bağışla sağlanmıştır. Aile gösterilen bu yakınlık-dostluk ve arkadaşlığa teşekkür etmiştir.

Ali Hoca, Türk ulusundandı. O, Türkiye'de demokrat olmanın en önemli kıstaslarından biri olan „Ulusların kendi kaderini tayin hakkını" bilinçli savunan, her durumda her türlü sömürüye ve talana karşı olduğu kadar, Kürt ulusu ve ulusal azınlıklara yapılan ulusal baskıların da karşısındaydı.

Onu anarken konuşan arkadaşının son sözleri şöyleydi:

"O öğretmendı. Ama öğrenmesini de iyi bilirdi.

O çok okurdu, okuturdu da… Öğrenmeden bilmeden konuşanlardan değildi, o.

Üzücü olan verimli zamanda bizi terk etti...

O harama el sürmedi.

O emeğin kutsallığını bildi ve saygı gösterdi.

Doğru olanı tavizsiz savundu. Araştırma-inceleme yapmayanın söz hakkı yoktur prensibiyle sözünü esirgemedi.

Yalındı, sadeydi, gösterişe, yalana, dolana meyil etmedi.

Onun demokratlığı devrimciydi.

Bu dünyadan Ali Şenol da geçti.

Anısı önünde saygıyla eğiliyoruz. "

18.07.2007

"Sivas'ın ışığı hiç sönmeyecek"

İnsan denilen canlı, nasıl da dayanıyor onca acıya, katliama? İşte 14 defa daha, dünya güneşin etrafında döndü ve işte onca yıla rağmen, Alevilerin o karanlık günün yaşandığı lokantayı müzeye çevirme istekleri, kulakardı edildi.

Bu yıl yapılan etkinliğe biz de Güney Dergisi'nden iki arkadaş, Hacı Bektaş-ı Veli Kültür ve Dayanışma Derneği'nin düzenlediği organizasyonla, Mersin'den cana can katmak için yola çıktık. Amacımız; cana can katmanın yanında, oraların nabzını tutmak, söyleşiler yapmak ve dergimizin de katliamı kınadığını haykırmaktı.

Bilindiği gibi, 2 Temmuz'dan 20 gün sonra "seçim" yapıldı. Yani doğal olarak 2 Temmuz'da Sivas'ta da, insanların gündeminde seçim vardı. İşte sizler bu yazıda; oradaki, o ortam içindeki insanların seçim v.s. ile ilgili görüşlerini de okuyacaksınız. Seçimden önce bizim nabzını tuttuğumuz Alevilerin tutumları; şimdi, seçimden sonra, daha anlaşılır bir şekilde yorumlanabilecektir.

Kortejler yeni yeni oluşurken bir genç dikkatimizi çekiyor. Koşturuyor, çalışıyor… Biz de yaklaşıp yanına başlıyoruz sohbete. "Adım Barış. Almanya'dan geldim. Ben ilk kez katılıyorum, böyle bir eyleme. Amacımız Madımak'ı unutturmamak. Madımak'ın müze olmasını istiyoruz. Şu an çok duyguluyum, doluyum yani…"

Yürüyüş gayet güzel geçiyor; biz de gözlemekle, fotoğraf çekmekle ve coşkuya kapılıp slogan atmakla geçiriyoruz vaktimizi. Yani Madımak'a gidişte, söyleşiyi bırakıp eyleme katılıyoruz. Bu gözlemlerimizde, bize en önemli gelen şey ise şuydu: Geçtiğimiz yerlerde halkın çoğunluğu yürüyüşçülere büyük bir kinle bakıyorlardı. Biz de kendimize, onca yıla rağmen hoşgörü adına değişen hiçbir şey olmamış mıydı yoksa? diyerek, sloganlarımızı daha yüksek sesle atıyorduk. Elimizden gelen tek şey slogan atmaktı; onu da güzel yapalım diyorduk yani.

Dönüşte yaşlı bir amca dikkatimizi çekiyor. Yürümekte zorlanıyor amca. Yanına yaklaşıp soruyoruz: Derdin ne amca, bu sıcakta yürümekte bile zorlanıyorsun, ne işin var burada?! "Sivas'ın Divriği köyündenim ben. Belimde fıtık var, onun için yürümekte zorlanıyorum. Yananların 5 tanesi benim

akrabam oluyor. Bunun için biz de tabi, kendimizi onlara adamak için geldik buraya", şaşırıyoruz biz beş akrabasının öldürülmesine. Devam ediyor o, şaşkınlığımızı anlayıp, "Evet, yaktı gittiler adamları. Biz de onları canlandırmak için geldik yani. Geldik, yürüyoruz işte. Bakalım sonu, neticesi ne olacak, ne olmayacak?!"

İki genç kız yanımızda yürüyor. Belli ki konuşmak istiyorlar. Sivas Zara'dan geliyoruz, diyorlar. Nasıl bulduklarını soruyoruz, eylemi. Biri: "Güzel de çok da güzel değildi" diyor. Öbürü hemen ekliyor: "Tabi, tabi daha güzel olabilirdi. Slogan atıyorlar mesela, hep birlikte atmıyorlar. Yine, Deniz Baykal niye gelmedi? Boş atıyor çünkü. Konuşuyor, konuşuyor bir iş yapmıyor. Madımak müze olacakmış… Neden olmadı? Kırk yıldır ben biliyorum, hep olacak diyorlar ama olmuyor. Anca konuşuyor bu topluluk. Başka da bir şey yapamaz. " İlk konuşan genç giriyor hemen tartışmaya ve arkadaşına dönerek: "Niye öyle diyorsun? Yaparlar belki. Ben inanıyorum, yapacağız." diyor. Bu gençlerin yanına gelen başka bir arkadaşları atılıyor konuşmaya: "Biz Aleviler'de tutkunluk yok. Amaçlarının ne olduğu belli değil. Herkes menfaatinin peşinde koşuyor. Tutkunluk olsa istediklerimizi yaparız. Yoksa, olmaz." Gençlere; biz mücadele edersek başarırız, değilse olmaz diyor ve teşekkür edip ayrılıyoruz yanlarından.

Orta yaşlarda bir bayan, gençlerle konuşmamıza sonradan kulak misafiri olduğundan, soruyor bize: "Hangi gazetedensiniz?" diye. Biz, Güney Dergisi'ndeniz deyince: "Aaa, öyle mi? Ben okumuştum Güney'i" diyor. Biz de seviniyoruz ve baş-

lıyoruz konuşmaya. “Ben Malatya’dan geliyorum. Eğitim emekçisiyim. Sivas’ların ne ilk ne de son olacağını düşünüyorum. Yönetenler yönetemez duruma geldiği zaman, her zaman için bu tür katliamlara başvururlar. Önemli olan ezilen halkın bir arada hareket etmesidir. Her koşulda, bizi bölmek, parçalamak isteyenlere karşı bir sorumluluğumuz olmalı. Özellikle bu seçim sürecinde oy avcılarına karşı: ‘Onurlu bir oy’ diye cevap vermeliyiz. Yani, sol adına Alevilerin inançlarını sömüren CHP’ye karşı herkes uyanık olmalıdır. Özellikle de Alevi halkı. Sivas ve benzeri saldırılar bana göre ne inancadır, ne mezhebedir. Açık faşist saldırıdır. Onun için hepimiz, faşizme karşı mücadele etmeliyiz, diye düşünüyorum.” Malatya’dan gelen eğitim emekçisi arkadaşla sohbetimiz, otobüslerimizin bulunduğu Ali Baba Mahallesi’ndeki Cem Evi önüne kadar sürdü.

Cem Evi önüne geldiğimiz zaman ise, Güney Dergi’sinin son sayısını satmaya başladık. Malum o sayımızın kapağında, yine bir vahşetle hayatını kaybeden Hrant Dink’in haberi vardı. Hem dergimizin kendisine, hem de son sayıya olmak üzere ikili bir iltifatla dergimizden bolca sattık. Daha da iyi olabilecek bu eylemi, her şeye rağmen olumlu olarak değerlendiriyor ve yarınların çok daha özgür olacağına olan şaşmaz inancımızla, Sivas’tan ayrılmanın hüzünlü ve coşkulu ruh haliyle otobüsümüze doğru ilerliyoruz...

Mektuplar-337 07/07/2

Masum Elmas Gül

Zaman hep 00:00
dün de değil
yarın da
şimdi desen
bilmiyoruz
biz nerdeyiz!?

Geceyi Aydınlatabilirsin

Sadık Doğan

Aldırma!
Varsın yorganına göre olmayıversin
ayağın; ama
yine de sevmelisin
ayağını yahut yorganı
sen zaten onlarla sensin.

Korkma!
Varsın aynalar çirkin göstersin
yüzünü; lakin
asla unutmamalısın
çirkinlik bile yakışır gence
sevecekse seven böyle sevsin.

Durma!
Varsın atı alan üsküdarı geçmiş
olsun; fakat
hiçbir an durmamalısın
en kötü ihtimalle kendini
geçmiş olursun.

Susma!
Varsın konuşsun ağzı
olan; ancak
izin vermemelisin boğulmasına sesinin
sesler içinde. Anlayan anlayacaktır
elbet kendi kavlince.

Unutma!
Varsın güneş batmış
olsun; artık
her şey biti dememelisin
inan bana gözlerinle
geceyi aydınlatabilirsin.

23.08.2007

Bir BarışaRock Festivali daha gerçekleşti…

2003'ten bu yana her yıl yapılan BarışaRock festivallerinin beşincisi, 24 - 26 Ağustos 2007 tarihlerinde yapıldı. Festivalin yapıldığı yer olan Sarıyer'deki Mehmet Akif Ersoy Piknik Alanı bu yıl yüz binleri konuk etti.

Festivale sadece İstanbul'dan katılım yoktu. Her bir yandan insanlar akın etmişti oraya. Neredeyse muhalif olan herkes oraya gelmişti. Onlarca müzik grubunun yanı sıra, otuza yakın tiyatro grubu renk veriyordu ortama.

Hazırlıklarına aylar öncesinden başlanan festivalin, alandaki hazırlıklarına günler önce başlandı. İki müzik sahnesiyle, bir tiyatro sahnesiyle, atölyelerle, sinemayla, plastik sanatlarla, tüm alanı kaplayan çadırlarla, değişik örgüt, kurum, dergi, yemek vb. standlarıyla adeta kendi başına bir dünya oluşmuştu.

Bu dünya insanları, "savaşa", "cinsiyetçiliğe", "ırkçılığa", "ayrımcılığa" vb. karşıydı. Esasta da bu karşı duruş sergilendi. Kimler yoktu ki bu dünyada. Farklıların eşit olduğu ve bir arada yaşamanın mümkün olduğu bir dünya yaratılmıştı.

Kavga eden yok, bağırıp çağıran yok...

Küfreden?..

Eh, o da toplumsal. Arada duymamak mümkün değil.

Tabi ki katılımın yoğunluğunda, bedava müzik, tiyatro ve diğer gösterilerin olmasının etkisi de vardı. Ancak bu o kadar da önemli değil. Tersine festivalin parasız olması bir artıdır ve buna rağmen böyle bir festivalin 'parasız' düzenlenmesi çok yetenek ister.

Her şey müzik ritimleri, tiyatro gösterileri, söyleşiler, yemek standlarında kuyruklar, çadırlar arasında gösteriler, standlarda alışverişler ve tartışmalar sürerken, birdenbire hava elektriklendi ve o güzelim festivale gölge düşüren olaylar yaşandı.

Neydi bu yaşananlar?

Çeşitli nedenlerle kimi katılımcılar cinsiyetçilikle ve darbecilikle suçlanarak protesto edildi. Buna karşın protesto edilmesi gereken kimi seksist tiyatro gösterilerine ses çıkarılmadı.

Biz burada protesto olur mu, olmaz mı, onu tartışmıyoruz. Tabi ki bu gibi yerlerde biz herkesin "propaganda ve ajitasyon hakkı" olmasından, dolayısıyla protesto hakkından yanayız. Ancak koordinasyonun bu konularda yetersiz kalmasının, olayların olumsuz gelişmesinde önemli payı olduğunu düşünüyoruz.

Bu yaşanan olumsuzluğa rağmen BarışaRock başarılıydı. Büyük bir etkinlikti. Bu etkinliğe katılan tüm gruplar, örgütler, çevreler gibi, bizler de genel başarı için elimizden geleni yaptığımız kanısındayız.

Evet, Güney Dergisi olarak biz hazırlığında beraberdik, bitişinde de beraberdik. Üç gün boyunca dergimizi sattık ve eski dergilerimizi dağıttık.

Mehmet Esatoğlu ile ilgili tavır

Mehmet Esatoğlu uzun yıllardan bu yana tiyatrodan tanınan bir insan. O, tiyatro eğitmenliği kimliğiyle de tanınır. Ama sadece bu kimlikle tanınmaz Mehmet Esatoğlu. O, aynı zamanda ilerici, devrimci, solcu olarak da tanınır. Her muhalif etkinlikte yer alan, hatta öne çıkan bir yapısı da var. O, bu alanda örnek çalışmaları da olan birisi.

Mehmet Esatoğlu hakkında iki binlerden bu yana başlayan ve onun bir tiyatro eğitmeni olarak "1999 yılında tiyatroda beraber çalıştığı kadınlara cinsel taciz yaptığı" şeklindeki açıklamanın ardından uzun yıllar geçti.

Ancak ne yazık ki; bu açıklama bağlamında belli çevreler dışında, 'kurumsal' tepkiler ya hiç olmadı, ya da bu tepkiler cılız kaldı. Buna ne yazık ki, Güney Dergisi olarak bizler de dâhiliz. Bu nedenledir ki; en son gerçekleştirilen Barışarock etkinliğinde sorunun yeniden canlanması, 'unutulmuş' gibi duran bu olayı/olayları yeniden gündeme oturttu.

Yeni yapılan yazılı bir açıklamada, 2005 yılında da benzer bir olayın yaşandığını öğreniyoruz.

Yine Bogaziçi Gösteri Sanatları Topluluğu (BGST) tarafından yapılan kurumsal bir açıklamadan da, Barışarock'ta gelişen olayları tetikleyenin sadece 1999'da yaşanan olay olmadığını, 2005'te olayı yaşayan birinin orda olması ve M. Esatoğlu ile karşılaşması olduğunu öğreniyoruz.

Barışarock etkinliğinde yaşananlar ve ertesinden gelen açıklamalar, bizim açımızdan da, yeni bir durum değerlendirmesi yapma ihtiyacını zorunlu hale getirdi. Çünkü Mehmet Esatoğlu bizim dergiye de yazı yazanlardan birisiydi.

Bizler bu yazıyı yazdığımızda bile, hala bu iki açıklama dışındaki beyanların nasıl değerlendirileceği konusunda bir netliğe sahip değiliz. Ancak bir noktada çok açığız. O da; 'cinsel taciz' açıklamalarının temel alınması gerektiği noktasıdır.

Biz, Güney Dergisi olarak, içinde yaşadığımız erkek egemen sistemde kadınlara yönelik gündeme gelen, getirilen her türlü baskının, horlamanın, cinsel tacizin, istismarın ve şiddetin karşısındayız. Bu duruş, kendi saflarımızda uygulanmak için vardır ve aslında her devrimci insanın, grubun, derginin uyması ve uygulaması gereken bir duruş olmak zorundadır. Ancak bu konuda "sol hareket" alabildiğine zayıftır ve kendisi "erkek egemen sistemden" etkilenmektedir.

Bu anlamda, ilk olayın üzerinden sekiz yıl, ikinci olayın üzerinde de iki yıl geçmiş olsa da, bu olaylar üzerine yeterince gidilmediğini, bizlerin de gitmediğini, çıkış noktası yaparak, bunu yapma görevini önümüze koyuyoruz. Bunu yaparken de, bir süredir dergimize değişik yazılar yazarak, haberler ve söyleşiler yaparak katkı sunan M. Esatoğlu ile, bu sorunlar bağlamında kesin bir sonuç alana kadar tüm ilişkilerimizi donduruyoruz. Bu tavrı, daha önce takınmamakla ve ona dergimizde yer vermekle hatalı davrandığımızı belirtiyoruz.

Güney Dergisi

Dostluk

Nefise Karataş

Doruklardan yayılan umut çiçeğiydi
Yamaçlara aşındı
Acılarla kaynaşıyordu
Çizgide bıçak, kurşun
Tutuşan ellerde bulduk
Dost sıcaklığını
Tıklatılan duvarlarda yoldaşlığı
Ve bir yol ayrımına eklendi zaman
Her bir kente saçıldı da can
Demirdendi bileklerimiz
Ürkmedik
Kaçmadık sokak kurtlarından
Bir can kuşu gibi konduk sıcak düşlere
Düşlerle büyütüp kollarımızı
Açıldık o engin
Dostluk denizlerine...

Sunak / Ocak / 2003

Pir Sultan Ölür Dirilir…

Selda Özen
tiyatrozeytindali.com

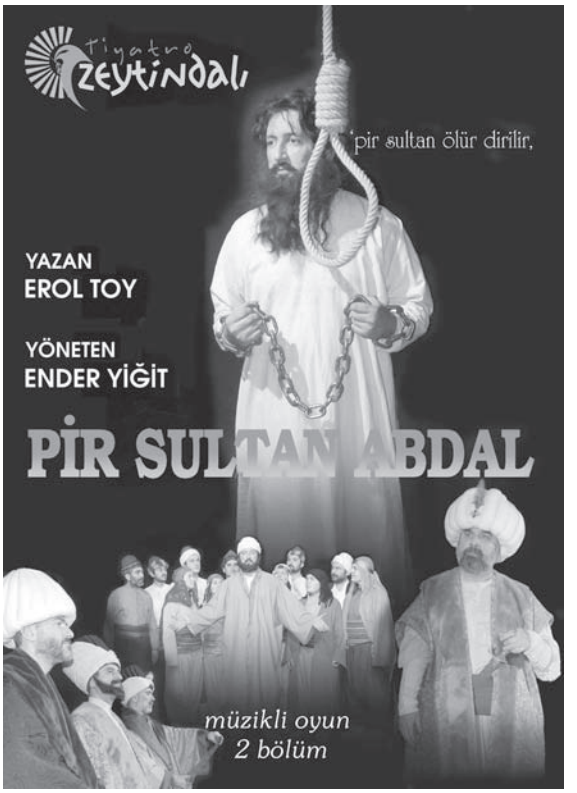

"Tiyatro Zeytindalı, toplumsal gerçekçilik anlayışı ile bu topraklar üzerinde yaşanılanları tiyatro sanatının estetik anlayışına uygun olarak sergilemek adına yola çıkmıştır. Toplumsal olan her dokunun gitgide bireyselleştirilmeye çalışılarak sanat üretimlerinin eğlencelik bir metaya dönüştürüldüğü sanat alanında oyunlarımızla olanı-biteni gerçekliliği ile anlatmak sevdasındayız bu nedenle ilk sesimiz Pir Sultan Abdal" diyor Tiyaro Zeytindalı'nın kurucusu Necmi Aykar.

Erol Toy'un yazdığı "Pir Sultan Abdal" adlı Oyun ilk kez Halk Oyuncuları (Tuncel Necmioğlu, Tuncel Kurtiz, Mustafa Alabora, Nesimi Çimen, Rahmi Saltuk, Umur Bugay) tarafından 1967-1970 yılları arasında 1600 kez sahnelenmiş. İkincisi Ankara Birlik Tiyatrosu tarafından 1990-2000 yılları arasında 1000'in üzerinde oynanmıştı. Tiyatro Zeytindalı'nda 3. versiyonunu Ender Yiğit'in yönettiği oyunda Pir Sultan'ın nefeslerine ozan Burhan Yıldırım bağlaması ve sesiyle can veriyor.

Pir Sultan Abdal'ın ezilen halklara örnek efsanevi yaşamının bir anlatımı olan oyunda, olaylar 16.yüzyılda geçer. Pir Sultan (Renan Bilek) dergahta adalet, eşitlik ve özgürlük felsefesini geliştirmek ve yaygınlaştırmak üzere örgütlenir. Hızır'da (Ender Yiğit) dergaha gelerek çalışmalara katılır ve Pir Sultan'a yardımcı olur. Bu arada Osmanlı'nın idari zulmü Anadolu halklarını her yönüyle ezmektedir. Üretici, esnaf, köylü ve tüm emeği ile geçinenler merkezi iktidarın ağır vergi talebi ve yerel güçlerin (ağa, eşraf ve din tacirleri) her türden baskısı altında yaşamak zorundadır. Bu baskı ve zulümden perişan olan üretici köylüler Pir Sultan'dan yardım isteyerek bu zulme bir son verilmesi ya da kendilerine bir çözüm önerilmesini isterler. Bu haksızlığa gönlü razı olmayan Pir Sultan, eşi Ballıhan'la vedalaşarak evinden ayrılır ve Sivas yöresinde tüm ezilenleri Osmanlı'nın zulmüne karşı başkaldırıya çağırır. Bu arada dergahtan Hızır, soruna çözüm bulabileceği umuduyla merkezi iktidar yetkilileriyle görüşmek üzere Pir Sultan'dan izin ister, Pir Sultan, bu talep karşısında temkinli davranarak gitmemesi yönünde Hızır'ı uyarır. Ancak Hızır uyarıyı dinlemeyerek daha sonra kadı olarak döneceği Sivas'tan ayrılır. Pir Sultan'ın köylülerin yanında yer almasından rahatsız olan yerel iktidar sahipleri Pir Sultan'a yakalama emri çıkarırlar, bunu duyan Pir Sultan halkla birlikte kadıların makamına gelir, amacı yöneticilerin yaptıkları zulmü onların yüzüne karşı haykırmaktır. Daha sonra yöneticiler Pir Sultan'a uzlaşma önerirler ancak bunu kabul etmeyen Pir Sultan, idam edilmek üzere zindana kapatılır.

Pir Sultan, haksızlıkların ve sömürünün ortadan kalkması, adil bir yönetimin kurulması yönündeki talebini başkaldırıya dönüştürmüş ve bütün uzlaşma yollarını kapatmıştır. Pir Sultan'ın bu tavrına karşı yöneticiler yeni önlemler peşindedir. Sivas'a paşa olarak geri dönen Hızır, Pir Sultan'ı başkaldırısından vazgeçirmek ve üreticilerin isyanına destek vermemesi yönünde uyarır ve daha sonra idamla tehdit eder. Pir Sultan halk için haklı bir davadan

dönmeyeceğini ve bu yolda gerekirse ölümü göze aldığını Hızır'a makamında onu yargılayan bir dille aktarır. Pir Sultan bu sözleri ile darağacını göze almıştır. Sonunda verilen idam kararı infaz edilir ve Pir Sultan önce halka diri diri taşlatılır. Halkla birlikte taşlayanların arasında olup, taş yerine gül atan Ali baba oportünist bir tavır sergilemektedir. Hızır'ın " daha ne durursunuz tez alın dara!" sözü ile,

Pir Sultan;
Yürü bire Hızır Paşa
Seninde çarkın kırılır
Güvendiğin Padişahın
O da bir gün devrilir
Ben Musa'yım Sen Firavun,
İkrarsız şeytan-ı lain,
Üçüncü ölmem bu hain
Pir Sultan, Ölür, dirilir…

diyerek ilmiği boynuna geçirir.

Bir dönemin efsane başkaldırı kahramanı Pir Sultan Abdal'ın yaşamından önemli kesitlerin, bu olaylar bağlamında sahneye taşındığı oyunu, üreticilerin sömürülmesi ve din bezirgânları yobazların iktidar sahipleri ile ortaklaşarak keyfi yönetimleri üzerine kurmuş olduğu gözlenmekte. Bu yönetim her türlü baskı ve zulümle kendi iktidarını devam ettirmekte ve halkın en küçük itiraz ve karşı çıkışlarını en acımasız yöntemlerle bastırmaktadır.

Oyunda oynayan oyuncular:

Burhan Yıldırım (ozan), Renan Bilek (P. S. Abdal), Ece Ercan (Ballıhan), Selda Özen (Ümmühan-can-köylü), Recep Yener (dede-sarı kadı), Murat Aydın (kul Himmet-Aşarcı), Selahattin Özakın (Ali baba), Ender Yiğit (Hızır), Faruk Karaçay (Bogos), Yakup Kadri (molla), Yılmaz Sarıkaya (ases başı), Erdoğan Bayrakoğlu (kara kadı), Serdar Dağ (ulak), Köylüler ve Canlar Zeynel Aslan, Turgay Şeker, Akız Aydın, Selim Turgay Deli, Güven Şeref Oğlu, Nihat Çetinkaya, Muhammet Ensar Yolcu, Tolga Sarıtaç.

Oynun en başında ön oyunda polis olarak gelip oyunu durdurmaya çalışan Hızır'ın arkasından ozan "evet dostlar gördüğünüz gibi Hızırlar her zaman var. Madem Hızırlar var o zaman Pir Sultanlar da olacaktır." der. Bizde Hızır'ların olduğu yerde Pir Sultanlar da hep var olsun diyoruz. Pir Sultan Abdal bir senedir İstanbul'da farklı sahnelerde oynandı. Altınoluk'ta ve İzmir Karşıyaka'da sahnelendi. Yeni sezonda yine İstanbul'da ve diğer il ve ilçelerde oynamaya devam edecekler.

Geleceksin

Rahime Henden

Saçların saçlarıma değsin.
Ilık yaz yağmurları
alıp götürsün hüznü.
İnsin dağ rüzgarları ovaya.
Dudaklarında tutuşsun
dudaklarımın çığlığı.
Alıp götürse de seni
uzun bir yolun
hüzün dolu yorgunluğu.
Belki geleceksin bir daha:
-Irmağın denize sevdası gibi.
Bahar gibi
yaz gibi
aşk gibi geleceksin.
Yaralı bir kuş gibi
uslanmaz us gibi
sevdalı ulus gibi.
Geleceksin elbet:
-unutulmuş umut gibi
ekmek gibi
aş gibi.
Kavgada yoldaş gibi.

27.07.2007/Nurtepe

Sakın Kendini

Bülent Yeşilyurt

Sevgini taşıyamaz hale gelince,
sakın asıl kendini kalbinden.
gül bile kendince kokarken;
bir tortu sinmiştir geceye,
bana yaralar armağan ettiğin o senden.
sen de sahip çık dikenine,
sar onun kanattığı yerden.
ya beni hiç sahiplenme,
ya da sar beni her yerimden…

Sanat iş midir? Kimin işidir?

Serdar Türkmen

AKP'nin 2 seçimdir propaganda şarkılarını seslendiren zihniyetsizliği biraz tanıyalım. 1971 Almanya doğumlu. Adı Uğur Işılak. İlk albümü 1998'de "Dönen alçak olsun". Kendisinin ülkücü takıldığı yıllar. 2. albümü 2000 yılında çıkıyor: "Söyleyeceklerim var". 3. albümü "Yıldırım gibi" yine 2000 yılında… 4. albüm 2002'de "Ben ağlarsam kıyamet kopar". 5. albüm "Kalabalık yalnızlara – Ozanca" 2005'te çıkıyor. 6. albümü, "Sil baştan" (2006). Son albüm 2007'de: "Aşkın cenazesi var".

Propaganda söylemi ise "Sanat adam işidir".

Bilindiği gibi yunan mitolojisinde sanatın koruyucusu olan Zeus'un Mousa diye adlandırılan 9 kızının her biri ayrı bir sanat dalından sorumludur.

Sanata eril karakter biçilmesi, zihnimde en ufak kabul göremeyecek bir savlama ya da sallama. Hele de müzik üzerinden böyle bir önermenin yapılması, sözü söyleyenin yaptığı işe ne kadar uzak olduğunu apaçık önümüze seriyor.

Çeşitli dillerde müzik teriminin dişil karakterli olduğunu görüyoruz. Bir çok enstrümanların kıvrımlarının dişil özellikler göstermesi tesadüf müdür bilmem ama, en eski çağlardan günümüze kalan resimlerden anladığımız kadarıyla kadınlar müziğin icracısı olmuşlar.

Kadının bugünkü pasifist hali büyük ölçüde sosyal koşullar kaynaklıdır. Dolayısıyla bugünün kadını müziğin nesnesi, malzemesi haline gelmiş, birilerinin onlar üzerinden duygular oluşturup bunu müziğe aktardığı ama onların duygularının sanatta pek karşılığı olmadığı bir düzlemde, sanatla ilişkileri belirlenmiş ve sınırlandırılmıştır.

"Adam gibi " ile başlayan cümlelerin çok eril olduğu eleştirilerinin temel savunması "adam gibi " deyiminin "hakkıyla", "iyi" anlamında kullanıldığıdır. şüphesiz öyledir. Fakat bu daha da kötü bir noktayı, yani kadının "işin hakkından gelmek" anlamında doğada örnek teşkil edemeyecek karakterde olduğunu anlatıyor bana.

Tam bir erkek propagandası…

Bu adamın şehirlerdeki kiralık durak panolarına afişlerini asmak için hangi iktidar erkine kıçını, pardon sırtını dayadığını biliyoruz. Zaten albüm kapaklarından da anlaşılacağı üzere iktidara göre stil entegrasyonuna gitmiş.

Peki bu adamın sanatçıyım demesine, hele bir de sanat hakkında felsefi zeminde söylemlerde bulunmasına ne demeli. Sanatçılığın ne olduğuna dair pek çok söylenecek pek çok da susulacak nokta var ama sanatçılığın ne olmadığına dair susulacak pek bir şeyin kalmadığını belirtmek isterim.

Söylenmesi gereken son şey, sanatın tükenmeye yüz tuttuğuna ilişkin… İşte, üstüne basa basa söylenen "ısmarlama sanat olmaz" lafı, sanatın, güç odakları tarafından ısmarlandığı, sonra ısmarlananın halka zorla yedirildiği bugünün sanatında ya da daha doğru bir deyimle piyasasında edinmemiz gereken şiar olmalı.

Sanat iş değildir. Hele de bugünkü gibi birilerinin işi hiç değildir.

Oryantalistler hep yalan mı söyler?

Gerome'nin "Yılan oynatan çocuk" resminden tarih okumak

Özgür DEMİRCİ

E. Said "Şarkiyatçılık" adlı eserinde, oryantalist eserlerdeki Doğu betimlemelerinin, gerçek dışılığı üzerinde önemle durur. Hayali Doğu'nun yaratılması, kapitalist yayılmacı devletlerin ihtiyaçlarının uzantısı gereği olarak görülür. "Doğu'ya gidenlerin büyük bir hayal kırıklığıyla geri döndükleri" de, E. Said ve bu söylemin etkisinde kalan, diğer postkolonyal dönemin oksidentalist yazarlarının dillerinden düşüremedikleri bir örneklemedir. Said'in örnekleme ve alıntılar yoluyla kurduğu oryantalist epistemoloji Batılıların, Doğu hakkında ürettikleri bilgiye karşı ciddi bir güvensizlik yaratmış, bilimsel metinlerde dâhil, tüm bilgi üretimine kuşkuyla bakılmaya başlanmıştır.

Oksidentalist yazarların Saidyen bakış açısından yorumladıkları oryantalist resimler Batılıların, Doğu'yu aşağılama isteklerinin araçları ve gerçek dışı çalışmalar olarak görülüp nitelendirilmesine karşın; yine aynı oryantalistlerin yaptığı İstanbul manzaraları ve çeşitli pastoral Doğu betimlemeleri bu gerçek dışı betimlemelerin parçası olarak görülüp kabul edilmemiştir.

Paris Güzel Sanatlar Yüksekokulu'nda hocası Paul Delaroche'un (1797–1856) tarihsel doğruluğa önem vermesinden etkilenerek resim yapanlardan binde Fransız ressam, Jean-Leon Gerome'dir (1824–1904). Gerome'nin "Yılan Oynatan Çocuk" resmi Osmanlı toplumunda "oğlancılık" olgusuna değinmektedir. Bu olayın Osmanlı'da geçtiğini, çocuğun içerisinde gösteri yaptığı mekânın, duvarları üzerinde görünen Osmanlıca yazılardan anlarız. Olay herkesin giremediği bir harem dairesinde geçmektedir. On-on iki yaşlarında olduğunu tahmin ettiğimiz bir çocuk, tamamen çıplak ve arkası izleyene dönük olarak resmedilmiştir. Yılan cinsel çağrışımı olduk-

ça fazla olan ve ressam tarafından özellikle seçilmiş bir sembol gibidir. Her türlü deliğe girebilecek bu canlının, çocuğun diri bedeni üzerinde dilediğince gezinmesi, "Yılan Oyunu"nun anlam kurgusunun, izleyen kişinin kösnül duygularını uyandırmak üzerine kurulduğunun açık göstergesidir.

İzleyen herkes, empati yoluyla kendini yılanın yerine koyarak, bedeni dilediğince dokunup, okşayacaktır. Çocuğun arkasının bize dönük olarak resmedilmesi, sanatçının, olayı Paşa'nın bakış açısından, görmemizi sağlamak istemesidir. Biz çocuğa, onu, hareminde izleyen Paşa'nın gözleriyle bakarız. Bu bakış, Doğu'lu bir despotun buyurgan bakışı olmalıdır. Çocuk istediği gibi hareket edecek bir hareket alanına sahip gibi görünse de Paşa'nın buyrultusu onu belli bir duruşa sabitlemiş gibidir. Çocuğun sabitlenen duruşu, onunla sürekli olarak cinsel ilgi kurmak isteyen despotun kararlı isteğinin, Gerome tarafından özenle vurgulanmasıdır. Çocuğun ışıklı gövdesi resimdeki her şeyi önemsiz kılacak kadar göz alıcıdır.

Resimdeki çocuğa yönelik ilginin dışındaki her

şeyin önemsiz birer ayrıntıya dönüşmesi, sanatçının başarısıdır. Olayın ahlaki bir yozlaşmanın belirtisi olarak, devlet dairesi olan Saray'da, devlet erkânı olan biriyle ilgisi, bu resmi bir devlet-kurum eleştirisine dönüştürür. Devlet-kuruma yönelen eleştiri ise oryantalist epistemolojinin öğütlediği şekilde otomatik olarak gerçek dışı ilan edilir. Olayın vahameti diyebileceğimiz şey ise, tam burada başlar.

E. Said'in 1978 yılında yazdığı kitapla kurduğu Oryantalist epistemoloji Batılıların ürettiği her türlü bilginin gerçek dışılığının ilanı olarak bu paradigmanın en büyük handikabıdır. Bu paradigmaya dayalı olarak; sanat edebiyat, gezi- gözlem, anı ve incelemeye dayalı her türlü yazın, gerçek dışı ilan edilir. Kolonyalist politikalara eklemlendiği düşünülen sanat, bu süreçte Batı'nın, Doğu'yu sömürgeleştirmeye yönelik, ilgi ve isteğini gerekçelendiren araçlar olarak tanımlamıştır. Batılı sanat adamlarının, yozlaşmış kurumları ve kültürleriyle resmettikleri Doğu, Batılı politikacılar tarafından mutlak surette değiştirilmeli, bu değişiklik Doğu halkına rağmen, onun için yapılmalı, Saidyen görüşü resmin gerçek dışılığının ilanına dönüşür.

Said'in Marx'ı aynı incelemesinde, oryantalist ilan etmesi ise tam anlamıyla bir farstır. Marx'tan alıntı yapan Said: "Ingiltere'nin Hindistan'da ikili bir görevi yerine getirmesi gerekmektedir. İlki yıkıcı bir görevdir, diğeri ise yeniden yaratmaya-Asya tipi toplumun ortadan kaldırılmasına, Asya'da Batı toplumunun maddi temellerinin atılmasına yöneliktir." Marx'ın tarihin gelişim yasasının bir sonucu olarak görüp dillendirdiği bu şeyi anlamazlıktan gelerek, onu kendi küçük kurgusuna kurban etmekten çekinmez.

Bununla da yetinemeyen Said, Şarkiyatçılık kitabının başka bir yerindeki şu sözleriyle: "Dolayısıyla Şark hakkında dile getirebilecekleri bakımından her Avrupalının sonuçta ırkçı, emperyalist, neredeyse hepten etnik merkezci olduğunu söylemekte yerinde olur." Marx'ı da Doğu hakkında konuşan tüm Avrupalılar gibi ırkçı olarak damgalar. Said sakınmadan tüm Avrupalıları İslamiyet'i savunma isteği ve içgüdüsünün kurbanlarına dönüştürür. Doğu'nun kuşkusuz Batılılar tarafından, abartılı, gerçeklerden uzak tasvirleri yapılmıştır; ancak oryantalist bilgi üretiminin tamamıyla gerçekdışı olduğunu söylemek, bilimsel bakış açısından oldukça uzaktır.

"Yılan Oynatan Çocuk"taki erkek çocuğa yönelik cinsel ilginin Osmanlı devlet ve toplum yapısındaki yeri bugün artık tartışma götürmeyecek kadar nettir. Bir Osmanlı araştırmacısı olan Reşad Ekrem Koçu "Eski İstanbul Meyhaneleri ve Meyhane Köçekleri" kitabında, müverrih (tarihçi) Mehmed Halife'den alıntı yapar. Sultan IV. Murad dönemini yaşayan Mehmed Halife, dönemi betimlerken: "Sokaklar sarhoşlarla dolu, kahvehaneler ve meyhaneler bir rezalethane, camilerde çubuk içerler, gündüz hamamlardan çıplak avret çıkarıp kaldırırlar, köşe başlarında alenen zina ve livata (erkekler arasında cinsel birleşme) ederlerdi." der.

Yine aynı kitapta Osmanlı meyhanelerinde "saydam şalvar" ve "saydam gömlek" giyerek sahneye çıkan erkek köçeklere yönelik cinsel ilgi toplum yaşayışının olağan bir parçası olarak nitelendirilir. Bir erkeğin iyi bir köçek olabilmesi yüz ve fizik güzelliğinin yanı sıra, ar damarını çatlatmasına bağlıdır. Dolayısıyla: "Yılan Oynatan Çocuk" Batılıların zihinlerinde yarattıkları hayali Doğu'nun izdüşümü değil, gerçek bir olgunun resmedilmesidir.

Batılı sanatçıların sıklıkla resmettikleri konulardan bir diğeri de, Osmanlı toplumundaki köle pazarlarıdır. Kadınların haraç mezat satıldıkları bu pazarlarda, "Doğu gerçeği" olarak görülüp, nitelendirilmesi gereken şeylerin başında gelmektedir.

Oksidentalist incelemelerde bu resimlerin altlarına iliştirilen açıklayıcı notlar, Batılı politikacı ve sanatçı ortaklığı ile birlikte dillendirilen sömürgeleştirme isteğinin dışavurumu olarak açıklanırken, köle pazarlarının gerçekliği bir çeşit hokkabazlıkla, el altından kaçırılıp, kaşla göz arasında sumen altı edilmektedir.

Oksidentalist kimi araştırmacıların, oryantalist sanatçıların çalışmalarının, yayılmacı isteklerle örtüşen yanlarını açıklığa kavuşturma istekleri, gerçekliğin göz ardı edilmesi isteği üzerine kurulmuş gibidir. Kuşkusuz Said'in haklı tarafları vardır. Sanatçılarda kapitalist devletlerin yayılmacı politikalarına alet olmuşlardır; ancak bu onların çalışmalarını bütünüyle gerçek dışı ilan etmemiz için yeterli bir neden değildir.

Gerçek dışılığın ilanı; Doğu betimlemelerinin, Doğu'nun gerçekliğiyle örtüşüp, örtüşmemesine bakılarak yapılmalıdır. Yayılmacı politikaların uzantısı olarak yapılan değerlendirme bizi gerçekliğin inkâr'ına götürdüğü sürece problemli bir değerlendirme biçimi olarak mahkûm edilmelidir.

01.01.2006

"Korku Çağı"nın vicdanı:

Başkaldıran sevda

TEMEL DEMİRER

"Uzun uzun susuyorsun bir gülü koklarken
Yüzün büsbütün gülistan oluyor ve bitti
Sandığımız yerde yeniden ürperen bu aşk..." (*)

"Sevda" deyince; harc-ı âleme, kalıplara teslim olmamak, kendini tekrarlamamak çok önemli...

Veya Elias Canetti'in, "Notes From Hampstead"-daki ifadesiyle, "Birbirinden utanan cümlecikler" kurmamak gerek...

Çünkü bu konuda yazmak, yaşamaktır; onun sorumluluklarına mündemiçtir indimde...

İyi de nereden başlamalı?

Kolay mı? Söylenecek hiçbir sözümüzün adrese teslim olmayacağından emin olduğumuz, bütün sözcüklerin anlamını yitirdiği bir yerdeyizdir...

İletişimin tıkandığı yerdir burası...

Yani güven ve sevginin içten içe çürümeye başladığı yerdir ve gitmek zamanının ertelenmiş hâlidir... Sessizliktir... Susmaktır...

Sessiz bir onaydır susuş...

Dile getirilmeyen bir öfkedir bazen...

Hassas, kırılgan bir tepkidir...

Küçücük bir hatırlatmadır belki...

Bir duruş, bir soluklanmadır...

Muhasebedir...

İçinde pek çok sesi barındıran sessiz bir eylemdir susmak; Turgut Uyar'ın tümcesiyle "Bütün mümkünlerin kıyısında"...

"Mümkünlerin kıyısı" sevda boylarıdır...

Sevdalı insanın ısrarla ve hep "vardım, varım, varolacağım" diyen vazgeçmeyişidir...

Evet, evet vazgeçmeyiş... Yeniden ve bir kez daha muhtacız bu ısrara...

Gerekli olan vazgeçmeyiş yanılmaz mıdır? Neden olsun?

Vazgeçmeyişimin yanıldığı oldu; olmaz mı hiç?

Adına "deneyim" dediğim yanılgılarım, benim öğretmenlerin en iyisiydi hep. Hiçbir yanlışlığa düşmeyen kişi, yeni bir hiçbir şeyi denemeyendir...

Öğretmenlerimin durmadan kulağımı çektiği öğretim sürecimde, kendimizden ne kadar habersiz olduğumu, yaşarken anladım...

Yanılgılarımın, yenilgilerimin, meziyetlerimi sınava çektiğini düşündüm hep...

Safiyetimi kaybetmeden, masumiyete daima inanarak; marazi hüzünlerin melankolisine kaptırmadım kendimi...

Bana sorarsan; marazi hüzünlerin melankolisi, salıncaklı bir iskemle gibidir, insana yaptığını zannettiği bir işi verir vermesine ama puslu gri pencerenin ötesindeki bir yere götürmez; tıpkı Gilles Deleuze'nün, "Kederli ruhların desteklemek ve propagandasını yapmak için bir despota ihtiyaçları olduğu gibi, despotun da amacına ulaşmak için ruhların kederlenmesine ihtiyacı vardır," deyişindeki üzere...

Yeri geldi ekleyeyim: İnsanlar arasındaki ilişkilerde trajediler önlenemez gibidir, çünkü insan ilişkileri farklı dünyaların birbirleriyle toslaşmaları, kesişmeleridir.

Birbirlerine ne kadar yakın dururlarsa dursunlar, insan ilişkileri iki yakalı farklılıkların bağlanma ya da çatışma alanıdır.

Bu çatışmalı alanın bütünselliğini kavramak için Nietzsche'nin uyarılarına müracaat etmek "olmazsa olmaz"dır...

"Eylem ve vicdan genellikle uyuşmazlar. Eylem, ağaçtan ham meyveleri toplamak isterken, vicdan onları gereğinden çok olgunlaşmaya bırakır, ta ki yere dökülüp ezilinceye kadar..."

"Kovalamaktan, aramaktan yorulduğumdan beri bulmayı öğrendim..."

"Yükseldikçe uçma bilmeyenlere daha küçük görünmemiz kaçınılmazdır..."

"Parçalayınız kardeşlerim, eski levhaları parçalayınız..."

"Aşk ve nefret kör değillerdir; ama kendileriyle birlikte taşıdıkları ateş yüzünden kör olmuşlardır..."

"Alev, başka şeyleri aydınlattığı kadar aydınlatmaz kendini..."

Nietzsche'nin aforizmaları bugünde, yaşadığımız sıkıntı kesitinde tutunmamız gerekenin de özetidir...

"İyi de bunlar fazlaca paradoksal" mı? Mümkündür, olabilir... Ancak "paradoks" deyip geçilmesin... Paradokslar öğreticidir. Paradoksların farkına varmak öğrenmeyi hem hızlandırır, hem de öğrenme paradokslar aracılığıyla boyutlarını artırır. Paradokslar, bilhassa ahlâki pozisyonun tespitinde işimize yarar.

"Ahlâk" dedim; hayır sözünü ettiğim "olağan"ın ahlâk(sızlığ)ı değil... Nietzsche'nin, "Melekler mi? Vahiy mi? Tanrı'nın Oğlu mu?" başlıklı yazısında, "Daima daha temiz, daima daha uzak olarak düşünülen bir tanrı ile daima daha günahkâr insan arasındaki ayrılığın yarattığı gerginlik, insanlığa zorla kabul ettirilen en büyük kuvvet sınavlarından biridir. Günahkârlar için Tanrı sevgisi bir mucizedir," diye formüle ettiği dikotominin, "mucizelere inanmayan günahsız"lar, "tanrısal"a karşı insandan yana olan bir ahlâk safındadırlar...

Kolay mı? "İnsanın gelişiminin kesin sonuca ulaşacağı an, sürekli yinelenip durur. Devrimci düşünsel hareketlerin geçmiş bütün her şeyin geçersiz olduğunu ilan etmeleri bunun için doğrudur, henüz hiçbir şey olup bitmemiştir çünkü," diyen Kafka'yı unutturmamak kilit önemdedir yaşa(tıl) dığımız "Korku Çağı"nda... Ve onun sarsıcı sıkıntılarıyla beslenen sıkışmışlık, çürüme ve yabancılaşma ortamında...

Yeri geldi hatırlatalım: "Erdem" der Antishenes, "Kendi kendisiyle yetinir; ne kurallara başvurur, ne laflara, ne gösterişlere."

Ve ekler Tibulhis: "In solis sis tibi turba locis/ Issız yerlerde kendin için bir evren ol"!

Kendi için evren olabilen insani erdem(ler)in cüretiyle yaşanan "anlamsız bir bulanıklık" değildir; öyle gelenlerin sorunu ise, hayata anlam katamayan sıradanlıkları veya cüretsizlikleridir olsa olsa!

Yaşama taraflığımızın -mutlaka- bir tercihi olmalıdır; ona dayanmalı, onun için mücadele edilmelidir; Ya "tercihsizlik" mi? O da bir "tercih"; ama kendimizden vazgeçirildiğimiz türden; yaşamın yalımına yabancılaşmışından...

Kolay mı? Sürdürülemez mevcut "uygarlık" tarafından yok edilme tehlikesiyle karşı karşıya olan "uygar(sız)lık çağını" yaşamak zorunda bırakıldığımız "labirent"te; ona biçileni, giydirilmek isteneni reddeden tek yaratık insan(lık) vicdanı, bilinci, sevdasıdır...

Söz konusu vicdan, bilinç ve sevdayladır ki "İnsanım" diyen insan(lık)ın tek başına ya da egoist/ bireyci kaçışlarıyla/ fantezileriyle mutlu olmaya kalkışması, imkânsız ve utanılacak bir şeydi indimde her daim...

Her şeye katlanılabilirdi, yeter ki insana ait olan o yoğun ve coşkun yalımının tutkusu yitirilmesin... Yapmak tutkuyla, cüretkârlıkla mümkündür... Tutku, yeşerten ve yaşatandır; ama aynı zamanda da yok edendir...

Tutkusuz olmaz; tutkusuzluk, sıradanlıktır, sıradanlaştırılmayı kabul etmek ya da boyun eğmek, alış(tırıl)maktır...

Tutku, hayatın yarısıdır; ve nihayet insanı insanlaştıran sevdadır...

Sevda özeldir... Özel olmayan sevda olur mu?

Parantez açarak ilerleyelim: Yalnızca üç harften oluşan bir sözcüğü telaffuz edebilmek değildir; -sevdayla- "ben" demek...

Sevdayla "ben" demek... İnsanın kendiyle yüzleşmesidir... Geçmişine yönelik yolculuktur... Çetin iştir...

"Yaşamımı ne kadarıyla, gerçekten sahici kılabildim?" sorusuna yanıt aramaktır...

"Sevebildim mi? Sevdalanmaya (ve gereklerine) cüret edebildim mi?" demektir...

"Aşk sakın bir safsata olmasın! dediğim oldu mu? Veya George Bernard Shaw'ın,'Aşk bir kişi ile tüm ötekiler arasındaki farkın büyük ölçüde abartılmasıdır,' reelliğine teslim olduğum oldu mu?" sorgusudur...

Gerçekten de sevgi nedir?

Sevda, kişinin yüreğine ayna tutmasıdır.

Sevgi; önce "ben" yerine önce "sen" diyebilmek.

"Kendin" olmaktır.

Anlayış, hoşgörü, sabırdır.

Tutku, cesaret, risktir.

Yaşatmak, yaşamak, göze almaktır.

Umuttur, soluktur, hayattır.

Birlikte çoğalmaktır.

Yüreğinle gülümseyebilmek, insan olabilmektir.

Ya da yaşamın dört koşulundan biridir... (Yaşama-

nın dört koşulu: Bilmek, istemek, sevdalanmak ve cüret etmektir...)

Burada durup ekleyelim: Kavramsal düzeyde ele alınacak olursa, sevgi soyuttur; ancak soyut sevgi olabilir mi, bu mümkün mü denirse yanıt nettir: Hayır olmaz... Çünkü sevgi bir soyutlama değil; yaşama mündemiç bir somuttur; yaşamın bizatihi kendisidir...

Goethe'nin, "İnsanın içinde yaşayabileceği tek iklim" diye tanımladığı sevginin gücü, insanı korkunç acılar karşısında hayatta tutma yeteneğimizin kaldıracıdır; Sait Faik'in "Bir insanı sevmekle başlar her şey" dediğidir...

Evet sevgi günlük yaşamla doğrudan ilintili bir somuttur, eylemdir.

"Korku Çağı"nda başlı başına bir vicdandır; yaşanmaya, yaşatılmaya değer bir duruştur, varoluştur, aşktır...

Kimse yadsıyamaz: İnsan(lık) türümüz varsa aşk da olacaktır; ta baştan beri, birbirlerini seçen çiftlerin takipçisi, "ürünleri" değil miyiz?

Zamanla mutasyona uğrayacağına ihtimal vermediğim aşkın, anlamı da bağlamı da insan(lık)ın varoluşundaki esaslı yerini koruyacaktır. "Aşk bitti" söylemi, kuru bir gevezelik...

Hayatın, insan(lık)ı çevreleyen deviniminde aşk her yerde hazır ve nazırdır; örneğin Dante'ye, "Cehennem bile adalet kadar aşkın eseridir," dedirtecek kadar...

"Aşk iradenin ereğidir," diyen Pascal'a göre de, "İradenin ereği olan aşktan başlayıp tutkuda sona eren bir yaşam mutludur... Sevmeye başlayınca eskisinden bambaşka bir insan olduğumuzu anlarız."

İki üç perdelik kısa bir tiyatro oyunu olmayan, olmaması da gereken aşk, yaşadığımızın, yaşam hakkımızı sonuna kadar kullandığımızın kanıtıdır; ve de belirtisinin kökeninde duygulanma vardır; duygulanmanın da temeli, nihai kertede aşktır.

Sokrates'e göre aşk, güzelliğin aracılığıyla çoğalma arzusudur; çoğalmaktır; tekleşmektir; yaşamla, yaşananla köprü kurmaktır; bu köprüden her şeyi göze alarak geçebilmek cüretidir...

İki yalnızlığın çoğullaşarak birbirine dokunması, birbirini koruması, birbiriyle bütünleşmesine denk düşen ve seçim olan aşk, "mutlaka mantıklı" seçim olmadığı gibi, böyle olması da "olmazsa olmaz" değildir.

"Yasa tanımayıp", "ele avuca sığmayan" aşk kanatlıdır; tutuklanamaz; "olağan"ın ahlâki zincirlerini kırıp geçendir. Gallus'un, "O miseri! quorum guadia crimen habent/ Ah zavallılar, sevinçlerini suç sayanlar," dediği dayatmaları aşandır...

Yani "olağan"ın günahkârlık te'dip ve terbiyesine yani her türlü "ahlâki hükümü"ne, övgü ve mahkûmiyet kararına "Hayır" diyen aşk; "alışılagelen ahlâki hükümler"e karşı şunu sorar: Hükmü veren hüküm vermeye esas itibarıyla haklı mıdır?

İnsan(lık)ın, "olağan"ın ilan ettiği "günahkârlık" norm(suzluk)u ile kendisinden utanç duyması üzerinde yükselen -ezberletilmiş- yalanlara karşı aşkın göze alıp göğüsledikleriyle, rüştünü ispatıyla, belirli bir noktadan sonra geri dönüş yoktur. Bu noktaya erişmek ise, insanın tekrar -yitirdiği- insan(lık)ı ele geçirmesidir.

"İyi/ kötü" kategorizasyonlarının ötesinde insan(lık), içinde yok edilemez şeyin, tutkulu aşkın varlığından sürekli emin olmadan yaşayamazdı...

Çünkü aşkla yaşamak insan(lık) için bir tercihtir; taraf olabilme cüretidir...

Yaşama ilişkin olarak hep "iyilik"ten ve "iyi olmak"tan söz ederler... Nedir "iyilik" ve "iyi olmak"?

Kötü ile yan yana olan "iyi" insan(lar)ın özgürce akıllarını, duygularını kullanmasıdır; adil olmaktır; Epictetos'un, "İyi olmak isterseniz, ilk önce kötü olduğunuza inanınız," uyarısını ya da Şükrü Erbaş'ın,"Yemyeşil bir yalnızlığı/ İçim dışım uzaklık/ Kimseye anı olmadan geçtim./ Taşı bile severdim/ Birisi tüy kadar dokunsaydı bana," dizelerini unutmamaktır...

Sonra da "egoist" olmamaktır... Hem de Dan Bennet'in tanımındaki üzere: "Egoist, kendi yaşamında fazlasıyla rol oynayan kişidir"!

Bir de, bir de kolaya kaçmamaktır... Kolay mı? Kolay yaşam mı? Bunun getirisi olağanın sürüsünde kalmak ve bu sürü sevgisi uğruna kendini unutmak ve yabancılaşmaktır...

"Unutmak ve yabancılaşmak" kendiliğinden olmaz; onlar, kimi tercihlerin kaçınılmazlarıdır. Hani yanlış trene binmişseniz, koridorda ters yöne yürümenin yararının olmadığı, olmayacağı gibi...

Unutan ve yabancılaşan için insani ilişkiler değil, yalnızca nesne ilişkileri vardır. Unutan ve yabancılaşan insan(lık) evraka dönüşür. Evraka verilen sayı ile belirgin kılınan, ölmüş bir varlık olarak evrakın akışına girer...

Tam bu noktada W. Shakespeare'in şu saptamalarını anımsamak gerek:

"İnsanların çoğu kaybetmekten korktuğu için sevmekten korkuyor.

Düşünmekten korkuyor, sorumluluk getireceği için.

Konuşmaktan korkuyor, eleştirilmekten korkuttuğu için.

Yaşlanmaktan korkuyor, gençliğin kıymetini bilmediği için.

Unutulmaktan korkuyor, dünyaya iyi bir şey vermediği için.

Ve ölmekten korkuyor, aslında yaşamayı bilmediği için..."

"Toparlıyorum" dediklerimi; kanımca (ve herkesin bildiği gibi) hiçbir zaman gökten gül yağmaz; daha çok gül istiyorsak, daha çok fidan dikmemiz gerekir!

Şunda kuşku yok: Her zaman yaptığın şeyleri yapmaya devam ettiğin sürece, her zaman elde ettiğin şeyleri elde edersin! Oysa insan(lık)ın değeri ulaşmak istediğiyle, göze alan farklılıklarıyla ölçülür, çakılıp kalmadan ilerlemesiyle anlam kazanır...

Evet, elbette her yolculuk da tökezlenir; taşsız yol mümkün müdür? Galiba bunun için "Uçurumları sevenin kanatları olmalı," der Friedrich Wilhelm Nietzsche...

(*) Ahmet Telli, Barbar ve Şehla - II.

Muamma

Özgür Demirci

A.B.D ve İngiltere gibi, iki büyük kolonyal köpek tarafından, gözlerine mil çekilmiş kör bir karıncaydım. Soysuz bir dünya için çırpınan, gerici klan çocuklarının hışmına uğramıştım. Yolsuzdum. Yüzyıldır kanıyordum.

09/07/2004

"Men insanam, sade insan elinin yarat né'metlerle öyünmese

Öznur Horoz
oznurhoroz@hotmail.com

Resul Rıza 20. yüzyıl Azerbaycan'da edebiyatın çeşitli dallarında (şiir, öykü, piyes) eserler vermiş, Sovyet şiirinin en önemli yazarlarından ve kurucularından biridir. 1910 yılında Azerbaycan'ın Gökçay kentinde doğdu. 1981 yılında ise şeker hastalığından dolayı Bakû'de öldü.

1927-1929 yılları arasında Tiflis'te "Zaqafqaziya Kommünist Üniversitesi"ne devam ederken ilk yazıları ve şiirleri Gığılcım, Dan Uldızı, Qızil Şefeq ve Yeni Kafkasya gibi çeşitli gazete ve dergilerde yayınlanmaya başladı. 1930 yılında Bakü'de Genç İşçi gazetesinde çalıştı. Moskova'da Sinematografiya Enstitüsünde çalıştı. Azerbaycan Yazarlar birliği başkanı oldu. Azerbaycan parlamentosuna defalarca milletvekili seçildi, 1941 yılında Kırım cephesinde çıkan ordu gazetelerinde çalıştı. Burada savaş konusunu işleyen "Bizimdir", "Veten Neğmesi", "Esker Anasının Sözleri", "Vur Snayper", "Bal Arısı" ve "Vetene Hediyye" şiirlerini yazdı.

Resul Rıza, yazıları ve şiirleri birçok dile çevrilmiş olmasına karşın ülkemizde pek de tanınan bir yazar-şair değil. Fakat Resul Rıza'nın soluğu kimi türkü sözleriyle yaşamımıza girmiştir. "Qızılgül Olmayaydı" türküsü bilinen bir türküdür. Hele bir türkü var ki sanırım bilmeyen yoktur:

"Yalgızam yalgız" diye başlar Resul Rıza'nın türküsü:

Dağlar başı dumandır, yine dumandır, yar,
yine dumandır
Ayrılığın ölümden bana yamandır, yar
bana yamandır
Söyle nedir bu edalar, bu işve, bu naz
Gider bir gün bu güzellik sana da kalmaz
Yalgızam, yalgız

tdığı

em, ölerem.”

Yalgızam, yalgız
Gel beni mühnete, oda salan vefasız
Söyle nedir, bu edalar, bu işve, bu naz
Gider, vallah, bu güzellik sana da kalmaz

“Resul Rıza, gerek halk, gerekse klasik edebiyata derin saygı duyan, benzersiz bir şair, Azerbaycan şiirinin büyük yenilikçisiydi.” diyor şairin yakın dostu Nâzım Hikmet.

Resul Rıza yenilikçi bir şairdi. Dönemin şairleri, şiirlerinde aruz ve hece ölçüsünü kullanırken o, şiirini bu kalıplardan sıyırmış ve serbest ölçülü şiirler yazmıştır.

Otuzlu yıllarda yazdığı “Bolşevik Yazı”, “Lenin”, “Madrid”, “Komsomol Sözü”, “Oktyabr Neğmesi” vb. şiirleri Resul Rıza’nın şiirdeki yeni tarzını ortaya koyan, sosyalist gerçekçilik akımının en önemli örneklerindendir.

“Kafiye” isimli şiirinde, şiirde biçimsel saplantılara karşı eleştirisini görürüz:

Alan ve salan
Tan ve aman.
Yorulmadın.
Çift olur kulakları,
insanın.
Ne yani?
Sırf bu yüzden mi
Tüm satırları
halı çivilercesine duvara
kafiyeleyelim?
Yan yana
çifter çifter.
Şaire acımıyorsan,
okura acı bari.
izin ver kulaklara biraz…
Bekliyordun ki,
dinlensin, diyelim,
Hayır dirlik bulsun.

İşte böyle,
Kafiyesiz.
Bu sözlerim,
Sanma ki,
her çeşit kafiyeye dairdir.
Hayır!
Kafiyenin nesi var?
Uğraşanı olmalı.
Kafiyenin nesi var?
Çiğneyip gevşemesek.
Onun canına okuyan
Kalemi kör şairler.
Sözüm böylelerine dairdir.

03 Haziran 1963. Dünya, bir komünist şairini, bir “Ulu Şair”i, kaybetti. Resul Rıza ise bunlarla birlikte çok sevdiği yakın dostunu, Nazım Hikmet’i…

Uludağ’lım Bursa’da mı öldü?
Bursa’da dediler.
Uludağ,
dağların ulusudur.
Bir de hapishanesi var
Bursa’nın.
Görünümü çirkin,
pencerelerinde demir parmaklık.
Tuğlaları ıslak.
Gündüzleri güneşe,
geceler yıldızlara bakar,
kederli, kederli.
Uludağ’ın pınarları
serin mi serin.
Bursa’nın zindanının zülmeti,
derin mi derin.
Zindan havasında sesi yaralı olur ezgilerin.

Ne Uludağ'dan esen rüzgar,
ne yamaçları saran çiçek kokusu,
duyulur burada.
Bursa'da bir Uludağ var,
başı bulutlu.
Bursa zindanında
bir ulu şair,
yüreği isyan dolu,
şiir dolu.
Yıllar geçmiş, ağır ağır,
yayan yolcular gibi
yorgun.
polisin ayak sesleri gelir,
kuyu gibi dar avludan
yorgun yorgun.
Yoksa sağ mıdır şair, diyorum.
keşke sağ olaydı,
Zindanda tutsak olaydı.
Yükselteydi yeniden sesini dünya,
<<Şaire özgürlük>> diye.
Düşünde göreydi şair yine
elleri nasırlı Anadolu köylüsünü.
Ciğerlerinde veremi besleyen
tütün fabrikası işçisini.
Duyaydı Piraye'nin sesini.
Düşüne düşüne,
amansız savaşımının,
yeni yollarını.
Sınayaydı dostların güvenini.
Uludağ duruyor,
başı dumanlı.
Bursa zindanı da var,
yolları kanlı.
Ama şair yoktur artık,
olmayacak.
ulu şair ölümünü,
göğsünde taşıdı,
Bursa'dan.
Yüreğinin infarktı onu
uzaklarda vursa da.

Şair, 1950'de Azerbaycan Devlet Ödülü'nü, "Lenin" adlı eserinden dolayı 1951 yılında Sovyetler Birliği devlet mükâfatını, 1960'da Azerbaycan Halk Şairi fahri adını, 1980'de de Sosyalist Emeği Kahramanı unvanlarını aldı. Yayınlanmış 50'yi aşkın kitabı olduğunu biliyoruz fakat buna karşın ulaşabildiğimiz çok sınırlı yapıt ve belge var Resul Rıza'ya ilişkin. Eserlerinde gözden yitirileyemecek şekilde toplumsal bir duyarlılık seziliyor.

Men Torpağam

Men torpağam, meni ateş yandırmaz,
terkibimde kömürüm var,
külüm var.
Men baharam, çemen çemen
çiçeğim var, gülüm var.
men küleyem, (1) esmesem,
kim bilir ki, men varam.
Men buludam, sehraları (2) susuz görüp
ağlaram.
Men üreyem, (3) döyünmesem,
ölerem.
Men insanam,
sade insan elinin
yaratdığı né'metlerle (4) öyünmesem,
ölerem.
Men ışığam, qaranlığın qenimi. (5)
Men insanam
daşıyıram qelbimde
dünyaların sévincini, qemini. (6)
Maraq (7) dolu gözem men,
baxmaya bilmerem. (8)
Men insanam,
vetenim var, élim var.
En böyük heqiqeti, (9)
azadlığı,(10)mehebbeti, (11) nifreti, (12)
söylemeye qadir olan
dilim var.
Men bir qranitem (13) ki,
her parçemda duyulur
berkliyim, (14)
döyüşlerde berkliyim,
ülfetde kövrekliyim. (15)
Men insanam, ülfetsiz
ölerem.
Men bulağam, (16)
tapşırıqla axmıram. (17)
Men heyatam, (18)
hemişe (19) yoldayam,
nefesdeyem, arzudayam,
baxıştayam, ürekdeyem, qoldayam.
Men torpağam, né'metimi, varımı
zehmet séven insanlarla bölerem.
Men üreyem, döyünmesem
ölerem.

(1)rüzgarım, (2)sahraları, (3) yüreğim, (4) nimetlerle, (5) düşmanı, (6) gamını, (7) ilgi, merak, (8) bakmadan edemem, (9) hakikati, (10) hürriyeti, (11) sevgiyi, (12) nefreti, (13) granit taşım,(14) sertliğim, sağlamlığım, (15) kavgalarda sertliğim, dostlukta hassasiyetim, yumuşaklığım, (16) pınarım, kaynağım, (17) siparişle akmıyorum, (18) hayatım, (19) daima, hep.

Resul Rıza, bugün ülkemizde, Türk kökenli olması, eserlerini Azeri Türkçesiyle yazmış olması ön plana çıkarılarak milliyetçi-gerici bir kesim tarafından sahipleniliyor, anılıyor. Biz edinebildiğimiz eserlerini incelediğimizde Resul Rıza'nın bu yönlü

bir söylemine rastlamadık. Aksine, eserlerini hep toplumsal bir özle şekillendirmiş Resul Rıza. Faşist Nazi ordularının Sovyetler Birliği'ne saldırısında anavatanın savunulması üzerine şiirler yazmış, Kırım cephesinde ordu gazetelerinde çalışmış, Lenin adlı eserinin sosyalist gerçekçi tarzda yazılmış en iyi "Leniniana" (Leninname) olarak gösterildiği bir şairdir Resul Rıza. Kuşkusuz ki daha çok araştırılması ve incelenmesi gerekiyor. Ama şunu çekinmeden söyleyebiliriz ki, Resul Rıza bu gerici kesimlerin değil, bütün dünya işçi ve emekçilerinin şairidir. Bütün dünya işçi ve emekçilerinin okuması, sahiplenmesi gereken bir şairdir.

Yararlanılan kaynaklar:
"Resul Rıza Seçilmiş Şiirler", Cem Yayınevi, Çeviren: İldeniz Kurtulan.
"Çınar Ömrü", Ötüken Neşriyat A.Ş. Hazırlayan: Sabahattin Çağın
T.C.Kültür Bakanlığı internet sitesi (Azerbaycan XX.yy Yakın Dönem Türk Edebiyatı)

Kardeş

Ahmet Yılmaz Tuncer

Menzile, girince başladı
Kurşun sesleri, gecede
Uğursuz bir baykuşun, türküsü gibi

Menzile, girince başladı
Gökyüzünde şenlik

Atılan her mermi
Umuda giden, umutsuz bir yolculuktu
Bir de
Tetiğe dokunan, o parmaklar

Vuran da kardeşti
Vurulan da

Bİ XÊR BÊ - 12

Ihami Özer

Kiro tew xem neke
Deng û banga Kurdî
ji bo lawê Rifetê Serhedî
Êdî
Hêdî hêdî
Li bakûr,başûr, rojava,rojhilat
Ango li hemû welat
Bêxetere, bêbobelat
Wek Dîjle û Ferat
Ew dê rihet rihet biherike

Tu jî
Êdî bo jiyanek têr û tijî
Gere wek kûsî an jujî
Bi giha û xakê nebîjî

Û wek dilopek ava bêxwedî
Li qeraxa her arî
Xwe germ nekî
Li bin her diwarî
Ji tenêtiya xwe şerm nekî

Sal donzde meh
Mîna dilekî ronî û fireh
Wek mêrekî bawer û bi vîn
Wek marekî jîr û zîvîn
Nola şêrekî wêrek û rêber
Nola şûrekî tuj û bi ber
Bi gengeşî, bi şer
Bêrawestin bê navber
Biherikî,biherikî,biherikî
Ku xwe bikî robarekî serwer

20 Kewçêr 2006

Vakti Gelince

Metin FIRAT

Patlamaya hazır mavzer olur şiirim
Vakti gelince
Sıkılmış bir yumruktur şiirim
Faşizmin gözünün üstüne
Kahpeliğin büstüne
Vakti gelince
Süt liman geceler dağılır
Buruşuk çarşaflar yıkanır
Belki de yağmurdan süt sağılır
Vakti gelince
Dört dörtlük değil
İki dörtlük gelecek
Belki de dokuz sekizlik
Vakti gelince
Bez bebekler çamura düşmeden
Kızaklarla okula gitmeden
Doktor gelmeden
Ölüp yitmeden
Belki de dağlarına bahar gelmeden
Gelecek
Vakti gelince
Bir sabah anne demeden
Çocuklar güzel günler
Göreceğiz derken
Hasretinden prangaları kırarken
Gelecek
Vakti gelince
Şiirin ne gereği var
Şairin ne lüzumu
Altın sarısı başaklar bizim
Vakti gelince
Tersaneden sahneye
Kazanacaklar
Belki de sahneden
Sokaklara dökülerek
Vakti gelince
Yoksa üstü kalsın
Ben daha sonra öderim
Bunu da deftere yaz
Olmayacaktır
Vakti gelince
Allah rızası için
Beni bilmem kim gönderdi
Beni size şu önerdi
Olamayacak
Vakti gelince
Kaçta paydos
Bugün mesai var mı
Ustabaşı acaba kızar mı
Çok gerilerde kalacak
Vakti gelince
Dört dörtlük
Dört dörtlük olacak
Üç dörtlük değil
İki dörtlükler bayramlarda
Dokuz sekizlik de olabilir
Vakti gelince
Patlamaya hazır
Bir mavzerdir
Hem şiir
Hem halk
Vakti gelince
PATLAR.

23- 24 mart 2007

Ağıt

Mehmet Söğüt

I
Ah belalı başım ben bana düşman olmuşum
Baal'dim, El'dim yaklaşın birbirinize
Yapışık yüreklerdiniz hani ne oldu size
Ömer Hayyam ağarken sonsuzluğa
Ak sakallarında al şaraplar damlar
Kızıl gözyaşı döküp halinize ağlar

II
Ben ki Diyarbekir'im
Ne kavmi necip sandım kendimi
Ne de üstün, Mardin'im
Ya da Cizira Botan
Sarı taşlar fısıldardı dualar,
Sarı taş duvarlı manastırda bir Rahip
Biraz yukarıda Tavus-u Azam
Gümüş kapıda Hızır
Ulu Cami uluca bakar
Duruşumla gülüşümle mütevaziydim hakeza
İstar'dım, Zerdeşt' dim,
İbrahim olurdum kimi zaman
Bizi biz yapmak istiyen Mani'yi ağlatmayın.

Fiş Fiş Fişleniyoruz!!!

Orhan Bahçıvan

Son günlerde Alman başbakaniyesi bir yasa hazırlatıyor. Yasanın aslını ve neslini tam olarak görmedik. Ancak, yeni yasaya göre bizi fişleyecekler. Biz derken, sadece Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını.

"Hoppala yavrum hoppala"

Bir milyon yedi yüz bini aşan bir kitleyi, tek tek çağırarak, parmak izi alarak ve tüm bilgileri kaydederek fişleyecekler. Buyurun karakola!

Söze nereden ve nasıl başlayayım diye düşünüyorum. Düşünme olayını, Hasan Hüseyin Korkmazgil bir şiirinde işlemişti. Usta nasıl demişti?

"Düşün
Düşün
Düşün
Düşünüyorum:
Yumurtayı öyle mi koysam durur tepesi üstü tabakta, yumurtayı böyle mi koysam durur tepesi üstü tabakta?
Yumurtayı şöyle mi koysam tabakta durur tepesi üstü, yumurtayı nasıl koysam durur tepesi üstü tabakta?
Böyle mi koysam,
Böyle mi?
Böyle mi koysam,
Şöyle mi?"

Bu dizeler "Ah Babam Babam" başlıklı şiirin ortasında bir yerde geçiyor. Şiir uzun, şiir anlamlı, ben şiirin tümünü aktarmayı düşünmüyorum. Yumurtayı düşünüyorum. Ustanın dediği gibi, "düşün, düşün. Düşün düşünüyorum. Yumurtayı nasıl koysam da dursun tepesi üstü tabakta?

Hani, usta gazeteciler vardır. Yazılarında tüm detayları derinlemesine ele alırlar. Çıkacak yasaları, madde madde aktarıp, sonra da şurası şuna, burası buna aykırıdır diye yazmayı becerirler.

Vay benim beç başıma! Neyin nereye uyduğunu ya da, neyin neye aykırı olduğunu düşünmeden yazıyorum. Yumurtayı tepesi üstü durdurmaya çabalayarak, fış fış kaşıkçı tekerlemesini de ekleyerek kaydırak oynamaya devam ediyorum.

"Fış fış kayıkçı
Kayıkçının küreği
Tıp tıp atar yüreği
Akşama fincan (fişleme) böreği
Yavrum yesin büyüsün
Tıpış tıpış yürüsün"

Evet evet bizim yavrularımız tıpış tıpış büyüsünler, büyümeden önce, Alman yasalarına göre fişlensinler. Parmak izi versinler. Gerekçe ise, sadece Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı olmaları galiba. İşte burada denilir ki:

"Hoppala yavrum hoppala"...

Daha geçen sene pembe kart taşıyan, yanılmıyorsam elli bin kişi bir kalemde Alman vatandaşlıktan atılınca, orta yerde neler olduğunu da çok iyi gördük. Yine aynısı olacak ve biz de göreceğiz.

Bu yazı sadece bir yakınmadır. Bu yakınma, hiçbir yetkiliye ya da yöneticiye değildir. Bu yakınma sadece ve sadece bu yazıyı okuma zahmetine katlanan sizin gibi okuyucu dostlarıma ve hemşehrilerimedir.

Almanlar bizi fişleyecekler. Hani gönlümüz çok cömerttir derler ya, fişlemenin sonunda, şişleme ya da haşlama gelirse, yurttaşı olduğumuz ülke sağ olsun.

Son günlerde ülke geneline bütün hatlarıyla gelip oturan ve ne anlama geldiğini bir türlü çözemediğim, erken seçim ve erken seçime, erken katılan, çantalı, çantasız adaylar hakkında yazı yazmayı düşünürken, kendi fişlememizin derdine düştük.

Sanmayın bu vekil adaylarından yardım talep ediyorum. Asla ve asla, benim böyle bir talebim olmayacaktır. Olmamalı da. Çünkü; Biliyorum, "mum dibine ışık vermez"...

Biz hangi suçu işledik. Bilemiyorum ki?. Günde üç parti mi değiştirdik. Sağ uçtan sol uca, sol uçtan sağ uca mi atladık. Akşam giydiğimiz gömleği sa-

bah mı çıkardık. Yahu biz ne suç işledik ki bizi böyle fişliyorlar.

Bize oy kullanma hakkını bile vermeyen bir ülkenin vatandaşı olmak mı suç. Bize, iş, aş veremeyen bir ülkenin yurttaşı olmak mı suç diye soruyoruz. Sorduğumuz sorulara henüz doyurucu bir yanıt alamıyoruz. Biz, kendi ülkemizde Almancı, altın yumurtlayan tavuk, gıt gıt gıdaklıyoruz. Ya da el üstünde çil bebek "Hoppala yavrum hoppala"

Oralarda öyle, buralarda nasılız? Buralarda ise, yabancı yani, misafir işçi olarak fiiiiiş fiiiiiş fişleniyoruz.

Korkunun fişlenmeye ya da şişlenmeye faydası yok. Henüz kötü bir durum olduğunu da söylemiyorum. Şükür diyorum, buna da şükür. Hu hu hu Allah bu kadere maşallah...

Bakın bu sözleri söylerken bizlere acıyın demiyorum. Bizler, kırk yıldır yurttaşı olduğumuz ülkede oy kullanamayan, her defasında, hakları yasalar önünde, paraları holdinglerce gasp edilen sahipsizler olarak, diyoruz ki. Bizlere acımayın. Kendimize acındırmak için söylemiyorum ama, derdimizi anlatmaya çabalıyorum.

Hasan Hüseyin Korkmazgil ustanın affına sığınarak, yukarıya aldığım dizeleri azıcık değiştirip kendime uyarlıyorum. Bağışla beni usta.

"Düşün
Düşün
Düşün
Düşünüyorum:
Fişlenmeyi öyle mi koysam durur tepesi üstü kitap da.
Fişlenmeyi böyle mi koysam durur tepesi üstü kitap da.
Fişlenmeyi şöyle mi koysam kitap da durur tepesi üstü,
Fişlenmeyi nasıl koysam durur tepesi üstü kitap da.
Böyle mi koysam,
Böyle mi?
Böyle mi koysam,
Şöyle mi?"

Söyleyin bana dostlar, nasıl koysam bu yasayı tepesi üstü durabilsin kitap da?

Yarım asra dayanan, onurlu, onurlu olduğu kadar da, olumlu bir yaşamın ve çalışmanın sonucu gelinen noktaya bakar mısınız?

Fişleniyoruz!!!

Xattuşe (Kargaşa)

Güney Yılmaz

sustum, konuştum
kınadım, eleştirdim
suçladım, bağırdım
kızdım, küstüm
gülümsedim, övdüm
hata yaptım, doğru yaptım
tam yaptım, eksik yaptım
yapmadım, savsakladım
……..
olmadı, olmadı, olmadı

çekilmeli miyim? bırakmalı mıyım?
sanmıyorum

konuşun, kınayın, eleştirin, suçlayın, bağırın,
kızın, küsün,
yine konuşun, yine suçlayın, yine bağırın,
istediğinize istediğinizi söyleyebilirsiniz de…

umurumda değil sözler, gözler, kinler,
işsiz ama bol sözlü diller,
çünkü işi var ellerimin, dilinizi dinleyemez…

çünkü siz değilsiniz beni bağlayan hayata
çünkü kaşınıza, gözünüze
iki kulağınıza, dudağınıza
sevdalı değil bu bilinç

çünkü benden ve sizden daha önemli
inandıklarım
inandıklarım
inandıklarım

18.09.2007

Kültür ve sanat silahlarının namluları devrim yolumuzu aydınlatacaktır

Ölümünün 23. yılında komünist sanatçı Yılmaz Güney'i saygıyla anıyoruz. Onun yerini genç komünist sanatçıların, sinemacıların mutlaka dolduracağına inancımız tam!

Devrim mücadelesinin, sinemanın, edebiyatın yılmaz ustasını anmak, onun eserlerine sahip çıkmaktır. Bıraktığı mirası, yani mücadele bayrağını daha da yukarılara çıkarmaktır. Güney Dergisi olarak onun bu mirasını daha güzel günlere taşımak içindir çabamız.

Yılmaz Güney'i aramızdan bedenen ayrılışının 23. yılında bir yazısından parçalar yayınlayarak anıyoruz. Çünkü ışığı yolumuzu aydınlatmaya devam ediyor…

GÜNEY

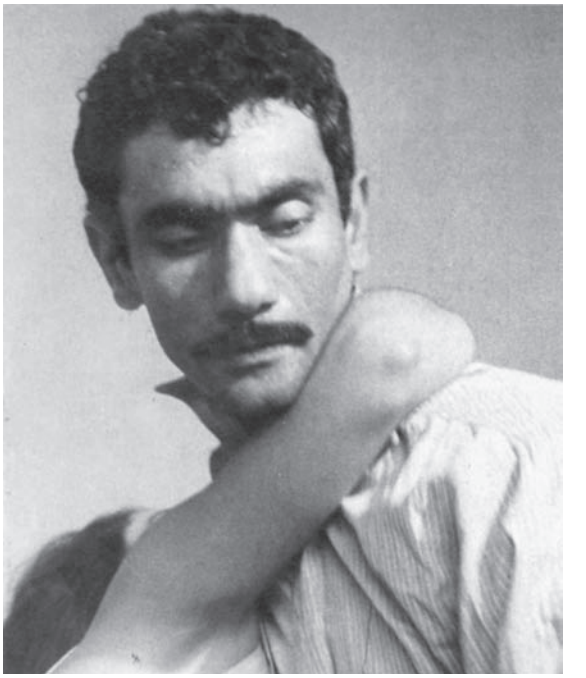

… "Güney"i yaşatmak ve geliştirmek ancak onun devrimci pratiğine katılmakla mümkündür. Eleştiri yöneltmek, öneriler sunmak, araştırma, inceleme, şiir, hikaye vb. katkılarda bulunmak, dergiyi okutmak, kitlelerin düşüncelerini özetlemek, gerici saldırılara karşı direnmek, kendilerini "proleter devrimci", kendi dışındakileri "oportünist" ilan eden kendini beğenmişlerin safsatalarına karşı uyanık olmak, ortak iradenin yaratılması çabasına atılmış ileri adımlar olacaktır. Ortak iradenin yaratılması —ki bu partidir—, ideolojik ve siyasi nitelikte çeşitli engellerin ve sapmaların kararlılıkla aşılmasını emreder. Engel, çözümlenmesi gereken bir çelişme demektir. Çelişme zıtların mücadelesidir. Her çelişmenin iki yönü vardır. İşte biz, emekçi kitlelerin çıkarlarının savunulduğu yönde, karşı yöndeki güçlere karşı, doğru bir teori ve kitle siyaseti temelinde savaş-mak için yola çıktık.

Kültür-sanat alanındaki mücadele, devrimci mücadelemizin sadece bir yanıdır. Eski bir dünyayı yıkmak, yeni bir dünya kurmak isteyenler, hayatın irili ufaklı bütün cephelerinde topyekün, örgütlü, kararlı bir ölüm kalım savaşı vermek zorundadırlar. Görevlerimizin bilincindeyiz. Zaman, neler düşündüğümüzü, neler yapmayı tasarladığımızı bütün ayrıntılarıyla gösterecektir. Niyetimiz kültür-sanat alanında bir tekke kurmak değil, aksine devrimcilerin ve en geniş kitlelerin devrim için ortak bir irade çevresinde birleşmelerinin önünde birer engel olan bütün tekke ve grupları, bireysel kaleleri kendimiz de içinde olmak üzere yerle bir etmektir. "Güney", düşüncelerimizi hayata geçirebilirse, eksik ve hatalı yanlarımızı pratik içerisinde düzeltebilirsek gerçekten birlik ve devrim isteyen halkımızın irade ve isteklerinin yansıdığı bir dergi olacaktır. Bizi biçimleyecek ve başkalarını etkileyecek olan da budur. "Güney"in mücadele alanını genişletecek olan da yine bu gelişme olacaktır. Bu konuda kimsenin kuşkusu olmasın. …

Evet, gençler öncelikle bilimsel kitapları okumalı, doğru bir dünya görüşü edinmelidir ki, kültür ve sanat ürünlerini hangi ölçüler temelinde özümleyeceklerini kavrasınlar. Fakat, sanatı küçümseyen anlayış kesinlikle yanlıştır ve devrime zararlıdır. Kültür ve sanat ürünleri dünyayı, insanı daha derinden ve bütün boyutlarıyla kavramamıza yardım eder. Devrimi sadece namlunun ucundan görmek devrim yapmamız için yeterli değildir. Kültür ve sanat silahlarının namluları devrim yolumuzu aydınlatacaktır…

Yılmaz Güney

27 Ocak 1978 tarihli bu mektup, Güney'in 6. sayısında yayınlandı.

Baykuşlar Manisa E Tipinde

Mehmet Desde / Manisa E tipi Hapishanesi

Yazıya bir soru ile başlayalım. Manisa denilence akla ne gelir? Bu soruya değişik yanıtlar verilebilir. Manisa denilince, benim aklıma, Manisa Tarzanı, Spil dağı ve her yapılan mesir macunu şenlikleri gelir. Aklıma sadece bunlar gelmiyor. Manisa denilince, aklıma unutulması zor çok önemli bir olay geliyor. Manisa işkencesi… 25 Aralık 1995 tarihinde, Manisa Emniyet Müdürlüğünde 14 gence işkence yapılmıştı. Uzun süren bir yargılamanın ardından, biri başkomiser olmak üzere 10 işkenceci polis ceza almıştı. "Duvarlara yazı yazmak, izinsiz pankart asmak ve pullama yapmak" iddiası ile yargılanan Manisa'lı gençler beraat etmişti.

Hapishanemiz Spil dağının eteğinde yer alıyor. Bize ev sahipliği yaptığı için hapishanemiz diyorum. Diğer hapishanelerde olduğu gibi, hapishanemiz de tıka basa dolu. Kimi mahkumlar yerde, kimi mahkumlar da merdiven altlarında yatıyor. Hiç kimse hapishaneye gönüllü olarak gelmiyor. Özgürlüğe veda ederek, hapsedilmeyi hiç bir insan istemez. Ama hapishaneye gönüllü olarak gelenlerde var. Bu yazıda onlardan bahsetmek istiyorum.

Baykuşlar, mekan olarak hapishanemizin çatı katını seçmişler. Şiirlere ve mektuplara konu olarak yansımışlar. Koğuş duvarlarında baykuşlar için yazılmış şiirleri görüyorum. Baykuşların bizden bir farkı var. Onlar özgür, biz tutsağız. Onlar istedikleri anda kanatlarını çırparak, özgürce uçabiliyorlar.

Baykuşları ilgi ile izliyoruz. Fındık faresi ve kuş avlıyorlar. Koğuşumuzun karşısında çatı katı var. Onları ara sıra çatı katında, bacanın içinde dinlenirken görüyoruz. Habip'le birlikte baykuş(lar)a muziplik yapıyoruz. Gölgede dinlenen baykuşa, ayna ile güneş ışınlarını yansıtıyoruz.

Baykuşumuz rahatsız oluyor, bize bakıyor. Elinden gelse bizi bir kaşık suda boğacak. Güneşin ışınlarını yansıtınca, baykuş önce kaşınmaya başlıyor ve arkasını dönüyor. Güneş ışınlarını yansıtmaya devam edince, bacanın içine kaçıyor. Gülmekten yerlere yatıyoruz. Çünkü baykuşun bize arkasını dönmesinin bir anlamı olmalı! Bazen ortadan kayboluyorlar. Endişeleniyoruz, ava giderken, avlanmalarından korkuyoruz. Gözlerimiz devamlı baykuşları arıyor, onları görünce rahatlıyoruz.

Bir sabah vakti Habip beni uyandırdı. "Mehmet bak, baykuş içerde" dedi. Başımı kaldırdım gerçekten de baykuş Kahraman amcanın yatağının üzerinde duruyordu.

Saate baktım, sabahın altısı. Kahraman amcayı uyku tutmayınca, aşağıda oturuyor. Tıkırtı seslerini duyunca, ranzalarımızın olduğu üst kata çıkıyor ve baykuşu görüyor. Baykuşu görünce, Habip'e pencereleri kapatması için işaret ediyor. Habip ne olduğunu anlayana kadar, kahraman amca pencereleri kapatmaya başlıyor.

Metin ve İsmet de uyandı. Hepimiz baykuşa bakıyoruz. Baykuş ta korkulu gözlerle bize bakıyor. Ali dayı yayıyor. İnanması zor ama uzaktan izlediğimiz ve ayna ile güneş ışınlarını yansıttığımız baykuş bizi ziyarete gelmişti. Kısa bir zamanda baykuşun yavru bir baykuş olduğunu anlıyoruz.

Kimi arkadaşlar "koğuşta besleyelim" diyorlar. Baykuşa su ve ekmek ikram ediyoruz. Baykuş ikramımızı reddediyor! Korkulu gözler ile bize bakıyor. Dokunmak ve sevmek istiyoruz baykuşu. Ama baykuş korkudan bayılıyor. Sanki bize şunu diyor: "Abiler ben buraya yanlışlıkla geldim, bırakın ben gideyim." Sabah erken saatte sayım oluyor. Sayımdan sonra baykuşu serbest bırakmaya karar verdik. Baykuşu uçması için pencereye getirdik. Son kez baykuşa bakıyoruz ve uç git diyoruz. Uçma öncesi baykuşumuz kısa bir baygınlık geçirdikten sonra, özgürce uçtu gitti.

Baykuş öyküsü hapishane yaşamımızın bir parçasıdır. Gülüp eğlendiğimiz, neşe kaynağımız olan baykuşları yazıya döktüm. Tutsak ta olsak gülmeyi hiç bir zaman unutmadık, unutmayacağız. Özgürlük hapishanenin önünde bizi bekliyor. Özgürlüğe kavuşacağımız günler elbette gelecektir.

Ağustos 2007

Sürgün sanat

Serhat HEMDEM

… Belki gene gelirim demiştin, sır patikalar kayboldu gözlerden bir bir. Gelirsem gece vakti gelirim kapıyı aralık bırak demiştin, yıldızlar yorulup kaydılar geceden bir bir. Gelirsem canım çay çeker ocağı sıcak tut demiştin, ateşler kararıp küle döndüler bir bir. Oysa dememiştin ki geldiğimde kürekleri hazır tutun, derin derin toprağa vuracaksınız diye bir bir…

Nazım HİKMET, Yılmaz GÜNEY, Ahmet KAYA şahsında sürgünde yaşamını yitiren tüm devrimci-demokrat, aydın ve sanatçıların anısına…

Kelime anlamıyla sürgünlük; bireyin veya bir toplumun yaşadığı coğrafyadaki yaşam hakkının elinden alınması, farklı bölgelerde yaşamaya zorlanmasıdır. Eğer ki bu durumdaki ana sebep siyasal muhalefetle ilintiliyse tanımdan da anlaşılacağı üzere bu taşınması zor bir trajedidir. Ve esasen her ne sebeple olursa olsun sürgünlük insani değerlerle örtüşmeyen bir insanlık ayıbı özelliği taşır, bu yönüyle de tarih tarafından yargılanacaktır.

Bu yazımızda değinmek istediğimiz nokta ise sürgünlüğün bir başka boyutu olan "Sanat ve Sanatçı sürgünlüğüdür".

Sanat şüphesiz bir toplumun kültür ve yaşam biçimini kendisine kaynak alan, bunu duygusal tespitini yapan ve anlatan özel bir dildir. Bu dilin kendine özgü bir yapısı vardır ki, bu yönüyle de samimidir, dürüsttür. Ve ayrıca da diğer toplumlarla olan iliksilerde yeryüzündeki tek ortak dildir tanımlaması yanlış olmaz kanısındayız.

Örnek vermek gerekirse, tıpkı Peru'da bir "La" notasının portede aynı yere yazılması veya tıpkı Mona Lisa'nın gözbebeklerinin ne söylediğini bir Küba'lı ressamın anladığı gibi…

Ve ne ilginçtir ki sanatın dili keskindir, çıplaktır. Her türden uğraş sanat özelliği taşıyabileceği gibi, hak etmeyenlere de kendi adını vermez sanat. Bir uğraş eğer yeterince bilimselliği ve gerçekliği yakalayamadıysa, yeterince ter döktürmediyse kendi alanında, bu ayrıcalıktan yararlanamaz dolayısıyla sanat eseri unvanını alamaz. Ve sanat ısmarlama eserlere tama etmez, hiç bir rejimin boyunduruğu altına girmez, tercihini halktan yana kullanır sanat. Bu yönüyle de uğraşanlarına ciddi ölçüde sorumluluklar yükler.

İşte tam bu noktada "Sanatçı olma-olmama" olgusu çıkar ortaya. O da söyle ki; burada bireyde bir vicdan hesaplaşması söz konusudur.

Sanat uğrası özelliği gereği bireyi ön plana çıkarabilir, sanatçı duruşun sağlamlığını test eder. Uğraşanına cazip gelen çeşitli olanaklar sağlayabilir sanat. Birey burada tercih yapmak durumundadır. Tercihini sadece kendisini yaşamak yönünde kullanabilir. Bu durumda sahip olduğu imkanların büyüsüyle egolar ön plana çıkar, ben merkeziyetçi kişilik doğar, halk arasındaki deyimle "Şan-Şöhret ve Lüks yaşam" bireyde köleleşmeyi başlatır.

Sanatın halkla olan ilişkisini, hedef noktasını ve içeriğini kavrayamayan dolayısıyla üretimden kopacaktır, çünkü sanatın kaynak noktası halk gerçekliğidir ve buradan beslenir sanat. Durum bununla da kalmayacak birey varlığını devam ettirebilmek için bu tıkanmaya karşı kendince yöntemler geliştirecektir. Bu yöntemler sanatın endüstrileşmesini getirecektir akabinde, daha da kötüsü asimilasyonlar boy gösterecektir.

Kaldı ki maalesef devrimci sanat bu durumdan payını aldı. Tıpkı dönemin sözde sanatçılarının (Osmanlı Hanedanlığı Saray Sanatçıları mirasçıları) 5000'e yakin Kürtçe şarkı sözlerini Türkçeleştirmesi ve bir çoğunun da TRT arşivine eklemesi gibi. Bakınız bu zekice hazırlanmış bir kültür katliamıydı esasında. Hedef belliydi "Bir halkı yok etmek istiyorsan önce şarkılarını ve dilini alacaksın" mantık buydu. Bu duruma direnenler oldu şüphesiz. Şarkılarını kendi dillerinde söyleyenler, kendi dillerinde sevda şiirleri yazanlar, kendi gerçekliğini film yapanlar, hikayeler anlatanlar oldu. Bir çoğu da yaşayacağı trajedileri bile bile tercihlerini halktan (Halk İçin Sanat) yana yaptılar. Çünkü bu bir vicdan muhasebesiydi. Ve sanatçı ünvanını aldılar. Bir çoğu bu sebepten cezaevlerine konuldu, katledildi, sürgünlere yollandı…

Ne tür bir çelişkidir ki, kendi ülkelerinde yasaklanan şarkıları, şiirleri, filmleri, kitapları ödüller aldı farklı coğrafyalarda. İsimleri, hatta mezarları yasaklandı ülkelerinde. Bu duruma seyirci kalan bazı zavallı yürekler ise buz kesmişti, yas bağlamıştı, fakat bu gerçekler karşısında da çaresiz kalmışlardı. Bu bireysel kaygılarından başka kaygıları olmayanlar, rejimin papağanlığını yaparak "En iyi Vatansever" (!) olma adına yarışırken, aynı zamanda halk sanatını savunucularına karşı da anlamsız bir öfke büyütüyorlardı.

Kaldı ki rejimin bu alanda da çeşitli ikna yöntemleri ve geliştirdiği propagandalar mevcuttu her dönem. Yapılan propagandalar hayranlık uyandıracak nitelikteydi (Ya Sev, Ya Terk et, Ne Mutlu Türküm Diyene, Türkiye Türklerindir vs..). Temelinde başka kültürleri kabullenmeme ve içten içe düşmanlık empoze ediliyordu ki bu da daha çok aynı coğrafyaları paylaşan kültür yapılarını hedefliyordu. (Kürt, Ermeni, Süryani, Laz vs.)

Rejim bu yapıları bir zenginlik olarak algılamak yerine kendisine göbekten bağlı sözde sanatçılarına verdiği sınırsız olanaklarla kendisi için tehlike gördüğü tüm kültürleri ve değerlerini endüstrileştirme biçiminde baş aşağı etme yöntemini, o da olmadı asimilasyonu dayatıyordu. Halklar arasındaki farklı kültür değerini savaş sebebi görebilecek kadar tırmandırabiliyor saldırılarını. Ve trajedi devam ediyor hala…

Bir çok devrimci-demokrat sanatçı, aydın, yazar bu vicdan muhasebesinde seçimlerini halktan yana kullandıkları için cezaevlerinde ve birçoğu da sürgünlere yollanıyorlar hala. Çünkü kendi alanındaki çalışma ve yaşam koşulları gün be gün daraltılıyor. Bu durumun en somut örneği olarak Kürt kültür ve sanatını sahiplenen, bu alanda çalışmalar yapan, muhalif Kürt kimliğinden ötürü sistemin olumsuz tavırlarından, baskılarından nasibini alan MKM'lerdir (Mezopotamya Kültür Merkezi) şüphesiz. MKM'lerin hemen hemen her şubesi sistemin bilindik tavrıyla engellenmek istenmiş ve çeşitli sebeplerle (temelinde siyasal sebepler) cezalar almıştır. Birçoğu salonları yasak şarkı ve etkinlik (!) gerekçesiyle kapatılmıştır (MKM Mersin ve Urfa). Bu kurumların Türkiye genelinde 100'e yakın çalışanı cezaevlerine konulmuş, bir o kadarı da sürgüne gönderilmiştir siyasal gerekçelerle. Ülkelerine dönüş koşulları değişmiştir.

Yani birçoğu T.C. (Türkiye Cumhuriyeti) vatandaşlığından çıkıp sürgünde yaşadığı ülkenin vatandaşı olma koşuluyla sadece turist olarak ülkelerine gelebiliyorlar. Ve belli bir kesimi ise hiç dönemiyorlar. Sanatçı sürgünlerinden Ali Asker 23 yıl aradan sonra Fransa vatandaşı olarak yakın geçmişte ülkesine turist olarak gelmesinin ardından tamamen siyasal gerekçelerle sınır dışı edildi.

Sanatın özgürleşmesini savunan, asimilasyona karşı çıkarak bunun bedelini sürgünde ödeyen ve mevcut rejimin terörist sanatçı (!) yakıştırması yaptığı, bu yönüyle kendi topraklarında yaşam hakkı tanımadığı, dolayısıyla kendi ülkesine, kendi vatandaşlığı statüsünde dönemeyen ve mevcut rejimin varlığı süresince de dönemeyecek olan sürgündeki Kürt sanatçılardan bazıları; Rotinda YETKİNER, Diyar, Kawa, Şivan PERWER, Kemal KAHRAMAN, Ali Haydar LEVENDIS, Mehmet Gül (Koma AMED-İstanbul MKM), Berkant COŞKUN (Koma HEMDEM-Mersin MKM), Şener YILDIZ (Koma Agire Jiyan-İstanbul MKM). Ayrıca daha mevcut sistemin kirli yüzünü teshir edebilmek açısından son sürgünün sebeplerine değinmekte yarar var.

Şöyle ki; bazı basın organlarına da yansıdığı gibi Berkant COŞKUN'UN (MKM'nin son sürgünlerinden) devletin ciddi anlamda hedefi haline gelmesi yerel seçimlere rastlamaktadır. Söz konusu bu sanatçıyı sadece muhalif sanat yaptığından ve muhalif kimliğinden ötürü sokak ortasında kaçırıp dört gün boyunca işkence yapabilecek kadar çürümüşlüğünü gösteren mevcut sistem, bu pratiğiyle devrimci sanata tahammül edemeyişini bir kere daha ortaya koymuştur.

Bu son durum ise gene bir sürgünün başlangıcı olmuştur. Bu örnekten de anlaşılacağı üzere sistemin son zamanlarda propagandasını yaptığı, çıkardık diye övündüğü yasaları yine kendinin ihlal etmesi ciddi bir çelişkidir, çözümsüzlüktür. Görünen odur ki çözümün bittiği yerde sadırı kendini göstermektedir. Sanatçının elindeki enstrümana, yazarın tuttuğu kaleme, bir silah tutuyormuş mantığıyla yaklaşan ve hedef haline getiren her türden zihniyet, iyi niyetli olamaz kanısındayız. Bilinmesi gereken realite açıktır. Bu da, sürgüne yollanan sanatçıların şahsında bir halkın sürgünlük yaşadığıdır. Onlara bir özür borçludur insanlık.

Dileriz ki çok geç olmadan birer karanfille bu özrü dileme fırsatını geciktirmez sesimizin gittiği yerler.

Sonsuzluğu yaşayan hayalperest William Shakespeare (1564 – 1616)

Vazgeçtim bu dünyadan tek ölüm paklar beni,
Değmez bu yangın yeri, avuç açmaya değmez.
Değil mi ki çiğnenmiş inancın en seçkini,
Değil mi ki yoksullar mutluluktan habersiz,
Değil mi ki ayaklar altında insan onuru,
O kız oğlan kız erdem dağlara kaldırılmış,
Ezilmiş, hor görülmüş el emeği, göz nuru,
Ödlekler geçmiş başa, derken mertlik bozulmuş,
Değil mi ki korkudan dili bağlı sanatın,
Değil mi ki çılgınlık sahip çıkmış düzene,
Doğruya doğru derken eğriye çıkmış adın,
Değil mi ki kötüler kadı olmuş Yemen' e
Vazgeçtim bu dünyadan, dünyamdan geçtim ama,
Seni yalnız koymak var ya, o koyuyor adama.
66. sone
W. S. (Çeviri: Can Yücel)

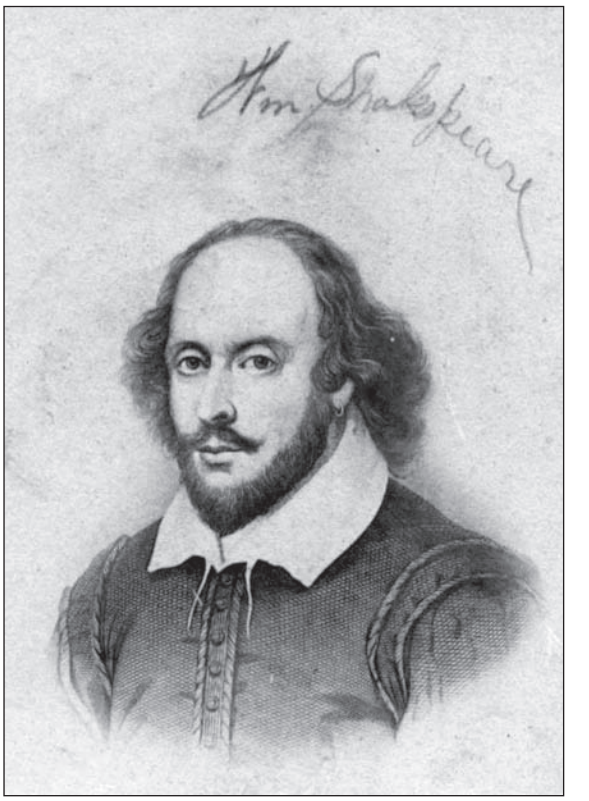

Büyük trajedilerin kurucusu, İngiliz edebiyatının belki de dünya edebiyatının en büyük yaratıcısı, Shakespeare'in yaşamı üzerine sayısız kitap yazılmıştır. Bütün bu çalışmalara rağmen, hayatı ve kişiliği hakkındaki bilgiler bütün gizemliliğini sürdürür. Sanatçının yaşamını ilk kaleme alan yazar, Nicholas Rowe'dur. Rowe 1790'da Shakespeare'in yaşam öyküsünü yazarken, özellikle üç kaynaktan yararlanır. Bu kaynakların başında, kendisine Shakespeare'in gayri meşru çocuğu süsünü veren William D'Avenant'ın topladığı bilgiler gelir. Restorasyon (yenilenme) çağının en ünlü oyuncularından biri sayılan Thomas Betterton'un tiyatro çevresinde duydukları ve babasının Shakespeare ile aynı kumpanyada çalıştığını ileri süren, tiyatro oyuncusu John Aubrey'in anlattığı öyküler bu konuda başucu kaynağıdır.

W. SHAKESPEARE'İN YAŞAM ÖYKÜSÜ

Birçok kaynak, sanatçının yaşantısında, resmi belgelerden öğrenilen, üç tarihin dışındaki bilgileri pek fazla güvenilir bulmaz. Bu tarihlerin başında tahmin edeceğiniz gibi doğumu ve vaftizi gelir. Daha sonraki sırayı ise evliliği ve dünyaya gelen çocukları alır. John Shakespeare'in oğlu William Shakespeare, Stratfort Upon – Avon kasabasında 26 Nisan 1564'de vaftiz edilir. Sekiz çocuğu olan John Shaskespeare'in deri, yün ve tahıl işleriyle uğraştığını gösteren belgeler vardır. Annesi Mary Arden ise bir çiftçi çocuğudur. Kesin bilinen diğer olay ise 1582'de Anne Hathaway adında kendinden sekiz yaş büyük bir kadınla evlenmesidir. Bu evlilikten altı ay sonra da, Shaskespeare'in büyük kızı Susannah dünyaya gelir. Bu çocuğun vaktinden biraz önce dünyaya gelişi, sanatçının yaşamını yazan

yazarlar arasında birçok yoruma yol açıp, çeşitli varsayımların ileri sürülmesine neden olmuştur. Çoğunluğu şairin evliliğinin mutsuz geçtiği kanısına varmışlardır. Ama gerçekte Shakespeare'in evliliği üzerine hiçbir bilgi yoktur. Kim bilir belki de bu evlilik çok mutluydu. Belki de sürekli karısıyla yaşadı. Sonuç olarak, sanatçının yaşamıyla ilgili birçok konuda olduğu gibi evliliğiyle ilgili de somut bir veri yoktur elde.

Shakespeare'in büyük kızının doğumdan iki yıl sonra, Judith ve Hamnet adında ikizleri dünyaya gelir. Kızı yaşar ama erkek çocuğu on bir yaşındayken yaşama veda eder. Aynı zamanda restorasyon çağının oldukça ünlü bir tiyatro yazarı sayılan Sir William D'Avenant, Shakespeare'in gayri meşru oğlu olduğuna dair söylentiler de vardır. İşte Shakespeare'in yaşamının ilk yirmi sekiz yılı üzerine kesin olarak bilinenler. Yani vaftiz olduğu, evlendiği ve çocuklarının doğduğu tarihler resmi olarak belgelidir. Nerede ve kaç yıl okuduğu, hangi koşullar altında evlendiği, Stratfort'dan neden ve ne zaman ayrıldığını Londra'ya ilk gittiğinde ne yaptığı, tiyatroya hangi işte ve ne zaman çalışmaya başladığı tam olarak bilinmemektedir.

Shakespeare uzmanları, birçok varsayıma dayanarak, sanatçının bir süre Stratfort-Upon-Avon'daki okula gittiğini, ancak on beş yaş civarlarında babasının sarsılan parasal durumlarından dolayı okuldan uzaklaşmak zorunda kaldığını kabul eder. Ne var ki bu okulda okuduğunu kanıtlayacak herhangi bir belge yoktur. Stratford'da okuduğunu hemen hemen herkes kabul ettiği halde, onun eğitimi gene de çözümlenemeyen bir soru olarak kalmıştır. Ortaokulu bile bitiremeyen bir insanın böylesine özlü ve geniş bir kültüre sahip olması zekâsına ve yeteneklerine rağmen her zaman şüphe uyandırmıştır. Oysa birçok kaynak Shakespeare'in gerçek bilgiyi yaşamdan süzüp, kendi kendine elde ettiğini kabul eder. Bir Shakespeare hayranı olarak ben de bu varsayıma bütünüyle katılıyorum.

Shakespeare'in doğduğu kasabadan neden ayrıldığına ilişkin neredeyse herkesçe kabul edilen bir öykü vardır: Shakespeare, Stratford dolaylarında oturan Sir Thomas Lucy'nin toprağı olan Charlecote Park'ında izin almadan geyik avına çıkmıştır. Sir Thomas Lucy, topraklarına izinsiz girildiği için fena halde öfkelenerek delikanlıyı mahkemeye vermek ister. Shakespeare bu adamı rezil eden bir balad yazmış ve tutuklanmaktan kurtulmak için kasabadan kaçıp Londra'ya sığınmak zorunda kalmıştır. Kimine göre ise çocukluğundan beri tiyatro düşkünü olan sanatçı, bir tiyatro topluluğunun peşine takılarak Londra'ya gitmiştir. Birçok varsayım vardır. Ve bunlardan bazılarına birçok kaynakta rastlarız. Shakespeare'in Londra'da yaptığı ilk iş, tiyatroda atla gelen seyircilerin atlarını bakmak ve tiyatroda oyunculara sahneye girmeye hazır olmalarını haber vermek, yani tiyatro terimiyle "kondüitlik" yapmaktır.

Sanatçının yaşamını yazanların çeşit çeşit öykü ve varsayımlarına rağmen, yakın tarihte Shakespeare uzmanlarının eline bir bilgi geçmiştir. 1592'de Shakespeare yirmi sekiz yaşındayken, çağdaşlarından tanınmış oyun yazarı Robert Greene'in "bir milyonluk pişmanlığa karşı alınan bir metelik akıl" adlı oyunu yayımlanmıştır. Bu kitapçığın sonunda Greene, oyuncuların nankörlüğünden yakınır ve özellikle Shakespeare'e çatar: "Evet, onlara güvenmeyin; çünkü bizim tüylerimizle kendini güzelleştiren sonradan görme bir karga vardır. Bir oyuncu postuna bürünen kaplan yüreğiyle, bizler kadar tantanalı dizeler söyleyeceğini sanır ve her işe burnunu soktuğu için kendini ülkenin biricik sahne-sarsanı saymaya kalkar."(1) Greene'in bu sözlerle Shakespeare'e taş atarken, eğitim görmüş oyun yazarlarıyla, Shakespeare gibi alaydan yetişmiş yazarlar arasındaki rekabeti ortaya koyar. Bu durum genç rakibinin ne denli başarılı olduğunu da gösterir.

1593 ve 1594 yıllarında Londra'yı kasıp kavuran veba salgını yüzünden tiyatrolar aylarca kapalı kalır, ama Shakespeare boş durmaz kumpanyasıyla birlikte taşrada turnelere çıkar. Aynı zamanda uzmanlar, sanatçının ömrü boyunca aynı kumpanyada çalıştığını yazar. Bu bilgi de Elizabeth çağının tiyatroyla ilgili belgelerinden edinilmiştir. Shakespeare'in kumpanyası Elizabeth çağı tiyatro toplulukları arasında en iyi örgütlenip, en büyük başarıyı elde etmiştir. Aynı zamanda en çok para kazanan topluluktur. İlk önceleri Lord Chamberlain kumpanyası diye anılan bu grup, birinci James'in tahta çıkmasıyla'Kralın Kumpanyası' adını almıştır.

Oyun yazarı olarak eşsiz bir dehaya sahip olmasına rağmen, oyuncu olarak yeteneği üzerine kesin bir bilgi yoktur. Akademisyen-yazar Mina Urgan'ın da dediği gibi onun asıl işi oyunculuktan çok, oyuncu yetiştirmektir. Bu düşünce bana da çok akla yakın gelir. Çünkü Shakespeare'in oyunculuk sanatına olan yaklaşımı, Hamlet'in oyunculara verdiği ustaca öğütlerden anlaşılır. Oyunun üçüncü

perdesinin ikinci sahnesinde, şunları söyler Hamlet: "Sözcükleri anlaşılır bir biçimde, teker, teker söylemeli; yumuşaklığı ve ölçüyü gözetmeli; en tutkulu parçada bile, abartıya kaçmadan doğal görünmeye özen göstermeli; doğaya ayna tutmak gibi gerçekleri sadece gerçekleri yansıtmalı." (1) Mina Urgan'ın da dediği gibi bu öğütleri veren sanki Hamlet değil de, Shakespeare'in kendisiymiş gibi bir duyguya kapılırız.

Doğduğu kasabadan meteliksiz ayrılan sanatçı, oyun yazarı ve oyuncu olarak bir hayli para kazanır. Ekonomik anlamda zor durumda olan ailesinin sorunlarını çözmek için 1596'da kısa bir süreliğine Stratford'a döner. Babasının biriken borçlarını temizler. Stratford'un en büyük ve en güzel evlerinden birini satın alır. Kasabanın müzesinde saklanan belgelere göre daha sonraları Stratford'da toprak ve başka evler de edinir. 1597 yılından sonra Shakespeare üzerine bilinenler çoğunlukla, satın aldığı mal mülk, parasal sorunlarıyla ilgili belgelere dayanır. Uzmanların da belirttiği gibi bu belgeler sanatçının hesabını kitabını bilen, para işlerinden anlayan bir adam olduğunu gösterir. Dahi olarak bilinen çoğu sanatçının yaşamındaki düzensizlik hesapsızlık ve bohem yaşam tarzına Shakespeare'de pek rastlanmaz.

Sanatçı, kesin olmamakla birlikte, 1610 ya da 1611 yıllarına doğru Londra'dan ayrılıp, doğduğu kasabaya yerleşir. Ömrünün son beş altı yılında oyun yazmadığı halde tiyatro çevresiyle bağlarını koparmaz. Shakespeare uzmanlarını en çok düşündüren şey, kırk altı kırk yedi yaşlarından sonra neden oyun yazmadığıdır. Birçok sanatçı yaratma gücünü kaybetmedikçe, hasta veya sakat olduğu halde çalışmayı bırakmazken Shakespeare neden yazmaktan vazgeçmiştir? Daha söyleyecek çok şeyi varken, neden susmuştur? Yazarla ilgili birçok sorun gibi bu sorun hakkında da bir sürü varsayımlar ortaya atılmış ama yine çözülememiştir.

Mart 1616'da hayata gözlerini kaparken vasiyetnamesini çoktan hazırlamıştır. Hangi hastalıktan öldüğü de bilinmemektedir. Ama bazı kaynaklar bu erken ölümü içkiyi fazla kaçırmasına bağlamaktadır. Cenazesinin 25 Nisan'da kaldırıldığını saptayan belgeler bulunduğu için, Shakespeare'in doğum günü olarak kabul edilen günde yani 23 Nisan'da öldüğü birçok uzman tarafından kabul görür.

Shakespeare hakkında bilinenler çok sınırlı olduğu için dönem dönem çok ilginç varsayımlar ortaya atılmıştır. Sanatçının sıradan bir oyuncudan başka bir şey olmadığı, onun adını taşıyan oyunları, aslında o değil de, Shakespeare takma adını kullanan başka biri tarafından yazıldığı ve yine yazarın oyunlarını aslında Fransiz Bacon tarafından kaleme alındığı ileri sürülür vb. örnekleri çoğaltmak mümkün. Yazarın yaşamı hakkında bilgi az olmasına rağmen, Shakespeare adlı bir dram yazarının yaşadığı ve imzasını taşıyan oyunları bulunduğu kuşku götürmez bir kesinlikte kanıtlanmış bulunmaktadır.

Elizabeth Döneminde Tiyatrolar ve Sahne

İngiltere'de tiyatro oyunları, okullarda, üniversitelerde, saraylarda, yurtlarda, zengin evlerinde ve özellikle han avlularında oynanır. Bundan dolayı Elizabeth çağı tiyatrolarının biçimi han avlularına oldukça benzer. İlk tiyatro binası ise, 1576'da Earl of Leicester kumpanyasından James Burbage tarafından yaptırılır. 1616'da, yani Shakespeare'in öldüğü yıl, Londra'da tiyatro sayısı ona çıkmıştır. Bunların arasındaki Globe ile Blackfriars adlı tiyatrolar James Burbage'in oğlu ve Shakespeare'in çalıştığı topluluğun yöneticisi ve baş oyuncusu Hichard Burbage'e aittir. Durum böyle olunca Shakespeare, oyunlarını kumpanyasının malı sayılan ve kendisinin de hissedarı bulunduğu Globe ve Blackfriars salonlarında oynar. Eski bir manastırda kurulan bu tiyatro binası o dönemin tiyatro yapılarından farklı özelliklere sahiptir; üstü kapalı olup kentin içinde yer alır. Öteki tiyatrolar ise genellikle kentin dışında yer alır, bunun nedeni ise yoğun yaşanan veba salgını ve tiyatro düşmanı olan Londra belediyesinden korunmaktır.

O dönemde her tiyatro grubu, şehrin bir zengini tarafından korumaya alınırdı. Oyuncular sahne alabilmek için seçilen bu zengin kişiden izin belgesi almaları gerekirdi. Aksi takdirde izin belgesi olmayan oyuncular serseri sayılıp, cezalandırılırlardı. Yine dönemin ünlü oyuncularından Edward Alleyn'in bir yakını tarafından tutulan günlük, Elizabeth çağı tiyatrosunun parasal işleriyle ilgili çok önemli bilgiler vermektedir. Günlüğe göre, gerek oyuncuların gerekse yazarların ciddi bir şekilde sömürüldüğü yazılıdır. Oysa Lord Chamberlain kumpanyasının kazancı doğrudan hissedarların ve oyuncuların eline geçer. Bu durumda Shakespeare hem oyuncu, hem de yazar olarak diğer meslektaşlarından daha iyi koşullarda çalışmıştır. Dönemin bütün tiyatro

topluluklarında olduğu gibi Shakespeare'in oyunlarında da kadın rollerini erkek çocuklar canlandırır. 1660'a kadar hiçbir kadın halka açık bir tiyatroda sahneye çıkmaz ve kadınların sahnede görülmeleri büyük bir rezalet sayılır. Ancak 1660 yılının son ayında Desdemona rolünün ilk kez bir kadın tarafından oynandığı yazılır.

Londra'da bulunun on tiyatronun sahne yerleşimi, bugünün tiyatrolarından çok farklıdır. Bin ile iki bin arasında izleyici alabilen, yuvarlak ya da sekiz köşeli ahşap yapılardır. Sahnenin, yalnız ön duvarı değil dört duvarı birden kalkmıştır. Bu sahnenin üstü gökyüzü, kimi zaman da gölge denilen bir tür damla örtülüdür. Oyuncuları güneşten ve yağmurdan koruyan bu platform iki sütün üstüne kuruludur. Her yanı açık bu tiyatrolarda doğal olarak perde kullanılmaz. Elizabeth dönemi tiyatrolarında fon perdesi, yani bugünkü anlamıyla dekor yoktur. Masa, sandalye, yatak gibi aksesuarlar gerekli görülünce sahneye yerleştirilir. Dekor olmadığı için, sahne sırayla bir meyhane, bir deniz kıyısı ve bir savaş alanı olduğundan oyun hızlı akar, dekor kaygısıyla gereksiz duraklamalar olmaz. Shakespeare'in yaşadığı dönemde oyunların aşağı yukarı iki saat içinde oynandığı bilinmektedir.

O çağda sahnenin çıplaklığına rağmen, oyuncuların kostümleri son derece süslü ve gösterişlidir. Uzmanların incelediği belgelerden tiyatro yönetmenlerinin, oyunculara pahalı giysiler giydirmek için çok para harcadıkları bilinmektedir. Kostümler tarihsel değildir; yani oyun hangi çağda geçerse geçsin, oyuncular her zaman Elizabeth döneminin giysileriyle sahneye çıkarlar. Tiyatrolar açık olduğu için oyunlar genellikle gündüz, öğleden sonra saat iki ya da üçe doğru oynanır. Dönemin izleyicileri az çok bugünün sinema izleyicilerine benzerler. En varlıklısından en yoksuluna; en eğitimlisinden en eğitimsizine her kesimden insan çeşitliliğine sahiptir.

Kaynaklara göre Elizabeth dönemi izleyicileri, sahnede olup bitene kayıtsız kalmazlarmış. Bir sahneyi veya bir oyuncuyu beğenmeyince, yemekte oldukları fındıkları, fıstıkları onun üzerine fırlatıp, bağırıp çağırarak, özellikle kedi gibi miyavlayarak, görüşlerini açığa vururlarmış. Bir sahneyi beğenince, hayranlıklarını da aynı şekilde belli ederlermiş. Oyunun acıklı yerlerinde öyle ağlarlarmış ki Shakespeare'in çağdaşlarından Nasne, "on binlerce seyircinin gözyaşlarından"(2) bahseder. Komik sahnelerde de katıla, katıla gülerlermiş. Tiyatro karşıtı püritenleri (gerici, tutucu) en çok rahatsız eden şey de özellikle bağıra çağıra gülmeleriymiş.

Shakespeare'in Dili

Shakespeare eserlerinde ağır, kurallı, bir o kadar da şiirsel bir dil kullanılıp, birtakım semboller geliştirmiştir. Ve bunun sonucunda Shakespeare dili dediğimiz çok ağır bir dil ortaya çıkmıştır. Sanatçının oyunlarında geliştirdiği bu tarz, izleyici üzerinde büyük bir etki yaratır. Trajedileri, kendi farklılığını ortaya koyarak büyük bir imaj yaratır. Sanatçının oyunlarında ses de dil kadar önemli bir faktördür. Sahnede her kelime yüksek ve kuvvetli bir tonla söylenir. Bu performans seyircinin üzerinde oldukça yoğun-kuvvetli bir etki yaratır. Yani kelimeler dramatize edilerek dilin şiirsel ritmi arttırılır. Kısaca Shakespeare'in şiirsel dramlarında her kelimenin özel bir anlamı ve içeriği vardır.

Günümüzde Shakespeare'in oyunlarının en önemli zorluğu kullandığı dilde görülür. Yazar oldukça ağır ve kuralcı bir dil kullanmıştır. Uzmanlar tarafından Shakespeare İngilizcesi çoğu kez sadeleştirilmeye çalışılmış ama yine de yapılan bu çalışmalar sanatçının dil özelliğini yalınlaştırmamıştır. Bazı kaynaklar ise Shakespeare'in eserlerindeki şiirsel dilinin kendi döneminin seyircisi için gayet açık olduğunu savunur. Bunu da dört yüzyıl boyunca telaffuza, kelimeler ve söz diziminde meydana gelen sayısız değişikliğe bağlarlar. Kim bilir belki de birçok okuyucuya süslü ve ağır gelen bu dil seyircisi için mükemmel derecede açıktır. Bir diğer özellik Shakespeare'in, hem nazmı hem de nesri teatral amaçları doğrultusunda, karaktere ve duruma uydurarak kullanmasıdır. Onun bu iki türü birlikte kullanmadaki başarısı o kadar başarılıdır ki bazı eleştirmenler şüpheyle yaklaşıp, Shakespeare'in metinlerinin büyük bir kısmının başka kalemlerden çıktığını iddia ederler. Yapılan birçok araştırma Shakespeare'in biraz taklitçiliğe kaçtığını düşündürtebilir ve gerçekten de ara sıra, bilinçli ya da bilinçsiz olarak meslektaşlarının tarzlarını taklit ettiği bilimsel olarak ispatlanmıştır. Örneğin, VI. Henry'nin açılış kısmı, adeta dönemin ünlü oyun yazarı Marlowe'un kaleminden çıkmış gibidir.

Genel bir bakışla, soylu bir kesime hitap eden trajedilerinin pek azı tamamen şiirden oluşur. İçinde şiir bulunmayan bir tek komedisi bile yoktur. IV. Henry'de, tarihsel sahnelerin en önemlilerinde nazımdan faydalanırken, Falstaff'ın başrolde

olduğu diğer sahnelerde nesir kullanır. Ancak Shakespeare'in nerede nazım nerede nesir kullandığını belirleyen kesin bir kıstas yoktur. Komedilerinde ve iki kişilik konuşmalarında düz yazı kullanmıştır çoğunlukla, ama diyaloglarda nazım kullandığı da olmuştur. Kısaca Shakespeare, kendini dönemin geleneksel dil sınırlarına hapsetmemiş farklı yöntemler kullanmıştır. Trajedilerinde ruhsal karmaşayı ifade ederken, kahramanlarına duygusal özlü cümleler söyletirken, kimi zaman şiiri, kimi zaman da düzyazıyı tercih etmiştir. Örneğin; Brütüs halkına düzyazıyla seslenirken, Mark Antony etkileyici bir şiirle veda eder.

Shakespeare'in oyunlarında dilin böyle bir gelişme göstermesi, ele alınan dönem ve insan yaşantısının karmaşıklığının gerektirdiği bir üslup özelliği de olabilir. Shakespeare'in üslubu Stendhal'ın ünlü tanımının dayanak noktası olarak da görülebilir. "Üslup şudur:" diyor Stendhal, "belli bir düşünceye, o düşüncenin yaratması gereken etkiyi yaratmayı sağlayacak her türlü olanağı eklemek." (3) İşte Shakespeare de oyun yazarlığının gelişme süreci içinde, amacını gerçekleştirmeye yarayacak birçok olguyu olanak olarak kullanmayı başarmıştır. Son olarak Shakespeare'in çağdaşlarına karşı olan üstünlüğü, bir bakıma şiirle düzyazı arasında sağladığı bu verimli işbirliğine dayanır. Günümüzde ve kendi çağdaşları arasında hiçbir tiyatro yazarı Shakespeare'in dilindeki hayal gücüyle beslenen bir şiirselliğe ulaşamamıştır.

Shakespeare'in Oyun Tekniği

Shakespeare ilk çalışmalarını dönemin çok tercih edilen dekorsuz anlayışıyla sahneler. Sahne dekorsuzdur, ama kostümler alabildiğine abartılıdır. İlerleyen süreçte yazar dekor anlayışını yavaş yavaş değiştirip, kostümde olduğu gibi dekorda da gösterişli ve abartılı bir sunuma önem verecektir.

Oyunlarında çoğunlukla yaşadığı dönemi ve tarihi yansıtan Shakespeare yüksek tempolu ve aksiyon yüklü eserler yaratmıştır. Eserlerin en büyük özelliği izleyicinin kendisini oyunun bir parçası olarak görüp, sahneyle bütünleşmesidir. Oyunlarında komedi ve trajediyi büyük bir ustalıkla harmanlayan Shakespeare zorunlu kalmadığı sürece mekân olarak İngiltere'yi seçmez. Genellikle seçtiği mekân İtalya'dır.

Shakespeare tiyatrosundaki tüm başarı vücut dili ve ayrıntıya dayandırılır. Buna rağmen yapılan bazı eleştirilerde gereksiz sözcüklerden bahsedilir. Ancak bu tutum Shakespeare'in geride anlaşılmayan hiçbir nokta bırakmama kaygısından ileri gelmektedir. Yarattığı oyunlardaki etki, genelde söylevsel patlamalarla, ölümcül sessizlikler içeren pasajların zıtlaşmasından kaynaklanır. Hamlet karakteri de aynı şekilde neredeyse orkestral bir etki yaratan bu tip zıtlıklar yönünden çok zengindir. Shakespeare tekniğinde aktörün başlıca görevi konuşmaktır ve bu günümüz görselliğe dayalı sahnelerinde de halen geçerlidir. Shakespeare'in yazdığı kendi kendine konuşma bölümleri bu amaca yönelik olduğu da düşünülebilir.

Shakespeare, bir oyun yazarken halkın her kesiminden, her çeşit izleyicinin tatminini karşılama özelliğini her zaman ön planda tutar. Onun için herkesi eğlendirme gerekliliği zorunludur. Birçok eleştirmen Shakespeare'in eserlerinin günümüze kadar gelmesi ve evrenselleşmesini benimsediği bu önemli prensibe bağlar.

Shakespeare'in ilk komedyaları

"Hoşça kal! Değerin çok yüksek, tutamam seni,
Biliyorum kendine ne paha biçtiğini;
Özgürlüğe kavuştun alıp değer belgeni,
(…)
Nasıl tutarım seni, sağlamadan iznini,
Neyim var hak edecek senin zenginliğini,
Bu essiz armağana kim layık görür beni?
(…)
Sen benimdin: rüyanın görkemleriyle doldum.
Ben uykuda sultandım, uyanınca hiç oldum"

Sone 87

Dünya edebiyatının büyük şairleri arasında yer alan Shakespeare dehasının en belirgin özelliklerinden biri de iyi bir komedi ustası olmasıdır. Sanatçının ilk komedyalarındaki gülmece türü oldukça basittir. Amacı ne pahasına olursa olsun izleyicisini güldürmektir. Bu sınırsız gülmenin içine hüznü çok iyi yedirmesine rağmen, oyunlarında çok fazla taşlamaya rastlamayız. Şair yarattığı karakterlerle acı acı alay ederek onları eleştirmez. Hor görmez, katı ve acımasız hiç değildir. O oyunlarındaki kişilere karşı değildir. İzleyicilerine hep birlikte eğlenip gülmeyi öğretir.

Uzmanlar, Shakespeare'in acemilik dönemi komedyalarında bulunan başlıca iki noktaya dikkat çekerler. Yazar sözcük oyunlarına gerektiğinden fazla yer verip, açık saçık cümleler kullanır. 1818'de yazar Thomas Bowdler Shakespeare'in oyunla-

rında bulunan müstehcen parçaları atıp, "aileler için bir Shakespeare baskısı" yayınlar. 19. yüzyılın sonunda dahi Othello, Desdemona'ya sahnede "orospu" diye değil, "şuh kadın" diye seslenir. Oysa Shakespeare'in açık seçikliğinde ahlaksız ya da tiksindirici hiçbir şey yoktur. Kaynakların altını çizdiği bu iki kusur gerçekte sanatçıya özgü değildir. Yaşadığı çağa özgü bir özelliktir. O dönemde sadece oyun yazarları değil, kiliselerde vaiz verenler bile sözcüklerle hokkabazlık etmekten çok hoşlanırlarmış. Kaldı ki tüm Elizabeth dönemi yazarlarının Shakespeare'den çok daha açık saçık yazdıkları söylenmektedir.

İkinci bölümde daha ayrıntılı, ayrı alt başlıklar halinde işleyeceğimiz olgunluk dönemi komedyalarında (dergimizin belirli sayfa sayısını zorlayıp, girecek olan diğer yazıların yayımlanamama olasılığını ortadan kaldırmak için ilk dönem komedyalarını tek alt başlık altında ele aldığım için okuyucuların anlayışına sığınıyorum) bu kusurlar ortadan kalkar. Sanatçı kaba gürültüden vazgeçip, "yüksek komedya" denilen türe doğru yönelir. Oyunlarında espiriler daha ince, düşünceler daha derinlemesine bir anlam taşır. Öyle ki kimi eleştirmenler, onun komedyalarını tragedyalarından üstün tutar. Örneğin, bir Shakespeare uzmanı olan Dr. Samuel Johnson, yazarın dehasının tragedyadan çok komedyaya yatkın olduğunu; tragedyaları sadece ustalığından kaynaklanırken, komedyalarının içgüdüsünden beslendiğini söyler. (7) Yalnız bunun tersini düşünen uzmanlar da vardır.

Shakespeare'in ilk dönem komedyalarından sayılan "Yanlışlıklar Komedyası" yazarın ilk oyunudur. Shakespeare'in her şeyden önce büyük bir şair olduğunu düşünürsek, bu oyun düşünceden yoksun olduğu gibi şiir yönünden de çok eksiktir. Oyunda aşk teması önemli bir rol oynamaz. Karakterler ya da söyledikleri değil, başlarından geçen olaylar önemlidir. Birbirine aşırı derecede benzeyen ikiz kardeş birbiriyle karıştırılır. Bir yanlışlıklar komedyasını yazmak için bir çift ikiz kardeş yetmezmiş gibi Shakespeare, oyuna bir de ikiz olan uşakları ekleyerek güldürü öğesini iki kat arttırmıştır. Kaynaklar "yanlışlıklar komedyası" için sanatçının en çok sahneye konulan oyunu olduğunu yazar.

Bundan sonra kaleme aldığı "Veronalı İki Centilmen" adlı oyun ise ilk romantik komedyadır. Güldürü öğelerinden çok romantizm ve özellikle aşk ön plandadır. Oyun, birbirine çok bağlı iki Veronalı arkadaşın Valentine ile Proteus'un öyküsüdür. Yalnız bu oyunda anlatılan aşkın Romeo ile Juliet'de gördüğümüz aşkla hiçbir ilgisi yoktur. Hayatın gerçekliğinden uzak, o çağda soylu sınıfın benimsediği uydurma bir geleneğe sahip olan hayali bir aşktır. Ama bu komedyada en çok önemsenen şey, yazarın şair dehasının ortaya çıkmasıdır.

"Aşkın Boşa Giden Emeği" adlı oyun yine sanatçının çıraklık döneminde yazdığı ilk komedyalardandır. Yalnız bu eser, şiirselliği ve ince nükteli konuşmalarıyla ilk yapıtlardan farklı bir özelliğe sahiptir. Diğer eserlerde olduğu gibi bu oyunun konusu da son derece basittir: Navarre'in genç Kralı ile üç soylu genç arkadaşı, üç yıl süreyle kendilerini yalnızca okumaya ve bilgi edinmeye adayacaklardır. Geceleri sadece üç saat uyuyup, bir tek kız ya da kadın görmeyip aşklarını sınayacaklardır. Ve böylece saray bir bilim akademisi haline gelecek, Kral ve arkadaşları herkesten üstün bilgili kişiler olacaklardır. Shakespeare'in bu oyundaki amacı sadece eğlendirmek değildir. Saray ve soylu sınıftan gelen bir takım gençlerin çeşitli yapmacık davranışlarını eleştirmektir. Yazar bu tür genç aydınların tutumuyla inceden inceye alay ederken, dönemin üst tabakasının benimsediği abartılı ve aşırı süslü dili de alaya alır.

"Hırçın Kız"a gelince hangi tarihte yazıldığı tam olarak bilinmemesine rağmen yazarın ilk komedyalarından sayılır. Konusu şöyledir: Çok zengin bir adamın iki kızı vardır. Küçük kız uslu ve iyi huyludur. Büyüğü Katharina ise, hırçınlığı ve aksiliğiyle ün salmıştır. Katharina, genç güzel ve paralı olmasına rağmen, hiçbir erkek ona yaklaşmaz. Bir süre sonra zengin olduğu halde, evlenmek için paralı bir kız arayan Petruchio adlı bir genç, hırçın kızın hayatına girip onunla evlenmeye karar verir. Ne var ki hiçte kolay bir iş değildir bu. Katharina çok zor bir kadındır. Ama dördüncü perdenin sonunda, hırçın kız bir meleğe dönüşmüştür. Yenik düşmüş bir kadın değil, aksine kocasına karşı verdiği amansız savaşta gerçek zaferi kazanmıştır. Kocasının kendisine tuttuğu aynada, kusurlarını olanca çirkinliğiyle görmüş; sevmeyi beceren, mutlu bir kadın olmuştur. Mutlu sonla biten bu oyundaki karakterler ve olaylar yalnız güldürücü olmakla kalmaz; gerçek yaşamda var olan insanlara dönüşüvermişlerdir.

1595 ya da 1596 yıllarında yazıldığı sanılan "Bir Yaz Gecesi Rüyası" Shakespeare'in ilk dönem komedyaları içinde en güzel olanıdır. Uzmanlar, üç

çiftin evlenmesini ve perilerin bu evliliği kutsamasıyla biten bu oyunu, bir düğünü kutlamak üzere sarayda oynanması için yazıldığını öne sürer. Eserde üç ayrı konu ve üç ayrı türde insan grubu vardır. Birinci grupta Atinalı çiftler, ikinci grupta peri Kralı ve Kraliçesi, üçüncü gruptakiler ise çok eğlenceli doğaüstü yaratıklardır. Eski çağ Yunan öyküleri kadar, ortaçağ masallarıyla da beslenen, bu üç ayrı konu ve insan grubu, Shakespeare'in usta kaleminde şaşılacak bir uyum içinde birbiriyle kaynaşır. Eserdeki sevinç, coşku, müzik ve şiirle dolup taşan mutlu son, içimizi gülümsetir.

SHAKESPEARE'İN OLGUN DÖNEM KOMEDYALARI

İnsanların çoğu kaybetmekten korktuğu için,
sevmekten korkuyor.
Sevilmekten korkuyor, kendisini sevilmeye layık görmediği için.
Düşünmekten korkuyor, sorumluluk getireceği için.
(. . .)
Unutulmaktan korkuyor, dünyaya iyi bir şey vermediği için.
Ve ölmekten korkuyor aslında yaşamayı bilmediği için.

W. S.

Shakespeare acemilik döneminden sonra, komik sahnelerle trajik sahneleri birbirinden koparmaz. Tam tersine bu iki duyguyu birbirine giydirmeyi çok iyi başarır. Yalnız zaman zaman oyunlarında tragedya havasını kimi oyunlarında da komedya havasının ağır basmasını sağlar. Yalnız son döneminde doğrudan doğruya trajik-komedya türünde eserler vermiştir. Böylece çok iyi bir birleşim sağlayıp, tüm komedyalarında çok kaliteli sahneler üretmiştir. Yaşamın gerçekliğinden yola çıkarak keleme aldığı bu oyunlar öylesine inandırıcı olmuştur ki, mezarcının Ophelia'nın mezarını hazırlarken, Hamlet'e buruk şakalar yapmasını; Mısır Kraliçesinin ölümüne neden olacak zehirli yılanları, Cleopatra'ya bir incir sepeti içinde saf ve komik bir köylünün getirmesini doğal karşılarız.

Shakespeare'in büyük bir tragedya yazarı, hem de büyük bir komedya yazarı olduğunu kabul etmemizin belki de en başlıca nedeni, yaşamın bir parçası olan bu karşıtlıkları ustaca birleştirip bizi tedirgin etmeyişinden gelir. Oysa tarihin içinde şöyle bir gezintiye çıktığımız zaman başlıca tiyatro yazarlarının, ancak bir türde kendilerini gösterdiklerini görürüz. Örneğin, Aristophanes ve Moliére komedyada; Sophocles ve Racine ise tragedyada başarılı olmuşlardır. Dünya edebiyatının hem komedya, hem de tragedya yazılabileceği savını eserleriyle doğrulayan tek yazar Shakespeare'dir.

Venedik Taciri (The Merchant of Venice)

Shakespeare'in en önemli komedyaları arasında sayılan "Venedik Taciri"nin 1595–1597 yılları arasında yazıldığı düşünülür. Oyun birbiriyle örülmüş iki ana konudan oluşur. Shylock ile Portai'nin kutular yani evlilik meselesi. Soylu ama yoksul bir delikanlı olan ve zengin Portia ile yakınlaşmak isteyen Bassanio, yakın arkadaşı Antonio'dan parasal destek ister. Antonio çok zengin olmasına rağmen, bütün gemileri açık denizdeler de bulunduğu için para verecek durumda değildir. Bunun üzerine, Bassanio'ya yardım edebilmek için Yahudi tefeci Shylock'dan 3000 altın almaya karar verir. Shylock ise Yahudiliğini yüzüne vurup onu ikide bir aşağılayan Antonio'dan hiç hoşlanmamaktadır. Bütün bu yaptıklarına rağmen gelip ondan borç istenince alay etmekten kendini alamaz:

"Güzel efendim, geçen Çarşamba üstüme tükürdünüz;
Şu gün beni ayağınızla ittiniz; başka bir gün de
Bana köpek dediniz. Ben de bu nezaketlere karşılık,
Size şu kadar para ödünç veriyorum." (1)

Antonio bu sözlere hiç kulak asmaz, Shylock'dan borç parayı alır. Yalnız Shylock bir şart koşar: Eğer borç saptanan günde ödenmezse, Antonio'nun'gövdesinin istediği yerinden' yarım kilo et kesmeye hak kazanacaktır.

İkinci perdede, zengin Portia'nın kutular konusu ele alınır. Genç kadının babası kızına bırakacağı serveti para avcılarından korumak için ölmeden önce bir önlem almıştır: Altın, gümüş ve kurşundan yapılan bu kutuların birinde Portia'nın minyatür portresi vardır. Ancak bu kutuyu seçebilen kişi Portia ile evlenme hakkını kazanacaktır. Genç kadın Bassanio'yu görür görmez âşık olur, tahmin edeceğiniz gibi Bassanio da doğru kutuyu seçer ve evlenirler.

Bu arada Shylock'un kızı Jessica, babasının elmaslarını ve çok miktarda altınını alarak, bir Hristiyan delikanlıya kaçar. Hem kızını, hem de servetinin büyük bir kısmını kaybeden Shylock, öfke ve acı içinde kıvranır.

Neden böyle yaptı? Ben Yahudi olduğum için mi?
Bir Yahudi'nin de gözleri yok mu? (…)
Uzuvları, boyutları, duyuları, sevgileri, tutkuları yok mu?
Bir Hristiyan'ı besleyen besin onu da beslemiyor mu?
Aynı silah onu da yaralamıyor mu? (…)
Derimizi deldiğiniz zaman kanamıyor mu?
Bizi gıdıkladığınız zaman gülmüyor muyuz?
Bizi zehirlediğiniz zaman ölmüyor muyuz? (1)

Mina Urgan'ın da dediği gibi, Shylock'un bu ünlü sözleri, Shakespeare'in tüm insanları kardeş olarak gördüğünü kesinlikle kanıtlar. Irk ya da din ayrımı yapmaz. Bu ayrımı yapmadığı gibi soruna yaklaşımı, eşitliğe inanmayıp, insanları kıymaya kalkanlara en iyi cevap olur.

Eserdeki en ilginç bölüm, yargılama sahnesidir. Antonio'nun açık denizlerdeki gemileri batmış ve borcunu ödeyemeyecek duruma düşmüştür. Ancak evlendikten sonra iyice zenginleşen Bassanio, arkadaşını kurtarmak için alınan paranın üç katını vermeye hazırdır. Ama yine de Shylock buna yanaşmaz. Öç almanın kötü olduğunu bilir, ama bu kötülüğü Hristiyanlardan öğrenmiştir. Ve elinde bıçak, ille de Antonio'nun etini ister. Tam o sırada erkek kılığına girip, ünlü bir avukat rolünü üstlenen akıllı Portia yasalarla ustaca oynayarak, Antonio'yu kurtarır. Üstelik Shylock Hristiyan bir Venedik yurttaşını öldürmek istediği için cezalandırılacaktır. Servetinin yarısını Antonio'ya, diğer yarısını ise devlete vermek zorunda kalacaktır. Antonio ise, düşmanının Hristiyan dinini benimsemesi ve varını yoğunu kızı Jessica ile Hristiyan damadına bırakmak koşuluyla, Shylock'un malının yarısını almaktan vazgeçip, hayatını bağışlayacaktır. Böylece Shylock yenilmiş, yıkılmış, dinini bile değiştirmek zorunda kalmıştır. Ne var ki ağlayıp sızlamaz, dimdik duruşuyla sonucu kabullenir.

Eleştirmenler, eserdeki Shylock kişiliği hakkında birçok karşıt düşünce ortaya atmışlardır. Ama her şeye rağmen Shakespeare, yüzyıllar boyunca horlanıp, ezilen bir ırkın acılarını dile getiren, haksızlığa uğrayıp öç almak isteyen, soylu ama trajik boyutları olan bir insan tipi yaratmayı fazlasıyla başarmıştır.

Yazarın amacı, yaşadığı çağın Yahudilerle ilgili önyargılarına uygun bir komedya oluşturmak olmuşsa da, karakterleri derinliğine inceleyip, güldürmekten çok düşündürürken hayatın gerçeklerinden yola çıkıp, evrensel bir şaheser bırakmıştır bizlere.

Windsor'un Şen Kadınları (The Merry Wives of Windsor)

Shakespeare bu oyununu, Hamlet gibi en iyi tragedyalarını yarattığı dönemde kaleme aldığı halde, eğlenceli, ama oldukça kaba bir komedyadır. Kaynaklarda anlatılan bir söylentiye göre, bu oyun Kraliçe Elizabeth'in emri üzerine, iki hafta içinde kaleme alınmıştır. Nicholas Rowe, Shakespeare'in yaşamını anlatırken, aynı söylentiye değinir. Kraliçe Henry IV'de gördüğü Falstaff isimli karakterden çok etkilenir ve sanatçıya bu karakterle ilgili başka bir oyun yazıp, onu âşık olarak göstermesini emreder. Bu oyunun çarçabuk yazıldığını gösteren belirtilerin bulunması; eserin Kraliçenin önünde oynanması, bu söylentileri doğrular niteliktedir.

Bu oyunu Shakespeare'in diğer komedyalarından ayıran iki önemli özelliği vardır: Birincisi, eserin tümüyle düzyazıyla yazılması; ikincisi ise yazarın, kendi çağının orta sınıfından gelen insanları ele alışıdır. Konu gayet basittir: Parasız kalan Sir John Falstaff, kendi halinde evli olan iki orta yaşlı kadını baştan çıkarmayı aklına koyar. Tek amacı, kadınları kullanarak kocalarının parasını cebine indirmektir. Sir John, bu işi kolayca başarabileceğini sanır. Yazdığı aşk mektubundan iki kopya çıkararak kadınlara gönderir. Dürüst oldukları kadar da şakacı olan Windsor'lu kadınlar, mektupları karşılaştırarak, Falstaff'ı rezil etmeye karar verirler. Ve bunu başarırlar.

Falstaff, kendi çıkarını düşünür, kurnazca davranmak ister, ama akılsız olduğundan sürekli başarısızlığa uğrar. Tam anlamıyla gülünç bir yaratıktır. Tarihsel oyunda en güç durumlardan sıyrılabilirken, bu oyunda sürekli kapana düşer. Eleştirmenler, gerçekten Kraliçenin Shakespeare'e bu karakteri yeniden canlandırma görevi verdiyse, bu komedyada istenilen şeyi başaramadığını kabul ederler. Çünkü Falstaff bir âşıktan başka her şeydir. Henry IV isimli oyunundaki karakterin âşık olmasının yolu yoktur, Kraliçe hayran kaldığı karakterin psikolojik yapısını doğru anlayamadığı için Shakespeare'den imkânsızı istemiş olabilir.

Kuru Gürültü (Much Ado About Nothing)

Çoğu komedyalarında olduğu gibi, yazar bu oyunun konusunu da İtalyan kaynaklardan ve Aristo'nun "Orlando Furioso" adlı epik şiirinden almıştır. Arragon Prensi Don Pedro, arkadaşları

Claudio ve Benedick ile birlikte, Messina dükası Leonato'ya konuk olur. Dükanın Hero adında bir kızı ve Beatrice adında bir de yeğeni vardır. Claudio, Hero'ya âşık olur ve evlenme hazırlıkları başlar. Ne var ki, Claudio'nun üvey kardeşi, salt kötülük olsun diye, Hero'ya kara çalarak, bu evliliği engellemeye çalışır. Sonunda Hero'nun temiz olduğu anlaşılır ve durum tatlıya bağlanır.

Konuya bakılınca oyunun başkarakterleri Hero ile Claudio'dur. Ama tüm ilgi Claudio'nun arkadaşı Benedick ile kardeş çocuğu Beatrice üstünde toplanır. Shakespeare'in çağdaşlarından Leonard Digges, yazarı övdüğü bir şiirinde, Beatrice ile Benedick sahnede görülür görülmez, tiyatro binasının her bir yanının dakikasında dolduğunu söyler. (6) O dönemin çoğu aşk komedyalarında, genç kızlarla delikanlıların göz göze geldikleri ilk anda yıldırım aşkıyla birbirlerine tutulmaları gelenektir. Ama bu eserdeki âşıklarımız, bu geleneği kökünden yıkarak, birbirlerine sürekli sataşıp, kıyasıya alay ederler.

Beatrice ile Benedick hiçbir zaman âşık olmayacaklarını, evlenmeyeceklerini ve hep bağımsız kalacaklarını ileri sürerek övündükleri için, ortak dostları onlara bir oyun oynamaya karar verirler. Sözde Beatrice, Benedick için ölesiye bir aşk beslediği; Benedick'in de onun için aynı duyguları taşıdığına dair bir söylenti çıkarırlar. Böylece farkında olmadan âşık olan bu gençler, derin bir sevdaya tutulurlar. Ancak Beatrice ile Benedick son sahneye kadar, geleneksel âşık tiplemelerin duygusal tutumunu benimsemeye yanaşmazlar. Alaylarını sürdürüp, salt merhamete geldikleri için, birbirlerini ölümden kurtarmak amacıyla evleneceklerini söylerler. Bu arada uzmanlar, bu komedyanın en sevimli karakterleri sayılan aptal zabıta memuru Dogberry ile onun emrindeki gece bekçilerini, Shakespeare'in en başarılı komik tipleri olarak görürler.

On İkinci Gece (Twelfth Night)

On ikinci gece, Shakespeare'in aşk konusu işleyen, en güzel komedyalarından biridir. 1599–1600 yıllarında, Noel şenliklerini kutlamak amacıyla yazıldığı düşünülmektedir. Eser, şenliğin son gecesi Kraliçe Elizabeth'in sarayında oynandığından on ikici gece adını almıştır. Yazar bu çalışmasında diğer oyunlarında olduğu gibi bir İtalyan öyküsünden yararlanır. İtalyan yazar Barnabe Riche'in, dramatik öyküsü Shakespeare'in kalemiyle mutlu bir havaya bürünmüştür. Diğer komedyalarında olduğu gibi, bu oyunda da konu pek önemli değildir. Önemli olan duygu ve düşüncelerin ilginçliği, şiir dilinin güzelliği ve komedi öğelerinin zenginliğidir.

Elizabeth dönemi İngiltere'sinin tipik sanatsever aristokratlarını andıran Orsino, Olivia adlı soylu bir genç kıza tutulur. Ne var ki fazla şımartılan kız Orsino'yu reddedip, ölen kardeşinin yasını tuttuğunu bahane ederek, yedi yıl süreyle hiçbir erkekle yüz yüze gelmeyeceğini söyler. Oyunun en önemli karakteri Viola ise ikiz erkek kardeşiyle birlikte bindiği gemi fırtınada batınca, yabancı bir sahilde yapayalnız kalır. Bu arada erkek kardeşinin akıbetini bilmemektedir. Shakespeare'in komedyalarında zor durumda kalan genç kızların erkek kılığına girme geleneği Viola'da da görülür. Viola, Cesario adını alıp, Orsino'nun hizmetine girer ve tabiî ki dakikasında ona âşık olur. Oyun bu üç kişinin, Viola, Orsino ve Olivia'nın aşk ilişkileri üstüne kuruludur. Orsino, Viola'yı yani Cesario'yu bir tür aşk elçisi gibi kullanarak onu Olivia'ya gönderir. Olivia yas tutmasına rağmen erkek kılığına giren Viola'ya âşık olur. Oyundaki bu aşk üçgeninin çok yapay ve zorlanmış bir hali vardır. Bir tek inandırıcı olan, Viola'nın Orsino'ya duyduğu sarsılmaz aşktır.

Oyunun sonunda, Viola'nın ikiz erkek kardeşinin çıkagelmesiyle, bu çapraşık durum çözülür. Olivia, Viola'ya çok benzeyen, ikiz erkek kardeşle farkında olmadan evlenir karışıklığın fakında değildir. Hayal kırıklığına uğrayan Orsino ise Cesario'nun kız olduğunu anlayınca Violaya âşık olup onu kendisine eş olarak seçer.

Bu eserde, ana konudan kopuk sayılmayan başlı başına ikinci bir konu daha işlenir. "Malvolio'nun alaya alınması" diye adlandırılan, bu güldürünün başkarakteri, Olivia'nın kâhyası Malvolio'dur. Bu kâhya kendini çok beğenen, son derece komik ve aptal bir adamdır. Kaynaklar, Shakespeare'in bu sevimsiz ve gülünç tipi yaratırken, Püriten'lerden (gerici) biraz olsun hıncını aldığını savunurlar. Malvolio: Olivia ile evlenip, kâhyası olduğu evin efendisi durumuna yücelmek için yanıp tutuşmaktadır. Bu gizli umudu sezen evin diğer çalışanları ona bir oyun oynamaya karar verirler. Olivia'nın el yazısını tıpatıp taklit ederek kâhyaya bir aşk mektubu yazarlar. Mektubun sahte olabileceğini hiçbir şekilde aklından geçirmeyen Malvolio, mektupta kendisinden istenilen bütün saçmalıkları yapar. Bütün bu olanlardan son-

ra adamcağızın delirdiği kanısına varılır. Elini kolunu bağladıkları gibi, onu karanlık bir odaya tıkarlar. Evin soytarısı Feste, rahip kılığına girerek kâhyanın içindeki şeytanları çıkarmaya çalışır. Birçok eleştirmen bu şeytan çıkarma sahnesini, Shakespeare'in yazdığı en başarılı ve eğlenceli sahne olarak kabul ederler. Bunun nedeni ise Feste'nin güldürmekten öte, keskin bir zekâya sahip olup, izleyiciyi düşünme ve gözleme yapmaya yöneltmesidir.

Nasıl Hoşunuza Giderse (As You Like It)

Shakespeare'in sevda konusunu işlediği komedyaları arasında en güzeli olmasa da en mutlu oyunu olduğunu kolaylıkla söyleyebiliriz. Eserde hiçbir tragedya öğesi, en ufak bir hüzünlü bir an bile yoktur. Tüm oyun, huzur, sevinç ve tatlı bir iyi niyet havası içinde geçer. Bir diğer önemli yanı ise müziğe her zaman büyük önem veren Shakespeare'in, yazdığı en güzel şarkılardan bazılarının burada yer almasıdır. Komedyasına böyle bir ad vermekle de "herkes nasıl isterse öyle davranır, siz de canınız istediği gibi davranın; seyrettiklerinizi canınız istediği gibi yorumlayın" (4) demeye getirir.

Frederick bir haksızlık yapıp ağabeyi dükanın yerine geçer. Rosalind ise, Arden ormanında sürgün yaşayan dükanın kızıdır. Rosalind'i görür görmez âşık olan Orlando da haksızlığa uğramıştır. Ağabeyi kendisine kötü davranıp, parasız ve eğitimsiz bırakmıştır. Birinci perdenin sonunda Frederick, Rosalind'i saraydan kovunca, genç kız Arden ormanına gitmeye karar verir. Orlando da sevgilisinin peşinden gider. Böylece, birinci perdeden sonra tüm oyun Arden ormanında, pastoral şiirlere özgü bir doğa cennetinde geçer.

Genç âşıklar ormanda karşılaşırlar. Ama ne var ki, Orlando, Ganymede adındaki delikanlının sevgilisi Rosalind olduğunu bilmez. Rosalind ise önce çok sevinir, daha sonra erkek kılığında olduğu için Orlando ile oynamaya başlar. Shakespeare'in aşk konusunu işleyen komedyalarındaki kadınlar, hem ahlak hem de akıl açısından genellikle erkeklerden üstündürler. Orlando, Rosalind'in yanında oldukça renksiz ve sönük kalır. Rosalind, yazarın oyunlarındaki çoğu kadınlar gibi, bir erkeği sevince, inisiyatifi hemen eline alıp, harekete geçer. Oyunun sonunda sevgilisiyle evlenmenin çaresini yine kendisi yaratır. Eser, Rosalind ile Orlando'nun değil, üç çiftin daha evlenmesiyle sona erer.

Üstünde durulması gereken bir diğer karakter ise, Kral Lear'in soytarısı bir yana, Shakespear'in çizdiği en başarılı soytarı tiplemesi Touchstone'dir. Adının'denektaşı' anlamına gelmesi bile gayet ilginçtir. Bu soytarı, sadece güldürücü ve nükteli olmakla kalmaz. Arden ormanında saray yaşantısının ikiyüzlülüğü ve yapaylığı üstüne hiç çekinmeden acımasız eleştiri ve alaylarda bulunur.

İyi Biten Her Şey İyidir (All's Well That Ends Well)

Oyunların kronolojisi hakkında bir otorite sayılan Shakespeare uzmanı Chambers'e göre bu eser, 1602–1603 yılları arasında kaleme alınmıştır. Konu ana hatlarını, 14. yüzyılın ünlü İtalyan yazarı Boccaccio'nun bir öyküsünden alır. Birçok kaynak bu oyunun Shakespeare'in "karanlık komedyaları" yani çözümlenemeyen sorunlar içeren oyunları arasında yer aldığını yazar. En önemli nokta, komedya sayılmasına rağmen, içinde neredeyse hiçbir komedi öğesinin bulunmayışıdır. Yazar, başvurduğu kaynaktan aldığı başkarakter Bertram'ı oyununda daha kötü bir kişiliğe büründürmüştür. Soylu kanına güvenerek, aptalca kibirli davranmakla kalmayıp, bir sürü hainlik kurgular. Göz koyduğu Diana'yı ele geçirebilmek için, karısı ölürse onunla nikâhlanacağı sözünü verir. Ama ne yazık ki gelip geçici bir istek duyduğundan, karısının öldüğünü sandığı halde, Diana'ya verdiği sözü tutmayı aklının ucundan bile geçirmez. Varlıklı olan başka bir kızla evlenmeye kalkar. Tüm bu yaptıkları yetmezmiş gibi Diana'nın tüm ordunun ortak malı sayıldığı yalanını uydurarak, bu genç kızı karalar.

Bu eser, çok az okunan, çok az sahneye konulan ve genellikle eleştirmenlerce pek beğenilmeyen bir oyundur. Konunun tatsızlığı ve işleniş biçimi bu savı doğrular gibidir.

Ölçüye Ölçü (Measure For Measure)

Noel şenliklerinde sahneye koyulan bu oyunun 1604 yılında yani gösterildiği yılın Noel'inde yazıldığı söylenir. İçeriğinde çözümlenemeyen birçok sorun barındırdığından sanatçının "karanlık komedyaları" arasında yer alır. Oyundaki olaylar dizisi çok açık anlatıldığı halde, bu atmosfer içinde yer alan karakterlerin kişilik analizini yapmak gayet zordur. Çelişkiler oyunun tadına varmayı engelleyip, izleyi-

cisini veya okuyucusunu tedirgin eder.

Oyun komedya olarak sınıflandırılmasına rağmen, yoğun bir dramı işlediği için bir güldürüyle uzaktan yakından hiçbir ilgisi yoktur. Eserde, olaylara sahne olan Viyana kentinin ahlak açısından bozukluğu ve kokuşmuşluğu kaba bir gerçeklikle açığa çıkarılır.

Ölçüye ölçü ismini İncil'den alır. Adalet, merhamet kavramlarının çatışması üstüne kurulu bu oyunun ana düşüncesi, merhamete yer vermeyen kaskatı bir adaletin, gerçek Hristiyanlığa ters düştüğü inancıdır.

SHAKESPEARE'İN TARİHSEL OYUNLARI

"Bütün dünya bir sahnedir...
Ve bütün erkekler
Ve bütün kadınlar
sadece birer oyuncu...
Girerler ve çıkarlar."

İnsanın Yedi Çağı
W. S.

Shakespeare, konusunu İngiliz tarihinden alan yedi oyun yazar. Bu oyunların birincisi olan 15 perdelik Henry VI, acemilik döneminin ürünüdür. Ötekiler, yani Richard III, Richard II, King John, iki bölümlü Henry IV ve Henry V, 1600 yılından önce tamamlanmıştır. Sonuncusu sayılan ve kaynakların yazarın başka biriyle işbirliği yaparak kaleme aldığı düşünülen Henry VIII ise en son oyunlarından biridir. Ve bu oyunları incelediğimizde, İngiliz tarihinin aşağı yukarı doksan yılını gözden geçirmiş oluruz.

Ülkesinin tarihini ele alırken, Shakespeare'in belirli bir dünya görüşü vardır. Bu düşünceye göre, tanrının yarattığı kusursuz bir bütündür evren. Bu bütün içinde, her varlığın kendine özgü bir yeri vardır. En aşağı ve cansız varlıklardan başlayıp, en yüksek varlık olan tanrıya kadar, bir merdiven gibi basamak basamak yükselir. Bu zincirin bir tek halkası bile eksik değildir ve bir tek halkasının yer değiştirmesi bile, tüm düzeni bozabilir. İnsanları birbirine bağlayan bu zincirin en yüce halkası olan Kralın tacı elinden alınınca, tüm ülkenin düzeni altüst olur. Ve sonuç olarak savaşların en korkuncu, yani iç savaş başlar. Bu kehanet doğru çıkar; çünkü Richard'ın tahttan çekilmesi, IV. Henry'nin Kral olmasıyla bir iç savaş baş gösterir. Güller savaşına neden olan bu iç savaş yüzünden İngilizler otuz yıl birbirlerinin kanını döküp, İngiltere'yi yakıp yıkarlar.

İşte Shakespeare tarihsel oyunlarında güller savaşı ile Fransa'yla yapılan yüzyıl savaşının bir bölümünü ve bunları hazırlayan olaylar zincirini ele alır. Bundan dolayı bu eserlerinde bir huzursuzluk ve kargaşa havası eser hep.

Shakespeare'in dünya görüşünden söz ederken, kimi eleştirmenler, yazarın belirli bir siyasi inancı ya da tarih olaylarını yorumuyla ilgili belirli bir görüşü olmadığını ileri sürer. Oysa Shakespeare insanlara ilgi duyduğu kadar, kendi yaşadığı dönemdeki siyasal olgulara da belirli bir dünya görüşü altında ilgi göstermiştir. Her şeyden önce Shakespeare aşırı yurtseverdir. Hatta bu yurtseverlik özellikle Henry V'de insanı rahatsız edecek kadar aşırı ve neredeyse "şovenist" diyebileceğimiz bir biçim alır. Bu dünya görüşü, Elizabeth çağında yaşayanlara ortaçağdan kalma bir mirastır.

Derebeylik geleneklerine bağlı bir yaşam felsefesi olsa da, Shakespeare halka karşı gelen, halktan nefret eden bir insan olmaktan çok uzaktır. Halkın kusurlarından çok, saraya bağlı soylu kişilerin dalkavukluğu, züppeliğiyle alay eder. Oyunlarında görülen çoğu halk karakteri sağduyulu, dürüst ve cana yakın insanlardır. Ama Shakespeare, kurnaz bir demagogun eline düşünce, halkın hemen etki altında kalabileceğini, çarçabuk fikir değiştirebileceğini de bilir. Örneğin Julius Ceasar'ın ölümünden sonra olup bitenleri anlatırken, halkı hor görmez; yığınların ruhsal yapısını ustaca inceler.

Shakespeare İngiliz tarihi dışında Roma ve eski Yunan tarihleri ilgili beş oyun daha kaleme almıştır. Roma tarihiyle ilgili tragedyaların en önde geleni Julius Ceasar'dır. Antony ile Cleopatra, Coriolanus Plutarch'tan esinlenerek ele aldığı Julius Ceasar gibi Roma tarihine ilişkin oyundur. Bunların içinde Atinalı Timon adlı trajedi ise Yunan tarihi içinde gezinen bir talihsizi anlatır.

Shakespeare'in çok yönlülüğünden beslenen bir diğer yeteneği ise tarihsel karakterleri işleme ya da hayali kişileri yaşama aktara bilme başarısıdır. Birçok çağdaşı gibi dönem dönem değil, sürekli olarak becerebilmiştir bunu. Yarattığı kahramanlar oyunun gidişatını değiştirecek ancak bu değişim yaşanırken kişiliklerini kaybetmeyecek niteliktedirler. Bu tür karakterleri yaratma süreci hiçbir zaman zorlayıcı olmamıştır Shakespeare için. Son derece doğal bir şekilde gelişen bu atmosfer, karakterleri sürekli canlı tutar. Bu bakımdan kahramanlar Shakespeare'in katkılarıyla sadece olgunlaşırlar.

SHAKESPEARE'İN TRAGEDYALARI

Titus Andronicus

Titus Andronicus adlı oyunu Shakespeare'in 1589 – 1590 yılları arasında kaleme aldığı düşünülür. Bu tragedya tıpkı Hamlet gibi, bir öç alma kurmacası üstüne kurulmuştur. Birçok eleştirmen bu oyuna tragedya terimini pek yakıştırmaz, daha çok bir öç alma melodramı olarak adlandırmayı daha çok uygun bulurlar.

Titus Andronicus, Goth'lara karşı savaşlarında zafer kazanarak yurduna dönen Romalı bir kahramandır. Tutsak aldığı Goth'lar Kraliçesi Tamora'nın oğullarını ve zenci aşığı Aaroun'u beraberinde Roma'ya getirmiştir. Titus'un isteği üzerine, savaşta yitirdiği kendi oğullarına karşılık, Tamora'nın en büyük oğlu kurban edilir. Bundan sonra ise, oyunda kan gövdeyi götürür. Önce Tamoranın ailesi, Titus'un ailesinden öç alır, daha sonra da Titus ve ailesi Tamora'nın akıttığı kanın daha fazlasını akıtarak intikamını gerçekleştirir. Bu tragedyada, toplam olarak tam onüç kişinin canına gaddarca kıyıldığı halde, tüm olup bitenler izleyicisine fazla dokunmaz. Bazı sahnelerde korku ve dehşetin yerini, anlamsız bir alışılmışlık alır. Hamlet annesini azarlarken; Lear'in kızları yaşlı babalarını kovarken; Desdemona'ya kara çalınırken; ya da Lady Macbeth kocasını cinayet işlemeye kışkırtırken, içimiz ürperir, ama Lavinia'nın kesilen kanlı elleriyle dili karşısında duygularımız buz gibi soğur.

Uzmanlar bu kanlı öç alma tragedyasını, duygusuz ve akademik bir oyun olarak yorumlayıp, yazarın Senaca türünde bir tragedya yazmayı denemiş olabileceğini de düşünürler.

Romeo ve Juliet (Romeo and Juliet)

"Gözler, son kez bakın,
Kollar, son defa kucaklayın ve dudaklar
(…)
Sonsuz anlaşmayı mühürleyin
Gözü doymaz ölümle"

Romeo ve Juliet, Shakespeare'in ilk ünlü tragedyası olmasına rağmen, Macbeth, Kral Lear ve Antony ve Cleopatra gibi büyük tragedyaların değerinde sayılmaz. Bunun başlıca nedeni ise, 1595 ya da 1596'da yazıldığı düşünülen bu gençlik oyununda tragedya öğelerinin kişilerden değil, kişilerin içinde bulundukları dış koşullardan kaynaklanmasıdır. Bu genç âşıkların ruhsal yapısında hiçbir çelişki yoktur. Birbiriyle de çatışma halinde değildirler. Onları ölüme sürükleyen olaylar, kişiliklerinden değil, ailelerin öteden beri düşman olmalarından, yani bir rastlantı sonucu dış koşullardan doğar. İşte bu yüzden, kimi eleştirmenler oyunu trajik değil, acıklı olarak tanımlar. Seyirci ve okuyucuların ilk oynandığı günden beri çok sevdikleri, baleleri, çeşitli filmleri, çağdaş uyarlamaları yapılan bu oyunun, daha sonra yazılan tragedyaların düzeyinde sayılmamasının bir nedeni daha vardır: Oyunun yadsınmaz şiirsel güzelliğine karşın, bu eserin dilinde hiçbir sadelik yoktur. Zaman, zaman gereğinden fazla kullanılan bu süslü söylem insanın üstünde yapmacık izlenimi bırakır.

Romeo ve Juliet, olay örgüsü bakımından her yerde yaşanabilecek trajik bir aşk öyküsüne sahiptir. Birbirlerine düşman iki ailenin, çocukları arasında yaşanan aşkı anlatır. İlk bakıldığında basit ve çok fazla işlenmiş gibi gözükse de konu Shakespeare'in kaleminde zengin şiirselliğiyle dünya edebiyatındaki yerini almıştır. Bu tragedya, tipik bir Rönesans karakteri taşır. Ama unutulmaması gereken bir diğer özellik de Shakespeare'in bu oyunda ışığı, sahnelerin ayrıştırılmasında ustaca kullanışıdır. Romeo ve Juliet'in birlikte olduğu sahneler meşalelerle aydınlatılmış ve loş bir ışıkla romantik mekânlar oluşturulmuştur. Âşıkların ayrı oldukları diğer sahnelerde ise fazla ışık, yani gün ışığına yakın bir atmosfer tasarlanmıştır. Mekândaki büyü yaratıcısının tam istediği gibi yaşanan sevdayı yüceltir.

Aşk büyüktür ama ölümden başka çıkar yol yoktur Romeo ve Juliet için. İş işten geçtikten, onlar öldükten sonra, Capulet ile Montague'lar barışacaklardır, ama bu genç âşıklar, nedeni çoktan unutulmuş eski kan davaları ve gereksiz kinler üstüne kurulu, sevgiyi yadsıyan bir düzende yaşayacaklardır. Onların dünyasında yaşlı rahip dışında hiç kimse sevgiye inanmaz. Varlıklı Capulet'lerin gözünde kızları, en iyi alıcıya verilmesi gereken bir maldan başka bir şey değildir. Evlilik, duygularla bir ilişkisi olmayan, sadece ailelerin çıkarları uğruna yapılan bir iş kontratıdır.

Shakespeare uzmanları, bu oyundaki âşıkları kişilikten yoksun, sadece birer sevda imgesi olarak görmezler. O çağın geleneksel âşık davranışlarından, basmakalıp sözlerinden sıyrılıp, gerçek aşkı tanımaya başlarlar. Bu aşk onları olgunlaştırmıştır. Juliet'de, geleneksel bir genç kızın yapmacık tavırlardan en ufak bir iz bile bulunmaz. Birbirlerini

sevdiklerine göre, hemen evlenme önerisinde bulunan Romeo değil, Juliet'dir. Romeo âşık olmasına âşıktır, ama Juliet'in sevgisinde, tüm sözlerinde, insanı saygı ve hayranlık içinde bırakan bir içtenlik ve kesinlik vardır.

Othello

" En sudan şeyler, kıskanç insana, tanrı kelamı
Gibi
Doğru gözükür."

Büyük tragedya Othello, 1604'de kaleme alınmıştır. Venedik'te gelişen olaylar birinci perdede anlatıldıktan sonra, oyunun tümü Kıbrıs'ta geçer. Osmanlı donanmasının Kıbrıs'a yaklaştığı haberi alınınca, Desdemona ile yeni evlenen Othello, savunma amaçlı hemen adaya gönderilir. Shakespeare'in amacı bu oyunda tarihi anlatmak değildir. Asıl amaç, Othello'nun böylesine önemli bir göreve atanacak kadar büyük bir komutan olduğunu belirtmektir.

Oyunun konusu kısaca şöyledir: Othello, Venedik devletinin hizmetinde çalışan mağripli bir asildir. Desdemona, babası senatör Brabatio'nun tüm karşı çıkışlarına rağmen Othello'yla evlenir. Othello'nun terfi için Cassio'yu uygun bulmasına öfkelenen çavuş Iago ise ikisi için bir intikam planı yapar. Desdemona'nın Cassio ile bir ilişki içinde olduğuna dair imaları ve kurgularıyla Othello'nun kıskançlığını uyandırarak amacına ulaşır. Desdemona'ya duyduğu kızgınlık ve kıskançlıktan deliye dönen Othello, önce Desdemona'yı öldürür, sonra da intihar eder.

Venedik'in en soylu ailelerinden senatör Brabantio'nun kızı Desdemona ile Othello'nun yaşadığı aşkın bir felaketle sonuçlanmasının tek nedeni kıskançlık değildir elbette. Gizlice kıyılan nikâh açığa çıkınca, soylu çevrenin gösterdiği aşırı tepki Othello'yu yaralamıştır. Desdemona Othello'ya yakıştırılmamaktadır. Çünkü Othello, Venedik'in hizmetinde çalışan bir yabancıdır, Desdemona'dan çok daha yaşlıdır. Ve en önemlisi de bir zencidir. Othello'nun karalığı oyun boyunca vurgulanır. Zenci komutan kara olmasına karadır, ama aynı zamanda yiğittir, soyludur. Shakespeare, Othello'yu her zaman en güzel dizeleriyle konuşturarak, tadına doyulmaz bir şiirsellik katar onun duyarlı kişiliğine. Venedik dükasının senatör Brabantio'ya dediği gibi: "Eğer erdemde bir güzellik varsa, damadınız karadan çok beyazdır."(6)

Bir kıskançlık nöbeti sırasında sevdiği kadını boğazlayan, bir erkeğin hastalık derecesinde kıskanç olduğunu söylemek pek de yanlış olmaz, ama oyunu yakından inceleyenler gerçekte Othello'nun kıskanç olmadığı savını da yakalayabilirler. İnsan ruhunun uçurumlarında dolaşan usta yazar, Dostoyevski, Karamazof Kardeşler adlı eserinde Dimitri'nin Gruşenka'yı kıskanmasını ele alırken, Othello'yu yaradılış açısından hiç de kıskanç bulmadığını ileri sürer. Othello kıskanç doğmamıştır, sadece kıskanç edilmiştir.

Iago'nun ustaca ve sürekli kışkırttığı Othello, diz çöküp, Desdemona'yı öldüreceğine yemin eder, daha sonra boynundaki haçın zincirini koparıp, haçı yere fırlatır. Artık Othello Hristiyan gelenekleri nden kopmuş, Afrika kabilelerinin ilkelliğine geri dönmüştür. Desdemona, Othello'yu severek ölür. Ve Othello böyle bir cinayeti işlediği halde, bir tragedyanın başkarakteri olarak hiçbir şekilde gözümüzden düşmez. Bunun başlıca iki nedeni vardır. Birincisi sonuna dek şiirselliğini koruyan eşsiz güzellikte bir dille konuşması, ikincisi Desdemona'nın canına kıyarken bile onu ölesiye sevmesidir.

Kral Lear (King Lear)

Kral Lear 1606'nın aralığında, Noel şenlikleri sırasında sahneye koyulmuştur. Bu durumdan yola çıkılarak tragedyanın ya aynı yıl, ya da 1604 – 1605 yılları

arasında yazıldığı düşünülür. Büyük Britanya'nın Hristiyanlık öncesi Krallarından Lear'in ünlü öyküsü Shakespeare'den önce de çoğu kez ele alınmıştır. Birçok Shakespeare hayranı için Kral Lear dört büyük tragedya içinde en değerli olanıdır, hatta eleştirmenlerin çoğuna göre, Shakespere'in en üstün yapıtıdır.

Çünkü öteki oyunlarından ayrılarak, insan kişiliği üzerine kurulu ruhsal bir dramın sınırlarını aşan, tüm evreni kapsayan bir tragedya niteliği taşır.

Öykü bir masal havası içinde başlar, ihtiyar Kralın üç kızı vardır. Lear ömrünün son yıllarını ülkesini üç kızı arasında paylaştırıp tahttan çekilme kararı alır. Elizabeth çağının inançlarına göre, Krallık, tanrının kutsal bir görevidir. Ve Lear bu görevden kaçmakla, bencilliğini kanıtlayan büyük bir suç işlemiştir. Baba olarak davranışının da aynı derece bencillikte olduğu söylenebilir. Her kızına düşen pay çoktan kararlaştırıldığı halde, şimdi Lear çocuksu bir şımarıklıkla bir tür sevgi yarışması düzenler. Büyük ve ortanca kızı, Goneril ile Regan abartılı bir sevgi gösterisinde bulunup babalarının kendileri için her şeyden değerli olduğunu açıklarlar. Bu lafların baştan aşağı yalan olduğunu bilen küçük kız Cordelia ise sıra kendisine geldiğinde bu dalkavukluk gösterisine katılmayacaktır. Ama kısacık yanıtı, bir bıçak gibi inecektir babasının üstüne: "Hiçbir şey, efendimiz" kulaklarına inanamayan ihtiyar, Cordelia'yı evlatlıktan reddeder. Cordelia'nın bu dürüstlüğü karşısında hayranlık duymamak elde değildir. Gururu ve dik kafalılığı açısından tümüyle babasına çekmiştir. Babayla kızın çatışmasında, boyun eğmeyen her iki tarafın gurur ve inatçılık bakımından birbirlerine ne denli benzediğini görürüz.

Yaşlı ihtiyar vakit kaybetmeden, evlatlıktan reddettiği kızını hemen yanından uzaklaştırmak ister. Cordelia'ya talip olan Fransa Kralı ile Burgonya dükünü huzuruna çağırır, ama her ikisinin de artık kızını istemeyeceklerinden emindir. Çünkü kendisini evlatlık bağının gerektirdiği kadar sevdiğini açıklayan Cordelia'ya "öyleyse dürüstlüğün çeyizin olsun"(11) diyerek onu bütün zenginliğinden mahrum bırakmıştır. Ama Fransa Kralı, "böyle bir kız bir erkek için başlı başına bir servettir"(11) diyerek Cordelia'yı ülkesine götürüp, onunla evlenir.

İşin en acıklı tarafı ise bütün bu yapmacık sevgi gösterilerinden sonra istediklerine kavuşan diğer kızlar babalarından kurtulmak için ellerinden gelen her türlü kötülüğe başvurmaktan çekinmeyeceklerdir.

Bir diğer önemli konu oyunun belli başlı karakterlerinden biri sayılan soytarıdır. Lear'in soytarısı Elizabeth çağı tiyatrosunda bol bol rastlanan soytarı tipleri arasında, kuşkusuz en ilgincidir. Keskin nükteleri ve güçlü güldürü yeteneğine karşın bu tipleme bizi eğlendirmekten çok düşündürür. Lear'in saltanatından geri kalan tek varlık sayılan bu dertli soytarı, bir komedya kişisinden çok bir trajedi tiplemesidir. Bu tragedyada soytarının Lear'e karşı iki görevi vardır: Birincisi, gerçekleri tüm çıplaklığıyla ona göstererek, Cordelia'yı kovup, varını-yoğunu ki büyük kızı arasında paylaştırmakla ne denli büyük bir hata işlediğini ona anlatmak. İkincisi ise, evsiz barksız, kimsesiz kalan, nankörlüklerin en korkuncuyla karşılaşan yaşlı Kralı avutup, çektiği acının yoğunluğundan delirmesine engel olmaktır.

Lear için, kızlarının onu mahvetmesini önlemenin iki yolu vardır: Ya ermişlere özgü bir sabır göstermek ya da "soylu bir öfkeye" kapılmaktır. Ama yaşlı Kral bunların ikisini de yapamaz; çünkü sabırlı olacak güce henüz erişemediği gibi, öfkelenmek için gereken gücü de yitirmiştir. Ama her şeye rağmen yaşanılanlar Lear'in içindeki adalet kavramını gün geçtikçe güçlendirir. Yaptığı hatalardan sonra bu adaletsizlik Goneril ile Regan'a bulaşmış ve Lear'i mahvetmiştir. Kendi ailesindeki adaletsizliğin kurbanı olunca, tüm yoksulların da sosyal adaletsizliğin kurbanı olduklarını anlayıp, canla başla sarılacaktır, adalet kavramına.

Oyunun gidişatından da anlaşılacağı gibi bu zor günlerde babasının yardımına yine Cordelia koşacaktır. Lear ile küçük kızı birbirlerine kavuşmuşlar, sevinç içindedirler. Ne yazık ki bu sevinç çok kısa sürecektir. Çünkü Fransa ordusuyla Britanya ordusu arasında çıkan savaşta Fransa yenilmiş, Lear ve Cordelia tutsak alınmıştır. Bütün bunlara rağmen, Kral Lear'in ruhu tam bir özgürlüğe kavuşmuştur, artık bedeninin zindanda olmasının hiçbir önemi yoktur. Lear'in tek inandığı değer, Cordelia'nın temsil ettiği değer, yani bencillikten tümüyle arınmış gerçek sevgidir. Ve bizlerin oyunun sonundaki bitişe dayanamamamızın tek nedeni Cordelia'nın bir tutsak olarak asılmasından çok, Lear'in yaşadığı korkunç acıdır. Lear hem kızının öldüğünü bilir, hem de bu gerçeğe katlanamaz, delice umutlara kapılır.

"Niçin bir köpek, bir at, bir fare yaşasın da,
Sen de hiç soluk kalmasın? Artık gelmeyeceksin,
Hiç, hiç, hiç, hiç, hiçbir zaman!" (8)

Umutsuzluğun bu tüyler ürpertici çığlığından sonra, kalp krizi geçiren, soluk alamayan Lear, tekrar, tekrar Cordelia'nın dudaklarına bakmalarını söyler. Lear'in ölmeden önceki son sözleridir bunlar.

Shakespeare'in hemen, hemen tüm tragedyalarında başkarakterin ölümü bir gelenek gibidir. Ama Kral Lear'de, her şeyin tam çözümlendiğini düşün-

düğümüz sırada ve en beklenmedik bir anda kıyılır babayla kıza. Bu son insanı isyan ettirecek kadar zalimcedir. Gerçi oyundaki kötüler cezalarını bularlar ama yine de bir öfke vardır, bu kadar ölüme.

Sonuç olarak yaşlı Kral, çektiği acılar sayesinde bilinçsizlikten anlayışa, gururdan alçakgönüllülüğe, bencillikten gerçek sevgiye ulaşmayı başarır. Kötülerin hepsi ortadan kaldırılırken, sağlam bir erdeme ulaşan iyiler, duruma el koyarlar.

Macbeth

"Bir insana yaraşan her şeyi yapmayı göze alırım;
Bundan fazlasını yapan, insan değildir"(7)

Konusunu İskoç söylentilerinden alan Macbeth, 1605–1606 yıllarında kaleme alınmıştır. Bu tragedya ıssız ve karanlık bir fundalıkta cadıların görünmesiyle ansızın başlar. Bu kısacık ilk sahne, gizemli bir büyüyü andırır ve tüm oyun boyunca kendisini hissettirir. Cadı kehanetlerinin etkisinde kalıp, iyi yürekli İskoçya Kralı Duncan'ı öldürüp yerine geçmek isteyen Lord Macbeth ve destekçi karısının içine düştüğü trajik olay ince bir mizahla örülmüştür. Ne yazık ki Macbeth'in iç dünyası temiz ve dürüst olmadığı için, cadıların sözleri, bilinçaltında gizlenip, tüm kötü özlemlerini gün ışığına çıkarır. Bir bakıma cadılar, Macbeth'in benliğindeki suçlu isteklerin birer simgesi haline dönüşürler.

Eleştirmenlere göre, oyunda dikkat edilmesi gereken iki nokta vardır: birincisi, Macbeth'in tacı kendisine kaderin bağışlamasını beklemeden, harekete geçip Duncan'ı öldürmeyi düşündüğünü açıklaması. İkincisi ise hayal gücünün şaşılacak derecede canlı ve yoğun oluşudur. Duncan'ı öldürme düşüncesi Macbeth'i yıkarcasına sarsar. Bu hayal gücü öylesine etkiler ki onu kısa süreliğine de olsa Kral olmak umudunu kadere bırakır, ama cadıların kehaneti artık saplanmıştır aklına.

Macbeth, Kralın şatosuna gelişini kutlamak için verdiği şölen sırasında, Duncan'ın canına kıyar. Klasik Yunan tiyatrosunun kurallarına hiçbir açıdan uymayan Shakespeare, oyunlarında cinayetleri perde arkasında değil, seyircinin önünde işler. Ama bu tragedyada Kral perde arkasında öldürülür. Bunun başlıca iki nedeni vardır. Suçsuz bir ihtiyarı uykusunda nasıl bıçaklandığını göstererek, tragedyanın kahramanını izleyicisinin gözünden fazla düşürmemek ve Duncan'ın ölümünden çok Macbeth'in çektiği korkunç vicdan azabına yoğunlaşmak olabilir. Macbeth elleri kana bulanmış halde göründüğü zaman, Kraldan çok katilin perişanlığı takılır duygularımıza. Bir diğer önemli nokta, Macbeth, uyuyan ihtiyarı öldürürken, daha da korkunç bir cinayet işleyip, uykunun ta kendisini de öldürmüştür. Bundan sonra Macbeth kendisi de uyuyamayacaktır. Tragedyanın sonuna dek uykusuzluktan kıvranacak, uyuduğu zaman da korkunç düşlerin içinde işkence çekecektir. En kötüsü de sırf uyuyabilmek için başka cinayetler işleyecek, ama yine de uyuyamayacaktır.

Duncan'ın ölümünden sonra gün ışığı tamamen yok olur. Oyundaki sahneler artık tümüyle ya karanlık bir yerde ya da geceleyin geçer. Bu umutsuz ve korkunç karanlığın içindeki tek renk kanın kızıllığıdır. Macbeth bir kan denizinde yüzüp öyle uzaklara açılmıştır ki, artık geri dönmesinin yolu yoktur. Bundan böyle cinayetler birbirini izleyecek, kan döktükçe susuzluğu artacaktır.

Oyunun sonlarına doğru yalnız Macbeth değil, Lady Macbeth de yıkılıp ölümü özleyecektir. Layd Macbeth, başlangıçta insanca duygularını gizlemeyi başarsa da sonlara doğru dayanılmaz vicdan azabına dayanamayıp, hayatına son verecektir. Macbeth karısının ölümünü öğrenince, kendisi için de sonun yaklaştığını anlar. Bu ölümden önce birbirlerinden giderek uzaklaşan Macbeth'ler kendi cehennemlerinde yapayalnız kalıp, acılarını paylaşamayacaklardır. Macbeth eşinden çok daha karmaşık ve ilginç bir karaktere sahiptir. Tragedyanın başından sonuna kadar, ne tam anlamıyla iyi, nede tam anlamıyla kötüdür. Birçok kişi gibi iyilikle kötülük arasında kararsız, bocalayan bir insandır.

Bu masal havası içinde, uğursuz kader tanrıçalarının kehanetleri birer birer gerçekleşecek, Macbeth'in tüm istekleri yerine gelse de cinayetleri sayesinde hiçbir şey elde edemeyecektir. Tam bir umutsuzluk ve bezginlik içinde ölecektir.

Ve Hamlet

"Duygu olmadan gözler, görme olmadan duygular,
Eller ya da gözler olmadan kulaklar,
Hiçbir şey olmadan yalnız koku,
Ya da, doğru dürüst tek bir duyunun
Hastalıklı bir parçası bile olsa,
Böylesine şaşkınlığa düşmezdi insan

Olmak ya da olmamak; işte bütün mesele bu"

Shakespeare'in ünlü tragedyaları arasında, en çok okunan, en çok sahneye koyulan ve en çok tartışılan oyun Hamlet'dir. 1603'te ilk kez oynandığı kesinleşen bu eser, 1602 – 1603 yıllarında yazıldığı düşünülür. Shakespeare, Hamlet'in konusunu XII. yüzyılın başında ölen Danimarkalı tarihçi Saxo Grammaticus'un Latince yazdığı Danimarka tarihi adlı eserden alır. Ele alınan bu konu birçok Yunan tragedyasında da işlenmiştir. Aeschylos'un Orestes ile ilgili üçlü oyun gurubu ve Sophocles'in Electra'sı bunun için iyi birer örnektir. Ama asıl sorun bu konunun ilk kez kim tarafından işlendiği değil, nasıl işlendiğidir. Belki de bu eseri büyük yapan, insanlığın genel trajedisini yansıtmasıdır. Ve bu önemli niteliğinden ötürü şimdiye dek yazılmış en popüler tragedya olmuştur.

Oyunun özeti kısaca şöyledir: Danimarka prensi Hamlet, Danimarka Kralı, yani babasının ölümünden sonra derin bir üzüntüye "melankoli"ye kapılır. Babasının kardeşi, şimdiki Kral Claudius tahta geçmiş ve Kralın ölümü üzerinden daha iki ay geçmeden, Hamlet'in annesi Gertrude ile evlenmiştir. Babasının hayaleti Hamlet'e görünerek kendisini öldürenden öcünü almasını ister. Hamlet amacını gizlemek için deli taklidi yapmaya karar verir ve sonuçta hayatına da mal olsa intikamını gerçekleştirir.

Bu oyunun diğer trajedilerden birçok farklılığı vardır. Bu farklılığın başında, tüm ilginin bir tek kişi üstünde, sadece Hamlet üzerinde toplanmasıdır. Macbeth'de Layd Macbeth, kocası kadar önemlidir; Othello'da Iago, Othello kadar ilgimizi çeker. Oysa Hamlet'de diğer kahramanlar birer gölge gibi kalır, merkezde sadece Danimarka pensi vardır. Hamlet öylesine canlıdır ki, oyunun sayfalarından çıkıp, sanki aramıza karışır. Bu özleşmenin başlıca nedeni, onun gerçekliği ve canlılığıdır. XIX. yüzyılın en önemli eleştirmeni William Hazlitt, "Hamlet olan biziz" der. Victor Hugo, Shakespeare üzerine yazdığı kitapta, Hamlet'in tüm tedirginliğini kendisinin de duyduğunu açıklar. Polonyalı eleştirmen Jan Kott, Hamlet'e bakınca bir aynaya bakarcasına, kendimizi seyrettiğimizi söyler. Sayısız eleştiri yazıları içinde kuşkusuz bu eseri değerinden daha aşağıda görenler de vardır. Örneğin, Voltaire Shakespeare'in bir dahi, ama ilkel bir dahi olduğunu öne sürüp, Hamlet için "kaba ve barbar" bir oyun olduğunu açıklar. Büyük Rus yazarı Tolstoy'un düşünceleri çok daha şaşırtıcıdır. Tolstoy, Shakespeare'in tüm oyunlarına ilginç bir önyargıyla yaklaşıp, kişiliği olmayan bir oyun karakteri için sayısız uzun incelemeler kaleme alan yazarları alaya alır.

Hamlet birçok kaynakta, iki düzeyli yapıtlardan biri olarak ele alınır. İlk dikkate çarpan heyecan ve aksiyondur. Ama daha derine inildiğinde kişilerin ilginçliği, oyundaki düşünce ve şiir yoğunluğu, dramatik kurgunun ustalığı eserdeki en önemli yanı ortaya çıkarmış olur. Oyun, çok yönlü bir eğlence türü olarak tiyatronun en iyi örneklerindendir. Bu anlamda hem çok doyurucu, hem de oynanması özel beceriler, hünerler ve hazırlık gerektiren bir eser niteliği taşır. Bir hayalet, delilik sahneleri, bir düello ve ölümler bütün bu saydıklarımız, Hamlet'i ayrıcalıklı kılan öğeler arasında yer alır. Shakespeare bu tragedyasında acıyı ve sevinci bir arada kullanmıştır. Ölüm bile hem bir acı hem de eğlence kaynağıdır. Yaşamın ve ölümün, varlığın ve yokluğun anlamı ve değeri sürekli olarak değişen bir bakış açısıyla gelişir. Her bir kavram, her bir değer, toplumsal ve evrensel ölçütlere göre başka görünümler kazanır.

Yüzyıllar boyu en çok sorulan soru şu olmuştur: Nasıl oluyor da prens Hamlet tiyatro seyircisi için çekiciliğini hiçbir şekilde kaybetmiyor? Kim bilir belki de cevap onun tutarlı, kolayca bir kalıba sokulabilecek bir kişi olmayışında yatar. Belki de her seyirci oyunda kendi sorularını tanımış, cevaplarını bulamasa bile soru sorma, düşünme sanatını Hamlet'te görüp, öğrenmiştir. Özellikle sahnede tek başına yaptığı konuşmalarla duyarlı noktaları ortaya çıkarıp, nasıl bir insan olduğunu anlama çabaları gerçekten de çok etkileyicidir. Ne var ki kullandığı üslup gibi kişiliği de sürekli bir başkalık gösterir. Hamlet'in bu yanı onun için hem bir sorun, hem de bir kolaylıktır. Bir yandan kişiliğini bulamamanın, bilememenin acısıyla kıvranırken, öte yandan esnekliği sayesinde herkese uyup, her kılığa girebilir. Hem acı çeken,

hem çektiren ve bunu bildiği halde önüne geçemeyen zaaflarıyla tam bir insandır Hamlet.

Felsefeci derinliğiyle, yalnızca var olmanın mı, yoksa olmamanın mı daha iyi olduğunu değil, var olup olmadığını ve var olmakla olmamanın bir anlam taşıyıp taşımadığını sorgulayan en zeki karakterlerden biri olarak karşımıza çıkar. Yalan dolanla, küçük hesaplarla dolu bu dünya ile beklenmedik kılıklarda anlaşılmaz buyruklar gönderen öteki dünya arasında gidip gelir. İnsanı aynı anda hem bir tanrı, hem de bir toz parçası gibi görmenin acısıyla kıvranır. Oyun içinde ustaca oyun yönetecek, soytarıyla soytarı, kusursuz bir deli olabilecek kadar oyunculukla yoğrulmuş kimlik ve varlık sorununu kendine soracak kadar cesurdur Hamlet. İnsanın insanlığını bilişinden bu yana belki de hep var olan bu gerçeklik, Hamlet ile hayat bulup yüzyıllar boyunca bir gölge gibi peşimizden gelir.

Oyunun sonunda Hamlet intikamını zoraki erteleyişlerle geciktirse de nihayet sonuçlandırmayı başarır. Ona babasının öcünü alma görevi verilmiştir. Ne var ki genç prens, öç almakla, annesiyle amcasının simgelediği kötülüğe son vereceğini sanıp, gerçek bir huzura kavuşamaz. Çevresindeki insanlara güveni, yaşama mutluluğu içinde yıkılmıştır bir kez. Kan dökenin kanını dökmekle, tüm sorunların çözümleneceğini düşünmeyecek kadar ileridir bu genç adam. Üstelik onun asıl derdi, babasının katilini öldürmekten çok, annesinin suçluluğudur. Kraliçenin iki ay içinde kocasının acısını unutup, yeni bir aşka açılması oğlunu yaşamdan soğutur. Ve bundan sonra Hamlet tüm oyun boyunca yavaş, yavaş öldürecektir kendisini.

Bu öç alma tragedyasının başkişisi olarak Hamlet, soyluluğunu hiç yitirmeden, izleyicisinin gözünden hiç düşmeden, görevini yerine getirmiştir. Tahtı ele geçiremese de kendisi için büyük bir mutluluk olan ölümü huzur içinde kabul eder. Genç prens ölmeden önce, son söz olarak "bundan sonra sessizlik" der. Oysa oyundaki Hamlet öldükten sonra, araştırmacı yazar Mina Urgan'ın da dediği gibi, bu sessizlik bozulmuş, onun kişiliğiyle ilgili akıllara sığmaz bir gevezelik başlamıştır.

SHAKESPEARE'İN SON OYUNLARI

Shakespeare'in son oyunlarına yani: Pericles, Cymbeline, Kış Masalı ve Fırtına'ya İngilizcede "Romances" adı verilir. Latinceden türeyen dillerde yazılan, şiir ya da düzyazı öykülere ortaçağ edebiyatında "Romance" ya da roman adı verilir. Günümüzde roman gerçeklere bağlı kalan bir anlatı türü sayılırken, "Romance"larda, gerçeklerle hiçbir ilgisi olmayan romantik serüvenler ve doğaüstü olaylar ele alınır. Yazarın son oyunlarında ortaçağ Romance'lerin bütün özelliklerini görülebilir. Örneğin, Fırtına'da (The Tempest) Prespero, büyüleriyle fırtınaların patlak vermesini sağlayıp, her isteğini yerine getirebilen bir sihirbazdır.

Shakespeare'in son oyunlarında çok belirgin bazı ortak özellikler vardır. Bu oyunların dördü de trajik-komedi türüne girer. Tragedyalara özgü çok acıklı ve üzücü olaylarla karşılaşıldıktan sonra, her şey güzel olur. Kötüler kesin bir yenilgiye uğratılıp, tam bir mutluluğa varılır. Bu çalışmalarda, karakterlerin iç çelişkilerine ya da birbirleriyle çatışmalarına önem verilmez. Asıl konu anlatılan öykü ve bu öyküde ele alınan olaylar dizisidir. İşlenen bu masalımsı öyküler, dans, müzik ve şarkılarla gereğinden fazla süslenip, romantik serüvenler fazla abartılır.

Daha önceki oyunlardan, içeriğiyle ayrılan bu son çalışmalar eleştirmenlerin kafasında birçok soru işareti oluşturmuştur. Ama birçok uzman bu farkın nedenini pratik bir duruma bağlar. Yazarın çalıştığı tiyatro topluluğu, halka açık tiyatrolarda oynarken, diğer yandan "özel tiyatro" denilen kapalı alanlarda çalışmalarını başlatır. Eskiden Dominican rahiplerinin kaldığı manastır satın alınıp, özel bir tiyatro binasına dönüştürülür. Bu tiyatro binasına özel denmesinin nedeni de üstü kapalı olduğu için kışın yağmur ya da kar yağarken de kullanılmasıdır. Ve tabiî ki buraya gidenler, öteki tiyatro seyircilerinden daha yüksek bir sınıfa tabidirler. Bu aristokrat ve paralı müşteriler, gerçeklerden uzak, heyecanlı olaylar, danslı gösteriler seyredip, hoşça vakit geçirmek isteyeceklerinden, yazar paralı ama boş kafalı müşterileri için bu tür oyunlar yazmak zorunda kalmış olabilir.

Shakespeare'in son Romance'lerinin içinde bir başyapıt olan Fırtına bir yana, diğer oyunlar, büyük komedya ve tragedyaları yanında yadsınmayacak kadar basittir. Ve bu gerçekliği birçok eleştirmen istemese de kabul etmek zorunda kalır.

SONELER

Uzmanlar, Shakespeare ve şiir denince, yalnız soneler değil, tüm oyunların düşünülmesi gerektiğini söyler. Çünkü onun oyunlarının biçimi ve özü şiirdir,

en kaba kurgularda bile şiirle tiyatro eşsiz bir uyum içinde bütünleşmiştir. Yazarın kendi eliyle yayımlattığına emin olunan tek eser sonelerdir. Ve bu soneler yayımlanır yayımlanmaz okuyucusu tarafından büyük bir coşkuyla karşılanır. İlk şiir kitabı olan Venüs ile Adonis dört yılda on baskı, daha sonra kitabı Lucrece ise beşinci baskıyı bulur.

Yazarın dünya edebiyatına mal olan bu ünlü soneleri tam olarak ne zaman yazmaya başladığı bilinmemektedir. Biyografisini inceleyen birçok eleştirmen, 1590'dan önce kaleme aldığı konusunda birleşir. Shakespeare'in İngiltere'de sonelerle büyüdüğü hatta delikanlı çağında şiir yazma denemelerinde bulunduğu, yürütülen varsayımlar arasındadır. Bu şiirler Elizabeth çağında rağbet gören milliyetçi tarzın kısmen de olsa temsilcisi sayılır. Ama yinede çok lirik şiirlerdir, bir diğer şey bu sonelerin belirli bir tarz veya ekolün sınırlarına fazla bağlı kalmayıp, kendini yenileme özelliğine sahip olmasıdır.

Sonelerin asıl konusu aşktır. Birbiriyle hiçbir ilgisi olmayan, bambaşka iki türlü aşk anlatılır burada. Şairin soylu bir delikanlıya duyduğu, saygı ve hayranlıkla karışık derin sevgi ile esmer bir kadına duyduğu şehvet ve nefretle karışık yoğun tutku. Şairin tutulduğu kadın koyu esmer olunca, eleştirmenler ona'sonelerin esmer kadını' adını verirler. Şair bu ten rengini sürekli vurgulayıp, sevdiği kadına'kötü renkli bir kadındır' benzetmesi yapar. Bu sonelere bakılırsa, Shakespeare yalnız özel yaşamından değil, sanat hayatından da hoşnut değildir. Büyük şair şiirlerinin kısır ve tekdüze oluşundan, değişik yöntemler deneyemediğinden yakınır sürekli. Tiyatro yaşamına eleştirel bir gözle bakıp, mesleğinden bir türlü hoşnut kalmaz. 111. sonesinde, halkı eğlendirerek ekmek parası kazanmak zorunda kaldığı için kişiliğini yitirdiğini yazar.

"Ah, ne yazık ki doğru; şuraya buraya gittim,
Bir soytarı gibi gözler önüne serdim kendimi;
Öz düşüncelerimi yaraladım, en değerli olanı ucuza sattım." (9)

Mesleğinde bu kadar başarılıyken, yine de tatmin olmaz, kendisini kıyasıya suçlar. Şairin duyduğu acının bir başka nedeni daha vardır, o da zamanın sessiz sedasız, her şeyi yok ederek hızla akışıdır. Zamanın bu korkunç yıkıntısı, birçok sonesinin başlıca konusu olur. En kötüsü de Shakespeare'de zaman neredeyse bir saplantı halini almıştır. Sonelerin çoğunu 34 yaşına basmadan önce yazdığı halde şairin yaşlılıktan acı acı yakınması gerçekten çok ilginçtir.

Bu lirik çalışmalarla ilgili birbirini tutmayan çok çeşitli görüşler ortaya atılır. Kimine göre soneler tümüyle Shakespeare'in öz yaşamından kaynaklanır; kimine göre ise sadece birer hayal ürünüdür. Bütün bu araştırmaların, yani esmer kadınla, soylu sarışın delikanlının kim olduğunu anlamak için harcanan tüm çabaların ne kadar işe yaradığı kuşkusuz tartışılır. Aşk, çekişme, tutku, şehvet konusu her ne olursa olsun, bu şiirlerdeki içtenlik ve samimiyet çok etkileyicidir. Ve sanırım daha çok uzun zaman da öyle kalacaktır.

Bahar Naktası'ndan Tisbe (7)
Sahiden uyuyor mu?
Ahh! Kim vurmuş kumrumu?
Ben geldim, civanım, yiğidim, kalk!
Kalksana, konuşsana!
Görmüyor musun? Yoksa...
Örttü mü, gözlerini kara toprak?
Bu zambak dudaklara,
Şu zeren yanaklara,
Acımadın mı hiç kahpe felek?
Âşıklar, aşk timsali,
Gözü pırasa yeşili
Piremuz bırakıp gitti beni!
Hadi gel, tez canlı ecel,
Gel bana, geline gel,
Batır mum sarısı ellerini,
Batır benim de kanıma!
Madem kıydın canına,
Kopardın onun bamtellerini.
Konuşma artık, ey dil,
Sadık kılıç, naz etme, gel,
Odlara yanmış bağrımı dağla!

W.S. s

Kaynakça:
1- Shakespeare ve Hamlet, Prof. Dr. Mina Urgan, Altın Kitaplar Yayınevi
2- Değişen Tiyatro, Cevat Çapan, Metis Yayınları
3- William Shakespeare, Terry Eagleton, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları
4- Mimesis, Çeviri- Araştırma Dergisi, 7
5- Dram Sanatı, Özdemir Nutku, Remzi Kitapevi
6- Dünya Tiyatro Tarihi, Özdemir Nutku, Remzi Kitapevi
7- Shakespeare Yazar ve Eserleri, Stanley Wels
8- Uygulamalı Tiyatro Eğitimi, Yılmaz Arıkan, Pozitif
9- Çağdaşımız Shakespeare, Jan Kott, Ayrıntı
10- Shakespeare, Biyografi, Gökçe Demir, Kastaş Yayınları
11- Shakespeare, Bütün Eserleri, Remzi Kitapev

Yitirdiklerimiz...

Pavarotti hayatını kaybetti...

Dünyaca ünlü İtalyan tenor Luciano Pavarotti yaşamını yitirdi. 12 Kasım 1935'de Modena'da doğan Pavarotti, 06.09.07 tarihinde 71 yaşında pankreas kanserinden öldü.

Pavarotti kasaba korosundan dünyaca ünlü tenorluğa yükselişi ender olan kişilerden biridir. O, Placido Domingo ve Jose Carreras'la birlikte "üç tenor" olarak bilinen grupla 1990 Dünya Kupası döneminde ününü tüm dünyaya yaydı.

Pavarotti bir opera sanatçısı olarak, pop şarkıcılarına yaptığı düetle de tanınır. Güçlü bir ses, mükemmel bir yorum bu dünyaya geldi, tanındı, büyüdü ve aramızdan ayrıldı.

Dünya eşi az görülen bir opera sanatçısını daha kaybetti.

Ingmar Bergmann öldü…

İsveçli oyun yazarı ve film yönetmeni Ingmar Bergman, 30 Temmuz 2007'de 89 yaşında Fårö adasında öldü.

14 Temmuz 1918'de İsveç' in Uppsala kentinde bir Protestan papazın oğlu olarak dünyaya gelen Bergmann, katı bir din eğitiminden sonra, kariyerine oyun ve senaryo yazarı olarak başladı. Kısa bir süre sonra ise hem tiyatroda hem de sinemada yönetmen oldu.

Bergman, dünyada en büyük yönetmenler sıralamasında yedinci sırada görülüp gösterilmektedir.

Bergman 1956 yılında katıldığı Cannes Film Festivali'nde gösterilen "Bir Yaz Gecesi Gülümsemeleri" ile büyük beğeni topladı. 1956 yapımı "Yedinci Mühür" ise Bergman ismini tüm dünyaya duyuran film oldu. 1957 Cannes Film Festivali'nde de Jüri Özel Ödülü'ne layık görüldü.

Bergman, Oscar'a 9 kez en iyi yönetmen olarak aday gösterildi. 1960, 1961 ve 1983'te çektiği filmlerle üç kez "En İyi Yabancı Film Oscar"ını aldı.

1983'de çektiği ve başyapıtı kabul edilen "Fanny ve Aleksander" ise tam dört dalda Oscar'a layık görüldü.

Bergman, Cannes Film Festivali'nde "Palmiyelerin Palmiyesi" ile ödüllendirilen tek sinemacı olarak da tarihe geçti.

Bergman geride toplam olarak, 54 film, 126 tiyatro eseri ve 39 radyo oyunu bırakarak aramızdan ayrıldı. Dünya sineması ve tiyatrosu bir dahi yönetmenini kaybetti. Sinemanın ve tiyatronun başı sağolsun.

Cemal

Ümit Yiğit

Ağabey biz delikanlıyız... derdi Cemal, çıplak ayakları kara suratıyla serseri sokak çocuğuydu. Hani olur da hayallerinin uçurumunda, kara kömürden alevlenir cehennem ateşi. Kimin cehennemi?

"yıkalım ağabey bu düzeni"

derdi Cemal elindeki üçüncü sınıf tinerli bezi koklarken. Sultanbeyli de gecelerin sahibi onlar, geniş mekanlarda yaşayan dar insanlar, sokakta yaşayanlar. Zeynep hocamın aracılığıyla sokak çocukları ile ilgili dönüşüm çalışmalarına katılmıştım Sultanbeyli de. O günlerde, zamanımızın çoğunu beraber geçirdiğimiz Ahmet ağabeyi de unutmamak lazım, bir zabıta memuruydu ama bu tür sosyal konulara duyarlı bir insandı. Çalışma dönemi boyunca sokakta yaşayan, Balıkçı Fatma ve etrafındaki çocuklarla devamlı irtibat halindeydim, yanlarına gider onlarla sohbet ederdim. Balıkçı Fatma denilen orta yaşlı bir bayan vardı, kocası şarapçıydı, hemen hemen benim yaşlarımda da bir oğlu vardı. Cemal zamanın neredeyse tamamını bu insanların yanında geçiriyordu, görünüşte her şey çok masum olabilir ama bilmediğimiz beklide çok şey var yada sadece ön yargılı bakıyoruz. Yine olağan günlerden birinde belediyenin yanındaki parka Cemal'i görmeye gittim, Cemal birileriyle kavgaya tutuşmuştu, sanırım çocuklarını parka getiren bir aileydi ve kesin Cemal haksızdı. Adam parktan ayrılırken

"her yeri anarşistler sardı..."

diye sayıklanıyordu, anarşist miydi? Sokak çocuğumuydu? Serserimiydi? Neyse neydi mazlumdu ve sistemin dışladığı ötekileştirdiği, tehlikeli birer canavar haline getirdiği bir çocuktu, sadece bir çocuk. Yüreği yetmezdi birinin önünü kesmeye, kıyamazdı o zarar veremezdi birilerine, melek değildi suçluydu sokak çocuğuydu. Cemal Sultanbeyli´nin ay doğmayan gecelerinin kapısıydı, benim yapacağım o kapıyı aralamak. Yine parka gittim Cemal'i görmeye, ortalıkta yoktu. Kuru bir hava vardı, oldukça soluk ve isteksizlik veren bir hava, parkın kapısında Cemal belirdi. Sanki isteksizce yaptığı anlamsız hareketlerle, kendini yere atan, alkışlayan, olmadık yere küfür eden bir Cemal vardı karşımda belli ki madde almıştı. "ağabey parfüm sıktım nasıl kokuyor..." dedi Cemal gülemedim yutkundum, yoksa bendemi? Bendemi herkes gibi korktum? Hayır korkmadım, o kara çocuk beni korkutmadı. Laf olsun diye okusaydın ne olmak isterdin? Diye sordum Cemal'e: "doktor olmak isterdim." Dedi Cemal sebebini merak etmiştim oda benim gibi laf olsun diye mi söylüyordu?

"İşte iki ay önce annem rahatsızlandı bayıldı, komşular hastaneye kaldırmış, doktor hastaneden kovmuş "git hanım bir yıkan leş gibi kokuyorsun" demiş. Annemi yıkadılar ağabey ama cenazesini, annem kalp krizi geçirmiş öldü işte. Babam felçli evde yatıyor, ablam bakıyordu işte oda kocaya kaçmış. Seçimlerden önce başkan bize geldi, babama "vah vah" dedi gitti. Babamın durumu hala "vah vah". Ağabey sen diyorsun okusaydın, okul beni ne yapsın ben baliğciyim, ben hırsızım ben işe yaramaz bir adamın."

Hadi oradan Cemal sen daha çocuksun, okumalısın. Sanırım sadece bir temennide kalıyor, bütün çabalarımız boşuna mı ? Cemal ve birkaç arkadaşını, İSMEM (İstanbul sokak çocukları meslek edindirme merkezi) götürüyorduk onlar ertesi gün Sultanbeyli ye geri dönüyorlardı. O zaman sistemde bir sıkıntı vardı, anlamak istemiyorum nasıl olurda bu aileler çocuklarının sokakta yaşamalarına razı olurlar, hangi vicdanlı insan buna göz yumardı.

"Ne yapalım evde tutamıyorum kaçıp gidiyor"

diyordu ve yanına getirdiğimiz çocuğun kendi oğlu olduğunu biz söyleyince anlıyordu. Annelik ve babalık öyle hafife alınacak görevler değildir, anne-baba bir evlat için su yatağı gibidir, su yatağı ne tarafa doğruysa suda o yöne akar. Yazın sokakta yatmak bir nebze sıkıntı yaratmayabilir oda en iyimser şekilde söylüyorum, peki kışın Aydos dağının eteklerinden aşağı bıçak gibi saplanan ayaza nasıl dayanır bu serçe yürek.

"Ağabey gece bir ayaz oluyor, şu otobanın sesi birde bizim hakanın türküleri orkestra gibi. Üşüyorum ağabey şu baliği de çekmesem donarım şu parkta"

Kadın çığlıkları türkülere, türküler otobanın sesine bedenimde yankılanıyordu Sultanbeyli senfoni. Aynı gün belediyede bir toplantı yaptık, toplantıda kaygılarımı anlattım. Bu olayın hiçte göründüğü gibi sadece sokakta yatan birkaç insan olmadığı, işin derininde Sultanbeyli gibi genç nüfusu yüksek yerlerde bu tür insanların çok çabuk maşa haline getirilebileceğini anlatmıştım. Toplantıya katılanlardan biri:

"sen korkuyorsun, eğer böyleyse hemen bırak bu meşguliyetini"

dedi, hayır korkmuyordum, sadece olabilecekleri seziyordum. Beni bu toplantıda şok eden bir teklif sunulmuştu, iyimser tüm yolların denendiği ve bu insanların korkutularak gerekirse temiz bir sopa çekilerek Sultanbeyli´nin sınırlarından dışarı çıkarılmasıydı. Her zamanki gibi yine kendimle hesaplaşmaya başladım, bu konuda bende tüm iyimser tarafımı tüketmiştim, neredeyse bu teklife evet diyecektim. Aslında bu teklife evet demek pes etmekti, böyle düşünüyordum ama görünen bu teklifin kabul edileceğiydi. Bu çalışmadan ayrıldığımı beyan ettim ve toplantıdan çıktım, sanırım kendim için en hayırlısını yapmıştım.

Aslında bu süreçte bir inancım vardı, şöyle yada böyle bu konu halledilecekti en azından Sultanbeyli´nin çökmek üzere olan bir kirişine payanda vurulacaktı, ama unutulmamalı ki bu koca yapı birkaç cılız payanda ile ayakta tutulamaz. Sultanbeyli de bunlar olurda mafya olmaz mı? Birkaç gün sonra parka yeniden gittim, iri kıyım iki adam beni dizi filmleri aratmayacak bir tavırla tehdit etmişlerdi. Sanırım çok göze batmıştım, birilerinin kirli işlerini bozabilirdim ve onlar bundan hiçte memnun olacak gibi görünmüyorlardı. Niçin birileri bu yaşananları görmezden geliyordu? Neden bu durum basite indirgenip normal gibi gösteriliyordu? Ben hep sordum, sormaya da devam ediyorum. Epey zaman oluyor Sultanbeyli maceramın sona ermesinin ardından, bir gün babam söyledi Cemal'in öldürüldüğünü. Sultanbeyli şehirler arası otobüs terminalinin arkasındaki boş araziye atmışlar cesedini. Ah Cemal, kara suratlı komik çocuk. Tinerci, serseri, mazlum Cemal daha 14 yaşındaki Cemal sana nasıl kıydılar, insan olmayan, sarı gözlü ve ölü suretli o adamlar. Senin sonsuz başlangıcında, en derin köşesindeyim, kıvranıyorum.

bana güzel bir şeyler anlat anne

sabahittin kurtoğlu

bana bir şeyler anlat anne
uykudan önce
umutsuzluk girmeden düşlerime
bana güzel birşeyler anlat anne
bana güzel günlerin
geleceğini anlat
komşu kızı nejla`nın aşkından
söz etme bana
kapıcı kerim`in küçük çocuğu kızamıktı
hiroşimadaki şeker isteyen çocuklar gibi
kızamık şekeri bulabildi mi
f tipi cezaevlerinde
ölüm oruçları bitti mi
hala madımak topluyor musun anne
anadolu`mun tüm kent ve köylerine
otuzyedi karanfil dikilecekmiş
doğrumu anne
parasızlıktan doğumdan sonra bebeği
hastane de emanete alınan
iğneci münire`den haber var mı
can bebek evinin kokusuna kavuşabildi mi
kurşun sarhoşluğumdayım
üçüncü oktavdan sesler duymaktayım
toroslar`ın tepesinden bozlak sesleri geliyor
karacaoğlan ne yapıyor
hasankeyf sular altında kaldı mı
baraj su tuttu mu
köşebaşındaki yeşilbursa manavının
cemakanı kırık tablada
kürt böreği satan zaza ramo`ya söyle
veya hamal reşid`e
haber salsın oradaki çocuklara
yapma göllerde anaforlar olabilir
çocuklar suya girmesin
üşüyorum anne
nazım`dan bir şiir oku bana
gardorabın arkasında pablo neruda`nın
kitabının yanındaydı
bir de kurutulmuş kırmızı karanfil olacaktı
ikisinin arasında
onu da getir bana anne
dokunmak istiyorum kızıllığına
ahmed arif`in anısına
döşek ıslanmış terimden
anne anne nerdesin
ama sen yaşamıyorsun ki
bana güzel günlerin geleceğini
kim anlatacak anne

Su Sorunu Yok? Sorun Başka…

Cemil KARACA

Çocukluğumun bir kısmı Çukurova'nın verimli toprakları üzerinde bulunan bir köyde geçti. Bölgedeki tarlaların büyük bir kısmının bir kenarından mutlaka sulama kanalları geçiyordu. Köyümüzün biraz ötesinden ise Seyhan Nehri Akdeniz'e doğru ilerliyordu. Kanalın olmadığı yerlerde de toprağı biraz kazmak yeterliydi. Çünkü 5-10 metreye inilir inilmez suya ulaşılıyordu. Yani bol sulu bir çocukluktu benimkisi.

Hani derler ya Çukurovalı olup ta yüzme bilmemek olmaz diye. Bence olur. Örnek benim. Bu kadar sulu bir çocukluğa rağmen bir türlü yüzmeyi öğrenemedim. Ne zaman bir damlacık suda yüzmeye kalksan annem veya babam "boğulursun" diyerek müdahale ederdi.

Köydeki kanalları gördükçe ülkenin bütün topraklarında aynı sulama kanallarının olduğunu düşünürdüm hep. Gençliğimde diğer bölgelerden geçtiğimde hiç sulama kanalı olmadığına çok şaşırmıştım. Yıllar sonra ise şu siyah/katı/iğrenç görünümlü ama çok değerli suyu taa Bakû'den Ceyhan'a borularla taşıdıklarını gördüğümde bir çok şeyi çoktan kavramıştım. Aynı şeyi temiz içme sularını taşımak için yapmadıklarını biliyoruz...

Seyhan nehri de önemli bir yer tutardı çocukluğumda. Hayatımın ilk sahilini orada görmüşümdür mutlaka. Suyun çekildiği yerler kumlu olurdu da, bu kumda oynardık. Nehirde de yeteri kadar yüzemedim hiç. Belki birkaç kez kenarda debelenip durmuşumdur. Bu da yüzmeyi öğrenmeme yetmedi tabi.

Ama şimdilerde nehrin suyunun kirli ve bulanık olduğunu, pis bir şekilde de koktuğunu biliyorum. İnsanlığın girdiği yerden doğa yavaş yavaş tüm güzelliklerini çekiyor. Kimileri buna kentleşmenin neden olduğunu düşünüyor. Oysa insanlar kentlerde yaşamaya başladı diye neden nehirlerin suyu kirlensin ki… Başka bir nedeni olmalı bunun. Mesela Seyhan Nehrine eski lunaparkta bulunan tuvalet borularının uzatılmış olması olabilir mi? Bu lağım suları yıllarca nehre akıtıldı. Çok sonraları bu işten vazgeçildi. Ama nehrin kaderi değişmedi. Şimdi bile çevre düzenlemesinin yapılmış olduğu bölümde, su üzerinde yüzen pislikleri görebilirsiniz.

Sanırım birçok yetişkin insanın çocukluğunda böyle hatıralar vardır. Yazık ki bugünün çocuklarının hatıralarında böyle anılar olmayacak. Onlar daha çok susuzluk ve aşırı sululuk anılarını anlatacaklar birbirlerine. Malum küresel ısınma…

Yıllardan beri tartışılan bu konu son birkaç yıldır halkın gündemine de iyice girdi. Sağda solda her sorunu küresel ısınmaya bağlayan insanlar görebiliyoruz. Samsun'da sel oluyor, sorumlu küresel ısınma; Ankara'da susuzluk çekiliyor, sorumlu küresel ısınma; buğday ithalatı artıyor, sorumlu küresel ısınma; çiftçiler geçinemiyor, sorumlu küresel ısınma vb. vb. Öyle bir şey ki bu küresel ısınma yakında gençlik sivilcelerinden bile sorumlu tutulacak sanırım.

Oysa gerçek öyle mi? Neden yıllar önce insanlığın başında öyle bir dert yoktu da şimdi başladı. Yoksa gerçekten de durum Melih Gökçek'in açıkladığı gibi mi? Yani bu işin sorumlusu Allah mı? Bu durum takdiri ilâhi mi?

Mesela bunda aşırı kâr uğruna çevreyi acımasızca yok eden kapitalistlerin suçu olamaz mı? Nehir sularına akıtılan fabrika atıklarının, bacalardan havaya bırakılan gazların, fosil yakıtların, zehir yüklü gemilerin batmasının ve sonra çıkarılmamasının, gizli gizli toprağa gömülen kimyasal atık dolu varillerin vb.lerinin hiç sorumluluğu yok mu? Yoksa tek sorumlu bunları üreten kapitalistler ile bu kapitalistlere göz yuman insanların çoğunluğu olmasın… Olmaz demeyin, neden olmasın.

Dünya bir tarafta kuraklık, susuzluk tehlikesi ile karşı karşıya kalırken, diğer taraftan aşırı yağışların yarattığı sellerle uğraşıyor. Tabi ki olan yine yoksullara oluyor. Kapitalizmin ekonomideki yasaları, yine onların eliyle doğada da işlemeye başladı. Bir yerde yokluk, bir de aşırı varlık. Kimileri açlıktan, kimileri de obeziteden ölüyor. Seller de böyle. Birçok ülkede insanlar temiz içme suyu yokluğundan hastalanıyor, ölüyor, son olarak Samsun'da, Ağrı'da gördüğümüz gibi kimi insanlar da aşırı su olmasından. Düşünsenize aşırı su bir insanı nasıl öldürebilir ki… Bence sorun deprem gibi. Çünkü deprem insanları öldürmez, en fazla sallar ve düşürür. İnsanlar depremlerde çivisi, demiri çalışmış binalardan, köprülerden ölürler. Derme çatma, plansız, kalitesiz malzemelerle yapılmış binaların yıkılması insanları öldürür. Ama deprem insanları öldürmez. Selde böyle. Eğer yüzme bilmiyorsanız suda boğulursunuz, ama yüzme biliyorsanız ölmezsiniz. Sizi selde yıkılan evler, köprüler, toprak kaymaları öldürür. Eğer ormanlar yağmalanmazsa, aşırı yağışlarda suların tahliyesi için gerekli kanallar, kanalizasyonlar yapılırsa, belediyeler günü/seçimi geçirmek için değil de insanlar için uzun vadeli planlar yaparlarsa sel suları insanları öldüremez.

Dünyanın her yerinde yoksul insanlar bu sorunlar ile uğraşırken ONLAR kasalarını daha da doldurmanın, göbeklerini şişirmenin hesabını yapıyorlar. Bunun sürmesi için de canla başla uğraşıyorlar. Mesela küresel ısınma sorununun ve ucundan kıyısından sorumlularının tartışıldığı uluslararası bilimsel toplantılardan istemedikleri sonuçlar çıkmasın diye bilim insanlarına rüşvet veriyorlar.

Ellerindeki tüm araçlar ile bizlerin gerçeği görmemesi için yalan söylüyorlar. Neymiş musluğu fazla açmayalım, daha kısa duşlar alalım vb. Koca bir şehrin belediye başkanı duş aldığı su için bir leğen kullandığını ve burada biriken suyu başka yerlerde tekrar kullandığını bile söyledi. Hatta utanmadan yiyecek ekmeği bile bulamayan çoğunluğa bulaşık makinesi kullanmalarını önerdiler. "Ekmek bulamıyorlarsa pasta yesinler!!"

Bunları bize önerirken onlar ne yapıyorlar peki! Suları fabrikalarında kirletiyorlar, tarım ilaçları ile temiz suların geri dönüşümünü imkânsızlaştırıyorlar, savaşlarda kullandıkları kimyasal silahlar ile dünyayı yaşanmaz hale çeviriyorlar. Sonra da içme suyu dertleri olmadan, büyük ve temiz havuzlarda serinliyorlar.

Dünyamızın %97'sini su oluşturuyor. Ancak bu suyun sadece %3'ü kullanılabilir durumda. Kalanı deniz suyu vb. Ve insanlık devede kulak olan bu suyu hoyratça tüketiyor. Neden? Birilerinin aşırı kârları uğruna…

Peki hepimiz suçlu muyuz? Hem evet, hem hayır. Suçluyuz çünkü bu duruma sessiz kalıyoruz, söylenenlere inanıyoruz, onların dediklerini yapıyoruz. Suçlu değiliz çünkü suların büyük oranda kirletilmesinde payımız küçük, istediğimiz kadar tasarruf yapalım temiz suların yok olmasını önleyemeyiz. Suçluluğumuz sessizliğimizden kaynaklanıyor… Ve sessiz kaldığımız ölçüde de suçluluğumuz gelecek nesillerin yaşama şansını azaltıyor.

Suçluluğumuzu azaltmanın bir tek yolu var! O da hayatlarımızı, geleceğimizi çalanların renkli, ışıltılı,

varlıklı geleceklerini ellerinden almak… Bir avuç azınlığın mutluluğunu büyük çoğunluğun, işçilerin, emekçilerin mutluluğu ile değiştirmekten başka yolumuz yok. Yoksa ONLAR dünyayı önce bizler, sonra da gelecek nesiller için yaşanmaz bir hale getirecekler. Barajlar yetmedi, şimdiden akarsuların, nehirlerin özelleştirilmesinden bahsetmeye başladılar. Yakın bir gelecekte soluduğumuz havayı bile satın almak zorunda kalacağız.

İnsanlık bir an önce geleceğini ellerine almalı, üretimi doğayla uyumlu, doğaya zarar vermeden, tersine onu yeniden diriltecek bir şekle getirmelidir. Aşırı ve gereksiz üretime son vermelidir. Bu mümkün. Ama ONLAR iktidardayken buna izin vermeyecekler… O halde geleceğimiz ikiye ayrılıyor. Ya tüm dünya her şeyiyle birlikte yok olacak ya da dünya sadece ONLAR için yok olacak, bizim için yaşayacak…

10.09.2007

Rêdanên rêçan de bûme zıhîn

A. Karabağ

Difikirim, li rûyê te me, pêgirtin bi lêvên kenî ne
Ne kûr in, ma ne dûr in, ma bê çav in hinarikên te,
Çêja min şîrîn kirin, ne bi diran, ma ne bi gez bûn,
Tên alav di gotinan de ku wan ji rêçên min didizin
Ma kî ne, ma çi ne, ma min bîrkiriye, nezanî çi ye
Ku xweziya te hebûye ji bo ramusaneka ne bi dên
Min ê bi tewreka rengîn kena hişka te vêxistibûya.

Wekî tiştekî destanî an jî wekî tiştekî avsûma çîrokî
Dibe ku wekî teyrekî spî be an jî şahbazekî seydvan,
Na, dibe ku ne wer e ew, dibe ku dijî aqil û jîyanê be
Û bi serê xwe, di çîrokên rûspîyên li ber agiran de be
Û bi rewşeka hunerî û dewlemend tim bê şayesandin.

Wisa gerîn bi guhartin, weke hespeka ji behrê zayiye
Lê belê, teyrê spî ye: bi niqul, bi stûyê dirêj, bi perik..
Xwe li min digre, xwe li fikira min digre, gelo, çima,
Museleta bala min ê, pêşiyê li min distîne, ma rêgir e
Na, dibe ku reber e, nameberê hezê ye, qey dildar e,
Na, dive ku di weswesiyên min de tiştekî bê emsal e.

Dema ku ew nîgarên spî, bi xiyalan ve tên bîra min
Kenekî reş û perespandî dikeve lêvên min û gesdike,
Dibe ku tiştên ji hev cûda nin: çûn û hatin, pêk û rêç
Ya ku min dikizirîne di destê min de ye: kulmek ax e
Yên ku min dilminî dikin birisînên lêvikên rojê bûn.

Bin dareka zarînê me, şah existin, baz firandin: spî ne
Benda wan im, dibe ku bizivirin, bêper im, hêvîdar im.

(Sewta Berbangè)

Uykuda

Taner Cindoruk

İpten ince, masum, kaç düş yaşında
Susarsın, irin tutmuş suyun dibinde gül
Mermiler ekmişler kör gözün tavanına
Memeler kanasın diye ağlamadım ki ben

Yaşım on, yarın büyüyeceğim, daralacak pantolon
Özgürlük pazarlarında kısılmayacak sesim
Çürük maşalara poz vermeyecek güneş
Kav örtünmeyecek kadınlar güz masallarına
Üstü beden kalmayacak paranın
Yarın büyüyeceğim…

Barışmak tok yaşamaktır vazgeçtim açlıktan
Sesinde eskisin sözcükler yanmaktan vazgeçtim
Dünyayı sardığın gibi sar gövdemi oğul
Oğul oğul sar hem de, sızlasın kökü ayrılığın
Törenlerde yakılan ocaklar diriltsin Tanrı
Mezarlar kazılsın diye doğmadım ki ben

Yazgım yok, dişlerinizin arasındadır yazgı
Ateşin terlediğidir umut, nalları eşitsiz
Koşmaya gelmedim ki buraya
Örtüler, örtüleri kaldırın, göçmesin
Dilinden, yumağından bir halk

Dedim, usulca eğildi kirpikler
Büyüdüğüm sokaklar gibi küçüldü aşk
Ömrümün birinde kışların dibine battım
Kelebekler kin tutsa fazla yaşardın ah
Dalgalar göğe vursun diye uyudum hep
Dalgalar göğe vursun diye uyudum
Dalgalar göğe vursun diye
Dalgalar göğe vursun
Dalgalar göğe vur
Dalgalar göğe
Dalgalar göğ
Dalgalar
Dalga
Dal…

Güney Kültür Merkezi'ne Davet

Geçtiğimiz yaz boyunca gerçekleştirdiği bir çok eylem ve etkinliğin ardından çalışmalarına devam eden kültür merkezimiz yeni yerinde ve aramıza katılan yeni dostlarımızla işçi sınıfının sanatına ve kültürüne katkılar sunmaya devam ediyor.

Yaz aylarının da etkisiyle daha çok dışa yönelik yürüttüğümüz etkinlikler arasında Barışa Rock festivali, Güney Kültür Merkezi 5. geleneksel yaz pikniği, ölümünün 23. yılında Yılmaz Güney'i anma günü, 12 Eylül darbesini anlatan belgesel gösterimi, Ortadoğu'da Savaş ve Kadın konulu panel ve bir dizi eğitim çalışması şeklinde devam etti.

Barışa Rock festivalinde tiyatro grubu ve aktivistlerimizle gerçekleştirdiğimiz katılımda Tiyatro Güney Zengin Yoksul, Alt Kimlik Üst Kimlik, İn misincin misin adlı oyunları sergiledi. Festivalin geneli itibariyle pasifist ve reformist bir yanının ağırlıkta olması yaptığımız değerlendirmelerden bazılarıdır. Bunun yanı sıra hep bir ağızdan barış seslerinin yükseltilmesi ve diğer demokratik taleplerinin dile getirilmesi ve bunun için binlerce insanı bir araya toplaması organizasyon açısından olumlu olduğu da söylenebilir.

19 Ağustos Pazar günü yaptığımız 5. G.K.M. pikniği, 300 kadar arkadaşımızın katılımıyla Çatalca Şiremandere Piknik Alanında gerçekleştirildi. Grup Saltık, ve Güney Kültür Merkezi bünyesinde faaliyetlerini sürdüren Grup Özgürlük Korosu ve yine aynı şekilde Tiyatro Güney sahne aldı. Sendika ve devrimci-demokratik örgütlerin de davet edildiği pikniğimizde işçi sınıfının sorunları, burjuva kültürünün yarattığı yozlaşmaya karşı işçi sınıfının kültür ve sanatını güçlendirmek ve yaygınlaştırmak adına konuşmaların yapılması pikniğin amacı doğrultusunda gerçekleştirildi. Yeni Dünya Gençliği adına konuşmasını yapan arkadaşımız gençliğin sorunları ve yapılması gerekenler üzerine değinerek genç katılımcılara seslendi. Kadınların yaşadığı sorunlar temelinde de açıklamaların yapılması piknikte diğer öne çıkan konular arasındaydı.

Diğer yaptığımız etkinliklerden biri olan ve devrimci çevrelerce de çokça tartışılan 21. y.y. sosyalizmi ve Venezüella'daki gelişmeler üzerine gerçekleştirdiğimiz panelde, 21. y.y. sosyalizmi adı altında yazılmaya çalışılanın Marksist-Leninist anlamda sosyalizimle örtüşmediği, bu anlayışın devrime ve sosyalizme hizmet etmediği, Venezüella'da yaşananların bu bağıntıda bir hareket olduğu ve bunun da kitlelerin bilinçlerinin karartılması ve reformist bir yapılanma olduğu belirtildi. Bu gün ise birtakım devrimci çevrelerin de bu akımın etkisinde olduğu sosyalizmin olmadığı bir ülkede sosyalist bir rejim varmış gibi gösterilmeye çalışıldığı gerçeği de tartışılan konular arasındaydı. Bu anlayışın proletaryanın diktatörlüğünü reddetmesi, Marksizm-Leninizm'i temel kıstas olarak ele almaması bilinmesi gereken diğer bir gerçeklik olduğu da değerlendirildi.

Ölümünün 23. yılında andığımız Komünist Sanatçı Yılmaz GÜNEY' in verdiği mücadele ve sanat anlayışı temelinde sunduğumuz panel, günümüzde Yılmaz Güney'in siyasi çizgisinin bilinçlerden silinmeye çalışıldığı ve buna öncülük eden burjuva aydınların Yılmaz Güney'i sadece sinema sanatçısı olarak göstermeye çalıştığı belirtildi. Biz Yılmaz Güney'i tam anlamıyla sahiplenenlerin ise onun hem devrimci sanat anlayışını hem de komünist kimliğini öne çıkarmak gibi bir görevimiz olduğu da konuşulanlar arasındaydı. 12 Eylül 1980 askeri cuntasının toplumda yarattığı ağır tahribat ve sonrasında hızını arttıran neo-liberal politikaların, yapılan darbenin izini taşıdığını anlatmaya çalıştığımız 12 Eylül belgeseli de katılanların çok etkilendiği

bir etkinlik oldu. GKM kadın komitesi ve Yeni Dünya Gençliğinin 23 Eylül günü ortaklaşa hazırladığı diğer bir panelde ise Ortadoğu'daki bitmeyen savaşlar, kadınların ve gençlerin bu savaşlarda yaşadıkları sorunlar temelinde değerlendirildi. Konuşmacılar arasında Filistin Halkıyla Dayanışma Derneği adına katılan Abdul Selam Sultan ve GKM kadın komitesinden Gülcan arkadaşın sunumuyla devam etti. Etkinlikte Filistin'de yaşananları gözler önüne seren "Geçemeyeceksiniz" adlı belgesel izleyicilere sunuldu. Etkinliğin sonunda ise Alternatif Sanat Oyuncularının sahnelediği Dario Fo'nun "Bant Sistemi" adlı oyunu sahnelendi. Son dönemde GKM olarak yaptığımız en etkileyici çalışmalar arasında teorik eğitim çalışmaları yer almaktadır. Bu çalışmalara katılan arkadaşlarımız ve aramızda ilk defa böyle bir eğitim çalışmasında bulunan genç dostlarımız eğitimleri faydalı bulmaları ve bu çalışmanın devam etmesi gerektiği üzerinde değerlendirmeler yapılması bizim açımızdan sevindirici bir gelişme olduğu görülmektedir.

Önümüzdeki dönemde yapmayı planladığımız etkinlikler arasında 28 Ekim'de Ekim Devrimi'nin 90. yılı sebebiyle devrimin kazanımları üzerine bir panel gerçekleştirilecek.

6/7 Ekim günü İstanbul Okmeydanı'nda bizimde içinde yer aldığımız 8. Koordinasyon Buluşmasında çalışmalara katılmak programlarımız arasında yer alıyor.

25 Kasım'da Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele Günü nedeniyle geniş katılımlı bir etkinlik düzenlenecektir. Her Cumartesi saat 17.00 da ücretsiz film gösterimleri de yürüttüğümüz çalışmalar arasındadır. Tiyatro gösterimleri ve 13 Ekim günü faşizm ve emperyalizmi değerlendireceğimiz eğitim çalışmaları şimdilik önümüzde duran çalışmalar.

Tiyatro, gitar, bağlama, resim, fotoğraf kurslarımızda verdiğimiz kurslar arasındadır.

Bütün arkadaşların çalışmalarının merkezine işçi sınıfının çıkarlarını koymasını ve ağırlıklı olarak işçilere yönelmesi gerektiğini ve bu konuda tüm genç ve yetişkin aktivistlermizin bu duyarlılıkla çalışmalarını sürdürmesi gerektiği aksi halde bu çalışmaların hiç bir işe yaramayacağı ve boş bir çalışmadan ibaret olacağı da önemle üzerinde durduğumuz bir gerçektir.

Önümüzdeki etkinliklerde buluşmak umuduyla....

Güney Kültür Merkezi ❦

Boşluk

Funda Dane

Bir veda üşüyor sesimden,
Her giden kirpik hazanı gölge.
Kimse kaldıramaz bu gölgeyi
Bu boşluk çiğnenmedikçe

Gece pas akıyor, korkuların musluğundan
Işıkların cismi: titrek yıldız özü...
Kayınca teki ayın koynuna,
Bir katil asıyor kendini cümleme.

Tüm detaylar gözle bir.

Hiçliğe kesiyorum saçlarımı
Kel bakışlarımda kuytu ormanlar;
Ne kadar çocuk varda o ağaçta
Kayboldular

Adıma sesleniyor şu boşluk,
Adım
Yüzüne kara…

Adana'da 4. Yaz Pikniği yapıldı…

Her yıl düzenlenen yaz pikniğinin 4.'sü bu yıl 19 Ağustos Pazar günü yine Aladağ'ın Eğner Köyüne düzenlendi. 92 kişinin katıldığı piknikte Güney Sanat Topluluğu'nun hazırladığı etkinlik gerçekleştirildi.

Sabah saat 7.30'da hareket edilerek bir doğa harikası olan Eğner Köyüne 9'da varıldı. Piknik alanına yerleşildikten hemen sonra kahvaltı yapıldı. Ardından ise etkinliğe geçildi. Güney Dergisi'nin düzenlediği etkinliklerde yer alan, bu etkinliklerin kültürel bölümlerini hazırlayan arkadaşlar bu yıl Güney Sanat Topluluğu'nu kurarak çalışmalarını birleştirdiler. Bu yılki pikniğimizde de Güney Sanat Topluluğu ilk etkinliğini gerçekleştirdi.

Güney Sanat Topluluğu tarafından hazırlanan skeç oynandı, şiirler okundu ve son olarak müzik dinletisi sunuldu. Etkinlik halaylar eşliğinde sona erdi.

Piknikte takı ve dergi standlarımız açıldı, sohbet edildi, pikniğimize ilk defa katılan arkadaşlar ile

yeni dostluklar kuruldu, geziler yapıldı.

Ancak Eğner Köyünün bulunduğu bölgeye baraj yapılacağını öğrendik. Çalışmalar başlamıştı bile. Her tarafından soğuk suların fışkırdığı bu doğa harikası sular altında bırakılacak. Böylece belki de son kez ziyaret etmiş olduk Eğner Köyünü.

21.08.2007

Faili Meçhul..!

Abdullah Yıldız

doğruluklar makum edilmiş
yanlışlar sultan tahtında
kilitler eğri icat edilmiş
gerçklere açılmıyor kapılar.

doğu´´da
kara bulutlar bekler
garip şekilli bulutlar...
bilinmeyen!
dost yüzlü, içten gizli
başıboş gezenlerle doldu,
arka sokaklar

yok olup gittiler sebepsiz
birçok tanıdık yüz
kimi uykulardan alındı,
kimisi güpe-gündüz
kimi kuytulara atıldı,
adsız adressiz
kimi tesedüfü rastlandı,
başsız bedensiz...

istedik vermediler
bekledik dönmediler
sorduk söylemediler
aradık görünmediler
sustular, sustular

susmak,
kabullenmektir derler
sezsizlik hayale sebep
zaten öyle olur
öyle de oldu hep.

Uluslararası Zina Kursu

A. Kadir Konuk

Evvel adın başlayalım çorbadan/ Limon sıkmak vacip oldu sonradan/ Çok sever idi soğan ile cacığı/ Seve seve sakat etti gacıyı/ Geldiler siz bulasız ottan necat/ Aşk ile şevk ile…

Pardon, havalardan…Defol nalet şeytan…İnsan ne yaptığını ne söylediğini bilemiyor son günlerde. Havalar acayip bir acayipleşti. Ekoloji mekoloji derken, oraya buraya rasgele attıkları bombalarla, denizlere döktükleri zehirli bidonlarla, koltukaltlarına, apışaralarına sürdükleri parfümlerle dünyanın çatısını deldiler. Ne kadınlar kadın gibi ne erkekler erkek gibi kokuyorlar artık, hepsi birer esans dükkanı. Ne ozon artık ozon ne de H_2O su. Deprem, Tsunami, tayfun, bora… Kutuplarda buzlar eriyormuş… Sanki önemliydi. Bahar gelince hele ille de yaz gelince kabak çiçeği gibi açılanları gördüğümüzde bizim erimemizin yanında buz dağlarının esamisi okunmaz efendi. Ne din kaldı ne edep ne haya… Sur düdüğü ha çaldı ha çalınacak. Ülkemizin şu susuz günlerinde insanı ayak üstü günaha sokuyorlar. Hükümetimiz buna müdahale etmeyecek de neye edecek?

Efendim, bilindiği gibi günümüzün atom bombasından, açlık ve savaşlardan daha önemli sorunu türban ve zinadır. Ve yine malum olduğu üzere türban açıkta olanı kapamaya, zina ise kapalı olanı izinsiz açmaya deniliyor ve hükümetimizin bu iki konuda duyarlı olması nedense bazı çevrelerce yanlış anlaşılıyor.

Herkes atom bombası yapmaya gerek duymaz, aç olanlar bir gün ekmek bulabilirler, bulamayanlar zaten bulamamışlar demektir, savaşlar bir gün biter, insan yüzsüzdür, gün olur kapar, gün olur açar, ama zina bitmez!

İnsanlar açlık nedir, atom bombası nasıl yapılır, en iyi savaş hangisidir gibi bilgileri edinebilmek için kurslara gitmezler. Bu olayları ellerinde olmadan ve kendi kararları dışında yaşarlar ve işlerine asla yaramayacak önemli deneyimlerin sahipleri olurlar. Ama zina her genç erkeğin ve genç kızın (Yaşlılar için de marttan marta geçerli) başına gelebilecek bir olaydır ve bu nedenle insanlar zina konusunda aydınlatılmalı, bu işin nasıl yapılacağı ya da yapılmayacağı konusunda bilgilendirilmeli, yanlışlar bilimsel bir şekilde ortadan kaldırılmalıdır.

Konferansımıza çağırdığımız Avrupalı dostlarımız, özellikle Almanlar "Ein mal ist kein mal" dedikleri için, yani bir kere hiç kere, yani ki bir kereden bir şey olmaz diye düşündükleri için konferansımıza katılmadılar.

Ne demek efendim bir kereden bir şey olmaz. Nasıl olmaz? Bir kere olunca kız kız kalmaz, kadın olur. Kadın kadın kalmaz belki anne olur. Bakire artık bakire değildir, az kullanılmış olur. Bir kere olunca bilinmeyenler bilinir, tadılmayanlar tadılır olur. Bir kere olunca gösterilmeyenler gösterilmiş, görülmemişler görülmüş olur. İnsan aynı suda iki kez yıkanamaz. Bu kadar şey olduktan sonra nasıl kalkıp da bir kereden bir şey olmaz diyebiliyorlar şaşırıyoruz doğrusu. Neyseki gelmediler. Gelip sinirlerimizi daha fazla yorabilirlerdi.

Evet sayın konuklarımız, bir sayın geçmiş bakanımızın "Diskoteklerde dikine zina yapılıyor" sözlerinden yola çıkan, sorunun yaygınlığını ve aciliyetini kavrayan hükümetimiz cumhurbaşkanlığını halka seçtirme başarısına imza attıktan ve bir kez daha iktidarı yakaladıktan sonra bir "Zina Bakanlığı" kurma kararı almış ve bunu acilen uygulamaya sokmuştur.

Din-ayet (Diyanet) başkanlığının caiz gördüğü yüksek zevattan oluşan Zina Bakanlığı görevlileri yaptıkları ilk toplantıda mücadele edilecek zina çeşitlerini şu şekilde sıralamış bulunmaktadırlar:

Dikine zina, Yatay zina, Paralel zina, Sarmal zina, Göz zinası, Diz zinası, Dil zinası, Kulak zinası, Sinili zina, Rüyada zina, Kumlu zina, Mecliste zina, Sosyete zinası, Kutsal zina, Anahtar Deliği Zinası, Televizyon Zinası, Telefon Zinası, İnternet Zinası… Hayvanlarla zina…

Zina alanında bu kadar gelişmiş bir ülke olduğumuzdan Zina Bakanlığı vatandaşları bilgilendirmek için ilk görev olarak önüne zina kurslarını koymuş

ve bu işe Konya'dan başlamıştır. Çünkü Konya'da, özellikle "Oturak alemleri"nde zina sinili ve birkaç zina türünü içerecek biçimde yapılmaktadır.

Bakanlığımız ayrıca basılı ve görsel yayın organlarında da bu kursları başlatmıştır. Basılı alandaki ilk kursumuza "Her cinsel ilişki zina sayılmaz" atasözüyle başlamış bulunuyoruz. Kursun sonunda başarı gösteren katılımcılara Zina muafiyet sertifikalarını sayın başbakanımız verecektir.

Şimdi mücadele edilmesi gereken zina çeşitlerini bilgilerinize ayrıntılarıyla sunuyorum.

Sinili zina: Erkeklerin içki aleminde sini içinde dansöz oynatması biçiminde şekillenir. Bu nedenle içinde göz ve dil zinasını da barındırır. Bu zina bir anlamda "Grup zinası" olarak da adlandırılabilir ve yapılışı şöyledir:

Önce etrafına on-onbeş bıyıklı, dini bütün, inancı sağlam maçoluğu patentlenmiş er kişinin rahatlıkla oturabileceği büyüklükte bakır bir sini bulunur. Bu sininin yeni kalaylanmış olmasına özellikle dikkat etmek gerekir. Bakırı ortaya çıkmış, çürük diş gibi sırıtan siniler ortamın görünümünü bozacakları gibi istenmeyen zehirlenmelere ve sinin üzerinde oynayacak sanatçı kadının ayaklarının yaralanmasına ve aynı zamanda onların ayaktan hamile kalmalarına neden olabilirler. Bunun için Sağlık Bakanlığı özellikle kadınlara tetanos aşısı kampanyası düzenledi, ama yine de bir tedbir bin felaketi önler sözünü unutmamak, sinileri kalaylamak gerekir.

Sini bulunduktan ve iyice kalaylandıktan sonra iyi yağlı, yetişkin bir mısırga (Hindi) almak ve kızartmak, suyuna da bulgur pilavı pişirmek başta gelen işlerdendir. Kenarlarına sanatsal bir şekilde salata, cacık, turşu, kavun, beyaz peynirin yerleştirildiği sininin ortasının boş kalması gerekir. Sonra kesilmemiş birkaç büyük rakı ve buz gibi maden suyu eşliğinde takım çalgıcıların düm teke düm tekleriyle eyleme geçilir. Ve ortaya çıkan dansöz kadın daha siniye ayağını atar atmaz toplu sinili zina gerçekleşmiş olur. Bu dansöz kadınların hepsinin isimlerinin başında bir "Ana" takısının bulunması o kadınların sanatına saygının ölçüsünü belirtir.

Bu olayın, kafalar rakıdan iyice keyf olduktan sonra oluşan detaylarını küçük çocukları koruma yasası gereğince anlatamayacağız. Çok merak edenler pratik yapabilir, deneyim sahibi olabilir, sonra üç gün oruç tutarak tövbe edebilirler.

Sinili zinalarda şikayet eden ve edilen bulunmadığından ve olayda yeterinden fazla erkek yer aldığından bu tür zinaların dört erkek tanıkla basılması da gerekmemektedir.

Dikine zina: Bir sayın büyüğümüzün dilimize kazandırdığı "Dikine zina" özellikle diskoteklerde yaşanır. Karşılıklı dans ediyor ayağına birbirlerine yakınlaşan çiftler "Kokularına dolanayım", "Kız hepsi senin mi" ya da "Oy sana dolanayım Emine", "Sen İstanbul'un neresindensin, hele bize gel bir anlat" „Yakalarsam muah muah" türküleri eşliğinde bu eylemi gerçekleştirirler. Bu arada çift değiştirenler olduğu gibi erkek erkeğe, kadın kadına yaklaşmalar biçiminde sapıklıklar da gerçekleştirilir. Bu ilişki biçimi de grup zinasının içinde yer alır.

Yatay zina: Her hangi bir yere yatarak yapılan zinadır, iki kişinin ortak kararıyla, „Gel sana pul koleksiyonumu göstereyim" önerisiyle ve kapalı bir ortamda gerçekleşir. Burada asıl amaç yasadışı ilişki yoluyla vergi kaçırmaktır. Nikah memurlarının denetimleri dışında gelişen bu tür ilişkilerin çoğalması düğün sektörüne önemli darbeler vurmakta, nikah memurları sinek avlamakta, belediyeler evlilik rüsumlarını alamamakta, terziler gelinlik ve damatlık dikememekte, şekerciler şeker satamamakta, berberler gelin başı, damat tıraşı yapamamakta, taksiciler korna çalamamakta, düğün salonları işsizlikten "Dikine Zina"nın gerçekleştiği disko danslarına yönelmekte, sağdıçlar kanlı çarşaf bahşişi alamamaktadırlar. Bu davranışın işsizliği nasıl körüklediğini, ülke ekonomisine ne kadar zararlı olduğunu açıklamak için bu kadar örnek yeterlidir sanıyoruz.

Paralel dikine zina: Kadın ve erkeğin yatmadan, yan yana ve birbirlerine sürtünürcesine yürümeleri ya da halay çekmeleri sırasında gerçekleşir. Bir erkek bir kadın biçiminde sıralanan halaycılar halk dansı adı altında aslında göz göre göre toplu zina yaparlar ve işin ilginci onları seyreden akrabaları neşe içinde el çırparlar. Karşılama oyunlarında kadın ve erkekler karşılıklı dizilir birbirlerine doğru gider gelirler, birbirlerinin gözlerinin içine arsızca bakıp, dudaklarını yalarlar ve işte tam o anda zina gerçekleşir. Bu nedenle kadınların erkeklerinin üç metre arkalarından yürümeleri ve zinhar dokunma durumuna geçmemeleri zorunludur. Halaylarda erkeklerle kadınların birlikte sallanmaları, ileri geri hareketlerde bulunmaları yasaklanmıştır. Kolluk kuvvetlerimiz bu alanda yenilik yapmış ve konuyla ilgilenecek özel büroyu oluşturmuştur. Köylerde bu işlerle ilgilenmeyle muhtarlar ve askerliklerini onbaşı olarak yapan zina korucuları görevlendirile-

ceklerdir.

Sarmal zina: Daha çok tren garlarında, otobüs terminallerinde uğurlama ve yanaktan öpme ayağına sarılma biçiminde gerçekleşir. Bu tür ilişkiler de adı geçen yerlere özel veda turnikeleri konularak engellenecektir.

Göz zinası: Dilimizde her ne kadar "Güzele bakmak sevaptır" deniliyorsa da bakmaktan bakmaya fark olduğu unutulmamalıdır. Bakıp kalbini bozmayanlar için zina elbette söz konusu değildir. Ama bakarken içini çekmek, ah of etmek, inlemek, içinden o kadına sahip olmayı düşünmek zinanın gerçekleşmesi için yeterlidir. Bu nedenle kadınların bedenlerinin ayrıntılarını gösteren giysileri giymeleri yasaklanmıştır.

Diz Zinası: Daha çok dolmuş ve otobüslerde gerçekleşir. Sıkışıklık adı altında diz dize oturmak, bu arada göz göze bakışmak, yalanmak, bıyık burmak, dizini ötekine fark ettirecek biçimde oynatmak suçun oluşması için yeterli kanıtlardır. Dolmuş ve otobüslerde birbirine bakan koltuklara asla izin verilmeyecek ve mutlaka aile bölümleri yapılması istenilecektir.

Dil Zinası: "Bana el şakası yapma, dilinle üstüme bok at" sözüyle gerçekleşmez. Yolda kendi halinde yürüyen bir cins-i latife laf atmak, ıslık çalmak, arkasından of çekmek şeklinde gerçekleşen bu zina biçimi daha çok kadınların mini etek, mayo, bikini, dar kot pantolon giydikleri, çarşaftan kol attıkları, değirmen taşı çevirdikleri ortamlarda görülmekte, sözü edilen etkenler her ne kadar ciddi tahrik kapsamına girse de eylem suç olmaktan çıkmamaktadır.

Kulak zinası: Bilindiği gibi ünlü ilahiyat profesörlerimiz "Kadının türkü söylemesi kulak zinasına yol açar" tespitinde bulundular. Bu nedenle kadınların "Vatana feda olsun, yine doğururum" diyerek askere gönderdikten sonra ölüsünü geri aldıkları çocukları için ağıt yakmalarının dışında türkü söylemeleri kesinlikle haram olup, yasaklanmıştır. Kadın sesi insanın kulağından bir çırpıda silinip gitmeyeceğinden ve bilinç altına yerleşeceğinden rüyada gerçekleşen zinalarda kulaktan girenlerin önemli bir rolü vardır.

Kumlu zina: Turist takımının sahillerimize getirdiği tanga, manga, katanga ve bikini, monokini, yokini biçimindeki bez yoksulu deniz giysileri ehli namus erkeklerimizin ayranını kabartmakta, akıllarına karpuz kabuğu düşürmekte, ellerinde olmadan Kumlu Zina eylemini gerçekleştirmektedirler. Bu tahriklere kapılmak her ne kadar suç olsa da hafifletici nedenler göz önünde bulundurulur. En iyisi tesettür sahil giyimlerine yönelmek ve kadınlarla erkeklerin aynı alanda denize girmesini yasaklamaktır. Bu konuda bakanlığımız önemli adımlar atarak sahillerimizde zinayla mücadele büroları oluşturmuştur.

Meclis zinası: Sayın milletvekillerimizin içinde yer aldıkları kutsal binamız olan meclisimizde bazı densizler ağızlarına gem vurmak yerine ulu orta kişnemeyi yeğleyerek ötekilerin saygıdeğer sülalelerini sık sık anımsamakta, bu durum meclise yakışmayan biçimde Meclis Zinasına yol açmaktadır. Bu tür eylemlerde bulunan milletvekillerine para cezası verilmesi iç tüzüğe konulacaktır.

Kutsal zina: Kendilerini artist, şarkıcı, türkücü diye ilan eden ve ağızlarıyla değil bacaklarıyla kulağa hoş gelmeyen sesler çıkaran sosyete takımının sık sık ev ve adres, alışveriş yapar gibi sevgili değiştirmeleri her ne kadar kontrol etmekte zorlandığımız bir olaysa da bundan böyle onların da hatırını sormayı unutmayacağız. Çünkü onlar vergilendirilmiş Kutsal zinanın zayıflamasına ve bu alandan elde edilen vergilerin düşmesine neden oluyorlar.

Kutsal Zina devletin kontrolü altında gerçekleşen genelev zinasıdır ve devlet buradan gelir elde ettiğinden ve bir zamanlar başbakan olan bir saygıdeğer büyüğümüzün söylediği gibi "Genelevleri kapatalım da bizim eve mi gelsinler" sözünden yola çıkarak bu kurumlar KDV vergisinin dışında tutulacak ve çalışanlarına önemli sosyal haklar sağlanacaktır. Bu kurumların başında yıllarca özveriyle çalışan ve cunta döneminde Vergi Rekortmeni olan Manukyan hanımın heykelinin dikilmesi de planlarımızın arasındadır.

Sosyetenin Avrupa'dan ithal ettiği ve daha çok Almanlar tarafından kullanılan "Ein mal ist kein mal", yani "Bir kereden bir şey olmaz" sözünün yarattığı ahlak sarsıntısının etkilerini tespit etmeyi siz sayın halkımızın insafına sunuyoruz.

Konferansımızın bize sağladığı olanakları kötüye kullanarak israf zinası gibi yeni bir tür yaratmamak için Anahtar deliği zinası, Telefon zinası, İnternet zinası, Hayvanlarla zina, Dürbün zinası, Videolu zina gibi konuları detaylandırmayı yüksek bilgili halkımızın ilim ve irfan dolu yüreğine bırakıyor, bu kutsal mücadelede bizi desteklemelerini, zinadan arındırılmış bir ülke oluşturma mücadelesinde, niyetlerini bozmadan arkamızda durmalarını rica ediyoruz.

Ölümsüzleşenler

Nesimi Tektaş

Demokritosla yola çıktık
Binlerce kaptan gelip geçti
Binlerce fidan yeşerdi
Binlercesi meyve verdi

Rüzgâr savuramadı onları
Budama bir türlü bitiremedi
Ateş dahi yok edemedi

Alevlendikçe, beyinler üretmeye başladı
Atom parçalandı
Uzay keşfedildi
Kopyalama başarıldı

50 yıldır unutamadık
Moskovalardaki seslenişini
Memleketi barındıramadı
Onun sevdasını
Şiirlerinin tadı damağımızda kaldı

Ne filmler çevirdin
İlk kez kendimizi izliyorduk
Tutamıyorduk gözyaşlarımızı
İçeride yapamadın
Zaten alışık da değildin
Özgürlüğü seçtin

Diyarbakır'da vapurla yola koyuldun
Bin yıllık birikiminle
Okyanus bile vapuru alıkoyamadı
Her şeyi türkülere dökmüştün
Dilden dile, dağdan dağa, elden ele geçti

Nazım Usta, Çirkin Kral, Ahmet Abi
Ölümün gücünü Hasan Sabah'tan öğrendiniz
Siz de bu isyan bakışları,
Asil ruhlar varken
Hiç bükülür mü bu kol
Bayrağı devrettiniz filizlenen nesillere

Ahmet ağabeyinin öldüğü gece
(16 kasım 2006)

uyanırken bir serçenin yüreğinden

ilker gören / 2007 mersin

mevsim sonbahar birşeyler kopuyor içimden yalan değil
yaşamak bitti artık sen bile eskisi değilsin sevdalar katil

çok zaman geçti gözlerimin önünden günler geçerken
bir şarkı bile etmedi hayat yaşamı alınteriyle kazanırken

şimdi ben bir çığlığı martıların kanatlarına bağladığımda üzülür yalnızlığım
yaşamak bir tarihtir ne kadar okursan o kadar ağlarsın ağlama ey karanlık yanım

ölüm aniden geliyor insanın çırpınışına yalvarırken insan tanrıya
yaşamak zor artık tenhalarda bir şeyler yenilmezken insandan yana

ben şimdi bir kurşunum yüreğin hemen yanında hemen yanında
nice asker öldü yaşamın kıyısında yüzyıl utanırken mutlu olmaktan yana

kısır bir döngüydü hayat, sevgili serçesini kaybederken
son kör adamda öldü sevinin ey zalimler yaşamak saçlarını tararken

ben sen o anlayamayız afrikada açlıktan ölenleri
sadece paralarımızı saymayı biliyoruz ey insanoğlu ademle havvadan beri

evet ben de susuyorum kıyısızlığın gerçekliğinde ölen kafkaya
çünkü suçlu sadece ben değilim bir de kahrolası yalnızlık var işin içinde ölümden yana

SİNCAP DÖNEMECİ

H. Tuğrul Atasoy

Yol ormanların arasında bir sağa bir sola kıvrılarak uzanıp gidiyordu. Sağda uzaktan yeşil tepelerin arkasında deniz görünüyordu. Hava nemli olduğundan dikkatli bakılmazsa denizin nerede bittiği gök mavinin nerede başladığı kolay kolay seçilemiyordu. Sabah mahmurluğu ile adam arabayı yavaş kullanıyordu. Bir yandan da aslında canı işe gitmek istemediğinden yolu ağırdan alıyordu. Birden yüz metre ötede ormandan yola bir sincap fırladı. Yavaşça frene bastı, arabanın hızı iyice düştü. Sincap ile aralarında 15 metre kadar kaldığında sincap şaşkın bir şekilde tam yolun ortasında duruverdi. Bir an sincapla gözgöze geldi adam ve yavaşlayan arabayı yolun iyice sağına yanaştırdı. Tam ufaklığın yanından geçerken sincap arabaya doğru bir hamle yaptı ve gözden kayboldu. Adam telaşla arabayı durdurup dikiz aynasından gerisin geri yola baktı. Sincaptan eser yoktu. Yine de içi rahat etmedi indi arabadan. Yolu kollayarak 10 metre kadar geriye yürüdü, etrafı kontrol etti. Belli ki ufaklık karşıya geçmeyi başarmıştı.

Adam arabaya bindi ve iyice yolun dışına toprak zemine çıktı ve motoru kapattı. İnip arabanın sağ ön tarafına geçti bir sigara yaktı. Önünde böğürtlenler bir set halinde uzanıyordu. Aşağıya dik bir eğimle inen yeşil örtüye, karşıdaki iki alçak tepeye ve bu ikisinin arasından görünen denize baktı. Görüntü gerçekten çok güzeldi. Önündeki dik yamaç, karşı tepeler yemyeşildi. Soldaki tepenin sırtı denize dönük kendisine bakan yamacının alt kesimlerinde ağaçlar arasından küçük bir köyün kimi evleri görünüyordu. Sağdaki tepenin biraz üstünde ise küçücük beyaz bir bulut salınıyordu esen hafif poyrazla.

Baktıkça içinde tuhaf bir his belirdi. Manzara giderek sanki başka bir yerden tanıdık gelmeye başladı. Tamam aylardır her gün bu yoldan geçiyordu ama hiç dönüp böyle incelememişti şimdi gördüklerini. Birden anımsadı önünde serili duran görüntü geçen ay misafir gelen arkadaşının gönderdiği fotoğraflardan birisinde yer alıyordu. "Vay namussuz bizim manzarayı çekmiş meğer!", dedi içinden, biraz hüzünlenerek. Arkadaşı ömründe ilk kez geldiği şehrin yolunda bu güzelliği görüp çekerken kendisi bir küçük sincap sayesinde durduğunda fark edebilmişti bu güzelliği. Hem de her gün yanından geçip gittiği halde. Ayrıca bu manzara koca yol boyunca yer alan yeşille mavinin elele oynaştığı koca bir manzara selinin bir karesiydi yalnızca.

Eli cep telefonuna gitti. Arkadaşını aradı. Önce havadan sudan hal hatır sordular karşılıklı. Sonra konuya girdi,

- "Yahu senin internetten gönderdiğin fotoğrafların bazıları bizim buralardan mı?"
- "Bazıları değil."
- "Nasıl? Anlamadım!"
- "Hepsi o geldiğim hafta sonundan."
- "Hadi yaa!"
- "Oğlum aç gözünü çevrene bak, kimse ölürken daha çok çalışsaydım demez."
- "Doğru ne diyeyim" dedi. Sonra sözü eş ve çocuklara selam faslına getirdi ve "Görüşürüz" deyip telefonu kapattı.

Tekrar yeşil tepelere, küçük köye ve deniz ile göğün kaynaşmış mavisine daldı gözleri. Sonra hemen arabasının arkasına park eden bir kamyonun sesiyle irkildi. Kamyondan inen sürücü ona doğru hızlı adımlarla gelirken, "Ne o hemşerim arıza mı yaptı?" diye sordu.

- "Yok, öyle soluklanıp manzaraya bakayım dedim; sağ olasın" dedi.

Kamyon şoförü bir an şaşırmış göründü adamın baktığı manzarayı hızlıca bir gözden geçirdi.

"Bu manzaralar da olmasa biz bu yolları çekemeyiz" dedi şoför.

"İşin aslı aylardır hiç durup şöyle alıcı gözle bakmamıştım."

"Öyle be hemşerim hayat gailesi işte çoğu gelip geçiyoruz" dedi, elini gömleğinin cebine atıp bir sigara paketi çıkarttı, önce adama uzattı, adam, "Sağol şimdi söndürdüm" dedi

- "Bana müsaade var mı?"
- "Tabi, bak keyfine, ne demek!"
- "Vaktin varsa bir kıssa anlatayım" dedi şoför.
- "Memnun olurum".

- ”Bizim bir akraba var, sizin gibi okumuş yazmış biri, bir gün bıldır bayramda görüştük, hani biz de şoförüz ya, laf araba kullanmaktan açıldıydı, dedi ki bana, ben pek düzde durduğumda falan frene basmam, yavaşlarken motor freni kullanırım, niyeymiş, güya fren balataları çabuk eskimezmiş. Ben de dedim ki, öyle iş olmaz, maazallah kaza geçirirsin, yok çok şey biliyor ya kulak ardı etti beni zahir. Çok geçmedi, bir ay falan sonra kaza yapmış dediler, yoldan sola dönecekmiş, hafif sola eğimli yolun solunda durmuş gece vakti, arkadan gelen adam bunun durduğunu fark etmemiş, sonra güm, arabanın arkası hurdahaş olmuş. Ziyaretine geçmiş olsuna gittiğimde anlattı, sordum, tabii ayak frende değilmiş, ben de o emmioğlu üç kuruşluk fren balatası yüzünden yüz kuruşluk zarara girdin, Allah korumuş da sana bir şey olmamış dedim. Baktı bir şey demedi o zaman. Böyle beyim ya, kafanı kullanacan ya, işi bileni dinleyecen. İnsanoğlu üç kuruş kar için canından oluyo bazen. Hayatının kıymetini, geçtiğin yolun güzelliğini bilecen”, diye bir solukta anlattı kıssasını şoför.

- ”Çok doğru çok”, dedi adam, acı acı gülümseyerek, sonra eliyle ilerde görünen köyü işaret etti “Denize kıyısı var mı? Bilir misin?”

- ”Olmaz mı, köyün içinden geç, iki kilometre aşağıda küçük bir sahili var, bir de kır kahvesi var sol yanında sahilin, yılda bir iki kamyon boşken çeker denize girerim ben.”

- ”Öyle mi, bir görmek lazım yani.”

- ”Tabii hiç kaçırma, şu ilerden ilk sağa aşağı saptın mı yolu bırakma, beş dakkaya köydesin”, dedi, sigarasını yere bırakıp ayağı ile ezdi. “Beyim benim devam etmem gerekiyor, malum, yol uzun, hadi kal sağlıcakla”, deyip elini uzattı. Adam bu yolların kurdu olmuş, şoförün elini sıkarken ziyadesiyle memnundu bu küçük sohbetten. “Hadi yolun açık olsun kolay gelsin”, dedi. Kamyoncu yola koyulduktan sonra işyerini aradı, küçük bir işinin çıktığını, iki saat gecikeceğini söyledi.

İlk sapaktan sağa dar köy yoluna döndü. Kıvrıla kıvrıla inen gölgeli yolda hiç acelesi yoktu. Hayretle gövdesine sarmaşıkların sarıldığı çam ağaçlarını fark etti, sonra hafif rüzgarla salınırken bir yeşil bir beyaz ışıklar saçan ıhlamur ağaçlarını, koyu gölgeleri yolu karartan kestane ağaçlarını gördü gönül gözüyle. Pencereyi açtı nemli ağaç kokusunu çekti içine.

Köyün içinden geçerken sağda solda ev yanlarına serilmiş fındıkları gördü. İçinden, dönerken bir iki kilo alayım diye düşündü. Kıyıya vardığında şaşkınlıkla karışık hayranlıktan nefesi kesildi. Ormanın sarıp sarmaladığı küçücük bir koydu burası. Küçük taşlı sahili bir uçtan diğerine en fazla 60 metre kadardı. Şoförün dediği gibi sol tarafta bir kır kahvesi vardı. Önündeki dar gölgede iki yaşlı köylü çaylarını yudumluyordu.

Arabayı ağaç gölgesine park etti. Yavaşça sakin küçük adımlarla, sanki bu küçük cennet parçası bir küçük telaşlı kumru imiş, sanki ürker kaçarmış gibi kır kahvesine doğru yürüdü. “Şu güzelliği göremedikten, içine çekip tadamadıktan sonra niye yaşıyorum ki, üç kuruş fazla için elimin altındaki paha biçilmez güzellikleri, bu tatları niye kaçırıyorum ki?” diye düşündü.

Kahvenin önündeki iki basamaklı merdiveni çıkarken eliyle selam verdi oturanlara, yaşlılardan biri “Gel evlat, bi çayımızı iç” dedi eliyle boş tahta sandalyeyi gösterirken. “Memnuniyetle amca”, dedi otururken. İki köylü de “Merhaba, hoş geldin” dediler sırayla, “Hoş bulduk, merhaba” diye selamlarını aldı.

- ”Hangi rüzgar attı buraya seni yeğenim” dedi masaya çağıran köylü.

- ”İnanmazsınız belki ama, bir sincap söyledi şu aşağıda güzel bir köy var, güzel bir de sahili var diye.”

- “Demiştir, niye inanmayalım yeğenim, doğrusunu bizden iyi bilir onlar, iyi etmiş de söylemiş, bak tanış olduk” dedi, kısık çakır gözleri ile gülerek sağındaki yaşlı amca.

- ”Çok güzelmiş burası yukarıda yoldan yıllardır geçerim ama ilk defa görüyorum köyünüzü” dedi biraz mahcup bir ifadeyle.

- ”Son olmasın da ziyanı yok oğlum” dedi diğeri.

- ”Şu güzellik nasıl gözümden kaçmış hayret, şu masmavi deniz”, dedi bu kez coşkuyla.

- ”Güzeldir buralar”, diye gülümseyerek mırıldandı çakır gözlü amca.

- ”Niye karadır bu denizin adı şu mavinin güzelliğine bakın” dedi adam heyecan içinde, sanki hayranlığını daha iyi ifade edebilmek için..

- ”Yeğenim sen bir de kestane fırtınasında, karayelde gör bu denizi, o zaman anlarsın” dedi diğeri.

- ”Haklısın amca onu da görmek lazım”, dedi hayıflanarak kaçırdığı güzelliklere.

- ”Eee yeğenim ne iş yaparsın, kimsin, bir de bakalım iyice tanış olalım” diye muhabbeti derinleştirdi çakır gözlü amca. Ve bir güzel sohbet boy verdi bu güzel koyun bahçesinde. ❦

Yolun Sonu

Selami Atan DİYARBAKIR

Hangi oyunu oynadın ki bize
uçurumda kayboldu gölgen...
Hangi toprak kucakladı seni...
Zamansız...
Amansız...
Apansız...
Yoksa sen miydin
haritalarda ülkesini arayan
avare sürgün...
Oysa bir ülke gizlenirdi hep
baştan sona gökkuşağı...
Bir solukluk nefes bile
sende bulurdu ölümsüzlüğü...

Biz
Yani sürgün yurttaşlar
Yani hangi "Duvar"a çarpsak
soluğu: çığlık
Çığlığın yankısı:
Çirkin Kral...

Güzel boyalı çirkeflerin kıyısında
çirkindin gerçekten...
Despot demokratlara inat
kraldın yine de...
Utanırdı ölüm...
Uyanırdı yaşam...

Biz
Yani dilsiz hatipler
Yani hangi "Arkadaş"ı kucaklasak
sohbeti: acı
Acının ortağı:
Çirkin Kral...

Savaşın karşılığı barıştı sende...
Tutsaklığın özgürlük...
"Esaret bağlarında gül olmaktansa
özgürlük dağlarında diken olmak"tın...
Güle bülbül eyledin gönlünü...
Dikene güvercin...

Biz
Yani tutsak özgürler
Yani hangi "Umut"a tutuklu kalsak
sevdası: güneş
Güneşin ışığı:
Çirkin Kral...

Hoşçakalsız bir vedaydı
sahipsiz el sallamaların...
Hiçbir dilde
hiçbir veda şarkısında
bulunmaz mı izin...
Sonsuzluğun bir sonu yok muydu sende...
Bir krala yakışır mıydı
gözyaşı denizinde boğulmak...
Ölümün sessiz mıknatısı
nasıl çekti kendine seni...
Azrail'e mi yarenlik edecektin
bilinmezler okyanusunda...

Biz
Yani güzel soytarılar
Yani hangi "Sürü"yü otlatsak
korkusu: deprem
Depremin şiddeti:
Çirkin Kral...

Aşkın tapınağından mı içtin
o erişilmez iksiri...
Yoksa yarına mı sakladın
yarım kalmış düşlerini...
Sonrası
bir muamma...
Sende gizli bir tarih...

Biz
Yani hangi "Yol"a çıksak
sonu: ölüm
Ölümün geçersizliği:
Çirkin Kral...

İlk Emek

Nuri Akalın / Kocaeli 2 Nolu F Tipi Cezaevi

–Her söylediğimi bu küçük teybe mi kayıt edeceksin?

–Evet.

–Sonra da dediklerimin hepsini teypten alıp kağıda yazacaksın öyle mi?

–Aynen öyle! Belki sıralamaları değişir ama ne dersen de hepsini alıp yazacağım. Anlaştık mı?

–İyi madem, anlaştık. Hadi bas düğmeye.

–Çoktan bastım.

–Az öteye git. Çok yakında durursan rahat konuşamam.

–Pekala tamam.

–Adım Uğur. İlkokula gidiyorum. Eğer dinlerseniz bir şeyler anlatabilirim. Aslında anlatmazdım ya, işin ucunda çukulata var! Anlatmamı isteyen bu adam verdi bana. Yazarmış, öyle dedi. İlk önce hiç inanmadım. Hala da inanmıyorum ya! Yani ne bileyim yazar denince ben de bişey sandımdı. Yazar böyle mi olur? Öğretmenimiz okulda hep yazarlardan, sanatçılardan bahseder. Çok büyük, önemli adamlar olduklarını söyler. Öğretmenimiz anlatırken benim gözümde takım elbiseli, etli-butlu, yakışıklı adamlar, peri gibi güzel kadınlar canlanırdı. İşte bu yüzden yazarım deyince inanmadım bu adama. Bizim köyde deli Ahmet var, ona benziyor; bir deri bir kemik. Hem gözleri de Parmak Dede'ninki gibi çakır çakır. Belki bu adam da Parmak Dede gibi üçkağıtçının biridir. Annem böyle çakır gözlü adamlara fazla yaklaşma, nazar değer, çarpılırsın der. Ne yapacan emmi dedim, bana bunları anlattıracaksın da n'olacak? Onu da kendisi söylesin. Ben nasılsa çukulatamı aldım. Al anlat.

–Doğru, verdim çikolatayı. Eh yani! Kaz gelecek yerden tavuk esirgenir mi? Böyle düşündüğümden verdim. Öykü yarışmasına katılmayı planlıyorum da.. Uğur'un anlattıkları sayesinde bir öykü yazabilirsem, yarışmada dereceye girip ödül alırsam... Şimdi muhtemelen para için kalem oynatan, para için olmadık yollar deneyen basit bir adam olduğumu düşüneceksiniz. Ayrıca Uğur'un az önce görünüşümle ilgili söyledikleri de bu fikri destekliyor, öyle değil mi? Aslında böyle düşünmeniz doğal. Hakkınız var. Her şeyin parayla ölçüldüğü bugünkü dünyamızda benim de çevrenizde sürüsüne bereket bulabileceğiniz paragöz biri olmamam için hiçbir neden yok. Bugüne kadar para peşinde pek koşmadım desem inanır mısınız? İnanın. Aylağın biriyim ben. Dönem dönem bir işe girip çalıştığım oldu ancak ya kısa sürede atıldım ya da sıkılıp çıktım. Yaşamda keyif aldığım tek şey başı boşça sokaklarda dolaşıp bıkıp usanmadan düşler kurmak. Hem de hiç olmadık, olmayacak güzel düşler. Ailemle arkadaşlarım sayesinde bugüne kadar hiç aç kalmadım. Ne var ki asgari ücretin üstünde bir parayı elime alıp sayıp cebime koymuş da değilim. Ama artık bir şeyler farklı olsun istiyorum. Hiç olmazsa düşlerimi gerçekleştirmek için çabalamalıyım. Uğur'a yazarım dedim ya; işin aslı bu da benim o güzel hayallerimden biri. Olmaz değil. Emek vermekle mümkün olabilir bu. Benim gibi bir işte çalışmayı beceremeyen aylak biri bir öykü yazmayı başarırsa yazar olma hayali konusunda yol almış olacak. Kaç zamandır nasıl bir öykü yazsam diye düşünürken bir arkadaşın peşine takılıp geldiğimde bu köyde rastladım Uğur'a. Ormanların arasında bir yılan gibi kıvrıla kıvrıla giden sarı taşlı köy yolunun yamacında oturmuş hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. O kadar derinden hıçkırıyordu ki soluğu kesik kesik çıkıyor, nefes almaya çalıştığı her seferinde iki üç kere titriyordu. Gözleri kıpkırmızı olmuştu; yanaklarından akan yaşlar bir süredir orada öylece ağlamakta olduğunu gösteriyordu. Hiç sesimi çıkarmadan bir süre oturdum yanında. Az sonra hıçkırıkları yavaş yavaş durulmaya başladı. İlerdeki çeşmeyi gösterdim. "Yüzünü yıka, iyi gelir" dedim. Kalkıp çeşmeye gitti. Kalın bir ip gibi kesintisiz akan suyun altında küçücük ellerini ovuşturdu. Avuçlarına alıp yüzüne vurdu suyu. Dikiş yerlerinde yırtıkları olan kirli tişörtüyle de sildi. "Niye ağlıyorsun?" diye sordum. Ters ters bakıp "Sana ne!" dedi.

–Çok kızmıştım. Hem ben bu adamı bizim köyde hiç görmediydim ki. İn mi cin mi, ne bileyim? Köyün içine doğru uzaklaşayım dedim, hala peşimden

geliyor, niye ağlıyorsun deyip duruyor. Az daha yolun kenarından bir taş alıp kafasına yapıştıracaktım. Bütün hıncımı da ondan çıkartacaktım. Yo, yalan konuşmuyorum, tam bunu yapmayı düşünüyordum ki cebinden çukulata çıkarttı. "Eğer niye ağladığını söylersen bunu veririm"dedi. İlk önce "İstemem!"deyip uzaklaştım. Ama sonra canım öyle çukulata çekti ki. Bizim köyde bakkal yok. Haftada bir gün pazara gidilir. Pazar da ta uzakta, kasabada. Annem her hafta gidemez pazara. Paramız olmaz ki gitsin. İki haftada bir, bazen üç haftada bir peynirleri götürür, onları satıp öteberi alır. Pirinç, bulgur, yağ, şeker. Bazen parası artarsa çukulata da alır. Ben hep alsın istiyorum ama param yetmedi diyor. Bir çift öküzümüz, üç tane de ineğimiz var. Traktörümüz yok, olsa o zaman babam daha çok para kazanır. Bak şu görünen bizim ev. Ağaç ev var ya, tuğla evin yanındaki, o ev bizim. Damı akıyor, kiremitleri eskimiş. Babam ırgatlık yapıyor. Başka köylerde tarlalarda çalışıyor. Eline para geçince eve gelirken o da çukulata alır bazen. Ama bu adam çukulatayı gösterince işte birden canım çekti. Geri dönüp tamam dedim. Ver çukulatayı niye ağladığımı söylerim.

–Ama her şeyi anlatacaksın.

–Tamam.

–Söz mü?

–Söz. Hadi ver.

–Al bakalım. Elindeki o para ne?

–Elimde para yok ki.

–Biraz önce elindeydi. Gülme! Çıkar parayı. Çok uyanık çocuksun ha!

–Bu mu? Bunu ben kazandım.

–Nasıl kazandın? Ayrıca niye ağlıyordun?

–Parmak Dede yüzünden. Bana dedi ki "Uğur gel benim tarladaki ağaç dallarını eve taşı. Sana on lira verecem." Tamam dedim.

–Çok uzakta değilse hadi bana da göster o tarlayı. Oraya varınca anlatmaya devam edersin.

–Yo değil. Hadi gidelim.

–Köyün içine doğru dar bir yol iniyor. Şu an Uğur önümden küçük adımlarıyla hızlı hızlı yürürken karşıdan iki köylü geliyor. İkisi de adam. Ellerinde dirgenleri var. Besbelli tarladan dönüyorlar. Boyunlarına taktıkları mendilleri kirli görünüyor. Gün boyu çalışırken çok terlemiş olmalılar. Yanımızdan geçerken Uğur'un başını okşayıp bana da selam verdiler.

–İşte burası, şu büyük tarla.

–Uğur'un parmağıyla işaret ettiği yere bakıyoruz. Tel çitle çevrelenmiş kocaman bir alan uzanıyor önümüzde. İki ceviz ağacı, birkaç kavak dışında yeni kesilmiş ağaç kökleri göze çarpıyor. Bir de iki karış büyüklüğünde yeşil yabani otlar...

–Bir sürü kök var bak. Burda sürüsüne bereket bir sürü kavak ağacı dikiliydi. Parmak Dede ağaçları satmış. Sattığı adamlar gelip ağaçları kesip tarlanın ortasında budamışlar. Yığın yığın dal. Ne yapacaksa hepsini evinin arkasındaki çimliğe taşıttı bana. Üç gün sabahtan akşama uğraştım. Bak ellerime, nasır oldu. Şuraları da yaralandı.

–Uğur'un ellerine bakıyorum. Avucuma alıp inceliyorum. Küçücük parmakları kararmış, yara bere içinde kalmış. Bir an kendi halimden utandım. Narin, bakımlı ellerimi saklamak geldi içimden.

– En kötüsü de lastiklerim delindi. Tarla uzaktan göründüğü gibi değil. Kavaklar çabuk büyüsün diye akarın suyunu akıtmışlar. Batak olmuş tabii. Otların arasına girmeden anlaşılmıyor.

–Hepsini anladım da Uğur, zor da olsa işini yapıp paranı almışsın. Niye ağlıyordun, ben onu anlamadım?

–İşimi yaptım ama paramı o kadar kolay vermedi Parmak Dede. "Ben sadece dalları demedim ki daha odunlukta kesilmiş odunlar istiflenecek Uğur" demez mi? "Bak Parmak Dede, sen sadece dalları taşı, on lira veririm dedin" dedim ama dinletemedim. "Ya odunları da istif edersin ya da para falan yok" dedi. O kadar ağrıma gitti ki. Ağlamamak için zor tuttum kendimi. "Paramı vermezsen ben de sana küstüm" deyip çıktım. Ama ertesi günü tekrar gittim yanına. Hem o kadar çalıştım boşa gitmesin diye düşündüm hem de dişimi sıkar, iki gün daha çalışırım alırım paramı dedim. Bütün odunları yığdım. Hatta iki günde de bitiremedim. Üçüncü gün öğleye kadar çalıştım. Sonra..

–Dur, sonrasını anlatırsın ama önce şu Parmak Dede'ye götürsene beni. O ne diyor merak ettim.

–Götüreyim, yalnız ben artık onun evine girmem. Uzaktan gösteririm sana. Belki sesini teybe almana da izin vermez. Acayip huysuz bir adam.

–Ben de cebimden çıkartmam teybi. Kayıt yaptığımı nerden bilecek ki?

–İyi o zaman, hadi gidelim.

–Kazandığın parayla ne yapacaksın Uğur?

–Anneme verip ayakkabı aldırırım. Artarsa çukulatayla pamuk helva alırım.

–Ayaklarını gösteriyor Uğur. Kara lastikleri var. Biri yırtılmış, diğeri delinmiş. Pantolonuyla tişörtü

de eski görünüyor. Durmadan koluyla akan sümüğünü siliyor.

–Niye benim hakkımda öyle şeyler söylüyorsun! Sümüğümden falan bahsetmesen olmaz mı? N'olur onları yazma, sonra ben utanırım.

–Ama Uğur öykü olacak bu, seni olduğun gibi tarif etmem lazım.

–İyi tamam...

–Eğer bu öyküyü yazmayı becerirsem, hele bir de dereceye girip ödül alırsam ne yapacam biliyor musun?

–Ne yapacaksın?

–Daha büyük hedefler koyacam kendime. Bir tane laptop bilgisayar alıp bir roman yazmaya başlayacam. Benim de senin gibi hayallerim var.

–Ödülü hemen verirler mi? Belki onlar da Parmak Dede gibi adamlardır?

–Bilmem, belki öyledir. Çok da umrumda değil. Benim için asıl önemli olan ne biliyor musun? Bir öykü yazmayı başarmak... Bu ilk öyküm olacak. Bir yerde yayımlandığını görmek her şeyden daha keyifli olur sanırım.

–Geldik. Bak şu ahşap ev, önünde söğüt ağacı olan.

–Tamam sen beni burda bekle.

–Döndüğünde burda olmazsam ilerdeki dut ağacının dibine gel. Dutlar olmuş, canım sıkılırsa oraya giderim.

–Uğur'un gösterdiği eve doğru yürüyorum. Her ihtimale karşı teybi cebimden çıkartmayacağım. Kapıya vuruyorum, ses veren yok. İteledim kapıyı, gıcırtıyla aralandı.

–Kim o? Geldim geldim!

–Hayırlı günler dede.

–Aleyküm selam evladım. Sen kimsin? Jandarma mısın yoksa?

–Yok dede.

–Bazen sivil dolaşır jandarma.

–Dede ben Uğur'la ilgili gelmiştim.

–Nerde o zındık? Şeytan görsün yüzünü. Allah belasını versin!

–Girebilir miyim dede?

–Gel gel, yukarı gel. Gel otur şöyle.

- Hayırdır dede, Uğur niye kızdırdı seni?

- Niye olacak evladım, camı çerçeveyi indirdi velet. Hala temizlemeye uğraşıyorum. Her yer cam kırığı.

- Dede bir su alabilir miyim? Çok susadım da.

- Dur getireyim.

- Adam mutfağa gitti. Uğur ona niye Parmak Dede diyor şimdi daha iyi anladım. Ufak tefek, minyon bir adam. İnce çarpık bacakları var. Yürürken bir dal gibi iki yana sallanıyor. Mutfağa giderken bile elindeki işlemeli bastonu kullanıyor. Sanırım biraz da yaşlılığın etkisiyle bu kadar ufak bu adam. Tahminimce seksen yaşlarında vardır. En sevimli yeri de yüzü. Ağarmış sakalları var.

- Buyur suyun evladım.

- Çok sağolasın dede. Uğur'u sokakta ağlarken buldum. Bir şeyler anlattı, sizden falan bahsetti. O yüzden geldim.

–Allah belasını versin. Ben öyle çirkef velet görmedim. Dedim ki şu tarlayı dallardan temizleteyim de yeni fidanlar ektireyim. Kavak ağacı çabuk büyüyor, iyi de para ediyor. Bir tanesi elli lira. Kendi dallarını diksen hemen kök salar. Ama ben bizim komşu Ahmet'e kaliteli fidanlar getirttim. Her neyse evladım, on lira verecem sana dedim. "Sen şu dalları hele bir temizleyiver." Temizledi. Hani bulmuşken şu odunları da yığdırayım dedim. Yaşlı başlı adamım, iyice ihtiyarladım artık. Çağırınca her zaman gelmiyor çocuklar. Bulmuşken... Eline mi yapışır gavurun evladı...

–Yığmış odunları, öyle diyordu.

–Yığdı. Sonra yığdığı bütün odunları yıktı deyyus.

–Niye?

–Niye olacak; para deyip gene gelip başıma dikildi. Odunları yığdım ver paramı diye tutturdu. Kaçıyor muyum eşşekoğlu eşşek? "Uğur" dedim, "son bir şey istiyorum. Paran hazır, sonra söz verecem paranı." Beti benzi attı veledin. Yüzü kapkara oldu, heyheylendi. Bir de küfür etmez mi bana? Yetmiş beş yaşıma geldim, hiç öyle küfür duymadım. Bağıra çağıra indi aşağıya. Yığdığı odunların hepsini yıktı itin soyu. Sonra evi taşlamaya başladı. Camı çerçeveyi indirdi. Baktım öbür odaların camlarını da kıracak; lanet olsun dedim, pencereden attım parasını. Al dedim, al! Ne halin varsa gör, al. Jandarmaya da haber verdim. Bu camların parasını ödetmez miyim şimdi ben onlara! Fitil fitil getirmez miyim burunlarından? Jandarma komutanını tanırım. Hatırım geçer, söyleyecem bir güzel çeksin o veledin kulağını. Onlar da gelmek üzeredirler.

- Geçmiş olsun dede. Hadi ben gideyim.

–Sağolasın.

–Dede bir şeyi merak ettim de, kaç tane ağaç vardı tarlada?

–Elli sekiz tane. Niye sordun?

–Tanesi elli liradan olsa nerdeyse ikibin beş yüz lira. Bayağı iyi para.

–Çok karlı iş, çok.

–Sokağa çıktım. Uğur'un yanına gidiyorum. Parmak Dede'yle sohbetimizde kavak ağaçlarının getirdiği kardan bahsederken yaşlı çukur gözlerinde beliren ışıltı... Şu an bunu düşünüyorum. Nerden nasıl kar ederim hırsıyla geçmiş yetmiş beş yıllık bir ömrü olmalı. Böylesi bir hırsın karakterinin her oylumuna işlediğini anlamak zor değil. Bıraktığım yerde yok Uğur. Dut ağacıınn ordadır.

İn aşağı Uğur. Gel sana diyeceklerim var.

- Al dut ye. Sana da topladım. Çok tatlı.

–Bütün ceplerini doldurmuşsun.

–Doldurdum. Bir sürü de yedim.

–Bak Uğur! Parmak Dede jandarmayı çağırmış.

–Niye çağırmış ki?

–Adamın camını çerçevesini indirmişsin!

–O da üçkağıtçılık yapmasaydı da sözünde durup paramı verseydi.

–Her neyse! Sen en iyisi bir süre ortalıkta görünme. Zaten önemli bir durum olmadığı için fazla uğraşmazlar. Bir süre bakınıp giderler. Bugün akşama kadar bir yerlere saklansan iyi edersin.

–Olur! Saklanacak çook yerim var. Yılan kayasına giderim; kimsecikler bulamaz beni.

–Uğur uzaklaşıp giderken arkasından bakıyorum. Sanırım bazen emeğinin karşılığını almak için onun gibi yapmak gerekiyor. Geldiğim şehirde de işçilerle memurlar haklarını alabilmek için toplanıp bazen böyle camı çerçeveyi indiriyorlar. Sonra devlet, polisi ya da jandarmayı çağırıp onları kovalıyor. Demek ki her yerde kanun böyle işliyor...

Can Yücel

Ercan Yılmaz

Dün öldüm,
sıkıldım,
geri geldim.
Cehennem kokusundan değil,
cenneti de gördüm.
Birinde örtülü ve sakallılar;
ötekinde hırsız ve sapıklar…

Dün öldüm.

peralı güzele gazel

serkan engin

şimdi Aşk yırtılan bi kağıt deniz mavisi eksik
sormuyorum nereden tutuşur bir çift ela göz silemediğin

gök yıkılır ömrümüze üstümüze ince harfler bulaşır
kanar durur aksak kuşlar sol anahtarına yalnızlığın

şimdi dirim yıkık bir duvar düşlerime usturayla çizdiğim
kim susar bunca hayal kırıklığını bilemediğim

lâl ömrüme teyellediğim flu şiirler aklar beni ancak
ne kadar dönsem de çevremde kekeler tarumar günlerim

şimdi tenim kafiyesiz bir dize ellerin olmayınca
sormuyorum nereden tutuşur bi çift ela göz silemediğin

Karanfilleri Taze Kaldı

Burhan Babaoğlu / 2 Nolu F Tipi Cezaevi C-11-98 Kandıra/Kocaeli

Güneşin kale ardına düşmüş, battı batacak hali sönük turuncu, sarımtırak huzmeleri, günün son selamını gönderiyordu. Evimizden kaleye baktığım zaman, güneşin o ışıklı selamı önünde, hafifçe kararmış şekliyle bir tiyatro sahnesine benzetirdim. Hani sahnede birilerinin temsili falan yoktu ama tarihten bu güne nice uygarlıklara sahnelik ettiğini, sonraları öğrendim. Yaşadığı koca medeniyetlerden sonra, şimdi büyük bir toprak yığını şeklinde duruyordu. Belki Tümülüs desem doğru olacak. Zamana direnen bir iki kale bedenini saymasak, her şeyini bu toprak yığını altında gizliyor. Sadece açığa kavuşacak, konuşabileceği saatin gelmesini bekliyor. Hemen kırk kilometre kuzey batısında, Samsat'ın devasa Komagene uygarlığı duruyorken, kalenin Haran'dan Arap kabilelerinin, doğudan da Amida üzerinden Sasani ve Ermeni saldırılarına karşı, muhkem bir karakol olduğunu çıkarabilmemiz zor değildir. Tabi kalenin bölge ticaretini çekim merkezine alan, canlı pazarlarına sahip olduğunu, çevresini saran hanların varlığından anlayabiliriz. Bu toprakların medeniyetlere beşiklik ettiğini söyleyip, ifade araçlarından yoksun olduğunu, kulaklarının hiç bir ses titreşimini duymadığı bir dil kullandığını, doğrusu nereye kadar kabul edecek. Oysa o yaşayan varlığın dili, bu Tümülüssün karnındadır. O sadece çalacak saatin vuruş anını beklemektedir. O an belirdiğinde, ne olacağını kim bilebilir, tahminden öte bir şey söylenemez ama, tıpkı toprağında çimlenen tohum gibi filizin gövermesine bir damlanın yeteceği an ne ise, toprağına gizli tarihin konuşma anı da odur. Tarihi yeşertecek an bir damlanın gizindedir. Ama hangi damlanın, hangi koşul ve zamanda belirleneceğine de Tümülüs karar verecekti.

Küçükken, bir gün başlangıçta nedenini bilmediğim bir huzursuzluk almıştı beni, sıkıntıdan patlıyordum. Garip bir endişe içimi almıştı. Lice'de deprem olmuştu önceki gün. Az sonrada karanlık çökünce silahlar patlayacaktı yine. Hangisinin baskın çıktığını bilemiyordum ama, her ikisini de düşündüğüm belliydi. Sanırım deprem görüntülerini tv' den izlememle, benden bıraktığı iz derindi. Silah taramaları her gece kulaklarımızda eksik olmazdı. Hastane ve karakol önleri sabahları ana baba gününe dönerdi. Kimileri ağır yaralı hastaneden Diyarbakır'a sevk edilir, kimileride cezaevlerine yollanırdı. Bu durumdan ürküntü duymuyordum. Çocuk ta olsan alışıyorsun. Ama deprem öyle değildi. Bir hazırlığı, bir ön aşaması nedir bilmezdi insan, gelir ve gider. Önceden tahmin edemeyeceği şeyleri kafanda ne kadar kursunda içindeki huzursuzluğu dindiremiyorsun, elinde değil. Şu olacak bu olacak derken kalbinin küt küt vurmasını, heyecanın yükselmesini, dilinin damağının kurumasını engelleyemezsin. O günkü huzursuzluğum böyleydi işte. Damdaydım, güneş gitmiş, gün boyu güneşten ısınmış yatakları soğusun diye, yük yerinden çıkartıp seriyordum. Yıldızlar tek tük çıkmıştı. İşimi bitirince yatağa uzandım. Hep aynı yıldızlardı bunlar. Sıkılıp kalktım. Ablam elinde sofra, yemeklik ve öte beriyle çıkıp geldi. Annemse mutfaktaydı, yemek hazırlıyordu. Havalar ısındığından beri yemekleri damda yerdik. Annem özellikle isterdi bunu. Silah seslerine aldırmazdı. Aklıma geleni kovamıyorum. Hani diyordum ellerini çabuk tutsalar, gelip yemeğimizi yesek sonra uyusak, sabrım taşıyor sonra.

"Anne çabuk ol" Annem acelemi açlığıma yoruyor.

"Oğlum daha sıcak, biraz soğusun"

İlahi annem, susuyorum. Ne desem sanki inanacak. Sıkıntımı dağıtacak şeyleri aramaya koyuluyorum sonra. Sokak lambaları da yandı. Birazdan komşumuz Ape Hecali çıkacak. Yaşlı olduğuna bakmayın, kendine çok özen gösterirdi. Her sabah sakalını yıkar, kırk düğmeli yeleği, köstekli saati, ka-

bardın şalvarı ve siyah kundurasıyla alımlı olmaya çalışırdı. Bazen onun bu dikkatini, kibirliğe yoran olurdu. Doğru ya komşularımızın çoğu yoksuldu, mecburen yamalı giysilerini giyerlerdi. Ama Ape Hecali kibirli değildi. Gözüme öyle yüklenen edaları hiç görülmedi. Ape Hecali'de yamalı elbise giyerdi ama, iş başındayken kalaycıydı. Kahvehaneye giderken o başka bir şeydi. Bir adap, bir usul, bir kültür meselesiydi. Giyimini ve sohbetini tatlı kılacak şeyler, Apem de zevk konusuydu. Birazdan, topukları tenekeden kundurasıyla, taşlara vura vura dışarı çıkacak. Kulağım onların kapısında, gözlerimde yeni çıkan yıldızlarda bekliyorum. Yavaş yavaş sofrayı ablam kuruyor, babam çeşme başında elini sabunluyor, annemse halen mutfakta..

Miyaser sofranın kıyısına geçip oturdu.

" Çok mu acıktın?" diye sordu.

"Ne acıkması? Hem seni yakında isteyecekler " diyorum. Saldırıyı önleme amacıyla. Yüzü biraz kızarır gibi oldu. Oturduğu yerden, ufak çakıllara uzandı. Bir ikisini attı.

"Dedikodu dinlemekten kulakların uzayacak, eşek kulaklı olacaksın" gülüşüyoruz. O zaman kadınları dinlemenin dedikodu olduğunu bilmiyordu. İnanırımsınız buna halen emin değilim ama, ablamın evden gidebilme ihtimaline kulaklarımı kabarttığımı söyleyebilirim. Annem erişte açmak için mahallenin kadınlarını çağırmıştı. Bunların mahareti sadece narince erişte kıyımlamak değildi, dillerinin de maşallahı vardı tabi. Mahallede kim ne demiş, ne yapmış, ne olmuş, vıdı vıdı vıdı... Of her şeyi konuşur, üstüne kaymak olacak abartılarını da, hiç utanmadan eklerdi. İçlerinden biri diyordu.

"Filankesler, Miyaser'i çok beğenmişler, isteyeceklerini söylemişler" miş. Kim istemiş, bu kimden duymuş, bu doğru mu değil mi kimse sormazdı. Oda giderse hani evde yalnız kalacağım. Abim seneler önce okumak için evden ayrılmıştı. Oysa annemin niyeti abimi evlendirmekti. Çok ısrarlı oldu bunun için, ama kabul ettiremedi. Oyun dilli bir kadın yaraya bastı.

"Gül gibi Necla istenmez mi? Kızın gönlüde varmış. İnsan bir söz keser, bir şey yapar. Yazık değil mi? Beyaz gelinliği kefen gibi giyip gitti."

Annem irkilmişti ama bir şey diyemedi. Belki söylenen sözün doğruluğundandı, belkide Necla'nın acı gözyaşlarını, içinde duyabileceği kezzap ateşiydi ki, bunu kendine kestiği ceza sanmasındandı. Babam yukarı çıktığında Miyaser'le kavgamıza ara vermiştik. Geçip yerine oturdu, annemse ardından, elinde bir lenger dolusu dolmayla geldi. Yüzlere konan tebessümden cesaret alarak babama döndüm.

"Baba bu gece de damda yatalım"

"Zaten yatıyoruz ya neden sordun?"

"Deprem olacak"

Gülüyor

"Olmaz"

"Ya olursa, Lice'de olmuş"

Omuzlarımdan tutup kaldırdı, sonra.

"Olursa böyle tutar kaldırırım seni"

Beni güldürmüştü o zaman. İçimdeki kaygının biraz eridiğini fark etmiştim. Babam yanımdayken ne bana, ne Miyasere, ne de anneme bir şey olmazdı artık. Ardından sofraya oturduk. Misayer utangaç olmuştu. Babama dönük oturmuyor, yüzü sofraya bakar halde, lengerden yufka ekmeğiyle ufacık lokmalar alıyordu, gelin olma lafı geçtiğinden beri öyleydi.

Mum gibi, sakin ve güzeldi. Ablam hala güzeldir benim için. Annem sofraya oturmadı. Gidip mavi çarşafını başına aldı. Mutfaktan hazırladığı kumanyayı getirdi.

"Hava kararmadan gideyim" dedi.

Babam biraz daraldı ama bir şey demedi. Çaresiz derin bir nefes aldı, sonra bize döndü.

"Haydi yumulun" diyerek bir tatsızlığı engelledi.

Şaşıracaksınız ama anlatacağım gerçektir. Annem, abimin bir süredin beridir mevzi tuttuğu yere gitti. Abimin orada olduğunu öğrendiğinde, boğazına lokma girmez olmuştu. Birkaç sokak ötede olduğunu bilirdi, alıp getirmeyi çok istiyordu ama bu da kolay değildi. Çatışmalı gecelerde gözüne uyku girmezdi. Pencere kenarında, bazen de damda sabahı beklerdi. Biz onun için damda yatardık aslında. Annemizi yalnız koymazdık. Babamın da aynı kaygıda olduğunu sonraları anlayabildim. Akşam yemeklerini götürmesi birazda bu kaygıları yatıştırmak içindi.

Annem geldiğinde Miyaser sofrayı kaldırmıştı. Babamda kahvehaneye gitmişti. Annem mutfağa geçip çay koydu ocağa, dolaptan da biraz atıştırma yaptı. Ablamsa üzerine titrediği gergefi eline almıştı. Bu sırada kapı çalındı. Gelen Nevzat'tı, dayımın oğlu.

"Gel diyorum, gelmiyor"

"Sinemada güzel bir film var" diyor.

"Gelir misin?"

Anneme sesleniyorum

"Anne sinemaya..." ağzından lokmayla çıktı.

"Hayatta olmaz"

Annem olmaz derse olma. Hayatta dedi mi tartışmanın gereksiz olduğunu anlatır. Alışmıştım, keşke sormasaydım diyordum. Sorunca sanki izin verecek. Neyse, Nevzat'tı görmem iyi oldu, içeri almak istiyorum ama gelmiyor.

"Bu film kaçmaz" diyor. Yılmaz Güney'in "Zavallılar" filmiymiş.

Nasıl da göresim gelmişti, içim eriyordu.

"Bu akşam kalsın" diyorum.

"Neden"

"Deprem olacak"

"Yok daha neler, sen korkuyorsun"

"Hayır"

"Evet öyle"

"Ya ne öyle, gece yarısı kaleye çıkarım" diyorum damarıma basınca. Mecburen meydan okuyorum. Nevzat'ın bunu göze alamayacağını tahmin etmiştim. Biraz duraladı, film yanında kale iyi bir tercih değildi. Ama üsteliyordu da.

"Gel gidelim, ne olursun"

"Yok olmaz"

"Niye ki"

"Bana korkak diyemezsin"

"Peki peki sen bilirsin, bende serdarla giderim"

Kapıyı kapatıp çangalı çektim. Ah bu olaylar olmasa, ne güzel olurdu. Çaylarımız hazırlanmıştı odaya girdiğimde. Miyaser çayını içerken sıcaktan dili yanınca, bir iki damlayı peşindeki gergefe damlattı.

"Ay anne çay lekesi"

"Üzülme kızım çıkar"

Durumu affetmeye hiçte niyetli değilim.

"Anne Miyaser böyleyse, evlenince sakar olacak"

"Eşek kulaklı"

"Sakar sende"

Annemin uyarısıyla sustuk. Çayı sessiz içince canım sıkılıyor. Radyoyu elime aldım. Avluya bakan pencereye yanaşıp, radyoyu kurcalıyorum, cızırtı, parazitler falan bir türkü kanalında duruyorum. Bir iki türküden sonra "Beraber ve solo türküler" programının bittiğini duyurdu. Sıra Zeki Müren'e gelince, kanalı değiştirdim. Adamın sanat güneşi olduğundan haberim yoktu. Bu arada annem uyumak için dama çıktı.

"Erken değil mi?" diye sordum.

"Sabah erken kalkıyorum, yorgunum."

Bu sırada, sokaktan gürültü patırtılar duyduk. Bir kalabalık, aceleyle bir şeyler yapıyordu da neydi? Ama annem anlamıştı. Yüzü kireç gibi beyaz olmuştu, merdivenlerden hemen indi. Gözlerindeki kaygı, çangalı açıp dışarı çıktı. Radyoyu divana atım ardından koştum. Hay huy içinde, ağır bir şeyi battaniye içinde taşıdıklarını gördüm, bize doğru geliyorlardı. Annemin dizinde derman kalmamış, kapı önüne çökmüştü. Kalabalıktan biri, koşarak annemin yanına geldi. Bu abimin arkadaşıydı.

"Kim var orada?"

"Bir arkadaş anam, önemli değil. Merak edecek bir şey yok. Siz içeri girin" diyip annemin kolundan tutup kapıya yöneltmeye çalıştı. Ama annem kalkmadı, bir iki emeklemeyle sokağa sekti. Abi bırakmadı ama, çaresizliği yüzünden okunuyordu.

"Sana kimdir o diye soruyorum."

Annem, o değil demesi için adeta yalvarıyordu, abiden hemen istediği cevap buydu. Ama abi ne yapacağını şaşırmış halde, yüzünde evet diyen ifadesiyle çıkışmak zorunda kaldı.

"Anam elin ayağını öpeyim. Merak edilecek bir şey yok. Yabancı biri bu, gir içeri"

bütün her şey annemin kaygısını doğruluyordu. Bir feryat kopardı sonra. "Oğlum" diye seslendi. Kalabalık yakınlaştığında abim annemin varlığını duyumsamış, başını battaniyeden hafifçe uzattığını fark etmiştim. Yüzü, dingin bir sükuneti taşıyordu. İleri doğru uzattığı eli kan içindeydi, toprağa bir damlasının yavaşça düştüğüne şahit oldum.

Gizleme başarılamayınca, abimi yanımıza getirdiler. Annem sarıldı, ağladı, kokladı abimi. Bağrına basmıştı, koparmak istemiyordu. Belki de o çok korktuğu şeyin yakında olduğunu sezmiş olduğundandı. Abim, ne kadar annemi teskin etmeye çalışsa da, gözyaşlarına hükmü yoktu. Biri "Acele edelim" diyordu.

Anneme abimin yarasının hafif olduğunu, üç dört gün hastanede kalacağını, sonra eve döneceğini söylediler. Abim de söz verdi, eve geri dönecekti diye. Sonra koşarak abimi götürdüler. O gece annemle babam hastanede kaldılar. Miyaserle aynı battaniyeyi ilk kez o gece paylaşmıştık. Uyku girmemişti gözlerimize. Ablam uyumam için numara yapıyor, uyur gibi gözüküyordu. Ama ben onun kadar yapamıyordum, uyursam sanki büyük bir suçu, büyük bir yetmezliği yaşayacağım gibi yeminliydim. Miyaser gözlerini açıp kontrol ettiğinde, gülümserdi ve uyumamı isterdi. Bu zayıflığa düşmemeliyim

diyordum kendime. Ve sabaha kadar dua etmiştim Allaha.

Abim bir daha dönmedi. Arkadaşları bir demet karanfil getirdiler. Miyaser solmasın diye vazoya koymuştu. Sonraları Miyaser evlendi, gitti. Mutlu bir yuvası oldu, çocuklarından biri abimin adını aldı. Bense koca bir çocuğum hala. Büyümek istemiyorum. Ve karanfilleri hiç değişmedi. Hep taze kaldı. ❦

Gitme…

Bedran Cebiroğlu

Gitme…
Gidersen:
Zemheri ayında çok kar yağar
Üşürüm!
Ben naçar köylü kızıyım
Sen yanımda değilsen
Soba gece-gündüz tezekle yansa
Ben sensiz üşürüm
Ne olur gitme.

Babadan yadigâr
Kiremitli evi sorun etme
Gitme!..
Ben kulübede otururum
Yanımda kal!..
Yüreğim sığar sana
Otur hiç çalışma
Gurbete gitme…
Yanımda kal
Ben teninden ısınırım.
Sorun etme
İş bulamıyorsun diye
Veya onursuz işlerde çalışmam diye
Yanımda kal
Ben naçar köylü kızıyım
Ekmeğimizi taştan-topraktan çıkarırım
Ne olur gitme
Yanımda kal.

Yâr !..
Gidersen:
Hasretine dayanamam
ölürüm…

Laleş sêwî ma Şengal bê xwedî!

Memo Şahin

Laleş hawar dike
Gazî dike Şengal
Ji mêj de
„Çira û qendîla hezar salan
Ber bi mirin û vemirinî ye“
Lê kes nabîhîze
Herkes kerr û lal
Bê bersiv man gazî û hawar
Sêwî ma Laleş
Bêxwedî û stûxar

Rojek ji rojên Tebaxa 2007an
Av tunebû vexwin
Nan nîn bû ku bixwin
Xeber hat ji dûr ve
Gotin „Erzaq û av tê“
Bi hêviya pariyek nanê tisî
Jin û zaro, kal û pîr
Kombûn li dora qemyonan
Perçe perçe bûn
Belav bûn gewde û beden li ezmanan
Nema kevir li ser kevir
Li Gir Uzêrê û Sîpa Şêx Xidir
Xizanî û ola wan
Bû fermana kuştina wan
Yên mayî
Dîsa pêrîşan, dîsa tazî
Têkçûn xeyal û hêviyan wan jî
Roj fedî kir
Hîv sûket
Stêrk rûbadan
Laleş sêwî ma
Şengal bê xwedî!

Bo çi ne?
Ewqas polês

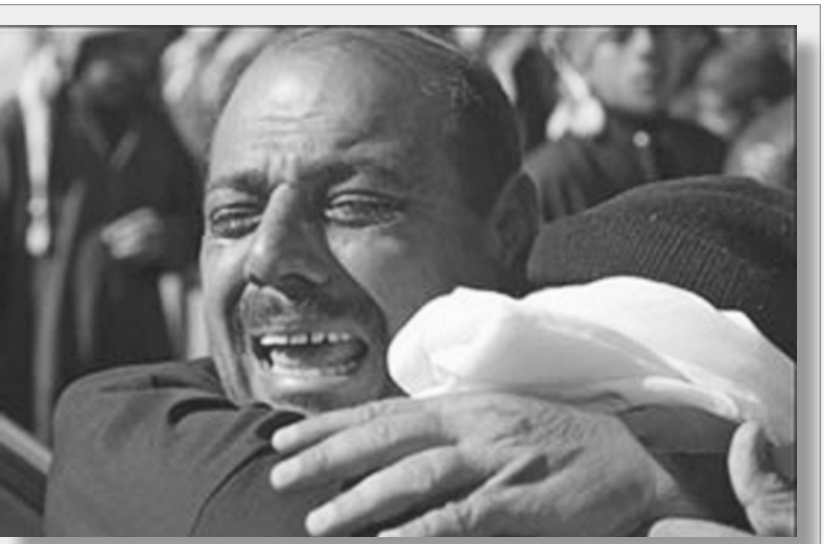

Ewqas leşger
Peşmerge û tîmên taybet
Endamên Ajansa Parastina Kurdistan
Bo çi ne?
Yên ku milyarderên petrodolaran
Xwedî villa, koşk û qesran
Dewlemendên nû peydabûyî yên 20-30 salî
Ku rojek nexebîtîne
Rojek êş û cefa nekişandine
Rojek birçî û tazî nemane
Û rojek bo welat berxwenedane
Diparêzin
Çima nikarin birçiyan
Tazî û xizanan
Û birayên xwe yên bin tehdidan
Biparêzin?
Çi ma?

Berpirsiyarên partî û hizbên sîyasî
Dezgeh û rêxistinên fermî
Hûn hemû sûcdar in
Qiymeta beyan û peyamên we nîn e
Hûn kerr man
Li beramberî mesajên vê qetliamê
Ev tevkujiya dawî xelekek bû
Ji zîncîra êrîşên teroristî
Hefte bi hefte
Meh bi meh
Haziriya wê hat kirin
Geh du, geh bist Êzdî hatin kuştin
Paşê jî
14ê Tebaxê de
Pêk hat ev hovîtiya dawî
Heftsed jin û zaro
Kal û pîr jiyana xwe ji dest dan
Ber ku Êzdî bûn, ne misilman
Xizanî û ola wan
Bû fermana kuştina wan
Bi derdanên
Bi mesrefên ku tenê konvoya wezîrekî re tên xerckirin
Dikare hemû xelkê Şengalê têr be
Bi derdanên eskortên payebilindên siyasî ya mehekî
Dikare Şengal bi tevayî ji nû ve avabe
Bi mesrefên
Heres û bodyguardên olîgarşiya nû peydabûyî
Dikare xizantîya Kurdistan ji ortê rabe bi tevayî
Lê nabe
Xizanî û birçîtiya me
Dibe fermana kuştina me

Ji dijminan re hewceyê gotinan nîn e
Ferq nîn e di navbera rejîmên koledar
Û teroristên misilman
Eşkere ye, neyar in ew
Lê eferim ji we re
Serokeşir û şêxên Kurd ku rê dan caniyan
We bi destên xwe
Koka Êzdiyan anî
Eferim ji we re!
De hinê bînin
Dilanê bigerînin
Di deryaya şampanya û arakan de
pîroz kin serketina xwe
Laleş sêwî
Şengal bê Êzdî ma
Eferim
Eferim ji we re
Dayîk mir
Stûxar ma Kurdistan!

CAN YÜCEL

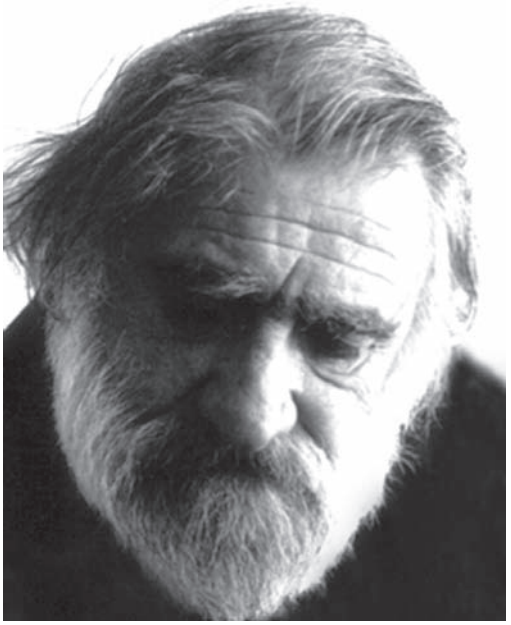

Can Yücel ölümünün 8. yılında 12.08 2007 tarihinde Datça'da mezarı başında sevenleri tarafından anıldı. Yıldönümü dolayısıyla Can Evi'de sevenlerine ziyaretine açıldı.

Can Yücel 1926 senesinde İstanbul'da doğdu. Babası şair, yazar, felsefe hocası, milletvekili, konservatuar ve Köy Enstitülerinin kurucusu Hasan Ali Yücel'dir. Çocukluk yıllarını İstanbul'da geçirdi. İlk şiirini 10 yaşında yazdı. 'İlk şiirimi on yaşımda yazdım. Babamın metresi olan hanımın yuvasındayken. Yuvada bir çocuk öldü. Çok üzüldüm, arkasından bir şiir yazdım. Şiirime babamın yardımı çok oldu. Şiire elverişli bir dünya yaratmıştı babam bana... Dili iyi biliyorsan, şiirin ne olduğunu biliyorsan yazmadan duramazsın.'

Babasını Maarif Vekili olması nedeniyle Ankara'ya taşındılar. İlkokulu Ankara Taş Mektep'te, orta ve liseyi Atatürk Lisesi'nde okudu.

Babasının Maarif Vekili olması hem onu sıkıyor hem de bundan kendine eğlence çıkarıyordu.

'Telefonu ben açardım. Babamla benim ses tonum hemen hemen aynıydı. Arayan kişi 'arz-hürmet ederim, zatıaleriniz uygun görürlerse…' diye konuşmaya başlar, ben de sonuna kadar dinledikten sonra 'babam evde yok' derdim'

Liseyi bitirince en yakın arkadaşıyla bütün lise süresince planladıkları, devletten burs alarak yurt dışında okumak idi. Burs için babasına müracaat etmeleri gerekiyordu. Çünkü babası Maarif Vekili'di. Babası evraklarınızı tamamlayıp müracaatınızı yapın dedi. Sonuç baştan belli idi. Bakan olarak, babasının oğluna burs vermeyeceği kesindi. Sonuçta öyle oldu ve Can Yücel'in müracaatı kabul edilmedi. Can arkadaşını kendisi yolcu etti. Bütün lise döneminde yurt dışı için biriktirdiği parayı da arkadaşına verdi. Bu arkadaşı dünyaca ünlü beyin cerrahı Gazi Yaşargil'di. Babası Hasan Ali Yücel, oğluna burs vermeyip, onu Klasik Filoloji'de Latince ve Yunanca okuması için Fakülte'ye gönderdi. Burada hocaları Nurullah Ataç ve Cevdet Kudret'tir. Behice Boran'la tanışır. Dil Tarih'teki İlerici Gençler Derneğine üye olur. Babasının bu durum hoşuna gitmez. Almanca okumasına rağmen oğlunu İngiltere'ye Cambridge Üniversitesi'ne gönderir. Burada öğretmeni Bernard Russel'dir. Can İngiltere'yi hiç sevmez. Bir türlü ısınamaz. Paris'e kaçar. Oradaki hayat çok hoşuna gider. Paris'te ressamların arasındadır. Avni Arbaş, Bedri Rahmi, Selim Turan, Sadi Çalık, İlhan Koman'la beraberdir. Aldığı öğrenci bursu yetmez. Sokaklarda incik boncuk satar. Sırtına reklam panosu asıp Paris sokaklarında gezer. Paris'te mutludur. Ancak çok geçmeden babası yine bir emirle onu geri çağırır.

İlk kitabı 'Yazma' babasının teşviki ile 1950 senesinde basılır. Yine babasının isteği ile kapağını Bedri Rahmi yapar. Basılır fakat dağıtılamaz 'Babamın yayımcılığı buraya kadardı. Satışına himmet etmedi' Hala kitabın o baskıları Can Yücel'in evinde bulunmaktadır.

Şiir başka dile çevrilir mi? çevrilmez mi? Bu tartışmaların yoğun bir şekilde sürdüğü dönemde, Can Yücel birçok ünlü sairin şiirlerini Türkçe'ye çevirerek 'Her boydan' adlı kitapta yayınlar. Sabahattin Eyüboğlu 'Her Boydan' şiir kitabıyla ilgili yazdığı makalede diyor ki; '1957 yılında Türk şiirinin en önemli olaylarından biri, belki de en önemlisi Can Yücel'in 'Her Boydan' adlı altında toplayıp yayımladığı şiir çevirileridir. Bu yayım Türkçe'de şiir çevirisinin ulaşabildiği son basamağı gösterdiği kadar Yeni Türk şiirinin hangi sularda olduğunu da belirtecek değerdedir bence'.

1953 yılında askerlik zamanı gelmiştir. Kore'de Türk Tugay'ında çevirmenlik olarak askerliğini yapar. Urada Abdi İpekçi'yle tanışır. Tugay komutanı Cemal Madanoğlu'dur. Tugay'da kaçakçılık yapılmaktadır. Madanoğlu'da yakaladıklarını hapse atmaktadır. Kaçakçılar arasında bir de imam vardır. İmam da hapse girer. Çıkınca bir daha namaz kıldırmaz. Çok kızmıştır. Can Yücel deyişiyle 'Greve girmiştir İmam efendi'.

Askerliği bitince Güler hanımla evlenip Londra'ya giderler. Londra'da BBC Türkçe yayınlarında spikerlik yapmaktır. Can Yücel o günleri şöyle anlatıyor; 'Güler'le evlendikten sonra BBC sınavlarına girdim, mesleğimle ilgisi var mı, yok mu uzaktan var tabii… Spiker olarak çalıştım, çeviri yapıp, bülten hazırlıyorduk. Yavaş yavaş sıkıntı bastı, her gün aynı şey! Git oraya, haberleri tercüme et, aynı bokun soyu. Niyetim yoktu, ilelebed orada kalmaya… Allah'tan Nazım'ın sayesinde kovuldum. Nazım'ın öldüğü gün program yapmadık, unuttuk programı. Bir iyiliği daha dokundu Nazım'ın böylece.' O dönem ilericilerin birçoğunun başı derde girip, bazıları hapse bile girmişlerdir. Böyle bir durum bir tek Can Yücel'in başına gelmiştir.

BBC'den kovulunca Türkiye'ye döner. Marmaris'e yerleşir turist rehberliği yapar. Eşi ise öğretmenlik. Bir süre sonra palmiyelerin kesilmesine karşı geldiği için işinden olur. İstanbul'a döner, 'Yeni Sabah'ta çalışmaya başlar.

Can Yücel bu aralar politikayla da iç içedir. O günler de Türkiye İşçi Parti'sinin aktif üyesidir. Zaten kendisi de bu durumu şöyle açıklamaktadır. 'Ben hayatımda karım Güler'den başka iki şeyi severim, biri şiir biri de politika…'

Can Yücel haksızlıklara, baskıya, ezenlere karşı ezilenlerin yanındaydı. Bunun içi iki kere ceza yedi. Birincisi 12 Mart'ın armağanıydı. Cezayı şiirlerinden dolayı değil, yaptığı çevirilerinden dolayı aldı. Yaptığı çeviriler; Che, Mao ve Amerikalı bir generalin yazdığı 'Gerilla Harbi' kitabı ve Che'nin 'İnsan ve Sosyalizm'. Bu kitaplardan dolayı 15 yıla mahkum oldu. Adana cezaevinde yattı. Dostları tanıyan tanımayan onu cezaevinde ziyaret edip çeşitli yiyecekler getirdiler. Getirilenler arasında üzüm çok fazla idi. Can Yücel üzümleri ziyan etmedi. Kendi bulduğu bir methodla şarap yapıp, koğuştakilere dağıttı. Şarap herkesin hoşuna gitti. Tadı çok güzeldi. Bir arama sırasında şarap dolu termos gardiyan tarafından bulundu. Ceza, üç gün üç gece hücre hapsi. Hem de üzerine tazyikli su sıkılarak.

İki buçuk yıl hapiste yattı. 1974 affından yararlanarak hapisten çıktı. Hapisten çıkınca, hapishane günlerini o günün Türkiye'siyle birleştirerek 'Bir Siyasinin Şiirleri' kitabını yayınladı. Bundan sonra şiir kitapları peş peşe gelmeye başladı. Artık Can Yücel halk tarafından tanınan ve sevilen bir şairdir.

Can Yücel'e Meryem Ana'ya saygısızlıktan, Atatürk'e hakarete, devlet erkanını tahkir ve tezyif'e kadar birçok dava açıldı. Ceza yediği ikinci dava ise Cumhurbaşkanı'na Süleyman Demirel'e hakaret etmekten bir yıl iki ay hapse mahkum edildi. 1997'de Ankara'da yaptığı bir konuşma nedeniyle bu cezayı aldı. Ceza yargıtayda da onaylandı. Can Yücel Süleyman Demirel'in eğer özür dilerse kendisini affedeceği söylentileri üzerine kendi üslubuyla, bir şiirle cevap verdi.

Özrü Kabahatinden Büyük

Ben kahraman değilim
Demirel beni affedecekmişse
Kolay gelsin! Benim endişem
Ya beni affetmeden önce
Eceli gelip ölürse…

Ne Süleyman Demirel onu affetti, ne de cezayı yatmaya ömrü yetti. 12 Ağustos 1999'da bu dünyadan göç etti.

Sennur Sezer onun için 'Şiiri öfke olarak gören bir Marksist, Bektaşi fütursuzluğunda bir şair' demiş. Can Yücel'e sorduğunuzda şiir hakkında; 'Şiir bir öfkedir, diyor ve bir meslektir, bir yaşama biçimidir'. Şiirlerinin temaları, doğa, günlük olaylar, düzenin çarpıklıkları, toplumda yapılan haksızlıklar ve devrimci mücadele. Şiirlerini yüreğinden geldiği gibi o an nasıl hissediyorsa öyle yazıyordu. Mısralarında zeka ve bilgi vardı. Türkçe'yi çok iyi kullanan bir şairdi. Şiirlerinde mizah, alay, saldırganlık, yergi, öfke ve sevecenlik vardı.

Can Yücel bir söyleşide şiirdeki ironi ve dil hakkında şunları söylemiştir: 'Harika odur ki, insanlar kendi adlarına değil, kainat adına yazarlar. Bütünselliğin dışında bir şiir yoktur. Hayat ve ölüm de bir bütündür. Şiir bu bütünden çıkan çılgınlıktır. Çok ağır geçen hayatımızın içinde ironi, bütünselliği bozmayacak ana çaredir. Bir direnç kahkahasıdır' Şiirde dil konusunda ise 'Goethe der ya dil orman gibidir. Ağaçlar çürür orman kalır. Bizde ağaçları kesmeye kalktılar. Bizde katıldık buna. Hala kahroluyorum. Yanlıştı. Sadeleştirme meselesi o bütünlüğün içinde sözcükleri, tümceleri nereye oturttuğunun hesabını vermek meselesidir. Kelimeler bütünselliğin parçalarıdırlar. Şiir kelimeleri bu galaksiye hediye etmektir.

Kitaplarından bazıları şunlardır; 'Ölüm ve Oğlum', 'Şiir Alayı', 'Rengahenk', 'Gökyokuş', 'Seke Seke', Can Yücel ayrıca Lorca, Shakespeare, Brecht gibi yazarların oyunlarından çeviriler yapmıştır.

Sinema Notları

ANUŞ PAZARCIYAN

İYİLER...

İki Alman Filmi

Erken ölen, daha uzun ölü kalır…
Wer früher stirbt ist laenger tot…
(Almanya 2007)

Yönetmen: Marcus Rosenmüller
Senaryo: Christian Lerch ve Marcus Rosenmüller
Oyuncular: Markus Krojer (Sebastian Schneider), Fritz Karl (Lorenz Schneider), Jule Ronstedt (Veronika Dorstreiter), Jürgen Tonkel (Alfred Dorstreiter), Saskia Vester (Frau Kramer) vd.

Her yıl düzenlenen "Alman Film Ödülleri" yarışmasının bu yılki sürprizi "Erken ölen, daha uzun ölü kalır" isimli film oldu. Bavyeralı Marcus Rosenmüller'in ilk uzun metrajlı sinema filmi yılın "en iyi filmi"ne verilen gümüş Lola yanında, en iyi yönetmen (Markus Rosenmüller), en iyi senaryo (Christian Lerch ve Markus Rosenmüller) ve en iyi film müziği (Gerd Baumann) ödüllerini de aldı.

Büyük bölümü Alman İçişleri Bakanlığının bütçesinden verilen "Alman film ödülleri", bir anlamda Alman sinemasına devlet yardımı anlamını taşıyor. Devlet ve Alman sinema endüstrisi bu ödüller üzerinden aslında nasıl filmler istediğini ortaya koymuş oluyor. Filme bu önbilgi, eğer isterseniz önyargı deyin, ile gittim. Alman devletinin ödüllendirdiği bir filmden fazla beklentim yoktu. Şaşırdım. Rosenmüller bu "ilk" inde uçuk-kaçık, biraz anarşist bir küçük Bavyera öyküsü anlatıyordu; fakat nasıl anlatma. Müzik ve sinema konusunda onlarca alıntıyı hiç farkında değilmiş gibi ve fark ettirmeden film içine serpiştiren, oyuncularını Bavyera şivesi ile konuşturma cesareti gösteren, buna rağmen Bavyera dışında da keyifle izlenebilen, özellikle rüya sahnelerinde ve doğa çekimlerinde büyük bir görsel zenginliğe, her şeyden önce de Almanya'da pek sık görülmeyen kara mizaha sahip bir anlatma.

Anlatılan öykü 11 yaşındaki Sebastian'ın öyküsü. Babası Lorenz ve ağabeyi Franz'la birlikte yaşayan, annesinin genç yaşta ölümünden kendisini sorumlu tutan (Annesi Sebastian'ın doğumu sırasında ölmüştür), Sebastian yavaş yavaş çocukluktan ergenliğe geçmekte, "büyümekte"dir. Hayatının önemli bölümü babasının işlettiği meyhanede köyün büyükleri ile geçen Sebastian'ın annesinin ölümünden dolayı duyduğu sorumluluk ve suçluluk duygusu da gün geçtikçe büyümektedir. Büyüklerin onu suçsuzluğu konusunda ikna çabaları da boşa çıkmakta, Sebastian koyu katolik Bavyera köyünde ölümünden sonra nasıl cezalandırılacağının rüyalarını görmektedir. Rüyalarında meyhaneden tanıdığı ve gerçek hayatta da köy tiyatrosunda oyun provaları yapan büyükler şeytan, melek vb. kılıklarda karşısına çıkmakta, suçun cezasız kalmayacağını vb. anlatmaktadır. Fakat ceza her halde ölümden sonra geleceğine göre Sebastian için bir çözüm vardır:

Kendini ölümsüz kılmak!

Tavşan öldürmek vb. yollarla ölümsüzlüğe ulaşamayacağı sonucuna varan Sebastian bu kez de yaptığı iyiliklerle günahlarından arınma yolunu dener. Babasını – ölü annesinin de yönlendirmesi ilebaşgöz etmeye çalışma, ölüm döşeğindeki bir yaşlı kadını "gezmeye çıkarma" adına nerdeyse öldürmek vb. bu çabanın ürünüdür. Sonunda ölümsüzlüğün bir başka yolunun kapısı açılır: İyi bir gitarist de ölümsüz olabilir…

"Erken ölen, daha uzun ölü kalır" iyi bir ilk. Rosenmüller'in bundan sonraki filmlerini merakla bekliyorum.

Sonunda turistler gelir…

Am Ende kommen die Touristen
(Almanya 2007)

Yönetmen: Robert Thalheim
Kamera: Yoliswa Gärtig
Oyuncular: Alexander Fehling, Ryszard Ronczewski, Barbara Wysocka, Piotr Rogucki, Rainer Sellien, Lena Stolze, Lutz Blochberger, Willy Rachow vd.

Polonyanın küçük bir kenti Osviecim. Bu ismi dünya Almancasından tanıyor: Auschwitz! İkinci Dünya savaşı sırasında Hitler Almanyasının işgali altındaki Polonya'daki en büyük yok etme kampının bulunduğu yer Auschwitz. Nazi İmparatorluğunun en yetkin, en "verimli çalışan" ölüm kampının, endüstriyel ölüm fabrikasının adı.

Bu ölüm fabrikasından nasılsa sağ çıkmış Polonyalı Krzeminski (Ryszard Ronczewski) ile, Auschwitz'de sivil/askerlik hizmetini yapan genç alman vicdani redci Sven'in (Alexander Fehling) öyküsünü anlatıyor Robert Thalheim "Sonunda Turistler Gelir" isimli filminde.

Film profesyonel oyuncularla, orijinal mekanlarda çekilmiş. Oyuncular olağanüstü başarılı. Öyle ki, filmin belgesel bir film mi, yoksa bir uzun metraj sinema filmi mi olduğunu çözmek zor.

Film vicdani redci olduğunu, sivil (askerlik) hizmetini yapmak için, tek boş yer Auschwitz'de olduğu için buraya gelmek durumunda kaldığını öğrendiğimiz Sven'in Osviecim'de trenden inip, taksi ile Auschwitz kampına gitmesi ile başlıyor.

Daha filmin başında Sven kampa girerken üzerinde "Every day, Auschwitz Birkenau" (Her gün Auschwitz Birkenau) yazan ve "Auschwitz Parking" te bekleyen turist otobüsleri ile karşılaşıyoruz.

Sven, görünen odur ki, Auschwitz' in tarihi vb. ile (ki bu Alman tarihinin unutturulmaya çalışılan çok önemi bir kesitidir aynı zamanda) fazla ilgilenmiş olan biri değildir. Onun derdi nerde olursa olsun sivil hizmetini yapmaktır. Şansına Auschwitz çıkmıştır.

Şimdi bir turistik atraksiyon haline gelmiş olan "Auschwitz Anma Kurumu"nda Sven'i karşılayan Alman yönetici kendisine Auschwitz'in yaşayan tanıklarından biri olan ve Auschwitz'de barınan Krzeminski'ye alış verişlerinde vb. yardım etme, ona şoförlük yapma vb. görevini verir. Bir süre sonra Alanya'dan gelecek öğrenci gruplarına rehberlik de yapabileceğini anlatır, bu mekanın "çok duyarlı" bir mekan olduğu konusunda Sven'i uyarır.

Sven ile iyice yaşlanmış olan Krzeminiski'nin ilk karşılaşması ilginçtir. Krzeminski ile aynı mutfağı paylaşan Sven henüz Krzeminski ile karşılaşmadan buzdolabındaki sütü içer. Süt Krzeminski'nin sütüdür. Krzeminski az konuşan ve Auschwitz'de öldürülen insanların bavullarını tamir işi ile uğraşan biridir. Filmin gelişmesi içinde aslında bavulların tamir edilmesi değil, sergilenmek için konserve edilmesi gerektiğini, bunun için özel bir kurum olduğunu, bu kurumun yöneticilerinin Krzeminski'ye artık bavul göndermek istemediğini öğreniriz. Fakat Krzeminiski için yaşamın gelinen yerdeki tek görevi ve anlamı eskimiş bavulların tamiridir. O bavullar tamir edilmelidir. Çünkü Auschwitz'e gelenlere o bavulların Auschwitz'den çıkarken kendilerine aynen teslim edileceği söylenmiştir! Krzeminski hala Auschwitz'in geçmişinde yaşamaktadır. Herhalde o cehennemden tesadüfen sağ çıkanların bir daha normal hayata dönmesi de imkansızdır.

Film bir yandan Krzeminski'nin bu öyküsünü anlatırken, bir yandan da Auschwitz konusunda hiç bilgisiz, ön-yargısız Sven'in bu mekanın nasıl ve

neden "duyarlı" olduğunu pratikte öğrenmesinin öyküsünü anlatıyor. Sven'le Krzeminski arasında gelişen sözsüz/sessiz dostluğu anlatıyor. Öyle ki, başlangıçta Krzeminski'ye kızan, onu burnu büyük, nobran bir ihtiyar olarak gören Sven, süreç içinde "Bavul Konservasyon Kurumu"ndan Krzeminski için bavul çalacak kadar yakınlaşıyor ona. Bu arada Almanya'nın şimdi başka yöntemlerle yeniden Polonya'ya girdiğini, eski "üstün alman ırkı" teorilerinin şimdi de başka sözcüklerle ve biçimlerde sürdürüldüğünü, Polonyalı genç insanların Alman gençlerine pek olumlu yaklaşmadıklarını vb. de görüyoruz. Bölgedeki bir kimya firmasını üzerlenen Alman tekelinin yöneticilerinden biri "Mahvetmişler burayı, toparlamak çok zor olacak" diyor. Aynı firmanın çırakları için düzenlediği bir "bilgilendirme toplantısı"na "tarih tanığı" konuşmacı olarak katılan Krzeminski'yi gençler laubali bir biçimde dinliyor. Sıra sorulara geldiğinde bir genç " Dövme numaranızı gösterebilir misiniz" diye sorduğunda, Krzeminski'nin dövmesini görmek için hepsi kürsünün önünde toplanıyor. Gençlerden birinin yorumu tipik: " Çok silinmiş, iyi görünmüyor!" Nazi Almanya'sının her "kamp sakini"nin koluna bir hayvan dağlarmış gibi vurduğu numara, bugünün Alman genç çırakları için yaşıtları arasında moda olan herhangi bir dövmeden farklı değildir. Onları dövmenin kalitesi ilgilendirmektedir!

Sonunda- Auschwitz'de turist rehberi olarak çalışan bir Polonyalı genç kızla yaşadığı imkansız bir aşkın da etkisiyle- Sven hizmeti bitmeden şimdi "Sonunda turistlerin geldiği" bir mekana dönüştürülen Auschwitz'i apar topar terk etmeye kalkar. Fakat beceremez. Krzeminski'yi yalnız bırakmaktır kaçmak. Adres arayan Alman "turistlere" Auschwitz'in yolunu göstererek döner.

Robert Thalheim'ın "Sonunda Turistler Gelir" filmi ile "tarihle yüzleşmek" konusunda ders filmi olarak gösterilebilecek, derinlikli bir film gerçekleştirmiş. Kutlanması gereken bir film.

İKİRCİKLİLER...

18 Yönetmenden Paris'e aşk ilanı…

Seni Seviyorum Paris
Paris Je taime (Fransa 2006)

Yönetmenler: Olivier Assayas, Frédéric Auburtin, Emmanuel Benbihy, Gurinder Chadha, Sylvain Chomet, Ethan Coen, Joel Coen, Isabel Coixet, Wes Craven, Alfonso Cuarón, Gérard Depardieu, Christopher Doyle, Richard LaGravenese, Vincenzo Natali, Alexander Payne, Bruno Podalydès, Walter Sales,Tom Tykwer, Gus van Sant

Paris Je Taime'in yapımcıları, aşk'ın başkenti olarak da adlandırılan Paris'in değişik mahallelerinde mahalleyi de geçerken tanıtan kısa filmler yapılması için bir dizi ünlü yönetmeni ve bir dizi ünlü oyuncuyu kazanmış. Ortaya 18 mahallede, 18 değişik yönetmenin çektiği ve sonuçta hepsi Paris kentine aşk ilanı olan 18 kısa film çıkmış. Film 20 kısa film olarak planlanmış ve çekilmiş ve fakat Christopher Boe'nun 15. mahalle ve Raphael Nadjari'nin 12. mahalle üzerine çektiği bölümler, filme alınmamış. Filmin bütünlüğü yok. Birbiri ardına gelen, her birinin konusu Paris/aşk olan 18 kısa film izliyorsunuz "Seni Seviyorum Paris"te. Yönetmen ve oyuncu kadrosu "yok yok" denecek zenginlikte. Fakat sunulan kısa film ürünlerinden ancak bir bölümünü sevdim. Diğer bir bölümü olmasa da olurdu.

Sevdiklerim şunlar:

Ethan ve ve Joel Coen kardeşlerin 1. mahalle (Tuilleres) üzerine filmi.

Amerikalı bir turist (Steve Buscemi) Metro istasyonunda bir sonraki metronun gelmesini beklerken elindeki Paris rehberinde metrolarda doğrudan insanların gözünün içine bakılmaması gerektiği konusundaki uyarıları okumaktadır. Karşıdaki peronda bir çift yüksek sesle kavga etmektedir. Turist yan gözle çifte bakar. Erkek turiste "ne bakıyorsun" diye bağırır. Bunun üzerine kadın turistin bulunduğu perona giderek turistin kucağına oturur. Turisti öper. Ardından erkek turisti bir güzel döver. Ve çift hiçbir şey olmamış gibi bir dahaki metroya binerek uzaklaşırlar. Yolunuz turist olarak Paris'e düşer de

Paris metrosunda kavga eden bir çift görürseniz en iyisi kafanızı başka yere çevirin. Aşıklar bazen barışmak için turist dövmece oynayabilirler!

Walter Sales ve Daniela Thomas'ın 16. mahalle (Loin de 16e) üzerine filmi:

Paris'in banliyölerinin birinde günün henüz karanlık erken saatlerinde genç bir anne (Catalina Sandino Moreno) bebeğini kreşe götürür. Ayrılırken ağlayan bebeği sakinleştirmek için ona kendi dilinde ninni söyler. Sonra yorucu ve uzun bir tren ve otobüs yolculuğundan sonra işyerine varır. İşyeri geniş, iyi döşenmiş, zengin bir apartman dairesidir. Genç kadın bir başkasının bebeğine özel bakıcılık yapmaktadır. Şık giyinmiş annesi evden çıktığında ağlayan bebeği sakinleştirmek için yine ninni söyler. Bir süre önce kreşe bıraktığı çocuğuna söylediği ninnidir bu.

Alfonso Cuaron'un 17. mahalle (Parc Monceau) üzerine filmi:

Genç ve güzel bir kadın (Ludivine Sagnier), yaşlıca bir erkekle (Nick Nolte) buluşur. Hararetli bir konuşma geçer aralarında. Genç kadın bir başka erkek hakkında onun ne kadar bencil, yorucu vb. olduğu konusunda şikayetlenmekte, buluştuğu erkek ise onu teselli etmeye çalışmaktadır. Görünürde kadın kocasını sevgilisine şikayet etmekte, sevgilisi de onu teselli etmektedir. Fakat görünüşe aldanmamak gerekir. Genç kadının sözünü ettiği erkeğin onun bebeği olduğunu, "sevgili"nin gerçekte kadının babası, bebeğin dedesi olduğunu, bir kadın arkadaşı ile alış verişe gidebilmek için o bencil ve yorucu erkeği babasının bakımına verme konuşması yaptığını öğreniriz.

Vincenzo Natali'nin 8. mahalle (Quartier de la Madeleine) üzerine filmi:

Gece. Genç bir turist (Eliah Wood), bir kadın vampiri bir kurbanının kanını emerken görür. Vampir turisti fark ettiğinde ona saldırır. Genç kaçmaya çalışırken merdivenden yuvarlanır. Kafası kırılır. Akan kan kalp şeklini alır. Kadın vampir turistin atar damarından kan içerek onu yeniden "hayat"a döndürür, fakat o da vampirleşmiştir. Ancak başkasının kanını içerek yaşayabilir bir yaşayan ölüdür. Birbirleri ile öpüşürler. Öpüşme birbirlerinin kanını içmeye dönüşür. Artık sırayla birbirlerinin kanını içip, yek diğerini hayata döndürerek yaşayacaklardır. Ölümde ve yaşamda birdirler.

Wes Craven'in 20. mahalle (Pere - Lachaise) üzerine filmi:

Kısa süre sonra evlenme hazırlıkları içinde olan bir çift Paris'in ünlü mezarlığı Pere-Lachaise'te dolaşmaktadır. Kadın (Emily Mortimer) bu dolaşma sırasında müstakbel eşinin (Rufus Sewell) her türlü espriden yoksun olduğunun farkına varır ve düğün hazırlıklarını durdurma kararını alır. Bu sırada Oscar Wilde'ın ruhu ortaya çıkarak genç adama kadını geri kazanması için taktikler verir. Erkeğin bu taktiklere uyması sayesinde çift güle oynaya çıkar Pere Lachaise'den.

| Bir aradayız hepsi bu

Ensemble c'est tout (Fransa 2007)

Yönetmen: Claude Berry
Senaryo: Anna Gavalda'nın kitabından yola çıkarak Claude Berry
Oyuncular: Audrey Tautou (Camile Fauquet), Guillume Canet (Franck), Laurent Stocker (Philibert), Francoise Bertin (Paulette) vd.

"Bir aradayız hepsi bu" Anna Gavalda'nın Avrupa'da uzun süre "en çok satanlar" listelerinde yer alan romanının adı. Claude Berry şimdi çok satan bu romanı filme çekmiş.

Paris'te aynı evde oturan her biri kendi dertlerine sahip iki genç erkekle, bir genç kadının öyküsü anlatılan.

Camile aslında resme çok yeteneği olan, hali vakti yerinde olan bir aileden gelen ve fakat her şeyi belirleyen bir anneye sahip olduğu için özgür yaşamak için bir temizlik firmasında çalışan, küçücük ve soğuk bir çatı katı odasında oturan bir genç kadındır.

Franck, büyük annesinin bakımı onun üzerine kalmış olan genç bir aşçıdır. Çok iyi aşçı olmasına rağmen, aslında yardımcı olarak çalışmaktadır.

Bir müzede kart satan ve soylu ailesinin baskısı sonucu kekeme olan, gerçekte hayali iyi bir komedyen olmak olun Philibert'le birlikte onun evinde oturmaktadır.

Bu ortak eve Philibert günün birinde kendisine insanca ilgi gösteren ve çatı katında ziyaret etmek için gittiğinde ağır hasta bulduğu Camile' i getirir.

Büyük annesi Paulette'i, o istemediği halde huzur evine koymak zorunda kalan Franck, şimdi bir de evdeki huzurunu bozacağını düşündüğü Camile'e karşı sinir harbine başlar.

Süreç içinde her şey yerli yerine oturur. Paulette huzur evinden çıkarılır. İşten çıkan Camile ona bakar. Sonunda Paulette kendi evinde huzur içinde ölür. Philibert tedavi görerek kekemeliği atar üzerinden iyi bir komedyen olur. Tiyatro okulunda tanıştığı sevgilisine sahneden evlenme teklifi yapar. Camile ve Franck'da dramatik bir gar sahnesinde

birleşirler. Onlar erer muradına…

Küçük, romantik, insancıl bir masal anlatıyor "Bir aradayız hepsi bu". Tautou'nun kocaman siyah ceylan gözleri de masalsılığa güç katıyor.

"İyi olurdu" diye çıkıyor insan filmden. Anlatılanın bir masal olduğuna hayıflanıyor. Gerçeğin daha değişik olduğuna hayıflanıyor.

Kaza Kurşunu
Knocked up (ABD 2007)

Yönetmen: Judd Apatow
Oyuncular: Katherine Heigl, Seth Rogen, Leslie Mann, Paul Rudd, Tim Bagley, Jay Baruchel, Jonah Hill, Ken Jeong, A.J. Presley, Angel Princess, Jason Segel, Martin Starr, Michelle Woods vd.

Kaza Kurşunu "Kariyer Kadını ve Çocuk" sorununu komedi formatında irdeleyen sevimli bir film.

Allison Scott (Katherine Heigl) öyküsü anlatılan "kariyer kadını". Kariyer yapmak isteyen kadınların aynı işi yapan erkeklerden daha iyi olmaları gereken erkek toplumunda yaşıyoruz. Alison Scott bunu mesleğinde yaşayan bir magazin gazetecisidir. Sunucu erkekten daha iyi olduğu halde sahne gerisindedir. Günün birinde bir şans çıkar önüne. Yöneticiler ona sunuculuk görevi verirler.

Ablası Debbie ile birlikte bu gelişmeyi kutlamak için gittiği gece kulübünde içkiyi fazla kaçırınca, kulüpte tanıştığı Ben Stone isimli (Seth Rogen) işsiz, filmlerdeki öpüşme sahneleri üzerine bir internet

sitesi açarak para kazanacaklarını düşleyen, bu arada da esas işleri esrar çekmek olan bir arkadaş gurubu içinde ortak bir evde oturan bir genci evine götürerek, onunla yatar. Ertesi gün uyandıklarında ikisi de bu bir gecelik ilişkide ne yaptıklarının tam farkında bile olmadıklarını söyler. Bir daha görüşmemek üzere dostça ayrılırlar. Fakat bu tek gecelik ilişkinin "kaza kurşunu"nun beklenmedik bir sonucu vardır. Allison gebe kalmıştır. Hayatı altüst olmuştur. Önce çocuğu aldırmayı düşünür. Sonra vazgeçer.

Sonrası imkansız görünen bir ilişkinin örülmesi, çocuğun her iki insanı değiştirmesi, bencil kariyerist kadından anne, esrarcı sorumsuz bir tipten, "temiz"lenmeye hazır, sorumluluğunu bilen bir baba yaratması öyküsüdür.

Çizilen tiplerle, esprili diyalogları ile, erkek ve kadın cinslerinin birbirlerini anlamalarının imkansızlığını, yine de birbirleri olmadan edemediklerini resmetmesiyle kolay seyredilen bir film Judd Apatow'un Kaza Kurşunu.

Eh işte... Olmasa da olurlar

| Ocean's 13
Ocean's thirteen (ABD 2007)

Yönetmen: Steven Soderbergh
Oyuncular: Matt Damon, Brad Pitt, Al Pacino, George Clooney, Andy Garcia, Don Cheadle, Ellen Barkin, Casey Affleck, Scott Caan, Carl Reiner, Elliott Gould, Bernie Mac, Scott L. Schwartz, Eddie Jemison, Shaobo Qin vd.

Soygunu Sanat yapan Dany Ocean (George Clooney) ve takımının üçüncü büyük soygununun öyküsü Ocean's thirteen. Bu kez takımda 13 kişi olduğu için Ocean'ın 13'ü filmin adı. Aslında niyetleri yok Ocean ve arkadaşlarının soygun yapmaya. Fakat dünyanın en büyük ve en güvenlikli gazinosunu açmaya hazırlanan Willy Bank (Al Pacino) Ocean'ı kızdırıyor. Ocean's 11 ve 12'den tanıdığımız takım elemanı Reuben Tishkoff'u (Eliot Gould), onu gazinoya ortak edeceğini söyleyip elinden arsasını alarak kazıklayan Willy Bank, Reuben'in kalp krizi geçirmesine neden oluyor. Üstüne üstlük Ocean'ın Reuben'e yapılan haksızlığı ona parasını ödeyerek düzeltmesi önerisini de geri çeviriyor. Wily Bank'ın cezalandırılması bu durumda artık farz olmuştur. Reuben için Wily Bank cezalandırılacaktır.

Cezalandırmanın mekanı Wily Bank'ın açacağı "en büyük, en güvenlikli" gazino, zamanı ise açılış gecesidir.

Ocean's thirteen sürpriz dolu akıllı bir soygun planının ve uygulamasının filmi. Temposu, diyalogları, oyuncuları ile seyri keyif veren ve fakat sinemadan çıktıktan sonra unutacağınız bir film.

İlk iki bölümünü görmeyenler için de anlaşılabilirliği, seyredilebilirliği filmin iyi yanı.

| Zor Ölüm 4
Live free or die hard (ABD 2007)

Yönetmen: Len Wiseman
Oyuncular: Bruce Willis (John McClane), Timothy Olyphant (Thomas Gabriel), Justin Long, Cliff Curtis, Maggie Q, Victor Pope, Jeffrey Wright, Mary Elizabeth Winstead (Lucy McClane), Yancey Arias, Yorgo Constantine vd.

Aslında John McClane çoktan emekli edilmesi gereken, kendisine ihtiyaç kalmayan bir eski tüfek, eski tip bir kahramandır. Şimdi artık bir yandan kızının işe yaramaz heriflerle düşüp kalkmasını engelleme görevini kendisine veren bir baba ve emekliliğini bekleyen bir devriye polisidir. Artık cürümler modernleşmiştir. Bilgisayar devri yaşanmaktadır. Burada eski tip kahramanlara ihtiyaç yoktur. Ya da filmin ilk dakikalarında öyle görünmektedir. John McClane'ye verilen bir bilgisayar uzmanı genç hackeri adresinden alıp karakola götürme görevi, bu çağda da eski tip kahramanlara da ihtiyaç olduğunu göstermenin, Zor Ölüm 4. ün çıkış noktası oluyor. Tabii bir farkla. Bundan önceki dönemde yalnız kovboyu oynayan John McClane bu kez genç bilgisayar uzmanının bilgisine, yardımına muhtaçtır.

Daha önceki film zor ölümlerde "terörist"lere karşı mücadele eden McClane, bu kez de yine teröristlere karşı mücadele ediyor. Fakat bu kez teröristlerin temel aracı bilgisayar. Bunlar deyim yerinde ise Cyber teröristler.

Ve bu Cyber teröristlerin erkek şefi Fransızca konuşuyor, sevgilisi ve çetenin kadın şefi Çin'li, yardımcıların önemli bölümü doğulu, uzakdoğulu. Ne tesadüf! Aslında zor ölümlerin çevriliş tarihlerinde ABD de düşman olarak kimin tanıtıldığını bu filmlerdeki düşman resmine bakarak çıkarabilirsiniz.

Filmin takip sahneleri, kavga, dövüş, vurdu, kırdı sahneleri filmin neredeyse yarısını oluşturuyor. Ve artık bu konuda yenilik olmaz diye düşündüğünüz zaman yanılıyorsunuz.

Örneğin bu bölümde McClane bir arabayı kurşun gibi kullanarak kendisini takip eden bir helikopteri düşürüyor.

Bir uçak helikopter gibi neredeyse 10 metre yükseklikte havada asılı durarak bir TIR'ı bombalıyor! Otoyol çöküyor. McClane'in kullandığı TIR hurda oluyor. McClane yine de ufak tefek yara bere ile çıkıyor bu hengameden.

Yani kısacası, eğer Hollywood tipi aksiyon filmlerini seviyorsanız, 60'ına varmış süpermenin bu macerasını da izleyebilir, mantığınızı fazla zorlamazsanız filmden keyif de alabilirsiniz. Yoksa kızarak çıkarsınız sinemadan.

Orkide

Meray Ülgen

YAŞLI ADAMIN EVİ:

Kamera bir evin yatak odasında dolaşır. Yatak ve etraf dağınıktır. Yerde çoraplar sandalye üzerinde gömlek, pantolon vs. Kamera diğer odaları dolaşır. Oturma odasının masasında akşamdan kalma boş bardak, içki şişesi, içinde ekmek kırıntıları olan bir tabak, çatal bıçak, içinde az biraz çerez kalmış çerez tabağı vs. Oda dağınıktır. Kamera evin diğer yerlerinde dolaşır. Bakımsız düzensiz bir bekar evini izleriz.

Yaşlı adam, elinde çay bardağı, üzerinde reçel sürülmüş bir dilim ekmek olan bir tabakla mutfaktan çıkar. Oturma odasındaki masanın başında kahvaltısını etmek için oturur. TV'yi açar.

ÇİÇEKÇİ DÜKKANI:

Bir el vitrine beyaz bir orkide saksısını koyar. Saksıyı düzeltir..

YAŞLI ADAMIN EVİ:

Adam, ekmeğini yemiş, uzaktan kumandayla oynamakta TV'de kanaldan kanala geçmektedir. Bir müzik kanalı bulunca kumandayı bırakır. Çayındaki son yudumu içer. Kalkar yatak odasına geçer.

ÇİÇEKÇİ DÜKKANI:

El saksıların yerini değiştirir. Orkidenin yerini beğenmez başka bir yere koyar.

Çiçeğin saksısının etrafını düzeltir.

YAŞLI ADAMIN EVİ:

Adam yatak odasından giyinmiş olarak çıkar. TV'yi kapatır.

ÇİÇEKÇİ DÜKKANI:

Çiçekçinin eli orkide saksısını alır, bir müşteriye uzatır. Müşteri istemez. Çiçekçi orkide saksısının yanındaki bir başka saksıyı müşteriye verir.

SOKAK:

Adam sokaktadır. Bir bayiden gazete alır. Etrafa bakınarak yürür. Bir parka girer.

ÇİÇEKÇİ DÜKKANI:

Çiçekçinin eli orkide saksısını alır, bir kadın müşterinin eline verir. Müşteri saksıyı evirip çevirir saksıyı iade eder.

PARK:

Adam parktaki bir kanepede gazetesini okur bitirir. Gazeteyi katlar. Etrafına bakınır. Çocuklara bakar. Birbirlerine sarılarak yürüyen çiftlere bakar. Yürür gazetesini çöpe atar. Yürür. Aklına gelir geri dönüp çöpe attığı gazetenin bulmaca ekini alıp yürür.

ÇİÇEKÇİ DÜKKANI:

Çiçekçinin eli orkideyi parmağıyla gösterir. Müşteri onun yanındaki saksıyı işaret eder. Çiçekçi o saksıyı alır.

- 2 -

SOKAK:

Adam bir büfeden sandviç ve bir şişe içki alır yürür.

ÇİÇEKÇİ DÜKKANI:

Adam çiçekçi dükkanının önünden geçer. Birden geri döner. Orkideye bakar. Vitrinin önünde çakılıp kalır. Kımıldayamaz. Etrafına çekinerek bakınır. Yakalanmış gibidir. Vitrinden uzaklaşır. Döner gene bakar. Yasak bir şeye bakarmış, yasak bir şey yapar-mış gibi. Koşar adım evine gider.

YAŞLI ADAMIN EVİ:

Adam evine büyük bir telaşla girer. Elindekileri mutfağa bırakır. Etrafı acele acele toplamaya düzeltmeye başlar. Bir taraftan elektrikli tıraş makinesiyle tıraş olur bir taraftan oturma odasını, yatak odasını toplar. Çok özel bir konuğu gelecekmiş gibi eve çeki düzen verir. Yeni gömlek giyer. Saçını tarar. Vücuduna ve etrafa kokular sıkar. Evden fırlar.

ÇİÇEKÇİ DÜKKANI:

Adam çiçekçiden orkideyle çıkar.

YAŞLI ADAMIN EVİ:

Evin kapısı açılır. Adam bir sevgiliyi evine getiriyormuş edasıyla ve özenle orkideyle içeri girer. Çiçeği evin değişik yerlerine götürür nereye koyacağını bilemez. Oturma odasında bir yere karar verir oraya saksıyı itinayla koyar. Su getirir sular. Yapraklarına dokunur. Toprağını temizler. Bütün bu işlemler bir sevgiliye hizmet, bir sevgiliyi okşamak gibidir.

YAŞLI ADAMIN EVİ (GECE):

Adam yataktadır uyuyamaz. Kalkar. Oturma odasındaki çiçeğine gider, gizlice bakar. Yanına yaklaşır ürkütmekten korkar. Sevmeye başlar, öper onu. Giderek artan bir şehvetle çiçeği sever.

YAŞLI ADAMIN EVİ (SABAH):

Adam yerdedir. Son çırpınmalarla çiçeğe dokunmak ister. Son derece mutludur. Uzanır son kez öpmek ister. Uzanamaz. Ulaşamaz. Uzanan eli düşer. Başı düşer. Ölür. Yüzünde büyük bir mutluluk vardır. Kamera adamdan çiçeğe kayar. Birden bire orkidenin çiçekleri birer, birer düşmeye başlar. Adamın üzerine de düşer. Orkide tamamen çiçeksiz kalır. Kamera adamı ve orkideyi birlikte gösteren bir görüntüyle donar.

11.8.2007

BİR GÜN MUTLAKA

Hasan Çapik

"Son bulmaz yoksulluk yeryüzünde.
Öyle!... Eşitsizlik ne de...
Dünya dediğin döner böyle
Döner... Yıkılmaz yasalı... Öyle!"

Kırçıl saçlarıyla
Yetmiş yaşlarıyla
Okur gibi konuştu.

Sustular
Yaşına sebep
Yanındakiler.
Kınamış oldular böylece
Böylesi köhnemiş bilinci.
"Yaş almakla yaşanılmıyor!"du.
Düşünce olarak dolanıyordu
Susanların konuşan kalbinde.

Öykünün yaratıcısı insanların
Yaşadıklarıyla
-Yaşadıklarını doğru okumalarıyla. -
Belirleyecektir
Dönüş yönünü
Dünya. Dünya
Tohumuna göre
Doğuran tarla.

Dönecek dünya, doğru!
Doğru yol alsın diye
Yasası dünyanın
Oluşturmalı yeni yasalar.
Ve yetmişinde olsa da biri
*_Bir gün mutlaka_*
Şöyle diyebilmeli kırçıl saçlarıyla
"Eskiden dönekmiş dünya!"

Çabuk Pes Ettin

Münire Batkın

Ben olmayınca bu kızıl güller, bu serviler yok./Kızıl dudaklar, mis kokulu şaraplar yok./Sabahlar, akşamlar, sevinçler, tasalar yok./Ben düşündükçe var dünya, ben yok o da yok. Ömer HAYYAM Adı Yılmaz'dı. Kendi erken yıldı. Oysa dayanmalıydı; ismine yakışır olmalıydı her şey. Öğretmenliğimin ilk altı ayında birlikte çalışmıştık. Beden eğitimi öğretmeniydi. Sarı, kıvırcık saçlar, masmavi gözleri vardı. Arkadaş gibi arkadaştı. Yalnızca gülmesiyle bile insanı neşeye boğabilecek kadar hayat doluydu. Fakülteden mezun olduktan sonra çok beklemiş, bir türlü atanamamıştı. Öğretmenlerin apoletlendirilmeye çalışıldığı bir dönemde, o kadrosu bile olmadan köylerde, şurada burada karın tokluğuna öğretmenlik yaptı. Umudunu kesmeden sınava hazırlandı. Öyle ya devlet baba bu kadar insanı ihtiyaç gösterip üniversiteye almış; hele bir de mezun etmişse kimseyi mağdur etmezdi! Defalarca sınava girdi, olmadı. Din eğitiminin yaşı bile olmaz derken, bedenin eğitimi mi olur dediler. Öyle ya bedenin eğitimi mi olurdu! Eğitimle ilgisi olmayan, öğretmenlikten anlamayan fen, edebiyat, ziraat, ilahiyat fakültesi mezunlarını öğretmen yaptılar, öğretmenliği Yılmaz gibi bir çok eğitim fakültesi mezununa çok gördüler. Yaklaşık iki ay önce ilçede karşılaşmıştık. Aşırı zayıflamış, eli yüzü çökmüştü. Bir anlam verememiştim. Çok sonra öğrendim ki akciğer kanseri olmuş. Çok geçmeden, yıllardır hayalini kurduğu mesleğine tam olarak başlayamadan öldü. Efkar dağıtır sandığın sigara bütün efkarları başına mı topladı. Hani milli sporcular yetiştirecektin? Hani öğrencilerine yalnız doğruları öğretmeye, bu dünyayı cennete çevirebilecek olanın yalnız bizler olduğunu anlatmaya devam edecektin! Hani baba olacaktın! Senin gibi bir sporcu bu kadar çabuk yenik düşer mi kansere? Yoksa yüreğin mi dayanmadı çirkinliklere? Nerde umutların, nerde hayallerin, nerde hep gülen mavi gözlerin... Yarım kalan cümleleri sevmeyişimiz gibi erken ölümler üzüyor bizi. Yaşanmamışlık, bir şeylerin eksik kaldığı hissi. Evet. Bu dünyadan bir Yılmaz geçti; sevenlerinin hayatında kocaman bir delik açarak. Birileri; ne yaşadığından, ne umutlarından hiç haberdar olmamışsa da, ölümünü de ruhları bile duymasa da sevenlerin için eksik, yaralı, ağır aksak devam edecek hayat. Keşke ak saçlı dede olduğun günleri görseydik Yılmaz.

Ölüm sana hiç yakışmadı.

rus ruleti

Bekir Turbalıoğlu/ İzmir

soğuk bir mevsimin miskinliğini yaşıyordu kasaba
karbondioksit yüklü gecelerle buluşuyordu
keskin kömür kokusu
sıkı sıkı kapalıydı perdeler
gece girmesin diye içeri
solgun ışıklar saklanıyordu evlerde
şairse bu kasabada
güneşe karşı çekerdi perdesini ancak
kim görebilirdi ki onun dolunay ile sevişmesini

yolcu taşıyan umut yüklü otobüsler
hiç konaklamadan geçerler bu kasabadan
korkarak geçerler hızla geçerler
bazen bir yolcuyu yol üstünde indirip de kaçarlar
karanlık bulaşmasın diye sokaklarından
öyle ya mağdur insanlar anlar ancak
mağdur kasabaların dilinden

bir dostluk için bin gerekliliğin
gerektiği bu kasabada
hayatla rus ruleti oynayabilendir şair
o otobüsler ile hiç yolcusu gelmeyen

1997

Orhan Miroğlu'nun "Her Şey Bitti Ana'ya Söyleyin"i

Eser Yılmaz
eseryilmaz80@hotmail.com

İkisi de 2007 yılında çıkan "Barışa Dair Bir Hikayemiz Olsun" ve "Her Şey Bitti Ana'ya Söyleyin" kitapları elime geçti Miroğlu'nun. Ben, 'Her Şey Bitti Ana'ya Söyleyin' adlı kitabını okudum ve şimdi onu tanıtıp, tartışacağım.

Kitaptan önce yazarına kısaca değineyim. O. Miroğlu, gençlik yıllarında demokratik gençlik hareketi içinde bulunmuş. 80 sonrası tutuklanmış. Musa Anter'in öldürüldüğü suikasttan yaralı olarak kurtulmuş. Birçok kitap yazmış. Radikal İki, Gündem, Birgün, Özgür Politika gibi farklı gazetelerde makaleler yazmıştır. Kısacası Miroğlu; pratiğin ve teorinin içinde yer almış, sol - sosyalist camiada önemli bir yeri olan yazarlarımızdandır. Son olarak da Miroğlu, Bin Umut Adayları arasından Mersin bağımsız milletvekili adayı olmuştur. Fakat kazanamamıştır. Tabanı ile birlikte seçime (?) hile karıştığını iddia ederek mahkemeye başvurmuştur. (Bize de mahkeme sonucunu beklemek kalmıştır!!!)

Kitabın tanıtımını beş buçuk sayfayla Büşra Ersanlı yapmış. Büyük ihtimalle şurada ya da burada okumuşumdur B. Ersanlı'yı. Fakat şimdi çıkaramadım kendisini. Tanıtım işini çok çok iyi yapmış. Kendime ve siz okuyuculara diyorum ki: "Bu ismi unutmayın ve yazılarını takip edin!" B. Ersanlı'yı burada bırakıp kitaba geçelim. Kitap bir anlatı. Kimin mi anlatısı? B. Ersanlı'dan dinleyelim: "… Barış isterken bile şiddetin kaçınılmaz olduğunu düşünen insan sayısı, şiddeti hiçbir biçimde, gizli hislerinde kabul etmeyen insan sayısından çok daha fazladır. Elinizdeki kitapta da çaresizce şiddete "he" diyen analar doğal akıllarıyla, yani kadın akıllarıyla şiddetin karşısında durmak istemektedirler. Şimdi de "sözde barış (!) taraftarları bunlar" diyenler çıkacaktır. O zaman "gerçek barış" taraftarlarını dillendiren kitapların da yazılması dileğiyle acı çekenleri kamplara bölmeden anlamaya çalışalım… Kitabın kahramanları acının ve yasın katmerli bir biçimde yayıldığı bölgenin doğrudan tanıkları analardır. Kitap, anaların çocuklarını doğurma ve yetiştirme sevincinin hangi tür acılar içinde kavrulup boğulduğunun anlatılarından oluşmaktadır…"

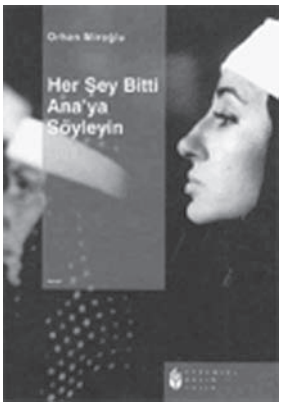

Kitap; Acı, İşkence-Zulüm, Bellek ve Yas olmak üzere dört bölümden oluşuyor. Her bölümde 7 – 8 olmak üzere toplam 30 ananın Kürt mücadelesindeki hikâyeleri anlatılmış. (Hikâye derken analaın başından geçen olayları kastediyorum. Değilse edebiyat için yazılmış eserleri değil.)

"O. Miroğlu bu hikâyeleri anlatırken abartmış. Yer yer çarpıtmış. Hatta çoğu yerde yalan söylemiş" diyecektir, kimi kesimler. Bu kesimler: "Kapanmış yarayı durduk yere ne açıyorsun, be adam?" da diyecektir. Bunlar hemen her gün TV'lerde boy gösteren emekli generaller, "stratejist", siyasetçi ve yeminli faşist çetelerdir. Bu kesime söyleyecek fazla lafım yok. Olsa olsa şunu söyleyebilirim: "İt ürür, kervan yürür."

"Bu nasıl bakış açısı kardeşim? Kendini İsa'mı zannediyorsun da bir yanına vurana diğer yanını da dön diyorsun? Pis dönek, mücadele kaçkını…" Bu bakış açısında olanlara da: Kimsenin siyasetini, kimsenin, kimseye öğretme hakkı yoktur. İsteyen istediği gibi siyaset yapar. Sadece uyarabilir birileri, birilerini. Fakat kimsenin kimseye küfür etmesi doğru değildir, diyerek geçiştiririm.

Beni bu kitapta ilgilendiren en önemli yan ise şu olmuştur; o dönemleri bilmeyenlere, unutmuşlara, unutmak isteyenlere önerebileceğim önemli bir yapıtın elimin altında olmasıdır. Zira yas bölümünde Sultan Uğraş'ın hikâyesini okurken; bu devletin asıl yüzünü bir daha görmem; beni bir daha, bir daha

dehşete düşürdü. Ve sırf bu hikâye bile, yaklaşık bir hafta dengemin bozulmasına neden oldu. İşte kitaptan o bölümler: "Biz henüz elimizi yüzümüzü yıkamıştık ki birden duvarların üstünden, kapıdan atlayan adamlarla karşılaştık; evi sarmışlardı. Özel timler, askerler, polisler… Serdar yanlarındaydı ve ellerinde kelepçe yoktu. Evi aramaya başladılar… Serdar'la Sabri'yi (Serdar'ın babası, Sultan'ın eşi) kapının önüne çıkardıktan sonra, Sabri'yi sopayla dövmeye başlıyorlar… İki özel tim burada Sabri'yi kollarından tutuyor, Serdar'ı bir duvara dayıyorlar ve babasının gözü önünde tarıyorlar."

Peki, ne oldu Sultan ve Sabri çiftinin sonu? Çocuklarının hakkını alabildiler mi? Öyle ya "demokratik, laik, sosyal hukuk" devletinde yaşamıyor muyduk? Elbette bu hukuksuzluğun hukukla çözülmesi kesindi..! Merak edenler bu olayın sonunu kitaptan okurlar. Benim merak ettiğim şey ise şu: Bu yaşanmış olayı okuyup da etkilenmeyecek bir tane insan yüreği var mıdır acaba? Tabi ki önyargılar içinde boğulmamış insan yüreği… Kürt gerçekliğini bilmeyen, devletin gerçek yüzünü bilmeyen; fakat öğrenmek isteyen, önyargılar içinde boğulmamış insan yürekleri ile karşılaştığımızda; hiç tereddüt etmeden önerebileceğimiz bir kitap var karşımızda.

Hangi çağdaş (?) devlet, vatandaşını babasının ve tüm mahallinin önünde infaz eder. Hangi suçu işlerse işlesin kişinin yeri adliye mi, namlunun ucu mu olmalı yoksa? Sormazlar mı o zaman insana, niye açıyorsunuz o zaman o adliye saraylarını, mahkemeleri?

O dönemde yaşananlar evet, tamı tamına bunlardı. Kan, gözyaşı, cinayet, işkence… Peki, ne değişti devletin siyasetinde? Bu bakış açısında en ufak bir değişiklik oldu mu? Olabilecek gibi mi? Halen en ufak hak taleplerini bile bizzat devlet yöneticileri (generaller, valiler, emniyet müdürleri, milletvekilleri vs.) linç söylemleriyle boğmaya çalışmıyorlar mı? Bir "derin devlet" tartışmasında MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin de dediği gibi "Derin devlet, sığ devlet yok. Devlet var, devlet!" Evet, bu ülkede yaşanan bu kötü görüntüleri, devletin bir bölümüne mal etmeye çalışanlar da var. Fakat şu unutulmamalıdır: Devletin bu bakış açısı, yani inkârcı, anti demokratik, höt höt hali; onun asıl bakış açısıdır. Bunca yıldır yaşanılanlar da bunu göstermeye yeterdir!

Evet, bu ülkede devlet hiçbir zaman kendinden farklı düşünenlere müsamaha göstermemiştir. Ne Ermeni'lere, ne Alevi'lere, ne Kürt'lere, ne sosyalistlere, ne eşcinsellere, ne ona, ne buna; hiçbir farklı düşünene demokratça, dostça yaklaşılmamıştır. Kapitalizm şartlarında bundan başkasını düşünmek de ahmaklık olur. Çünkü kapitalizmin işleyişi; sömürü, savaş, ırkçılık, milliyetçilik ve talandır.

Yukarıda da söylediğim gibi; kapitalizmin işleyişi sömürü, kan, gözyaşı, talan vs. üzerine kuruludur. Ulusal meselelerde ve daha birçok konuda da açık faşizm, uygulama biçimidir. Bu açık faşizm şu an için ileri kapitalist ülkelerde yok diye, kapitalizmin özünün; kan, gözyaşı olduğu gerçeği ortadan kalkmaz. Bu ülkeler daha 50 yıl öncesine kadar, açık sömürü mekanizmasını işlettikleri dönemde, ülkemizde Kürt'lere karşı yapılan vahşetin belki de on mislini başka halklara bizzat kendileri uyguluyordu. Ve yüzlerindeki demokrasi maskesini, en ufak bahanelerle çabucak çıkarıverdiklerini günümüzde de görmemek çocukluk olur.

Bizim gibi kapitalistleşmesini geç tamamlayan (hatta tamamlamaya çalışan) ülkelerde, açık faşizmin yaşanması da doğaldır. Bu kuşkusuz bizim gibi ülkelerde faşizmin çözülmeye başlamayacağı, ufak demokratik gelişmelerin olmayacağı anlamına gelmez. Fakat nasıl ki; kediden köpek doğurmasını bekleyemezsek, kapitalizmden de barış içinde bir yaşam bekleyemeyiz. Bunun tersini kitlelere her ne nedenle olursa olsun anlatmak, insanların bilinçlerini karartmak olur, günübirlik siyaset yapmak olur. Bu günübirlik siyasetler sonunda da; çok büyük işkenceler çekmiş olmasına rağmen, kitaptaki Remziye Rüzgâr (Zengin) annenin durumuna düşülür: "… Biliyor musun hoca, yaşadığım bunca şeyden sonra tek bir sorum var: Kürtler bu kadar ağır bedeller ödemeyi hak ettiler mi? Cevap veremedim bu soruya, galiba hiçbir zaman da cevap veremeyeceğim. Çok şey kaybettik ve artık kimsemizi kaybetmek istemiyoruz…" Kuşkusuz ki bu söylem, Kürt sorununun vahametini anlattığı kadar, o dönemden bu döneme Kürt hareketinin gidişatındaki zikzaklığa karşı bir kafa karışıklığını da anlatmıyor değil.

Kapitalizm koşullarında, halklar arasında gerçek barışın olabileceğini düşünmek safdillik olur.

Yani ben kısaca şunu söylüyorum: Ülkelerimizde muhakkak ama muhakkak, devrim meşalesini yakmalı. Bu meşaleyi yakarken çıkabilecek çeşitli milliyetçiliklere karşı da, proleter enternasyonalizm bayrağını göndere çekmeli. Bu meşaleyi yakmanın gerçek yolunu da işçi sınıfı içinde kararlı, bilinçli

çalışma da görmeli. Yoksa ne kadar gücün olursa olsun bir gün bir yerlerde tıkanırsın ve kendi kitlen içinde bile inandırıcılığın kalmaz. Ben burada ezilen ulus milliyetçiliğinin ezen ulus miliyetçiliğinin baskılarına karşı olan demokratik muhtevasını göz ardı etmek istemiyorum, tam tersi ezilen ulusların bu baskıya karşı haklı mücadelesinin yanındayım.

Kitap hakkında bu kadar ideolojik tartışma yapmama rağmen başta da söylediğim gibi kitabın çok faydalı ve önemli bir kitap olduğu gerçeğini bir daha belirtmeliyim. Tabiki benim, kitabın yazılışının altındaki mantığına olan eleştirim; kimilerine doğru, kimilerine yanlış gelecektir. Ona da en iyi kararı okuyucu verecektir. İyi okumalar… ❦

Bir asker öldüğünde nereye ateş düşer?

Olcay YILMAZ
E-posta : olcay2001@hotmail.com
Web : olcayyilmaz.websahasi.com

Dağlar tanır kendi rüzgârını ve yalnızlığını
Ayak seslerini duyar ölümün
Tutamaz haykırışları içinde dağlar
Bir asker düşer toprağa
Bir ağaç gibi usul usul usulca

Toprak!

"Bu hangi toprak" tanıyan var mı?
Vatanındır dediler
Vatanındır bu toprak

Vatan!

Açların vatanı olur mu dostlar
"Vatan" üzerinde göbek büyütenlerindir
"Vatan" yoksulun emeğini kasasında
biriktirenlerindir
"Hangi vatan bu" bilen var mı dostlar
Bilir kendi topraksızlığını gülmemiş asker
Duyar içinde susuzluğunu, açlığını
Bilmez, silah denen kalleşe neden sarıldığını
Yiğit desen yiğittir.
Atıl desen atılır.
Ağa der, patron der
Atılır iskelet Mehmet kan içine
Sonra düşer Mehmetçik
Bir ağacın gölgesinde toprağın böğrüne

Sonra ateş düşer

Ateş düşer mi dostlar
Sahil kenarında,
Kumsalda,
Boylu boyuna yatana

Ateş düşer mi dostlar
Kasasını doldurma telaşında olana

Ateş düşer mi dostlar
"Kader" diyen ana ocağına

Belki de ateş hiç yanmadı dostlar
Ne ana ocağında, ne de vatanın bağrında
Bir kıvılcım bile değmedi

Ateş düşmez bilirim
Bilirim dostlar
Bende yanan ateşi bir ben bilirim.

gölge 11

Ali Vesek

Öğrendim gölgenin esnek ve kırılgan olduğunu
Zamanın uzun ve sonu gelmez gölgesi kendi tükenişinde bunu hatırlattı bana
İnce bir toz perdesi örter zaman ve gölgenin üstünü
Çok sonradan sürgün verecek yeni gölge ve zamanlar için
Bir kez kuzey rüzgarlarının gölgesi düşmüşse saçlarına
Yüzünün rüzgar gülü hep orayı gösterir durur
İçinde bir damar daima zonklar 'orası, orası' diye

2 Haziran 2007

MERAY ÜLGEN

Dergimizin eski sayılarını isteyin, adresinize gönderelim!
Posta ücreti dahil her bir sayı:
Yurtiçi: 3.- YTL
Yurtdışı: 3.- Euro

İstediğiniz sayıları internet sitemizden inceleyerek seçiminizi belirleyebilirsiniz

Banka Hesap Numaraları: YTL Hesabı İçin Garanti Bankası Adana/İnönü Caddesi Şubesi Hesap No: 715-6629256
Hesap IBAN No: TR74 0006 2000 7150 0006 6292 56
AVRO Hesabı İçin: Garanti Bankası Adana/İnönü Caddesi Şubesi
Hesap No: 715-9091896
Hesap IBAN No: TR63 0006 2000 7150 0009 0918 96
Toplamı hesaba yatırıp dekontunu 0212 - 253 19 27'ye faksalamanız yeterlidir.

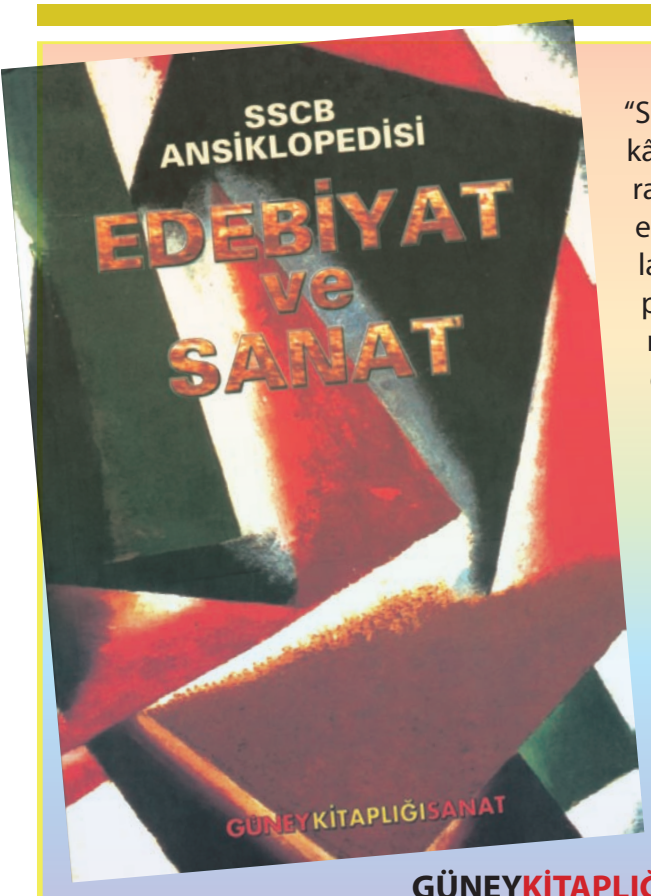

"Sovyet iktidarı, en büyük yazarlar, sanatçılar ve bestekârların katılımıyla, halkı fikren, siyasi ve kültürel olarak eğitmek, edebiyat ve sanatı geliştirmek ve en iyi edebiyat, resim, heykel ve müzik yapıtlarını yaygınlaştırmak için kapsamlı bir program hazırladı. Yeni, proleter bir kültür yaratma sorunu, geçmişin kültür mirasını özümleme göreviyle kopmaz bağ içindeydi. Lenin, kapitalizmin miras bıraktığı tüm kültürü, bilim, teknik ve sanatı, tüm bilgiyi benimseyip, sosyalizmi proleter kültürün kapitalist toplumun zorba egemenliği altında insanlığın yarattığı bilgi birikiminin yasaya uygun gelişmesi olacağı şekilde inşa etmek gerektiğine dikkat çekti.

Görev, insanlığın yarattığı tüm bilgiyi ve tüm sanat ve edebiyat zenginliklerini benimsedikten sonra geçmişin kültür mirasından en değerli şeyleri alarak yeni komünist toplumu inşa etmekti."

kitapçılarda!

GÜNEYKİTAPLIĞISANAT
Şehit Muhtar Mah. Balo Sok. No: 29/5 Beyoğlu - İstanbul (Okmeydanı)
Tel.: (0212) 235 35 70 Fax: (0212) 253 19 27
www.guneydergisi.com, e-mail: mail@guneydergisi.com

Lenin 1917'de, Petrograd'daki Putilov Fabrikasi'nin işçileri önünde konusuyor. I. Brodski'nin tablosu. Lenin Müzesi, Prag